

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

BİLECİK ŞEYH EDEBALI
ÜNİVERSİTESİ

T.C
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
PROTOHİSTORYA VE ÖNASYA ARKEOLOJİSİ PROGRAMI
(Anadolu Üniversitesi ve Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Tarafından Yürütülen Ortak Programı)

**FRİGYA VE BEYCESULTAN İLK TUNÇ ÇAĞI I KÜLTÜR
BÖLGELERİ ÇANAK ÇÖMLEĞİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ebru İNCAMAN

Tez Danışmanları

1. Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Sinem TÜRKTEKİ
2. Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Fatma ŞAHİN

Bilecik, 2018

10089556

T.C
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
PROTOHİSTORYA VE ÖNASYA ARKEOLOJİSİ PROGRAMI
(Anadolu Üniversitesi ve Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Tarafından Yürütülen Ortak Program)

FRİGYA VE BEYCESULTAN İLK TUNÇ ÇAĞI I KÜLTÜR
BÖLGELERİ ÇANAK ÇÖMLEĞİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ebru İNCAMAN

Tez Danışmanları

1. Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Sinem TÜRKTEKİ

2. Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Fatma ŞAHİN

Bilecik, 2018

10089556

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI
JÜRİ ONAY FORMU

BŞEÜ-KAYSİS Belge No	DFR-172
İlk Yayın Tarihi/Sayısı	03.01.2017 / 28
Revizyon Tarihi	
Revizyon No'su	00
Toplam Sayfa	1

Öğrencinin Adı Soyadı: Ebru İNCAMAN

Anabilim Dalı : Protohistorya ve Önasya

Programı : Arkeoloji

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Sinem TÜRKTEKİ

Tezin Özgün Adı : Frigya ve Beycesultan İlk Tunç Çağı I. Kültür Bölgeleri
Çanak Çömleğinin Karşılaştırılması

Tezin İngilizce Adı : The Comparison of the Early Bronze Age I Pottery
Cultural Regions of Phrygia and Beycesultan

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 28 / 05 / 2018

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışması ilgili EYK kararıyla oluşturulan jüri tarafından OY BİRLİĞİ /OY ÇOKLUĞU ile Protohistorya ve Önasya Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Sinem TÜRKTEKİ

Üye Doç. Dr. Aysegül AYKURT

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Deniz SARI

Üye:

Üye:

İmza
Sinem
Aysegül
Deniz

ONAY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun / / 20.... tarih ve / sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

BEYAN

“Frigya ve Beycesultan İlk Tunç Çağı I Kültür Bölgeleri anak mleğinin Karşılaştıırılması” adlı yüksek lisans tezinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel ahlak kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmını Bilecik Şeyh Edebali niversitesi ve Anadolu niversitesi veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Ebru İNCAMAN

28.05.2018

ÖN SÖZ

İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi'nde, "Frigya Kültür Bölgesi" içerisinde yer alan "Demircihöyük ve Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grupları" ile "Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi" içerisinde yer alan Kaklık Mevkii, Kusura ve Beycesultan yerleşmeleri çanak çömlek özelliklerinin karşılaştırılması bu tezin konusunu oluşturmaktadır. Bu doğrultuda İç Kuzeybatı Anadolu Bölgesi'nde yer alan "Frigya Kültür Bölgesi" ile hemen bu bölgenin güneyinde yer alan "Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi" yayılım alanları verilerek, söz konusu kültür bölgelerini temsil eden yerleşmelerin çanak çömleği önce ayrıntılı olarak tanıtılmış, daha sonra bu iki kültür bölgesi çanak çömleği kendi içerisinde karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

Mesleğimi öğrenmemdeki ara kademelerden biri olan bu tezin konusunun belirlenmesinde yönlendirici olan, ondan ders almaktan onur duyduğum, deneyimlerinden fazlasıyla yararlandığım, arkeoloji mesleğinde ve kişiliği ile kendime idol edindiğim, Değerli Hocam Prof. Dr. Turan EFE'ye sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Çalışmamın planlanması, yürütülmesi ve oluşumu sırasında her türlü ilgi ve desteği esirgemeyen, danışmanım Değerli Hocam Dr. Öğr. Üyesi Sinem TÜRTEKİ'ye teşekkürlerimi bir borç bilirim.

En zor zamanımda bana destek olup, yoğun iş temposuna rağmen ikinci danışmanlığımı üstlenen ve tezimin her aşamasında tecrübelerinden yararlandığım, göstermiş olduğu hoşgörü ve sabırdan dolayı Çukurova Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nden Dr. Öğr. Üyesi Fatma ŞAHİN'e ne kadar teşekkür etsem azdır.

Çalışmamın her safhasında değerli zamanımı benden esirgemeyerek, her fırsatta tezimle yakından ilgilenen, görüş ve önerileriyle çalışmama büyük katkı sağlayan ve yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve fikirlerinden fazlasıyla yararlandığım, Dr. Öğr. Üyesi Deniz SARI'ya desteklerinden dolayı teşekkür eder, sevgilerimi sunarım.

Ayrıca tezin hazırlık aşamasında, her türlü kaynağa ulaşmamı sağlayan ve yardımlarını esirgemeyen, hoşgörülü ve güler yüzlü Bilecik Arkeoloji Bölümü öğretim

üyeleri ve elemanları Doç. Dr. Murat TÜRktekİ, Doç. Dr. Erkan FİDAN, Öğr. Gör. Sezer SEÇER FİDAN, Arş. Gör. Haralambos NİKOLAYİDİS, Arş. Gör. Hüseyin ERPEHLİVAN, Arş. Gör. Sevingül BİLGİN'e teşekkürlerimi sunarım.

Anadolu Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nden Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Bilge BAŞTÜRK ve Doç. Dr. Ali Umut TÜRKCAN'a, Çukurova Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nden, Arş. Gör. Mehmet CEVHER ve Arş. Gör. İlkay AKLAN'a arkeoloji eğitimime olan katkılarından dolayı en içten teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak bu zorlu tez sürecinde benden desteğini bir an bile esirgemeyen ve emekleri büyük olan meslektaşlarım, değerli arkadaşım Yusuf TUNA'ya, canım arkadaşım Oya ÖZBİLEN'e, abim Erkan ÖZEROL'a ve İngilizce hocam Mehmet YÜCEL'e teşekkür eder, sevgilerimi sunarım.

Ebru İNCAMAN

ÖZET

“Frigya ve Beycesultan İlk Tunç Çağı I Kültür Bölgeleri Çanak Çömleğinin Karşılaştırılması” konulu bu tez, esasen İlk Tunç Çağı’na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi’nde, “Frigya Kültür Bölgesi”, Demircihöyük ve Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grupları ile Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi yerleşimlerinin, çanak çömlek mal grupları, formları, kulp ve tutamakları ile bezeme türleri bakımından karşılaştırılmasını kapsamaktadır. Bu bağlamda önce kültür bölgelerinin şekillenmeye başladığı dönem olan, İTÇ’ye Geçiş Dönemi’ni temsil eden yerleşmelerin çanak çömlek özellikleri ayrıntılı olarak verilmiştir. Bu dönem çanak çömleğinin söz konusu yerleşmelerde benzer şekilde, Geç Kalkolitik Çağ çanak çömleğinden devam eden özellikler barındırdığı görülmüştür. Kültür bölgelerinin sınırlarının daha da belirginleştirilip, artık adlandırıldığı İTÇ I Dönemi’nde ise söz konusu kültür bölgelerinde bu dönemi temsil eden yerleşmelerin çanak çömleği ayrı ayrı tanıtılmıştır. Yerleşmelerdeki İTÇ I Dönemi çanak çömleğinin bir önceki dönemden devam eden özelliklerinin yanı sıra yeniliklerinde ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. İki kültür bölgesi çanak çömleğindeki yerel ve ortak özelliklerin belirlenmeye çalışıldığı karşılaştırma sonucunda ise, her iki kültür bölgesinin de kendine özgü çanak çömlek özelliklerini korumalarının yanında birbirlerinden etkiledikleri açık bir şekilde görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İlk Tunç Çağı, İç Batı Anadolu, Çanak Çömlek, Frigya Kültür Bölgesi, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi

ABSTRACT

This thesis, named as “*The Comparison of Earthenware-Assets from the Early Bronze Age I’s Stratums of Phrygia and Beycesultan*”, include the comparison of artifacts from the “Phrygian Cultural Region”, the earthenware groups of Demircihöyük and Upper Sakarya region and the earthenware-assets groups from the stratums in Beycesultan EBA I cultural region for their earthenware-assets groups, their forms, and the handles and lugs of these earthenware. In this context, firstly the earthenware characteristics of ancient towns representing a transition period to EBA, when the cultural regions began to take shape, are treated in detail. It seems that the earthenware of these ancient towns from this transition period have some similar characteristics with the ones of Late Chalcolithic period. In EBA I, a period when the boundaries of cultural regions became more clear up to be designated, the earthenware of ancient towns in his cultural region are introduced respectively. Some improvements in the earthenware of EBA I from these towns are observed, as well as the former features from the previous period. As a consequence of comparison, a process that I try to define the local and common features of earthenware-assets from two cultural regions, it seems clearly that the earthenware assets from these two cultural regions have typical features, besides that they interacted each other.

Key words: Early Bronze Age, Inland of Western Anatolia, Earthenware, The Phrygian Cultural Region, The cultural region of Beycesultan EBA I.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR LİSTESİ	x
LEVHALAR LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
TABLolar LİSTESİ	xix
HARİTALAR LİSTESİ	xx
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İÇBATI ANADOLU BÖLGESİNE GENEL BİR BAKIŞ

1. 1. Coğrafi Konum	3
1. 2. Yollar	4
1. 3. Bölgede Gerçekleştirilen Araştırmaların Tarihçesi	7
1. 4. Batı Anadolu'da İlk Tunç Çağı'nın Başlangıcı	11
1. 5. Batı Anadolu Kültür Bölgelerinin Tanımlanması	13

İKİNCİ BÖLÜM

FRİGYA KÜLTÜR BÖLGESİ

2. 1. Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu ve Temsil Eden Yerleşmeler Hakkında Genel Bilgi	19
2. 1. 1. Demircihöyük Yerleşmesi Konumu ve Stratigrafisi	20
2. 2. Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu ve Temsil Eden Yerleşmeler Hakkında Genel Bilgi.....	22
2. 2. 1. Küllüoba Yerleşmesi Konumu ve Stratigrafisi	22
2. 3. İTÇ IA (İTÇ'ye Geçiş Dönemi) Dönemi Çanak Çömleği	24
2. 3. 1. Küllüoba 5-3. Evreler	25

2. 3. 1. 1. Mal Grupları	25
2. 3. 1. 2. Formlar	28
2. 3. 1. 2. 1. Kaseler	28
2. 3. 1. 2. 2. Fincanlar	32
2. 3. 1. 2. 3. Testiler	33
2. 3. 1. 2. 4. Amforalar	34
2. 3. 1. 2. 5. Çömlekler	35
2. 3. 1. 2. 6. Küpler	36
2. 3. 1. 2. 7. Tavalalar	37
2. 3. 1. 3. Kulplar ve Tutamaklar	37
2. 3. 1. 4. Bezemeler	38
2. 3. 2. Diğer Yerleşmeler (Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II, Erenköy II)	38
2. 3. 2. 1. Mal Grupları	38
2. 3. 2. 2. Formlar	40
2. 3. 2. 2. 1. Kaseler	41
2. 3. 2. 2. 2. Gaga Ağızlı Testiler	43
2. 3. 2. 2. 3. Amforalar	44
2. 3. 2. 2. 4. Çömlekler	44
2. 3. 2. 2. 5. Küpler	45
2. 3. 2. 3. Kulplar ve Tutamaklar	45
2. 3. 2. 4. Bezemeler	46
2. 4. İTÇ IB Dönemi Çanak Çömleği	46
2. 4. 1. Demircihöyük (Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu)	46
2. 4. 1. 1. Mal Grupları	46
2. 4. 1. 2. Formlar	50
2. 4. 1. 2. 1. Kaseler	52

2. 4. 1. 2. 2. Fincanlar	53
2. 4. 1. 2. 3. Gaga Ağızlı Testiler	54
2. 4. 1. 2. 4. Amforalar.....	56
2. 4. 1. 2. 5. Çömlekler	56
2. 4. 1. 2. 6. Küpler	58
2. 4. 1. 2. 7. Tavalar	58
2. 4. 1. 2. 8. Kapaklar	59
2. 4. 1. 3. Kulplar ve Tutamaklar.....	59
2. 4. 1. 4. Bezemeler	60
2. 4. 2. Küllioba (Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu)	62
2. 4. 2. 1. Mal Grupları	62
2. 4. 2. 2. Formlar	64
2. 4. 2. 2. 1. Kaseler	65
2. 4. 2. 2. 2. Fincanlar	66
2. 4. 2. 2. 3. Testiler	67
2. 4. 2. 2. 4. Amforalar.....	70
2. 4. 2. 2. 5. Çömlekler	70
2. 4. 2. 2. 6. Küpler	72
2. 4. 2. 2. 7. Tavalar	73
2. 4. 2. 3. Kulplar ve Tutamaklar.....	73
2. 4. 2. 4. Bezemeler	74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BEYCESULTAN İTÇ I KÜLTÜR BÖLGESİ

3. 1. Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesini Temsil Eden Yerleşmeler Hakkında Genel Bilgi	78
3. 1. 1. Kaklık Mevkii Yerleşmesi Konumu ve Stratigrafisi	78

3. 1. 2. Kusura Yerleşmesi Konumu ve Stratigrafisi	79
3. 1. 3. Beycesultan Yerleşmesi Konumu ve Stratigrafisi	79
3. 2. İTÇ IA (İTÇ'ye Geçiş Dönemi) Dönemi Çanak Çömleği	81
3. 2. 1. Kaklık Mevkii.....	82
3. 2. 1. 1. Mal Grupları	82
3. 2. 1. 2. Formlar	83
3. 2. 1. 2. 1. Kaseler	84
3. 2. 1. 2. 2. Fincanlar	86
3. 2. 1. 2. 3. Testiler	87
3. 2. 1. 2. 4. Amforalar.....	89
3. 2. 1. 2. 5. Çömlekler	89
3. 2. 1. 2. 6. Küpler	91
3. 2. 1. 2. 7. Tavalalar	91
3. 2. 1. 2. 8. Kapaklar.....	91
3. 2. 1. 3. Kulplar ve Tutamaklar	92
3. 2. 1. 4. Bezemeler	92
3. 2. 2. Kusura A.....	93
3. 2. 3. Beycesultan XX-XIX. Tabakalar	94
3. 3. İTÇ I Dönemi Çanak Çömleği.....	95
3. 3. 1. Beycesultan XVIII-XVII. Tabakalar (Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi) ...	96
3. 3. 1. 1. Mal Grupları	96
3. 3. 1. 2. Formlar	96
3. 3. 1. 2. 1. Kaseler	98
3. 3. 1. 2. 2. Fincanlar	99
3. 3. 1. 2. 3. Testiler	100
3. 3. 1. 2. 4. Amforalar.....	102

3. 3. 1. 2. 5. Çömlekler	102
3. 3. 1. 2. 6. Küpler	103
3. 3. 1. 2. 7. Tavalar	104
3. 3. 1. 2. 8. Kapaklar.....	104
3. 3. 1. 2. 9. Birleşik Kaplar.....	104
3. 3. 1. 3. Kulplar ve Tutamaklar.....	105
3. 3. 1. 4. Bezemeler	105

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMA

4. 1. Mal Grupları	107
4. 2. Formlar	110
4. 3. Kulplar ve Tutamaklar	124
4. 4. Bezemeler	127
SONUÇ	130
KAYNAKÇA	136
EK	145

KISALTMALAR LİSTESİ

bkz: Bakınız

C: Cilt

cm: Santimetre

Ed.: Editör

Fig: Figür

GKÇ: Geç Kalkolitik Çağ

GTC: Geç Tunç Çağı

Har: Harita

İTÇ IA: İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

İTÇ IB: İlk Tunç Çağı I

İTÇ: İlk Tunç Çağı

km: Kilometre

Lev: Levha

M. Ö.: Milattan Önce

m: Metre

mm: Milimetre

OTÇ: Orta Tunç Çağı

S: Sayı

ss: Sayfa Sayısı

Şek: Şekil

yy: Yüzyıl

LEVHALAR LİSTESİ

Levha 1: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi

Levha 2: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi

Levha 3: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi

Levha 4: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi

Levha 5: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi

Levha 6: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi

Levha 7: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi

Levha 8: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi

Levha 9: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi

Levha 10: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi

Levha 11: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi

Levha 12: Yukarı Söğütönü II (51), Kuştepe (52, 54), Erenköy II (53, 56-57), Yukarı Söğütönü I (55) İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

Levha 13: Yukarı Söğütönü I (58-59, 61), Erenköy II (60), Yukarı Söğütönü II (62), Kuştepe (63) İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

Levha 14: Erenköy II (64), Yukarı Söğütönü II (65-66) İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

Levha 15: Kuştepe (67, 69), Yukarı Söğütönü II (68, 70-71) İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

Levha 16: Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi

Levha 17: Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi

Levha 18: Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi

Levha 19: Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi

Levha 20: Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi

Levha 21: Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi

- Levha 22:** Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 23:** Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 24:** Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 25:** Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 26:** Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 27:** Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 28:** Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 29:** Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 30:** Küllüoba İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 31:** Küllüoba İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 32:** Küllüoba İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 33:** Küllüoba İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 34:** Küllüoba İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 35:** Küllüoba İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 36:** Küllüoba İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 37:** Küllüoba İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 38:** Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi
- Levha 39:** Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi
- Levha 40:** Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi
- Levha 41:** Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi
- Levha 42:** Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi
- Levha 43:** Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi
- Levha 44:** Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi
- Levha 45:** Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi
- Levha 46:** Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi

- Levha 47:** Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi
- Levha 48:** Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi
- Levha 49:** Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi
- Levha 50:** Kusura İTÇ'ye Geçiş Dönemi (?)
- Levha51:** Kusura İlk Tunç Çağı I Dönemi (?)
- Levha 52:** Beycesultan XX-XIX. Tabakalar
- Levha 53:** Beycesultan XX-XIX. Tabakalar
- Levha 54:** Beycesultan XX-XIX. Tabakalar
- Levha 55:** Beycesultan XX-XIX. Tabakalar
- Levha 56:** Beycesultan XX-XIX. Tabakalar
- Levha 57:** Beycesultan XX-XIX. Tabakalar
- Levha 58:** Beycesultan İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 59:** Beycesultan İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 60:** Beycesultan İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 61:** Beycesultan İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 62:** Beycesultan İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 63:** Beycesultan İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 64:** Beycesultan İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 65:** Beycesultan İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 66:** Beycesultan İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 67:** Beycesultan İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 68:** Beycesultan İlk Tunç Çağı I Dönemi
- Levha 69:** Beycesultan İlk Tunç Çağı I Dönemi

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form Cetveli.....	29
Şekil 2: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 1	30
Şekil 3: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 2	30
Şekil 4: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 3a	30
Şekil 5: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 3b	30
Şekil 6: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 4	31
Şekil 7: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 5	31
Şekil 8: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 6	32
Şekil 9: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 7	32
Şekil 10: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 8	33
Şekil 11: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 9	33
Şekil 12: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 10	34
Şekil 13: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 11	34
Şekil 14: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 12	34
Şekil 15: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 13a.....	35
Şekil 16: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 13b	35
Şekil 17: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 14	35
Şekil 18: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 15	36
Şekil 19: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 16	36
Şekil 20: Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 17	37
Şekil 21: Kuştepe, Yukarı Söğütünü I-II ve Erenköy II İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form Cetveli.....	40
Şekil 22: Kuştepe, Yukarı Söğütünü I-II ve Erenköy II İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 1	41

Şekil 23: Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II ve Erenköy II İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 2	41
Şekil 24: Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II ve Erenköy II İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 3a	42
Şekil 25: Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II ve Erenköy II İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 3b	42
Şekil 26: Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II ve Erenköy II İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 4	42
Şekil 27: Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II ve Erenköy II İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 5	43
Şekil 28: Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II ve Erenköy II İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 6	43
Şekil 29: Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II ve Erenköy II İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 7	43
Şekil 30: Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II ve Erenköy II İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 8	44
Şekil 31: Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II ve Erenköy II İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 9	44
Şekil 32: Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II ve Erenköy II İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 10	44
Şekil 33: Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II ve Erenköy II İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 11a	44
Şekil 34: Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II ve Erenköy II İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 11b	44
Şekil 35: Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II ve Erenköy II İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 12	45
Şekil 36: Demircihöyük İTÇ I Dönemi Form Cetveli	51
Şekil 37: Demircihöyük İTÇ I Dönemi Form 1	52

Şekil 38: Demircihöyük İTÇ I Dönemi Form 2.....	52
Şekil 39: Demircihöyük İTÇ I Dönemi Form 3.....	53
Şekil 40: Demircihöyük İTÇ I Dönemi Form 4.....	53
Şekil 41: Demircihöyük İTÇ I Dönemi Form 5.....	54
Şekil 42: Demircihöyük İTÇ I Dönemi Form 6.....	54
Şekil 43: Demircihöyük İTÇ I Dönemi Form 7a.....	55
Şekil 44: Demircihöyük İTÇ I Dönemi Form 7b.....	55
Şekil 45: Demircihöyük İTÇ I Dönemi Form 8.....	56
Şekil 46: Demircihöyük İTÇ I Dönemi Form 9.....	56
Şekil 47: Demircihöyük İTÇ I Dönemi Form 10a.....	57
Şekil 48: Demircihöyük İTÇ I Dönemi Form 10b.....	57
Şekil 49: Demircihöyük İTÇ I Dönemi Form 11.....	58
Şekil 50: Demircihöyük İTÇ I Dönemi Form 12.....	58
Şekil 51: Demircihöyük İTÇ I Dönemi Form 13.....	59
Şekil 52: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form Cetveli.....	64
Şekil 53: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 1a.....	65
Şekil 54: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 1b.....	65
Şekil 55: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 2.....	65
Şekil 56: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 3.....	66
Şekil 57: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 4.....	66
Şekil 58: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 5.....	67
Şekil 59: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 6.....	67
Şekil 60: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 7.....	68
Şekil 61: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 8.....	68
Şekil 62: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 9.....	69

Şekil 63: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 10	69
Şekil 64: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 11	70
Şekil 65: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 12	70
Şekil 66: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 13	71
Şekil 67: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 14a	71
Şekil 68: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 14b	71
Şekil 69: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 15	72
Şekil 70: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 16	72
Şekil 71: Küllüoba İTÇ I Dönemi Form 17	73
Şekil 72: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form Cetveli	83
Şekil 73: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 1	84
Şekil 74: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 2a	84
Şekil 75: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 2b	84
Şekil 76: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 3a	85
Şekil 77: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 3b	85
Şekil 78: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 4	85
Şekil 79: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 5	86
Şekil 80: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 6	86
Şekil 81: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 7	87
Şekil 82: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 8	87
Şekil 83: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 9	88
Şekil 84: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 10	88
Şekil 85: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 11a	89
Şekil 86: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 11b	89
Şekil 87: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 12	89

Şekil 88: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 13.....	90
Şekil 89: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 14.....	90
Şekil 90: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 15.....	91
Şekil 91: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 16.....	91
Şekil 92: Kaklık Mevkii İTÇ'ye Geçiş Dönemi Form 17.....	91
Şekil 93: Beycesultan İTÇ I Dönemi Form Cetveli.....	97
Şekil 94: Beycesultan İTÇ I Dönemi Form 1.....	98
Şekil 95: Beycesultan İTÇ I Dönemi Form 2.....	98
Şekil 96: Beycesultan İTÇ I Dönemi Form 3.....	99
Şekil 97: Beycesultan İTÇ I Dönemi Form 4.....	99
Şekil 98: Beycesultan İTÇ I Dönemi Form 5.....	100
Şekil 99: Beycesultan İTÇ I Dönemi Form 6.....	100
Şekil 100: Beycesultan İTÇ I Dönemi Form 7	101
Şekil 101: Beycesultan İTÇ I Dönemi Form 8	101
Şekil 102: Beycesultan İTÇ I Dönemi Form 9	101
Şekil 103: Beycesultan İTÇ I Dönemi Form 10	102
Şekil 104: Beycesultan İTÇ I Dönemi Form 11	103
Şekil 105: Beycesultan İTÇ I Dönemi Form 12	103
Şekil 106: Beycesultan İTÇ I Dönemi Form 13	104
Şekil 107: Beycesultan İTÇ I Dönemi Form 14	104
Şekil 108: Beycesultan İTÇ I Dönemi Birleşik Kap.....	104
Şekil 109: Küllioba (a)-Demircihöyük (b) İlk Tunç Çağı I Karşılaştırmalı Form Cetveli	111

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Batı Anadolu İTÇ I Kronolojisi	13
Tablo 2: Demircihöyük Tabakalanması.....	21
Tablo 3: Külliöba Tabakalanması.....	23-24
Tablo 4: Beycesultan Birinci Dönem Kazı Tabakalanması.....	80
Tablo 5: Beycesultan Yeni Dönem Kazı Tabakalanması.....	81
Tablo 6: Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi Kase Formları	114
Tablo 7: Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi Fincan Formları	116
Tablo 8: Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi Testi Formları	119
Tablo 9: Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi Amfora Formları.....	120
Tablo 10: Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi Çömlek Formları	122
Tablo 11: Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi Küp Formları	123
Tablo 12: Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi Tava ile Kapak Formları.....	125
Tablo 13: Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Karşılaştırmalı Kronoloji.....	136

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: İçbatı Anadolu Coğrafyası	6
Harita 2: İçbatı Anadolu İTÇ I Kültür Bölgeleri.....	16
Harita 3: Frigya İTÇ I Kültür Bölgesi.....	18
Harita 4: Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi.....	77

GİRİŞ

“*Frigya ve Beycesultan İlk Tunç Çağı I Kültür Bölgeleri Çanak Çömleğinin Karşılaştırılması*” başlıklı tez konusunun seçilmesinin nedeni; çanak çömleğin Anadolu’da henüz yazının olmadığı İTÇ Dönemi’nde kronolojik açıdan önemli veriler sunmasıdır. Bunun yanı sıra, çanak çömleğin yerleşmelerde ele geçen diğer buluntulara göre en çok ele geçen malzeme olması ve bölgeler arası etkileşimi gösterebilecek çok yönlü karşılaştırılmasının yapılabilmesi diğer nedenler arasında sayılabilir.

Bu doğrultuda ilk önce tezin içeriğini oluşturan İlk Tunç Çağı’na Geçiş, İlk Tunç Çağı I, İç Batı Anadolu Kültür Bölgeleri çanak çömlekleri hakkında detaylı bir yayın taraması yapılmıştır. Daha sonra toplanan kaynaklar içerisinde yer alan yabancı dilde ki yayınların çevirisi yapılmış ve yayınlardaki söz konusu kültür bölgelerini temsil eden yerleşmelerin İTÇ’ye Geçiş ve İTÇ I Dönemi’ne tarihlenen çanak çömlek formlarının bir kısmı bilgisayar ortamında tekrar çizilmiştir. Çizim yapıldıktan sonra yerleşmelere ait form cetveli ve levhalar hazırlanıp, metin kısmının yazım aşamasına geçilmiştir.

I. Bölüm’de Ege Bölgesi’nin iki alt bölümünden biri olan ve İç Batı Anadolu Eşiği” olarak adlandırılan bölge ve bu bölgenin önemli bir bölümü olan, Büyük Menderes ve Yukarı Porsuk Havzası’nın coğrafi konumları ve prehistorik yollar hakkında bilgi verilmiştir. Bölgede 19. yy’ın başlarında başlayan araştırmaların tarihçesi hakkında bilgi verildikten sonra, öncelikle İlk Tunç Çağı’nın başlangıcı ile ilgili kronoloji sorunlarına değinilmiştir. Daha sonra ilk kez 1940’lı yıllarda K. Bittel tarafından ortaya atılan İTÇ I İç Batı Anadolu Kültür Bölgeleri’nin sınırları hakkında bilgi verilerek, bu bölgeleri temsil eden yerleşmeler harita üzerinde gösterilmiştir.

II. Bölüm’de Frigya Kültür Bölgesi’nin yayılım alanı detaylı anlatıldıktan sonra bu kültür bölgesi içerisinde yer alan Demircihöyük ve Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grupları’nı temsil eden yerleşmelerin coğrafi konumu, kazı tarihçesi, stratigrafisi hakkında bilgi verilmiştir. İTÇ’ye Geçiş Dönemi terminin ortaya çıkma nedeninden bahsedildikten sonra genel olarak Frigya Kültür Bölgesi’nin bu dönem çanak çömlek özellikleri anlatılmıştır. İTÇ’ye Geçiş Dönemi’nde yukarıda adı geçen çanak çömlek grupları içerisinde yer alan Küllüoba, Kuştepe, Yukarı Söğütünü I-II, ve Erenköy II

yerleşimlerine ait çanak çömlek; mal grubu, form, kulp ve tutamak ile bezeme başlıkları adı altında ayrıntılı olarak incelenmiştir. Daha sonra İTÇ I Dönemi'nde genel "Frigya Kültür Bölgesi" çanak çömlek özellikleri kısaca verildikten sonra çanak çömlek gruplarını temsil eden Demircihöyük (Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu) ve Küllüoba ve Eskişehir yüzey araştırmaları (Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu) yerleşmelerinin çanak çömlek, mal grubu, form, kulp ve tutamak ile bezeme özellikleri bakımından ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır.

III. Bölüm'de öncelikle Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nin yayılım alanı ve bu kültür bölgesini temsil eden yerleşmelerin coğrafi konumu, kazı tarihçesi, stratigrafisi hakkında bilgi verilmiştir. Söz konusu kültür bölgesini temsil eden yerleşmelerin genel İTÇ'ye Geçiş Dönemi çanak çömleğinden bahsedildikten sonra, Kaklık Mevkii yerleşmesinin bu dönem çanak çömlek özellikleri mal grubu, form, kulp ve tutamak ile bezeme çeşitleri bakımından ayrıntılı anlatılmıştır. Bunun yanı sıra Kusura (A tabakası) ve Beycesultan (XX-XIX. tabaka) yerleşmelerinin tartışmalı tabakalarına değinilmiş ve kültür bölgesine ismini veren Beycesultan yerleşmesinin İTÇ I çanak çömleği hakkında detaylı bilgi verilmiştir.

Son olarak çalışmanın esas kısmını oluşturan IV. Bölüm'de "Frigya Kültür Bölgesi" ile "Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi" çanak çömleği, mal grupları, formları, kulp ve tutamakları ile bezeme özellikleri bakımından karşılaştırılmıştır. Her iki kültür bölgesi çanak çömleğinde bulunan benzerlikler ve farklılıklar belirlenip, yayılım alanlarının sınırlarını oluşturan özellikler verilmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İÇBATI ANADOLU BÖLGESİNE GENEL BİR BAKIŞ

1. 1. Coğrafi Konum

Anadolu, İran platosunun devamı olarak Asya'dan batıya doğru uzanan genellikle dağlık ve yüksek bir yayladır; bu yüksek dağlar arasında da yerleşime elverişli vadilere sahiptir. Tarih öncesi çağlardan beri dünyanın en önemli tarihsel yollarının kavşak noktasında yer alan Anadolu, sıradağlarla birbirinden ayrılan ve farklı coğrafi koşulları ile hemen hemen her dönemde çeşitli kültürel özelliklere sahip bölümlere ayrılmıştır. Bu bölümlerde zamanla farklı etnik grupların yaşadığı farklı coğrafi adlar taşıyan bölgelere dönüşmüştür (Çoban, 2013: 31).

1941 yılında Ankara'da toplanan I. Coğrafya Kongresi'nde çizilmiş sınırlara göre Ege Bölümü, bölgenin batısında yer alan Ege kıyılarından 150-200 km iç kısımlara kadar devam etmekte olup, genişliği batıda Çeşme'den başlayıp doğuda Emirdağ ötesine kadar 400 km'yi bulmaktadır (Darkot ve Tuncel, 1995: 1). İçbatı Anadolu, Ege Bölgesi'nin iki alt bölümünden biridir. Bölge, yüzey şekilleri ve iklim gibi faktörler de değerlendirilerek İçbatı Anadolu Bölümü ve Ege Bölümü olarak adlandırılmıştır (Darkot ve Tuncel, 1995: 3).

Coğrafyacılar tarafından "İçbatı Anadolu Eşiği" olarak tanımlanan bölge, Eskişehir, Kütahya, Afyon, Denizli ve Uşak illerinden meydana gelmektedir (Hrt. 1). Bölge doğudan İç Anadolu Bölgesi'ni çevirirken, batıdan ise kollar halinde denize dikey olarak uzanan dağlar arasındaki akarsu vadileri boyunca Ege ve Marmara Denizi kıyılarına doğru açılmaktadır. Bu konumu ile İç Anadolu Bölgesi'nin batıya açılan kapısı, Orta Anadolu ve Batı Anadolu arasındaki kültürel, sosyal, siyasal ve ticari ilişkileri sağlayan ana yolların düğüm noktasında yer almaktadır. (Tüfekçi Sivas, 1999: 7).

İçbatı Anadolu, genelde kuzeybatı-güneydoğu istikametinde uzanan dağlar ve bunların aralarındaki akarsu vadileri ile, yerleşmeye çok müsait verimli çöküntü ovalarının oluşturduğu dağlık bir plato görünümündedir (Yakar, 2000: 317). Basık, fakat geniş bir yayılım gösteren arazi, deniz seviyesinden ortalama 1200-1500 m

yükseklığe sahiptir. Kuzeyde Boz Dağ (1371 m) ve Sündiken Dağları (1768 m), güneyde Şaphane Dağı (1770 m) ve Murat Dağı (2312 m) ve Emirdağ, doğuda Sivrihisar Dağları, batıda Türkmen Dağı (1829 m) ve Domaniç Dağı (1910 m) bölgedeki başlıca dağlardır (French, 1969: 7).

Bölge genellikle vadilerle yarılmış dalgalı yaylalar görünümündedir ve bu yaylalar arasında tabanları alüvyon kaplı ovalar yer alır. Kuzeydeki Eskişehir Ovası, en alçak depresyon alanı olup, deniz seviyesinden yüksekliği 750-800 m'dir. Doğu yönde; deniz seviyesinden yüksekliği 900-1000 m olan Yukarı Sakarya Ovası yer alır (Chaput, 1941: 3). Bu çalışmanın konusunu oluşturan kültürlerden biri olan Frigya İlk Tunç Çağı I (İTÇ I) Kültür Bölgesi de kabaca Eskişehir Ovası ile Yukarı Sakarya Ovasında yayılım alanı bulmaktadır. Domaniç Dağı, Türkmen Dağı ve uzantıları olan Frigya Dağlık Bölgesi, Eskişehir ve Yukarı Sakarya ovalarında yayılan Frigya Kültür Bölgesinin batı sınırını oluşturur. Buradan batıda ise yine bu çalışmanın konusunu oluşturan Beycesultan İTÇ I kültürünün yayılım alanı bulunduğu Büyük Menderes ve Yukarı Porsuk Havza'larının oluşturduğu bölge yer alır. Söz konusu bölge İçbatı Anadolu eşiğinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Büyük Menderes Irmağı'nın doğduğu yerden denize döküldüğü yere kadar olan bölge ile çevresi, coğrafi özelliklerinden dolayı Aşağı Büyük Menderes, Orta Büyük Menderes ve Yukarı Büyük Menderes olmak üzere üç kısma ayrılır. Bu coğrafi bölümler, kültürel homojenliği tam olarak göstermese de, coğrafyanın kültürlerin oluşması üzerindeki etkileri göz önüne alındığında, her bir coğrafi bölüm kendi içinde yerel farklılıklar gösteren bir bölge olarak değerlendirilmektedir (Akdeniz, 1999: 4). Bununla beraber, Frigya'da doğup, doğu-batı doğrultusunda akan Büyük Menderes vasıtasıyla, bölgede İTÇ boyunca kültürel anlamda bir bütünlük sağlanmıştır (Sharp Joukowsky, 1986: 33).

1. 2. Yollar

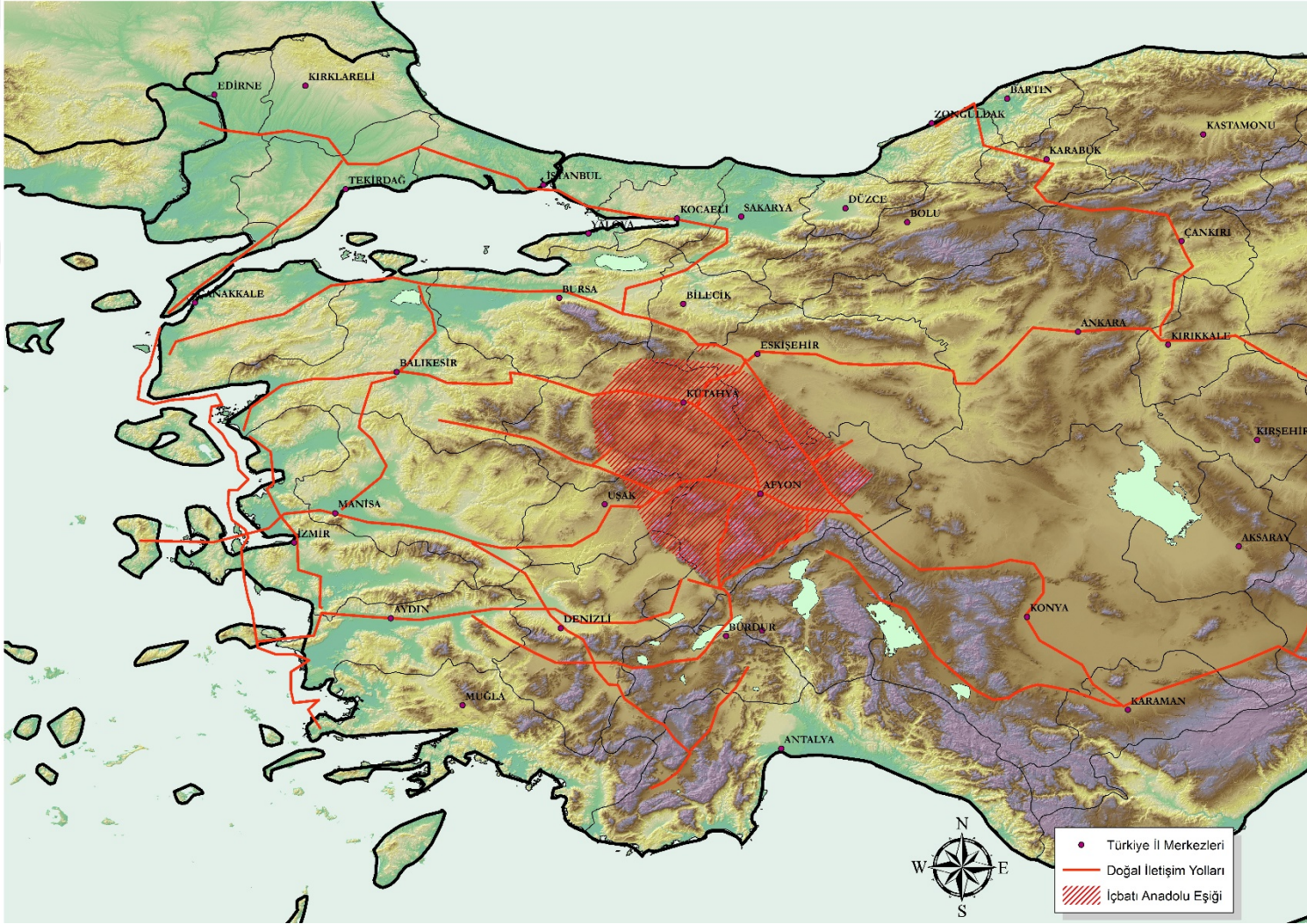
Kültür bölgelerinin oluşması ve yayılmasındaki en önemli faktörlerden biri coğrafyadır. Birbirine uzak ulaşımın zor olduğu yerleşmeler birbirini az etkilerken, birbirine yakın olan yerleşmeler daha fazla birbirinin etkisinde kalmıştır. Bu durum kültürlerin birbirlerinden farklı olmasına ve yerel kültürlerin oluşmasına sebep olmuştur. Bu bağlamda İçbatı Anadolu'daki ve diğer bölgelerdeki yerleşmeler arasındaki iletişimde en önemli etken ticareti sağlayan doğal yollar olmuştur.

İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan dağlar arasındaki akarsu vadileri ve ovalar sayesinde, hem doğu-batı, hem de kuzey-güney yönünde ulaşım sağlanmaktadır. Bu bağlamda, Polatlı ve Ankara üzerinden Kızılırmak'a, dolayısıyla İç Anadolu'ya bağlanan Eskişehir ve Yukarı Sakarya Ovası, aynı zamanda da Kütahya ve Balıkesir üzerinden Troas Bölgesi'ne, buradan da Bozüyük, İnegöl ve Bursa üzerinden Marmara Bölgesi'ne ve Trakya'ya bağlanmaktadır (Fidan, 2011: 6; Efe ve Ay-Efe, 2001: Çiz.8). Eskişehir Ovası'nda höyükler, Bozüyük'ten başlayıp ovanın doğusunda biter. Bu yerleşmeler yer yer iki veya daha fazla sıra halinde birbirlerine paralel şekilde konumlanmışlardır. Yukarı Sakarya Ovası'nda ise höyükler; güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda Sivrihisar dağlarına kadar devam etmektedir (Efe, 1995: 245).

Bölgenin daha güneyinde ise, Ege Bölgesi'ni İç Anadolu Bölgesi'ne bağlayan üç güzergah vardır; birincisi, Balıkesir üzerinden Marmara Bölgesini geçip, Kütahya üzerinden Eskişehir'e ulaşmakta, ikincisi, Ege sahilinden başlayıp, Gediz Vadisi boyunca, Afyon-Emirdağ ve buradan da Konya ve Akşehir Ovalarına açılan yol, daha sonra Konya-Niğde-Bor ve Gülek Boğazı üzerinden Tarsus'a ulaşmakta, üçüncüsü ise Ege sahilinden başlayıp, Büyük Menderes Vadisi boyunca devam ederek Denizli aracılığıyla Eğridir'e ulaşan yol, buradan Burdur ile Elmalı'ya oradan da Isparta'ya açılmakta ve geçitlerle de Akdeniz kıyılarına ulaşmaktadır (Yakar, 2000: 318).

Bir çöküntü alanı durumunda olan Domaniç Ovası'nın etrafı, komşu bölgelerle ulaşımı zorlaştıran yüksek dağlarla çevrilidir. Buraya ulaşım güneydeki Tavşanlı Ovası üzerinden, içinden Kocaçay'ın aktığı uzun bir vadi ile sağlanmaktadır. Ovanın doğu ve batısı son derece dağlık olup, ulaşım için pek müsait değildir. Tavşanlı Ovası ise tam tersine, komşu bölgelerle çeşitli yönlerden bağlantısı olan bir ovadır: Emet, Altıntaş, Kütahya ve Domaniç yönünden gelen doğal ulaşım yolları, burada bir araya gelmektedirler. Dolayısıyla bu ovanın bölgede merkezi bir konumu vardır (Efe, 1990: 3).

İç Anadolu'dan Büyük Menderes Havzasına direkt geçiş yoktur. Bununla beraber Konya Ovası'ndan büyük dağ geçitleri vasıtasıyla Yalvaç ve Dinar üzerinden, oradan da Büyük Menderes vadisi boyunca bölgeye geçilebilir. Bölgeye kuzeybatıdan giriş Gediz Vadisi boyunca ve daha sonra Buldan geçidinden, Büyük Menderes vadisine geçerek gerçekleşir (Sharp Jokowsky, 1986: 33).

Harita 1: İçbati Anadolu Coğrafyası

Konumları itibarı ile, kuzey ve güneyden yüksek dağlarla çevrili olan bu ovalarda yaşayanlar, kendilerine özgü çanak çömlek gruplarını oluşturabilecek coğrafi ve ekonomik şartlara sahiptirler. Diğer taraftan, ovaların doğu, batı ve güney yönünde geçişlere olanak vermesi, komşu bölgelerle iletişim ve etkileşimi olumlu yönde etkilemiştir. Bu nedenle ova sınırlarında yer alan yerleşim yerleri, çanak çömlek gruplarının da kesiştiği yerde yer almış olmalıdır (Sarı, 2004: 5).

1. 3. Bölgede Gerçekleştirilen Araştırmaların Tarihçesi

Bölgede yapılan araştırmalar, 19. yy'ın başlarında başlamış, bu yüzyıldan itibaren birçok araştırmacı ve bilim insanı, bölgede yüzey araştırmaları ve arkeolojik kazılar gerçekleştirmişlerdir.

İlk arkeolojik araştırmalar 1800 yılında W. M. Leake tarafından Eskişehir-Seyitgazi'nin güneyinde bulunan anıtlar üzerinde yapılmıştır (Leake, 1824: 121). 1800'li yılların sonlarında W. Ramsey kaya anıtları, Roma ve Bizans eserlerinin yanı sıra ilk kez bölgede yer alan höyüklerden bahsetmiştir (Ramsay, 1890; Ramsay, 1895).

1895, 1896 yıllarında, İstanbul-Ankara demiryolunun yapımı sırasında, yakındaki bataklık alanı doldurmak amacıyla bugünkü Bozüyük kasabasında yer alan ve kasabaya adını veren Bozüyük'ün toprağı taşınmış ve höyük ortadan kaldırılmıştır. Bu çalışmalar sırasında A. Koerte tarafından söz konusu höyükte ele geçirilen malzeme 1899 yılında yayınlanmıştır (Koerte, 1909: 1).

1925 yılında W. M. Calder, bölgede yaptığı Frig ve Klasik Dönem eserlerinin tespitine yönelik araştırmalar sırasında, saptadığı prehistorik yerleşmeleri 1928 yılında yayınladığı "Monumenta Asiae Minoris Antiqua"da harita üzerinde göstermiştir (Calder, 1928: Hrt. XXIX, XXXI).

1936 yılında Fransız Arkeoloji Enstitüsü adına, A. Gabriel tarafından Midas'ın şehrinde kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Burada tespit edilen İTÇ mezarlığı ise 1948-1951 yılları arasında H. Çambel tarafından kazılmıştır (Çambel, 1952: 228-229).

Bölgede ilk kazı, 1937 yılında K. Bittel ve H. Otto tarafından gerçekleştirilmiştir (Bittel ve Otto, 1939). Demircihöyük kazıları ile beraber bölge çanak çömlek gelişimine yeni yaklaşımlar getiren Kurt Bittel de İznik-İnegöl ovalarından Eskişehir'e kadar olan

bölgede yer alan höyüklerden malzeme toplayarak bu araştırmalarını yayınlamıştır (Bittel, 1942). Ayrıca bu malzemenin bir kısmı da J. Mellaart tarafından yayınlanmıştır (Mellaart, 1955: 55-88).

1941 yılında R. O. Arık, Yazılıkaya yaylasında, Seyit suyu kenarında ve Eskişehir-Ankara arasında bulunan bazı höyükleri ziyaret edip malzeme toplamış ve yayınlamıştır (Arık, 1956). 1944 yılında ise K. Kökten bölgedeki araştırmalara devam etmiş, prehistorik yerleşme yerlerinin saptanmasına yönelik gezisi sırasında, bölgenin kuzeyinde, Bilecik ve kısmen Eskişehir illerinin sınırları içinde de incelemeler yapmıştır (Kökten, 1948: 198, 202).

1946-1958 yıllarında C.H. Haspels Frig eserlerini saptamaya yönelik çalışmalar yapmış ve araştırmaların sonucunu “The Highlands of Phrygia” kitabında yayınlamıştır (C. H. Haspels, 1971).

Bölgedeki prehistorik yerleşim yerlerini saptamak amacıyla yapılan diğer bir araştırma ise, 1954 yılında C. A. Burney tarafından Eskişehir ve Alpu ovalarında yapılmıştır (Burney, 1956: 179-193).

Beycesultan Höyüğü’ndeki ilk kazı çalışmaları 1954-1959 yılları arasında İngiliz Arkeoloji Enstitüsü adına J. Mellaart ve Seton Lloyd tarafından gerçekleştirilmiştir (Lloyd ve Mellaart, 1962: 7).

1959-1961 yılları arasında Altıntaş bölgesinde, 1961-1965 yılları arasında İznik, Eskişehir, Afyon ve Akşehir’de yüzey araştırmaları yapan D.French, bu araştırmaları sonucunda topladığı malzemeleri farklı makalelerle (French, 1967; French, 1969a) ve Batı Anadolu İlk Tunç Çağı çanak çömlek gruplarını ele aldığı doktora tezi ile bilim dünyasına tanıtmıştır (French, 1969b).

M. Korfmann tarafından 1975-1978 yılları arasında Demircihöyük’te ikinci dönem kazıları yapılmış, böylelikle bölgede ilk defa İTÇ I-II ve OTÇ stratigrafileri saptanmıştır (Korfmann, 1983). Yerleşmenin Neolitik, Kalkolitik ve İTÇ I çanak çömleği J. Seeher tarafından (Seeher, 1987), İTÇ II çanak çömleği ise T. Efe tarafından doktora tezi olarak yayınlanmıştır (Efe, 1988).

Eskişehir Arkeoloji Müzesi tarafından 1983 yılında, Bozüyük-Küçük Höyük mezarlığında, 1985-1986 yıllarında Eskişehir-Uluçayır mezarlığında, kurtarma kazıları yapılmış ve Küçük Höyük mezarlığının İTÇ II dönemine, Uluçayır mezarlığının ise II. binyıla ait olduğu ortaya çıkarılmıştır (Gürkan ve Seeher, 1991: 39-96).

1983-1984 yıllarında Kaklık Mevkii'nde ve 1987 ile 1990 yıllarında Karaoğlan Mevkii'nde A. Topbaş tarafından kurtarma kazıları yapılmıştır (Efe, Topbaş ve İlaslı, 1995: 357-397; Efe, Topbaş ve İlaslı, 1998: 21-94).

T. Efe tarafından 1988 yılında başlatılan ve 1995 yılına kadar devam eden Kütahya, Bilecik ve Eskişehir illerini kapsayan, prehistorik yüzey araştırmaları gerçekleştirilmiştir. Efe, birçoğu ilk defa saptanan 224 yerleşme de inceleme yapmıştır (Efe, 1990: 405-424; Efe, 1991: 163-177; Efe, 1992: 561-583; Efe, 1993: 345-364; Efe, 1994a: 571-592; Efe, 1995: 245-266; Efe, 1996: 131-153; Efe, 1997: 215-292).

1989 yılında Eskişehir-Şarhöyük'te M. Darga tarafından başlatılan kazılar (Darga, 1993: 481-502), 2005-2013 yılları arasında T. Sivas tarafından devam ettirilmiştir (Tüfekçi Sivas, 2008; Tüfekçi Sivas, 2009). 2015 yılında tekrar başlatılan kazılar Eskişehir Müzesi Başkanlığı'nda M. B. Baştürk tarafından günümüzde halen sürdürülmektedir (Baştürk Bilge, Arslan, Baştürk ve Yedidağ, 2016: 263-274)

1990 ve 1991 yıllarında J. Seeher, Demircihöyük-Sarıket Nekropol kazısını gerçekleştirmiştir (Seeher, 1991; Seeher, 1992).

Kütahya-Seyitömer Höyük'te 1990 yılında başlayan birinci dönem kazıları, önce Afyon Arkeoloji Müzesi ve sonra da Eskişehir Arkeoloji Müzesi tarafından 1992 yılına kadar sürmüştür (Topbaş, 1992: 11-34; Topbaş, 1993: 1-30; Topbaş, 1994: 297-310). Seyitömer Höyük'te ikinci dönem kazıları ise 2006 yılında N. Bilgen tarafından başlamış ve 2014 yılına kadar devam etmiştir (Bilgen, 2007: 321-332; Bilgen, 2008: 71-88; Bilgen, 2009: 341-354; Bilgen, 2010: 367-380, Bilgen, 2011a: 233-256; Bilgen, 2011b; Bilgen, 2012a; Bilgen, 2012b; Bilgen, 2015a; Bilgen, 2015b).

1992-1994 yılları arasında, T. Efe yüzey araştırmaları sırasında saptadığı Orman Fidanlığı yerleşmesinde kazılar gerçekleştirmiştir. Burada stratigrafik olarak, Anadolu'da daha önceden bilinmeyen, Anadolu Balkan ilişkilerine yeni bir boyut

kazandıran ve Ilıpınar malzemesi ile aynı tip çanak çömlek grubu ele geçirilmiştir (Efe, 2001).

1996 yılında, İçbatı Anadolu Bölgesi'ndeki stratigrafik boşluğu doldurmak amacı ile, Seyitgazi-Küllüoba Höyüğünde T. Efe tarafından başlatılan kazılar günümüzde halen sürdürülmektedir (Efe, 1998: 151-172).

2001 yılında T. T. Sivas ve H. Sivas tarafından Eskişehir, Kütahya ve Afyon illerinde yüzey araştırmaları gerçekleştirilmiştir (Tüfekçi Sivas ve Sivas, 2003; 285-298; Tüfekçi Sivas, 2004: 155-166).

Yukarı Menderes Havzası Dağlık Bölge Yüzey Araştırmaları Projesi; 2003-2009 yılları arasında E. Abay başkanlığında yürütülen yüzey araştırmalarını kapsamaktadır (Abay ve Dedeoğlu, 2004: 277-292). Proje 2011 yılından itibaren ise Denizli İli'ne bağlı Çivril, Balkan ve Çal İlçelerinin dağlık kesiminde, F. Dedeoğlu tarafından devam ettirilmektedir (Dedeoğlu, 2014: 4-11). Projenin amacı Yukarı Menderes Havzası'nda yer alan ve Denizli İli'nin 96 km kuzeydoğusunda bulunan bölge; verimli Çivril ve Balkan ovalarında bütün dönemler boyunca yerleşim sistemlerini araştırmak ve buna bağlı olarak da ova içinde sosyo-kültürel gelişimleri tespit etmektir (Abay ve Dedeoğlu, 2006: 137-146; Abay ve Dedeoğlu, 2012: 215-226; Dedeoğlu, Konakçı ve Çarkı, 2013: 367-376; Dedeoğlu, Konakçı ve Ozan, 2014: 151-160).

2006-2009 yılları arasında Eskişehir Arkeoloji Müzesi Müdürlüğü'nün başkanlığında ve T. Efe danışmanlığında, Seyitgazi-Keçiçayırı'nda kurtarma kazıları yapılmıştır (Efe, Sarı ve Fidan, 2011).

1954 yılında başlayan ve beş yıl süren Beycesultan Höyüğü birinci kazı döneminin ardından, ikinci kazı dönemi 2007 yılında E. Abay tarafından başlatılmış olup günümüzde de devam etmektedir (Abay, 2012: 40).

Tüm bu araştırmalar ve kazılar sonucunda söz konusu bölgede hem yeni yerleşmeler tespit edilmiş, hem de var olan yerleşmelerin stratigrafisi hakkında önemli bilgiler elde edilmiştir.

1. 4. Batı Anadolu'da İlk Tunç Çağı'nın Başlangıcı

Anadolu'nun birbirinden farklı kültürel gelişim aşamalarına sahip olmasından dolayı tek bir kronoloji üzerine oturtulmaya çalışılması, birçok problemi de beraberinde getirmiştir.

İran'dan Avrupa içlerine kadar olan geniş coğrafyada araştırmalar ilerledikçe, kronoloji bağlamında, mevcut olan klasik terminoloji birtakım ara evreler oluşturulmasına rağmen birçok bölgede yetersiz kalmış ve çözüm olarak yerel kronoloji ve terminolojiler üretilmiştir (Sarı, 2011: 6).

Anadolu prehistoryası için "İlk Tunç Çağı" terimi ilk olarak C. Blegen tarafından kullanılmıştır. Blegen'in bu terimi bilim dünyasına sunmasındaki temel neden, Anadolu kronolojisi ile Ege kronolojisi arasında bir terim birliği oluşturmaktır (Blegen vd. 1950: 22).

Tarsus Gözlükule¹ kazıları sonucunda Goldmann İlk Tunç Çağı'nı, İTÇ I, İTÇ II, İTÇ III olarak üç alt evreye ayırmış ve bu evreler ilk defa Mezopotamya kronolojisi ile karşılaştırılmıştır (Sarı, 2011: 6). Daha sonra J. Mellaart bu ayrımı Beycesultan kazılarını esas alarak Güneybatı Anadolu için de kullanmıştır (Mellaart, 1954: 189). Batı Anadolu'da İTÇ I'in tarihlendirilmesi, büyük oranda Tarsus/Gözlükule üzerinden yapılmaktadır. Tarsus'ta Amuq G evresi ile paralellik gösteren Kuzey Suriye kökenli saman yüzlü mallar ve çark yapımı yalın mallar, Geç Kalkolitik Çağ'dan (GKÇ) sonra bazı değişikliklerle devam eder ve bu çanak çömlek grubunun yanında Anadolu kökenli kırmızı astarlı mallar ortaya çıkar. Söz konusu bu mal grubu ile karakterize olan gaga ağızlı testiler de ilk kez ortaya çıkar ve Tarsus'ta bu dönem İTÇ'nin başlangıcı olarak kabul edilir (Goldmann, 1956: 92). Batı Anadolu'da ise gaga ağızlı testi formları Tarsus'taki örneklerin, GKÇ malları ile üretilen, daha az gelişmiş ve öncü formları ile temsil edilmektedir. Tarsus İTÇ'sinden daha erkene tarihlendirilen bu süreç T. Efe tarafından İTÇ'ye Geçiş Dönemi olarak tanımlanmıştır (Efe, 1994b: 19).

İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde, ilk aşamada Geç Kalkolitik Çağ kültür öğeleri bazı değişikliklerle, yerel geleneklere bağlı olarak gelişmeye devam eder. İTÇ'in, erken evresini oluşturan bu süreç, M. Mellink tarafından Blegen'in "Troya I Öncesi" evre

¹ Tarsus Gözlükule tabakalanması için bkz: Goldmann, 1956.

tanımından yola çıkarak İTÇ IA olarak adlandırılmakta ve M. Ö. 3400-3000 yıllarına tarihlendirilmektedir (Mellink, 1992: 172). M. Ö. 3300-2970 yıllarını veren ve Troya I'ın öncüsü olarak kabul edilen Kumtepe IB'de yine İTÇ IA'ya denk gelmektedir (Korfmann, 1995: 260). D. Easton ise C14 tarihlendirmelerine dayanarak bu tarihi, M. Ö. 3500 yıllarına kadar geriye çekmiştir (Easton, 1976: 165)².

M. Mellink tarafından İTÇ IA olarak adlandırılan evre, yukarıda da değindiğimiz gibi T. Efe tarafından İTÇ'ye Geçiş Dönemi" olarak adlandırılmakta ve yaklaşık olarak M. Ö. 3300/3200-3000 yıllarına tarihlendirilmektedir (Efe, İlaşlı ve Topbaş, 1995: 376). Efe'ye göre Orta Kalkolitik Çağ'dan sonra Batı Anadolu prehistoryası için ikinci bir kırılma noktası olan bu dönemde çanak çömlekte hemen hemen tüm Batı Anadolu'da bazı önemli ortak özellikler söz konusudur. Arkeolojik verilerin gösterdiğine göre Batı Anadolu bu dönemde sosyo-kültürel anlamda yeni yapılanmaya sahne olmaktadır. Efe, iç dinamiklerin harekete geçmesi ve bölgeler arası ilişkilerin artmasına bağladığı bu yeni oluşumu, Mezopotamya'da Obeid Kültürü'nden Uruk'a geçişte, önemli bir dış müdahale olmaksızın, çanak çömlekte ortaya çıkan radikal değişim ile kıyaslar ve söz konusu dönem için İTÇ IA terimi yerine "İlk Tunç Çağı'na Geçiş" terimini kullanır (Efe, 2004: 17).

Bu evreyi Kuzeybatı'da Kumtepe IB ile Demircihöyük D yapı katı, Güneybatı'da Kusura A tabakası, Beycesultan XX. yapı katı, İç Anadolu'da Alişar 15. yapı katı (tepe), Güney'de Gözlükule'nin İTÇ I'ın erken evreleri, Amik Ovası G evresi, Doğu Anadolu'da Tepecik, Hassek Höyük'ün 5. tabakası, Samsat, Kargamış, Arslantepe IVA tabakası temsil etmektedir (Mellink, 1992: Tablo:2).

İTÇ I veya İTÇ IB olarak adlandırılan bir sonraki süreçte ise bir önceki dönemde ortaya çıkan kültürel öğeler gelişerek devam eder ve yaygınlaşır. Artık GKÇ'den devam eden özellikler tamamen ortadan kalkar. Demircihöyük (D-G evreleri), Küllüoba (2. evre) ve Beycesultan (XIII-XVII. tabakaları) gibi iyi stratigrafiye sahip kazısı yapılmış yerleşmeler ve C14 tarihleri sayesinde bu dönem Batı Anadolu'da çok daha iyi bilinmektedir. İlk Tunç Çağı için genel C14 tarihi M. Ö. 3400-1900 iken, İTÇ I için Demircihöyük'e dayanan C14 tarihi yaklaşık M. Ö. 3000-2650'dir (Mellink, 1992: 219).

² Donald Easton'ın C14 tarihleri için bkz: Weninger ve Easton, 2014; Yakar, 1979.

Arkeolojik buluntuların gelişiminde izlenen kırılmalar dikkate alındığında Batı Anadolu İTÇ I kronolojisi aşağıda Tablo 1’deki gibidir.

Tablo 1: Batı Anadolu İTÇ I Kronolojisi

Dönem	Tarih
İTÇ IA-İlk Tunç Çağı’na Geçiş Evresi	M. Ö. 3200-3000/2900
İTÇ IB-İlk Tunç Çağı I	M. Ö. 3000/2900-2700

1. 5. Batı Anadolu Kültür Bölgelerinin Tanımlanması

“Arkeolojik Kültür” kavramı arkeologlar tarafından uzun süre tartışılmıştır. G. Childe ise bu kavramı, G. Kossina’nın “Kültürel Tarih”³ görüşünden yola çıkarak, “*bir toplum tarafından üretilen arkeolojik malzemenin belirli bir bölgedeki yayılımı, o toplumun kültürünü tanımlar*” şeklinde ifade etmektedir. Ona göre topluluklar, tanımlanabilen maddesel kalıntıları ile bir kültür üretebilirler⁴ (Erdoğan ve Çevik, 2015: 29).

İlk Tunç Çağı’nda, Anadolu coğrafyasında, kökeni Neolitik/Kalkolitik Çağlara dayanan, üç farklı kültürel gruptan söz edilmektedir. Bunlardan biri, bugün Güneydoğu Anadolu olarak adlandırılan Yukarı Mezopotamya kültür bölgesi; ikincisi bugün Doğu Anadolu olarak adlandırdığımız bölgede yayılmış olan Karaz Kültür Bölgesi; üçüncüsü ise bugün Batı ve Orta Anadolu olarak adlandırdığımız kültür bölgesidir. Söz konusu bu kültür bölgelerinin sınırlarının çizilmesinde büyük ölçüde coğrafyanın etkili olduğu açıktır. Anadolu’nun üç tarafının denizlerle çevrili olması, doğu tarafından ulaşımı zorlaştıran yüksek dağ sıralarının yer alması ve kendine yetebilmesini sağlayan zengin doğal kaynakları, tarihöncesi dönemlerde Orta Doğu ile Balkanlar arasında bir köprü işlevinden daha çok, dışarıdan insan topluluklarının

³ Kültürel Tarih, insanın toplumun bir üyesi olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, ahlak, yasa, görenek ve başka herhangi bir yetenek ya da alışkanlığı içeren karmaşık bir bütündür (Burke, 2004: 41). Türkiye arkeolojisinde baskın olan kuram, temelleri Ratzel, Klemm ve Kossinna gibi Alman araştırmacılar tarafından 19. yüzyıl sonlarında atılmış “kültür tarihçiliği” kuramıdır (Çilingiroğlu, 2015: 14). Bu bağlamda Kossinna bütün ırkların inandığı gibi, ırksal (biyolojik) özelliklerin insan davranışlarını belirlediğine inanırdı (Çilingiroğlu, 2015: 16).

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz: Childe, 1929.

bölgeye girmesini zorlaştırıcı bir rol oynamış ve Anadolu yarımadasının komşu bölgelerden ayrılmasına yol açmıştır (Efe, 2004: 15).

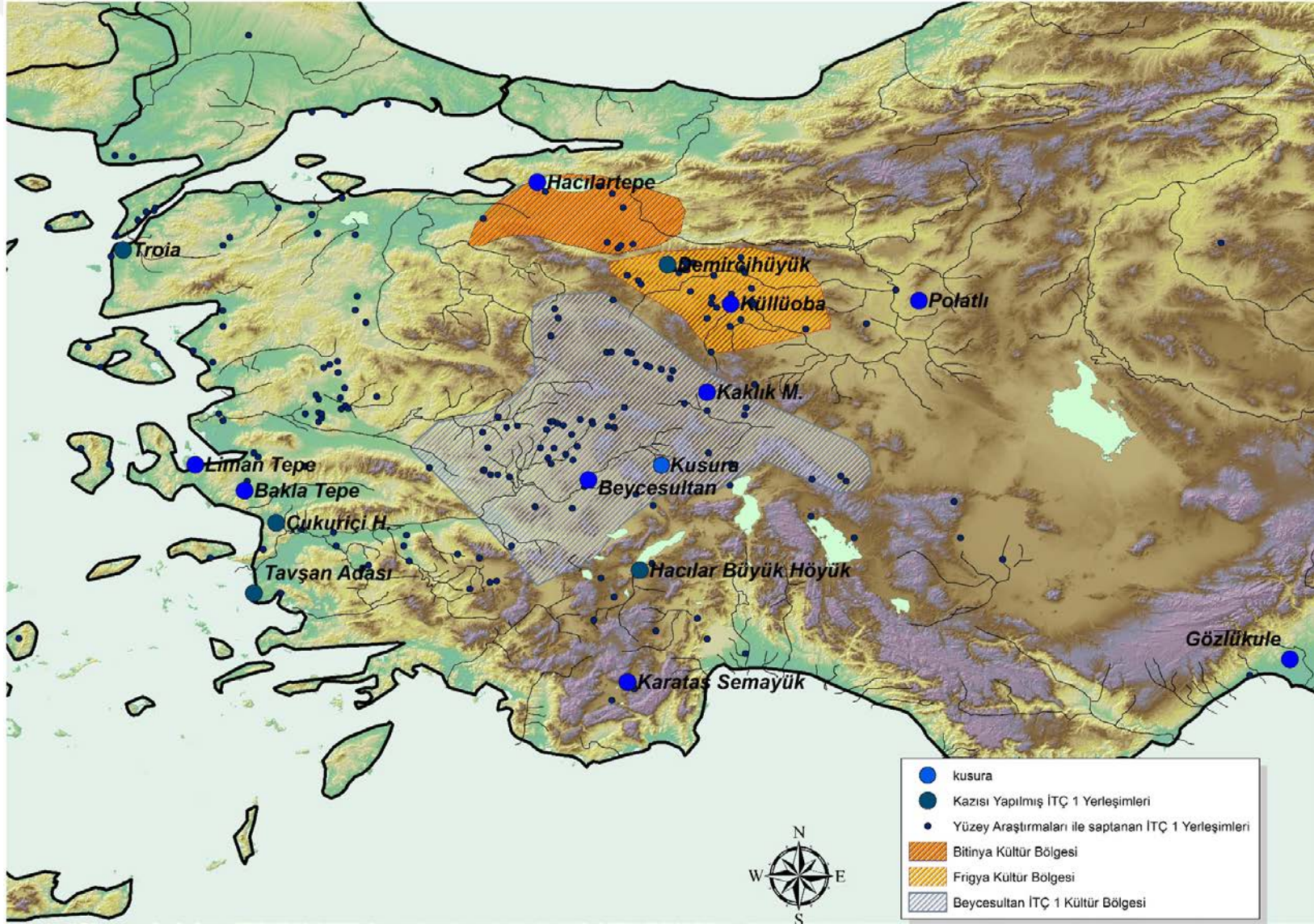
Arkeolojik kültür kavramı gibi, söz konusu kültür bölgelerinin hangi ölçütler alınarak oluşturulacağı da araştırmacılar arasında tartışma konusu olmuştur ve bugüne kadar çeşitli öneriler ortaya atılmıştır. K. Bittel, toplumların ürettiği en belirleyici buluntu grubunu, çanak çömlek olarak görmüş ve ilk olarak 1940'lı yıllarda Batı Anadolu'da İlk Tunç Çağı'nda ortaya çıkan ve sınırlarını büyük oranda yerel çanak çömlek geleneklerinin belirlediği 'kültür grubu' olarak adlandırdığı oluşumlardan söz etmiştir (Bittel, 1942: 186). Bittel, bu bağlamda Demircihöyük kazıları sonucunda, Bitinya-Frigya olarak adlandırdığı kültür grubunun yayılım alanının, güneydoğuda Sakarya Nehri'nin kaynağı olan Çifteler-Emirdağ Bölgesi'ne kadar ve doğuda Porsuk Çayı boyunca uzandığını belirtmektedir. Ayrıca Bittel, Eskişehir ve civarını da bu kültür grubuna dahil etmiş ve bu grubun sınırlarını genişleterek, kuzeyde İznik-İnegöl'den, güneyde Frigya Yaylası'na ve doğuda Sakarya Nehri'ne kadar uzandığını, batı sınırının ise kesin olmadığını söylemiştir (Efe, 1988: 86).

1960'lı yıllarda, James Mellaart ve David French, yeni kazılar ve yüzey araştırmaları sonucunda, Bittel'in aksine, kültür sözcüğünü kullanmaktan kaçınarak benzer oluşumları 'yerel çanak çömlek bölgesi' olarak adlandırmışlardır (French, 1969: 19).

T. Efe, İç Kuzeybatı Anadolu'da yaptığı yüzey araştırmaları ve Demircihöyük kazıları sonucunda, Bittel, Mellaart ve French'in ortaya koyduğu çanak çömlek geleneklerinin yayılım alanlarına dayalı bu oluşumları ve bu bağlamda ortaya attıkları terimleri yeniden ele almıştır. Efe birbirleri ile yakın ilişkili olan yerel çanak çömlek bölgelerinin bir araya gelerek 'kültür bölgesi' olarak adlandırdığı büyük gruplar oluştuğunu ve bu kültür bölgeleri içinde de yerel çanak çömlek gruplarının yer aldığını öne sürmüştür. T. Efe'ye göre çanak çömlek grubu olarak adlandırılan bu bölgelerin sınırları her dönemde birbirlerinden kesin hatlarla ayrılmamaktadır. Çoğu zaman ortak sınırlar üzerinde tampon bölgeler oluşturmaktadır (Efe, 2003a: 89). Kültür Bölgeleri'nin sınırlarını başta çanak çömlek geleneği olmak üzere, figürün ve idoller gibi bazı küçük buluntular ve zaman zaman da mimari gelenekler belirlemektedir. Çanak çömlek gruplarının sınırlarını ise mal grupları, formlar, yüzey işlemleri, bezemeler, kulplar ve

tutamaklar gibi yerel çanak çömlek uygulamaları belirlemektedir (Efe, 2003a: 88). Söz konusu kültür bölgelerinin sınırları İlk Tunç Çağı I'de belirgin olmakla beraber bu kültür bölgeleri içinde yer alan çanak çömlek gruplarının sınırları her kültür bölgesi için henüz netlik kazanmamıştır. Bu çalışmada ele aldığımız Frigya ve Beycesultan İTÇ I kültür bölgeleri işte yukarıda bahsedilen ve İTÇ başlarında ortaya çıkan Batı Anadolu kültür bölgelerinden ikisini oluşturmaktadır (Hrt. 2).

Harita 2: İğbatı Anadolu İTÇ I Kültür Bölgeleri

İKİNCİ BÖLÜM

FRİGYA KÜLTÜR BÖLGESİ

Frigya Kültür Bölgesi, doğuda Sivrihisar Dağları batıda ise Domaniç Dağı, Türkmen Dağı ve uzantısı olan Frigya Dağlık bölgesi çevrelenmiş olan Eskişehir ve Yukarı Sakarya ovalarında yayılım alanı bulmuştur. Bölgenin kuzey sınırını Sakarya Vadisi oluştururken, güney ve batı sınırını ise Emirdağ'dan başlayarak Yazılıkaya Platosu, Türkmen Dağı, Yırce Dağları, Domaniç ve Uludağ ile devam eden İç Batı Anadolu Eşiği'nin kuzey dağ sırası oluşturur (Bittel, 1942: 154; Efe, 2003a: 90-92). Frigya Kültür Bölgesi'ni Demircihöyük ve Yukarı Sakarya çanak çömlek grupları temsil etmektedir (Hrt. 3).

Frigya Kültür Bölgesine dair ilk tanımlamalar Kurt Bittel tarafından 1940'lı yıllarda yapılmıştır. 1937 Demircihöyük kazıları sonuçlarına dayanarak K. Bittel malzemenin kendine has bir geleneği temsil ettiğini belirtmiştir ve kendi tabiri ile bu "kültür grubunun" yayılım alanının güneydoğuya Çifteler Emirdağ Bölgesi ve hatta daha doğuya Porsuk Çayı boyunca uzandığını belirtmiştir. Daha sonraki Cuma Tepe (İnegöl I) Höyüğü araştırmaları ise Bittel'e İznik-İnegöl bölgesinin de yukarıda bahsedilen kültür bölgesine ait olduğu izlenimini vermiş ve bu grubu "Bitinya-Frigya grubu/*Die bithynische-phrygisch Gruppe*" olarak adlandırmıştır (Bittel, 1942: 154-160; Efe, 2003a: 89). Mellaart ve French ise söz konusu bu bölgeyi "Demircihöyük İTÇ I Kültür Bölgesi" olarak tanımlamıştır (Mellaart, 1971: 382; French, 1969a: 26).

Bitinya kültür bölgesi İznik-İnegöl ve Yenişehir ovalarında ve doğudaki dağlık kesimde yayılım gösterir (Hrt 2). Söz konusu kültür bölgesinin bugünkü bilgilerimiz doğrultusunda aynı yayılım alanı içerisinde tek bir çanak çömlek grubu ile temsil edildiğini söyleyebiliriz. İznik grubu olarak adlandırılan bu grup, İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde Kumtepe IB kültürünün yayılım alanı içerisindeyken, İTÇ I' de kendine özgü bir çanak çömlek kültürü geliştirir (French, 1969b: 25). Bu çanak çömlek grubu için en iyi stratigrafiyi Bursa Orhangazi'de yer alan Hacılartepeler yerleşmesi vermektedir (E. Eimermann, 2004).

D. French, Bittel'in aksine, kültür tanımlanmasını kullanmamış ve benzer oluşumları 'yerel çanak çömlek bölgesi' olarak adlandırmıştır. French İTÇ I

sonra yeni oluşumların olduğundan bahsetmekte ve İTÇ II Dönemi çanak çömleğini İznik ve Eskişehir Çanak Çömlek Grubu olarak ikiye ayırmaktadır. Her iki grupta Bittel tarafından belirlenen coğrafi sınırlar içinde kalmaktadır (French, 1969).

T. Efe ise İTÇ I Dönemi'nde İznik-İnegöl Bölgesi'nin Troya-Yortan Kültür Bölgesi'ne mi, yoksa Frigya-Bitinya Kültür Bölgesi'ne mi dahil olduğunun bilinmediğini belirtir (Efe, 2003a: 90). Ancak İTÇ II Dönemi'nde İç Kuzeybatı Anadolu'da yaptığı yüzey araştırmaları ve Demircihöyük kazıları sonucunda, Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu batı yayılım alanı sınırlarını Marmara Denizi'nin doğu kıyılarına kadar genişletir ve İznik-İnegöl ovalarını da içine alır. Bu bağlamda T. Efe'ye göre İTÇ II Dönemi'nde "Frigya-Bitinya Kültür Bölgesi" içerisinde Demircihöyük ve Yukarı Sakarya olmak üzere iki çanak çömlek grubu vardır (Efe, 1988: 89-90; Efe, 2003a: 91).

Her ne kadar Bitinya Kültür Bölgesini temsil eden "İznik Çanak Çömlek Grubu", İTÇ I'de "Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu" ile yoğun benzerlikler gösterse de, bu çalışma kapsamında "Frigya Kültür Bölgesi" sınırları içinde ele alınmamış ve "Bitinya Kültür Bölgesi" ayrı bir kültür bölgesi olarak kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra söz konusu çanak çömlek grubunun "Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi" ile doğrudan bir bağlantısı olmadığı için bu grubu temsil eden yerleşmeler hakkında da bilgi verilmemiştir.

2. 1. Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu ve Temsil Eden Yerleşmeler Hakkında Genel Bilgi

Bu çanak çömlek grubuna adını veren Demircihöyük yerleşmesi, grubun çanak çömlek özelliklerini stratigrafik olarak veren kazısı yapılmış tek yerleşmedir. Bu bağlamda K. Bittel ve T. Efe tarafından gerçekleştirilen Demircihöyük kazıları sonucunda belirlenen bu grubun yayılım alanı, kabaca batıda Bozöyük ve Kütahya'nın kuzeyine, doğuda Alpu ovasının doğusundaki dağlık kesime ve güneyde Türkmen Dağları'nın doğu yamaçlarına kadar uzanmaktadır (Efe, 1988: 90-93).

1937 yılında Demircihöyük kazıları sonucunda K. Bittel, bu kültür bölgesinin yayılım alanının güneydoğuya en azından Sakarya Nehri'nin kaynağı olan Çifteler-Emirdağ Bölgesi ve hatta daha doğuda Porsuk Çayı boyunca uzandığı görüşündedir.

Batı sınırı tanımlaması için ise elde yeterli bilgi yoktur (Efe, 1988: 86). Daha sonraki yıllarda gerçekleştirilen (İnegöl I) Cuma Tepe Höyüğü araştırmaları, İnegöl-İznik Bölgesi'nin de bu kültür bölgesine dahil olduğu kanaatini vermiştir (Bittel, 1942: 160).

Eskişehir'in güneyinde ve güneydoğusundaki "Yukarı Sakarya Ovası'nda" yapılan araştırmalar ise "Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu'nun" bu yöndeki sınırlarının, Bittel'in öne sürdüğu kadar güneye ve doğuya uzanmadığını ve Eskişehir'in 18 km güneyinde bulunan Karapazar'a kadar olan dağlık kesimde yoğun olduğunu göstermiştir (Efe, 1988: 91).

Yüzey araştırmaları sırasında tespit edilmiş bu çanak çömlek grubunu temsil eden diğer yerleşmeler yayılım alanı haritası üzerinde gösterilmiştir (Hrt. 3).

2. 1. 1. Demircihöyük Yerleşmesi Konumu ve Stratigrafisi

Demircihöyük, Anadolu yaylasının Marmara kıyı bölgesine geçiş yerindeki ova kıyısında, Eskişehir'in yaklaşık 25 km batısında, eski Bozüyük yani Bursa ve İstanbul yolunun kuzeyinde ve Söğüt yol ayrımının 600 m kadar kuzeybatısında yer almaktadır. Burası binlerce yıldan beri Kuzeybatı Anadolu'nun ana ulaşım yolunu teşkil etmektedir (Korfmann, 1983: 1).

Höyük deniz seviyesinden 855 m, ova seviyesinden ise yaklaşık 5 m yüksekliktedir. Ancak yerleşim dolgusunun, ova seviyesi altında 7-8 m daha devam ettiği bilinmektedir (Korfmann, 1983: 2).

Demircihöyük'te ilk kazı çalışmaları 1937 yılında Alman Arkeoloji Enstitüsü adına Kurt Bittel tarafından yapılmıştır (Bittel ve Otto, 1939: 1-8). İkinci dönem çalışmalar ise 1975-78 yılları arasında yine Alman Arkeoloji Enstitüsü adına Manfred Korfmann tarafından yapılmıştır. Demircihöyük kazıları Kuzeybatı Anadolu'da yapılan ilk sistemli araştırmadır (Korfmann, 1983: 1-9).

Demircihöyük yerleşmesinde Neolitik, Geç Kalkolitik, İlk Tunç Çağı I-II evreleri ve Orta Tunç Çağı saptanmıştır. Neolitik ve Kalkolitik Çağ tabakaları taban suyu seviyesi altında kaldıkları için stratigrafik olarak araştırılamamıştır. Ancak Geç Kalkolitik 'in son evresine (Evre C) çok sınırlı bir alanda ulaşılabilmıştir. Bu erken

dönemlere ait malzemenin önemli bir kısmı İTÇ dolgusundan gelmiştir (Korfmann, 1983: 189).

Korfmann, yerleşmenin İlk Tunç Çağı I ve II evrelerine ait 17 yapı katı saptamış ve bu yapı katlarını alfabetik olarak adlandırılmıştır (D, E₁, E₂, F₁, F₂, F₃, G, H, I, K₁, K₂, L, M, N, O, P). Buna göre D-G evrelerini İTÇ I Dönemi'ne tarihlendirmiştir (Korfmann, 1983: 189). Ancak yerleşmede C yapı katından sonra bir boşluk saptanmış J. Seeher ve T. Efe bu boşluktan sonraki D evresini yerleşmedeki çanak çömlek özelliklerine dayanarak İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne tarihlemişlerdir (Tablo 2).

Tablo 2: Demircihöyük Tabakalanması

Dönem	Tabaka
OTÇ	I-IV
İTÇ III	Hiatus
İTÇ II	O-P
	N-M
	K ₁ , K ₂ -L
	I H
İTÇ I	G F ₁ , F ₂ , F ₃ E ₁ , E ₂
İTÇ'ye Geçiş	D
	Hiatus
GKÇ	C
Neolitik	B
	A

Kaynak: Efe, 1988: 117'de ki kronoloji tablosundan düzenlenmiştir.

2. 2. Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu ve Temsil Eden Yerleşmeler Hakkında Genel Bilgi

T. Efe tarafından “Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu” olarak adlandırılan bu çanak çömlek grubunun, bölgede yapılan yüzey araştırmaları ve özellikle Küllüoba kazısı sonuçlarına göre, batıda Frigya Yaylası’ndan tüm Sakarya Ovaları’nı içine alacak şekilde, doğudaki Sivrihisar Dağları’na kadar olan bölgede yayılım alanı gösterdiği anlaşılmıştır¹ (Hrt. 3) (Efe ve Ay Efe, 2001: 53).

Bu çanak çömlek grubu, İTÇ’ye Geçiş Dönemi’nde şekillenmeye başlamış, İTÇ I ve İTÇ II dönemlerinde, karakteristik özellikleri çok fazla değişmeksizin, aynı sınırlar içinde varlığını sürdürmüştür (Efe ve Ay Efe, 2001: 53).

“Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu” “Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu” ile çok yakın benzerliklere sahip olmakla birlikte, kendi yerel özellikleriyle İTÇ IB başından itibaren ayrı bir çanak çömlek grubu olarak ortaya çıkar (Sarı, 2011: 107).

Küllüoba Höyüğü, stratigrafik olarak bu çanak çömlek grubunun özelliklerini veren tek yerleşmedir. Küllüoba dışında söz konusu çanak çömlek grubunun özelliklerini yansıtan diğer yerleşmeler yayılım alanı haritası üzerinde gösterilmiştir (Hrt. 3).

2. 2. 1. Küllüoba Yerleşmesi Konumu ve Stratigrafisi

Küllüoba yerleşim yeri, Eskişehir ilinin 35 km güneydoğusunda, Seyitgazi ilçesinin 15 km kuzeydoğusunda, Yenikent köyünün de 1.3 km güneyinde yer almaktadır. Ova seviyesinden yüksekliği 10 m olan höyük, 300x150 m ebatlarında, doğu, batı ve güney konisi olarak adlandırılan üç koni içermektedir (Efe ve Ay Efe, 2000: 3).

Höyük İç Anadolu’yu güneyden sınırlandıran, Toroslar ile batıda doğu Marmara kıyılarına kadar olan, coğrafyada ardı ardına sıralanan bir dizi çöküntü ovalarından biri olan Yukarı Sakarya Ovaları’nın batı kesiminde yer alır. (Fidan, 2011: 11). Yukarı

¹ T. Efe tarafından Kütahya, Bilecik ve Eskişehir illerini kapsayan, prehistorik yüzey araştırmaları 1988 yılında başlamış, 1995 yılına kadar devam etmiştir. 1996 yılında ise, İçbatı Anadolu Bölgesi’ndeki stratigrafik boşluğu doldurmak amacı ile, Seyitgazi-Küllüoba Höyüğünde başlatılan kazılar günümüzde halen sürdürülmektedir.

Sakarya Ovaları, batıdan Eskişehir Ovaları ve gerisindeki dar vadilerle Marmara kıyıları; güneyden Seydisuyu Vadisi ve Frigya Yaylası ile güney kesimleri; doğu taraftan ise Orta Anadolu ile bağlantılıdır. Dolayısıyla ova, söz konusu bölgeler arası etkileşimde çok önemli bir konuma sahiptir (Efe ve Ay Efe, 2001: 45).

T. Efe 1988 yılında Eskişehir, Kütahya ve Bilecik illerini içine alan, İç Kuzeypatı Anadolu'da yüzey araştırmalarına başlamış (Efe, 1990: 405-424; Efe, 1991: 163-178; Efe, 1992: 561-583) ve bu kapsamda 1993 ve 1995 yıllarında Küllüoba Höyüğü'nü de ziyaret etmiştir (Efe, 1995: 251; Efe, 1997: 216). Daha sonra 1996 yılında halen devam etmekte olan Küllüoba kazılarını başlatmıştır (Efe ve Ay Efe, 2001: 44).

Küllüoba Höyüğü'nde, Doğu kesim ve Batı açmaları olmak üzere iki ayrı stratigrafi belirlenmiştir. Doğu ve Güney konisindeki çalışmalar sonucu ortaya çıkan stratigrafi de dönemler Romen rakamları, mimari katlar da büyük harflerle tanımlanmıştır. Batı konisindeki katlar ise Arap rakamları ile numaralandırılmıştır. Höyük Geç Kalkolitik Çağ'dan Orta Tunç Çağı başlarına kadar kesintisiz yerleşim görmüştür (Efe, 2007: 62; şahin, 2013: 10).

Küllüoba yerleşmesinde D. ř. M. Ay-Efe tarafından gerçekteştirilen çalışmalarda söz konusu yerleşmenin 5- 4. evreleri İTÇ'ye Geçiş Dönemi, 3-1. evreleri ise İTÇ I olarak değerlendirilmiştir (Ay Efe 1999; 2000). Küllüoba'da gerçekteştirilen son çalışmalar neticesinde kronoloji yeniden düzenlenmiş olup son şekli aşağıdaki tabloda sunulmuştur (Tablo 3).

Tablo 3: Küllüoba Tabakalanması

Dönem	Doğu Kesim	Batı Açmaları
Geç Dönem	I	
OTÇ'ye Geçiş (Geç İTÇ III)	II A	
	II B	
	II C	
	II D	

	II E	
Erken İTÇ III	III A	
	III B	
	III C	
İTÇ II	IV A	1
	IV B	
	IV C	
	IV D	
	IV E	
	IV F	
İTÇ I	V A	2
İTÇ'ye Geçiş		3
		4
		5
Geç Kalkolitik		6
		7
		8

Kaynak: Sarı, 2011: Tablo 3 ve Şahin, 2013: Tablo 1'den düzenlenmiştir.

2. 3. İTÇ IA (İTÇ'ye Geçiş Dönemi) Dönemi Çanak Çömleği

İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi'nde, daha önceki dönemlere ait çanak çömleğe dayalı kültür gruplarının yayılım alanlarının devamı niteliğinde olabilecek, İlk Tunç Çağı kültür bölgeleri oluşmaya başlar. Bu dönemde Kuzeybatı Anadolu Bölgesi hariç, siyah açkılı çanak çömlek giderek yerini kırmızı astarlı ve açkılı çanak çömleğe bırakır. Geç Kalkolitik formlar yavaş yavaş ortadan kalkar. Geç Kalkolitik'in fincan ve testilerinden gelişen ve İlk Tunç Çağı'nın en karakteristik formlarından biri olan gaga ağızlı testi ve fincanların ilk basit örnekleri ortaya çıkar (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 376).

İlk Tunç Çağı'na Geçiş Evresi teriminin ortaya çıkma nedenlerinden biri, Demircihöyük yerleşmesinde, 1975-1978 yılları arasında Korfmann tarafından gerçekleştirilen ikinci dönem kazılarında elde edilen stratigrafiye göre, Geç Kalkolitik Çağ'dan İlk Tunç Çağı'na geçişte, yani C ve D yapı katları arasında çanak çömlekte ani ve köklü değişikliklerin söz konusu olmasıdır. Bu durum T. Efe'ye Demircihöyük C ve D yapı katları arasında bir boşluk olabileceğini düşündürmüştür (Efe, 1994b: 17). Bu fikir ilk olarak J. Seeher tarafından ortaya atılmış (Seeher, 1987: 155) ve T. Efe tarafından 1988 yılından itibaren yapılan Eskişehir ili yüzey araştırmalarında saptanan malzemelere dayanılarak, Demircihöyük'ün en alttaki D yapı katı Geçiş Evresinin sonuna tarihlendirilmiştir (Efe, 1994b: 33).

İçbatı Anadolu Bölgesi'nde Geç Kalkolitik Çağ'da ortaya çıkan gri-kahverengi açıkmal grubu Demircihöyük yerleşmesinde İTÇ I Dönemi'nde sadece D evresinde görülür. Demircihöyük yerleşmesinin E evresi kuvvetli bir yangın geçirdiğinden, bu evrede ele geçirilen çanak çömleğin önemli bir kısmı, kırmızı veya gri bir renk almıştır. Bir önceki D katı ise yangın geçirmemiştir. Dolayısıyla bu evrede bulunan gri veya koyu gri renkli çanak çömlek, İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nin gri açıkmal grubu ile ilişkili olmalıdır (Efe, 1994b: dip not: 31).

Frigya Kültür Bölgesi'nde İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ni esas itibariyle Küllüoba (5-3. evreler), stratigrafik olarak temsil etmekle birlikte, Kuştepe, Yukarı Söğütünü I-II ve Erenköy II yerleşmelerinin çanak çömlekleri yine söz konusu kültür bölgesinin özelliklerini yansıtmaktadır.

2. 3. 1. Küllüoba 5-3. Evreler

2. 3. 1. 1. Mal Grupları

Küllüoba yerleşmesinde Geç Kalkolitik Dönemi'nden itibaren devam eden mallar ve İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde ortaya çıkan mal grupları ile birlikte yedi ana mal grubu saptanmış ve bunlar A'dan G'ye kadar harflerle adlandırılmıştır. Ayrıca bazı mal grupları kendi içlerinde alt gruplara ayrılmıştır (Efe ve Ay Efe, 2000: 7-11). Bunlar;

Mal A Kırmızı astarlı ve açıkmal

Mal B Siyah açıkmal

Mal C Gri ve kahverengi açkılı mal

Mal D Siyah ağız kenarlı mal

Mal E Yalın mal

Mal F Kaba mal

Mal G Ayrışık mal

Mal A Kırmızı Astarlı ve Açkılı Mal: Kırmızı astarlı ve açkılı mal ilk olarak yerleşimin İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi'nin 5. evresinde ortaya çıkar. Bu mal grubunun yüzey renkleri kırmızı, portakal rengi, pembemsi kırmızı, bej ve kahverengi tonlarındadır. Genellikle dalgalı bir görünüme sahip olan yüzeyde, kahverengi ve grinin tonlarında alacalanma söz konusudur. Tüm örnekler astarlıdır. Açkılı kalitesi değişkendir. Hamur genellikle bitki ve ince taşçık katkılıdır. Bazı örneklerde ek olarak mika katkı görülmektedir. Hamur rengi ise açık kahverengi, pembemsi bej ve bej renginde olup genellikle koyu gri, gri ve siyah özlüdür (Efe ve Ay Efe, 2000: 7-8).

Mal B Siyah Açkılı Mal: Siyah açkılı mallar, içerdikleri katkı cinsine ve miktarına göre B1 ve B2 olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Her iki mal grubu da, Geç Kalkolitik Çağ sonlarından (6. evre) itibaren tüm evrelerde görülmektedir. Ancak alt evrelerde daha yoğun olarak görülürken üst evrelere doğru azalma göstermektedir (Efe ve Ay Efe, 2000: 8).

B1 ve B2 mal gruplarında hamur renkleri, yüzey işlemleri ve yüzey renkleri açısından çok farklılık yoktur. Her iki mal grubunda yüzeyleri siyah renkte olup, bazı örneklerin yüzeylerinde grinin tonlarında alacalanmalar görülmektedir. Açkılı kaliteleri değişkendir.

B1 mal grubu astarsız ve nispeten yumuşaktır; çok ender olarak astarlı örneklerine rastlanmıştır. Bu grubu B2 mal grubundan ayıran özellik hamurunun çok ince olmasıdır. Az ince bitki katkı ve bazen az miktarda mika içermektedir (Efe ve Ay Efe, 2000: 8).

B2 mal grubu sert olup, hamuru B1 mal grubunun hamuru kadar ince değildir. Hamuru bitki ve taşçık katkılıdır. Her iki mal grubunda hamur renkleri siyah ve gri

iken, B1 mal grubunda ender olarak kahverengi hamur da görülmektedir (Efe ve Ay Efe, 2000: 8).

Mal C Gri-Kahverengi Açkılı Mal: İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nin 5. evresinde ortaya çıkan bu mal grubu, İTÇ I Dönemi'nde azalmakta ve İTÇ II Dönemi'nde ortadan kalkmaktadır. Çoğunlukla iyi açkılı ve ince hamurlu olan bu mal grubu, katkı ve pişme yönünden siyah açkılı mal örneklerine benzemekte olup, yüzey renklerinin farklı oluşu ve sadece belirli bir dönemde temsil edilmesi ile farklılık göstermektedir. Yüzey rengi gri ve kahverenginin çeşitli tonlarındadır. Astar çok nadirdir. Açkı ise çoğunlukla iyidir. İnce bitki ve mika katkılı olan hamurun rengi ise gri ve kahverenginin tonlarındadır (Efe ve Ay Efe, 2000: 8).

Mal D: Siyah Ağız Kenarlı Mal: Demircihöyük ve Eskişehir Ovası'nda çok tipik olan bu mal grubu Küllüoba'da çok az ele geçmiştir. Bu mal grubundaki örneklerin iç yüzeyleri ve dışta ağız kenarları siyah, dış yüzeyin geri kalan kısmı ise açık kahverengiden bej, gri kahverengiye ve kırmızıya kadar değişen çeşitli renklindedir. Yüzey, çoğunlukla astarsız ve özensizce açkılanmıştır. İnce veya kaba bitki, taşçık ve ender olarak kum katkı içeren hamurun rengi ise, iç ve dış yüzeylerin rengindedir (Efe ve Ay Efe, 2000: 8-10).

Mal E Yalın Mal: Geç Kalkolitik Dönem'den itibaren kesintisiz ve yoğun olarak temsil edilen bu mal grubu astarsız olup, E1 ve E2 olarak iki alt gruba ayrılmaktadır. Yalın mal grubuna giren örneklerin cidarları ince bile olsa, çoğunlukla yoğun katkı nedeniyle kabadır. E1 ve E2 mallarının tüm özellikleri aynı olmasına rağmen E1 açkılı, E2 ise açksız olmasından dolayı birbirinden ayrılmaktadır. Yüzey renkleri bej, gri, gri-kahverengi, kızıl kahverengi ve kahverengi rengindedir. Her ikisi de astarsızdır; çok ender olarak kendinden astarlı örnekler vardır. Hamurları ince ve kaba bitki, taşçık ve nadir olarak da kum katkı içermektedir. Hamur renkleri ise yüzey renkleri ile aynıdır (Efe ve Ay Efe, 2000: 10).

Mal F Kaba Mal: Bu mal grubu pişirme kapları, tavalar ve büyük küpler ile temsil edilmektedir. Hamurundaki katkı türleri, katkı yoğunluğu ve kaba görünümü ile diğer mal gruplarından ayrılmaktadır. Bu mal grubunda yüzey renkleri gri ve kahverenginin tonlarındadır. Yüzeyler nadir olarak kırmızı, gri veya siyah alacalı olup, genellikle

astarsızdır. Parlak ve iyi açkılı örnekler çok nadirdir. Hamur bitki, taşçık, ender olarak iri mika ve kum katkılıdır. Hamur rengi ise genellikle koyu gri, gri, gri kahverengi ve kahverengi tonlarındadır (Efe ve Ay Efe, 2000: 10).

Mal G Ayrışık Mal: Küllüoba için tipik olmayan örnekler mal G grubu içerisinde değerlendirilmiştir. Bunlar Demirköy Malı ve Yoğun Mikalı Mal olarak adlandırılan iki farklı gruptur (Efe ve Ay Efe, 2000: 10-11).

T. Efe tarafından yüzey araştırmaları sırasında Demirköy Höyüğü'nn alt evrelerinde yoğun olarak bulunması nedeniyle, 'Demirköy Malı' olarak adlandırılan bu malın yüzeyi, daima kıızıl kahverengi ve kahverengidir. Yüzeyi iyi düzeltilmiş ve akılıdır. Kıızıl kahverengi rengine olan hamuru ise mika ve taşçık katkılıdır (Efe, 1994b: 24).

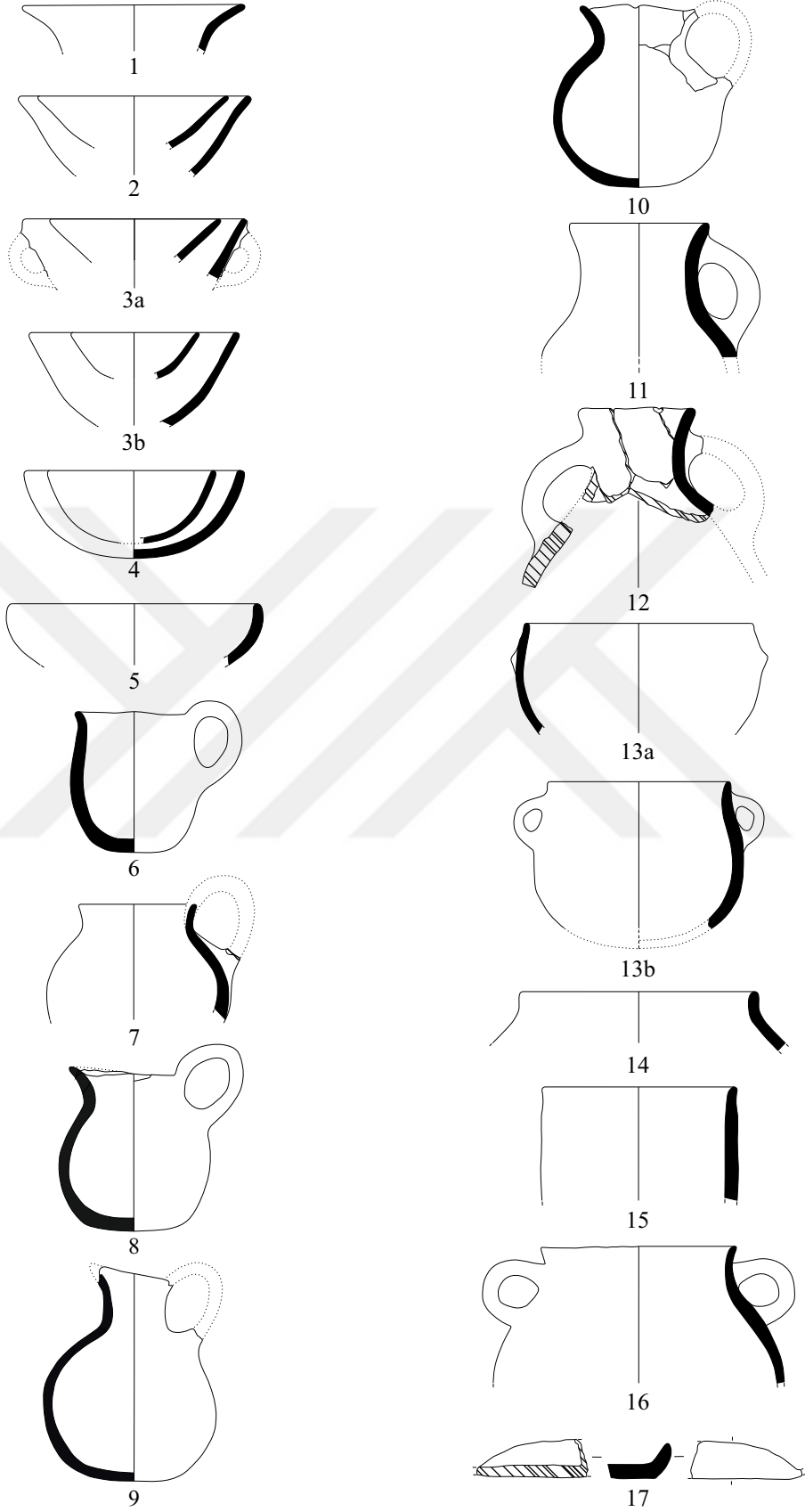
Ayrışık mallar içindeki ikinci grubu oluşturan yoğun mika katkılı örneklerin yüzey rengi çoğunlukla siyah; astarsız ve parlak akılıdır. Yüzey ile aynı renge sahip olan hamur yoğun mika katkı içermektedir (Efe ve Ay Efe, 2000: 10-11).

2. 3. 1. 2. Formlar

Küllüoba yerleşmesi İT'ye Geçiş Dönemi formları; Kaseler, Fincanlar, Testiler, Amforalar, çömlekler ve Küpler olmak üzere altı ana grup altında toplanmıştır. Her grup kendi içerisinde ağız kenarlarına, profillerine ve boyunlarına göre alt gruplara ayrılmıştır (şek. 1).

2. 3. 1. 2. 1. Kaseler

Kaseler GK'den devam eden kaselerden, İT başında yeni çıkan formlara göre yani alt evrelerden st evrelere doğru sıralanmış bir şekilde değerlendirilmiştir.

Şekil 1: Küllüoba İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi Form Cetveli
(Ölçeksizdir)

Çan Biçimli Kaseler:

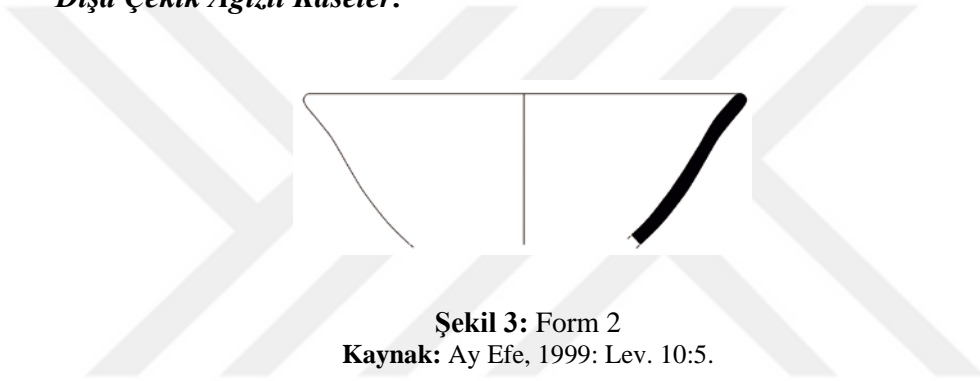

Şekil 2: Form 1

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 6:1.

Keskin bir şekilde dışa açılan ağızlı bu kaseler yerleşmenin İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nin 5. ve 4. evrelerinde hepsi siyah açkılı (Mal B1) olmak üzere sadece üç örnekle temsil edilmektedir (Şek. 2) (Lev. 1: 1) (Efe ve Ay Efe, 2000: 11).

Dışa Çekik Ağızlı Kaseler:

Şekil 3: Form 2

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 10:5.

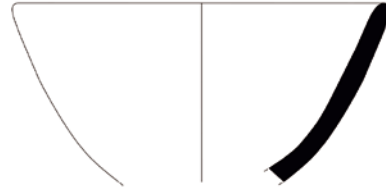
Yerleşmenin İTÇ'ye Geçiş Dönemi için tipik olan ağız kenarları dışa doğru hafif çekik olan bu kaseler; yoğun olarak alt evrelerde siyah açkılı mal, üst evrelerde ise kırmızı astarlı açkılı mal ile temsil edilmektedir (Şek. 3) (Lev. 1: 2-7) (Efe-Ay Efe, 2000: 11).

Dışa Açılan Kenarlı Kaseler:

Şekil 4: Form 3a

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 10:14.

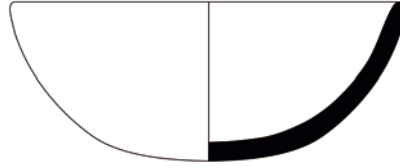
Şekil 5: Form 3b

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 6:5.

Profilleri düz bir şekilde dışa doğru açılan bu kaseler, İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nin tüm evrelerinde mevcut olup, sığ ve derin olmalarından kaynaklanan küçük bir

farklılıkla Form 3a ve Form 3b olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Her iki formunda en yoğun görüldüğü mal kırmızı astarlı ve açkılı mal grubudur. Her iki form üzerinde de görülen kulplar; tüm İTÇ boyunca sıklıkla görülen ilmik kulp (Lev. 2: 11), tek veya karşılıklı olarak yerleştirilmiş dikey kulp (Lev. 2: 12-13) şeklindedir (Şek. 4-5) (Lev. 2: 8-13; 3: 14-18) (Ay Efe, 1999: 49-50; Efe-Ay Efe, 2000: 11).

Basit Profilli Kaseler:

Şekil 6: Form 4

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 11:4.

Basit profilli kaseler, yerleşmenin en yaygın kase grubunu oluşturmaktadır². Form tüm mal gruplarında görülmekle birlikte; en yoğun kırmızı astarlı ve açkılı mal grubu ile temsil edilmektedir. İTÇ'nin en alt evresi olan 5. evrede ise yoğun olarak siyah açkılı mal ile görülürken, bunu yalın ve kırmızı astarlı açkılı mal grubu izlemektedir. Bu kaseler üzerinde İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde kulp nadiren görülmektedir (Şek. 6) (Lev. 4: 19-24) (Ay Efe, 1999: 51-53; Efe-Ay Efe, 2000: 11-12).

İçe Dönük Ağızlı Kaseler:

Şekil 7: Form 5

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 6:9.

Ağız kenarları içe doğru kıvrılan bu kaseler, Küllioba yerleşmesinde az sayıda ele geçirilmiş olup, karakteristik bir form değildir. Bu kaseler en yoğun siyah açkılı mal grubu ile temsil edilirken, bunu kırmızı astarlı ve açkılı mal ile yalın mal grubu

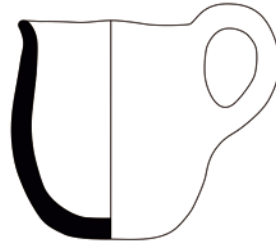
² D. Ş. M. Ay Efe tarafından yapılan çalışmalarda 'Hafif İçe Dönük Ağız Kenarlı Kaseler' olarak adlandırılan 'Form 6' bu çalışmada basit profilli kaselere dahil edilerek değerlendirilmiştir.

izlemektedir. Form ilk defa 4. evrede ortaya çıkıp, üst evrelere doğru hafif artış göstermektedir (Şek. 7) (Ay Efe, 2000: 12).

2. 3. 1. 2. 2. Fincanlar

Zaman zaman derin kase veya testi olarak tanımlanan ancak bu çalışmada fincan olarak değerlendirilen form³, iki alt gruba ayrılmaktadır.

“S” Profilli Fincanlar:

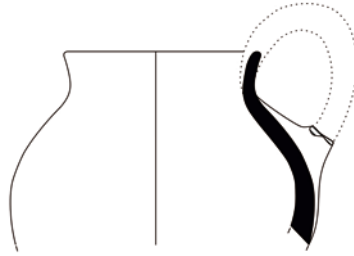

Şekil 8: Form 6

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 12:2.

Form geniş ve basık boyunlu, “S” profilli, dikey kulplu ve düz diplidir (Şek. 8) (Lev. 5: 25). Ağız kenarı üzerinden başlayıp gövdeye birleşen dikey kulba sahip olan form, yoğun olarak siyah ačkılı mal grubu ile temsil edilmektedir.

Küresel Gövdeli Fincanlar:

Şekil 9: Form 7

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 7:1.

Küresel gövdeli fincanlar, dar veya geniş dışa açılan boyunlu, ve ağız kenarından yükselen dikey veya ilmik kulpludur (Şek. 9) (Lev. 5: 26). Bu form 5. ve 4. evrede siyah ačkılı ve yalın mallar ile temsil edilirken, 3. evreden itibaren kırmızı astarlı ačkılı mal grubunda artış görülmektedir (Efe-Ay Efe, 2000: 12-13).

³ D. Ş. M. Ay Efe tarafından yapılan çalışmalarda bu form ‘Maşrapa’ olarak adlandırılmıştır.

2. 3. 1. 2. 3. Testiler

Gaga Ağızlı Testiler:

Geç Kalkolitik Dönem testi formundan gelişen gaga ağızlı testiler boyunlarının şekillerine göre iki alt gruba ayrılmaktadır.

Geniş Boyunlu Gaga Ağızlı Testiler:

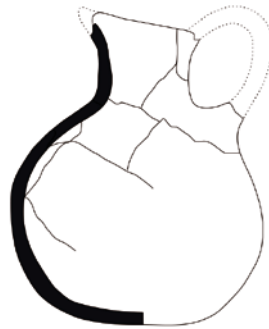

Şekil 10: Form 8

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 12:5.

Form, geniş, basık boyunlu ve hafif yükselen gaga ağızlı, ağız kenarından başlayıp yükselerek yay çizdikten sonra omuza birleşen dikey kulba sahip ve düz diplidir (Şek. 10) (Lev. 6: 33). En yoğun 5. ve 4. evrede siyah açkılı mal ile görülürken, 3. evreden itibaren kırmızı astarlı açkılı mal ile görülmeye başlar (Efe-Ay Efe, 2000: 13-14).

Dar Boyunlu Gaga Ağızlı Testiler:

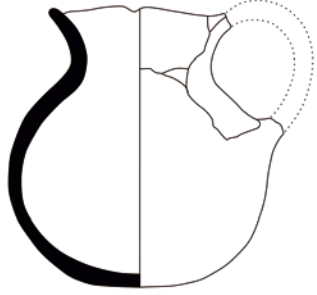
Şekil 11: Form 9

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 12:4.

Dar boyunlu ve yükselen gaga ağızlı testiler, Form 8 gibi ağız kenarından başlayıp yükselerek omuza birleşen dikey kulba sahip ve düz diplidir (Şek. 11) (Lev. 6: 34). Bu form yoğun olarak siyah açkılı mal ile temsil edilmektedir. Bezeme İTÇ'ye

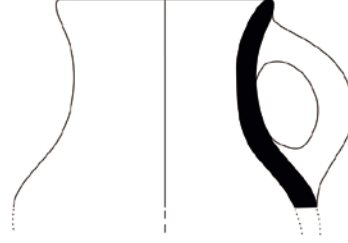
Geçiş Dönemi örneklerinin sadece bir tanesinde omuz üzerine yerleştirilmiş memecik bezeme şeklindedir (Ay Efe, 1999: Lev. 7: 10) (Lev. 6: 30-32).

Dışa Açılan Boyunlu Testiler:

Şekil 12: Form 10

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 7:5.

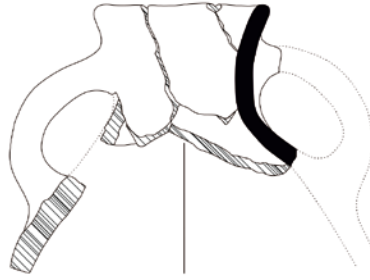

Şekil 13: Form 11

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 12:3.

Sıvı maddelerin taşınmasında ve depolanmasında kullanılan bu testiler iki alt gruba ayrılmaktadır. Form 9 geniş boyunlu gaga ağızlı testilerden sadece gagasının olmaması ile ayrılmaktadır⁴ (Şek. 12) (Lev. 5: 27-28). Form 10 ise hafif dışa açılan boyunlu ve ağız altından başlayıp gövdeye birleşen dikey bir kulba sahiptir (Şek. 13) (Lev. 5: 29). Her iki formunda ortak olarak yoğun olarak görüldüğü mal grubu kırmızı astarlı ve açkılı maldır (Ay Efe, 1999: 61-62; Efe-Ay Efe, 2000: 14).

2. 3. 1. 2. 4. Amforalar

Şekil 14: Form 12

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 12:7.

Amforalar küresel veya oval gövdeli, karşılıklı iki dikey kulba sahip, çoğunlukla yuvarlak veya hafif düzeltilmiş dipli formlardır (Şek. 14) (Lev. 6: 35-37). Kulplar ağız kenarının altından, gövdeye bir yay çizerek omuzda birleşmektedir. Form omuzlarının

⁴ Bu form D. Ş. M. Ay Efe tarafından yapılan çalışmalarda 'maşrapa' başlığı altında değerlendirilmiştir.

ve kulplarının şekillerine göre çok fazla farklılık göstermemesinden dolayı bu çalışmada alt gruplara ayrılmamıştır. Amforalar 5. ve 4. evrede sadece yalın mallar ile temsil edilirken, 3. evrede kırmızı astarlı açkılı mal grubu ile görülmeye başlar (Ay Efe, 1999: 62-63; Efe-Ay Efe, 2000: 14).

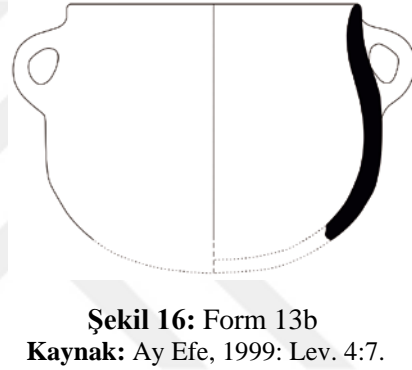
2. 3. 1. 2. 5. Çömlekler

Pişirme kaplarından olan çömlekler küresel gövdeli ve basık boyunlu çömlekler olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır.

Küresel Gövdeli Çömlekler:

Şekil 15: Form 13a
Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 13:1.

Şekil 16: Form 13b
Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 4:7.

Küllüoba İTÇ'ye Geçiş Dönemi küresel gövdeli çömlekleri iki alt gruba ayrılmaktadır. Form 13a içe kapanan ağızlı (Şek. 15), Form 13b hafif "S" profilli (Şek. 16) küresel gövdeli çömleklerdir. Her iki formda yoğun olarak yalın mal grubu ile temsil edilmektedir. Bu çömleklerde kulp uygulaması çok nadir olup, bunlar; atnalı tutamak (Lev. 8: 40), dikey kulp (Lev. 9: 41) ve yatay tutamak (Lev. 9: 43) şeklindedir. Bezeme ise sadece Form 13a örneklerinin bir tanesinde memecik bezeme şeklinde görülmektedir (Lev. 8: 40) (Ay Efe, 1999: 64-66; Efe-Ay Efe, 2000: 14-15).

Basık Boyunlu Çömlekler:

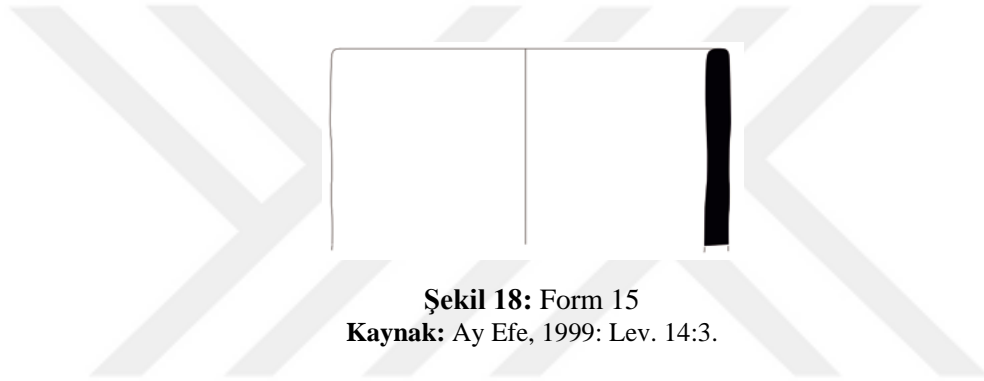
Şekil 17: Form 14
Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 4:8.

Dik ağızlı (Şek. 17) (Lev. 10: 44-45) veya hafif dışa açılan ağızlı (Lev. 10: 46-47) olan bu çömlekler sadece yalın mal grubu ile temsil edilmektedir. Bu formun sadece bir örneğinde dikey bir kulp yer almaktadır (Lev. 10: 47). Bu çömleklerde herhangi bir bezemeye rastlanmamıştır. Tam bir örnek ele geçmediği için bu formun dip şekli bilinmemektedir (Ay Efe, 1999: 67-68; Efe-Ay Efe, 2000: 15).

2. 3. 1. 2. 6. Küpler

Olasılıkla depolama kapları olarak kullanılmış olan küpler geniş ağızlı (Form 15) ve boyunlu (Form 16) olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır.

Geniş Ağızlı Küpler:

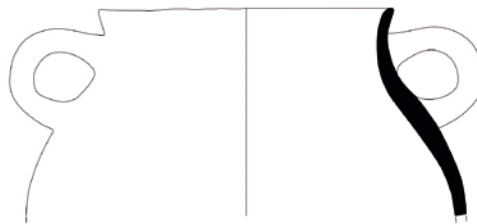

Şekil 18: Form 15

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 14:3.

Küllüoba yerleşmesinin İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde nadir olarak görülen form yoğun olarak yalın mal grubu ile temsil edilmektedir. Bu formda kulp ve bezeme uygulaması görülmemektedir (Şek. 18) (Lev. 11: 50).

Boyunlu Küpler:

Şekil 19: Form 16

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 5:5.

Boyunlu küpler en yoğun yalın mal grubu ile temsil edilmektedir. Geniş ağızlı küpler üzerinde kulp uygulaması görülmezken boyunlu küpler üzerinde tek veya karşılıklı dikey kulplar yer almaktadır (Şek. 19) (Lev. 11: 48-49).

2. 3. 1. 2. 7. Tavalar

Şekil 20: Form 17

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 14:6.

Genellikle ‘tepsi’ olarak adlandırılan form ele geçtiği çoğu yerleşmede içerisinde yanık izlerinin bulunmasından dolayı bu çalışmada tava olarak değerlendirilmiştir. Dışa açılan veya dik alçak kenarlı olan form, yayvan ve düz diplidir (Şek. 20). Tavalar kaba ve yalın mal grupları ile temsil edilmektedir. Bu formda kulp uygulaması görülmemektedir (Ay Efe, 1999: 69-70; Efe-Ay Efe, 2000: 15).

2. 3. 1. 3. Kulplar ve Tutamaklar

İTÇ’ye Geçiş Dönemi çanak çömleği üzerinde ele geçirilen kulplar ve tutamaklar duruşlarına ve formlarına göre değerlendirilmiştir. Bunlar kaseler üzerinde İTÇ’ye Geçiş Dönemi’nde oval ve dörtgen kesitli olarak görülen ilmik kulp (Lev. 2: 11) (Ay Efe, 1999: Lev. 3: 5, 7; 6: 8), İTÇ’ye Geçiş Dönemi’nde görülmeye başlayıp İTÇ I Dönemi’nde de devam eden ağız üzerine yerleştirilen yatay kulp (Ay Efe, 1999: Lev. 9: 6; 10: 16; 11: 9; 14: 13; 14: 16), karşılıklı olarak yerleştirilmiş yatay kulp (Ay Efe, 1999: Lev. 3: 11; 11: 7) ve karşılıklı veya tek yerleştirilmiş dikey kulp (Lev. 2: 12-13, 4: 19) şeklinde görülmektedir. Fincanlar ve testiler üzerinde kulplar ağız kenarından veya hemen altından başlayıp omuza veya gövdeye birleşen dikey kulp şeklinde görülmektedir (Lev. 5: 25-29; 6: 33-34). Testilerden çift kulplu olmaları ile ayrılan amforalarda ise kulplar ağız altından başlayıp gövdeye birleşen karşılıklı olarak yerleştirilmiş dikey kulp şeklindedir. Tüm bu formlarda yer alan dikey kulpların kesitleri ise çoğunlukla Geç Kalkolitik Dönem sonları ile İTÇ’ye Geçiş Dönemi için tipik olan şerit ve oval kesitlidir. Çömlekler üzerinde kulplar at nalı tutamak (Lev. 8: 39), yatay tutamak (Lev. 9: 43) ve dikey kulp (Lev. 9: 41; 10: 47) şeklinde görülmektedir. Küplerin ise sadece boyunlu olanlarında tek veya çift dikey kulp şeklinde yer almaktadır (Lev. 11: 49).

Kulplarda bezeme 5. evrede hiç görülmezken, 4. ve 3. evrede çok az görülmektedir. Bunlar; hangi kaba ait olduğu bilinmeyen dikey bir kulp üzerinde yer alan yalancı burma (Ay Efe, 1999: Lev. 14: 5) ve kase üzerinde yer alan yatay kulp üzerine uygulanmış memecik bezeme (Ay Efe, 1999: Lev. 11: 7) şeklindedir.

2. 3. 1. 4. Bezemeler

Küllüoba'da İTÇ'ye Geçiş Dönemi çanak çömleği üzerinde bezeme yaygın bir uygulama değildir. Sadece 5. ve 4. evrelerde belirgin olanı bir amforanın omuzu üzerinde yer alan iki memecik bezeme (Ay Efe, 1999: Lev. 8: 1) ve siyah üzerine beyaz boya bezeme şeklindedir. 3. evrede ise İTÇ I Dönemi'nde yaygın bezeme türü olan yiv ve kırmızı boya bezemeli parçalar ortaya çıkmaktadır.

2. 3. 2. Diğer Yerleşmeler (Kuştepe, Yukarı Söğütünü I-II ve Erenköy II)

İTÇ I Dönemi'nde Frigya Bölgesi'nin sınırları, Küllüoba kazısı dışında T. Efe tarafından bölgede gerçekleştirilen yüzey araştırmaları sırasında Kuştepe, Yukarı Söğütünü I-II, Erenköy II, Killi Höyük ve Aşağı Kartal höyüklerinde saptanan İTÇ'ye Geçiş Dönemi çanak çömlek grubu ile tanımlanmıştır (Efe, 1990: 410-412; Efe, 1991: 166). Bu çanak çömlek grubu, "Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu"nun öncüsü niteliğindeki Geç Kalkolitik Dönem çanak çömlek öğeleri ve İTÇ için karakteristik olan formların bir arada görüldüğü bir gruptur (Efe, 1994b: 19). Söz konusu yerleşmelerdeki mal grupları ortak olup, formlar en az bir yerleşmede olacak şekilde değerlendirilmiştir. Ayrıca bu yerleşmelerin çanak çömlek özellikleri bölgede İTÇ'ye Geçiş Dönemi olarak adlandırılan dönemin varlığına ilk olarak işaret eden yerleşme olan Demircihöyük çanak çömleği referans alınarak verilmiştir (Şek. 21).

2. 3. 2. 1. Mal Grupları

Eskişehir Bölgesi İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi çanak çömleği yedi ana mal grubu altında toplanmıştır. Bunlar;

Geç Kalkolitik Siyah Açkılı Mal

Gri Açkılı Mal

Gri/Siyah Ağz Kenarlı Mal

Demirciköy Malı

Kırmızı/Kahverengi Açıklı Mal

Demircihöyük Kırmızı Astarlı ve Açıklı Malı

Kaba Mal

Geç Kalkolitik Siyah Açıklı Mal: Geç Kalkolitik Dönem'den devam eden bu mal tüm mal grupları içerisinde en yoğun temsil edilenlerden biri olup, İçbatı Anadolu'da geniş bir alana yayılmıştır. Yüzey ve hamur siyah renkli, astarsız ve az açıklıdır (Efe, 1994b: 23).

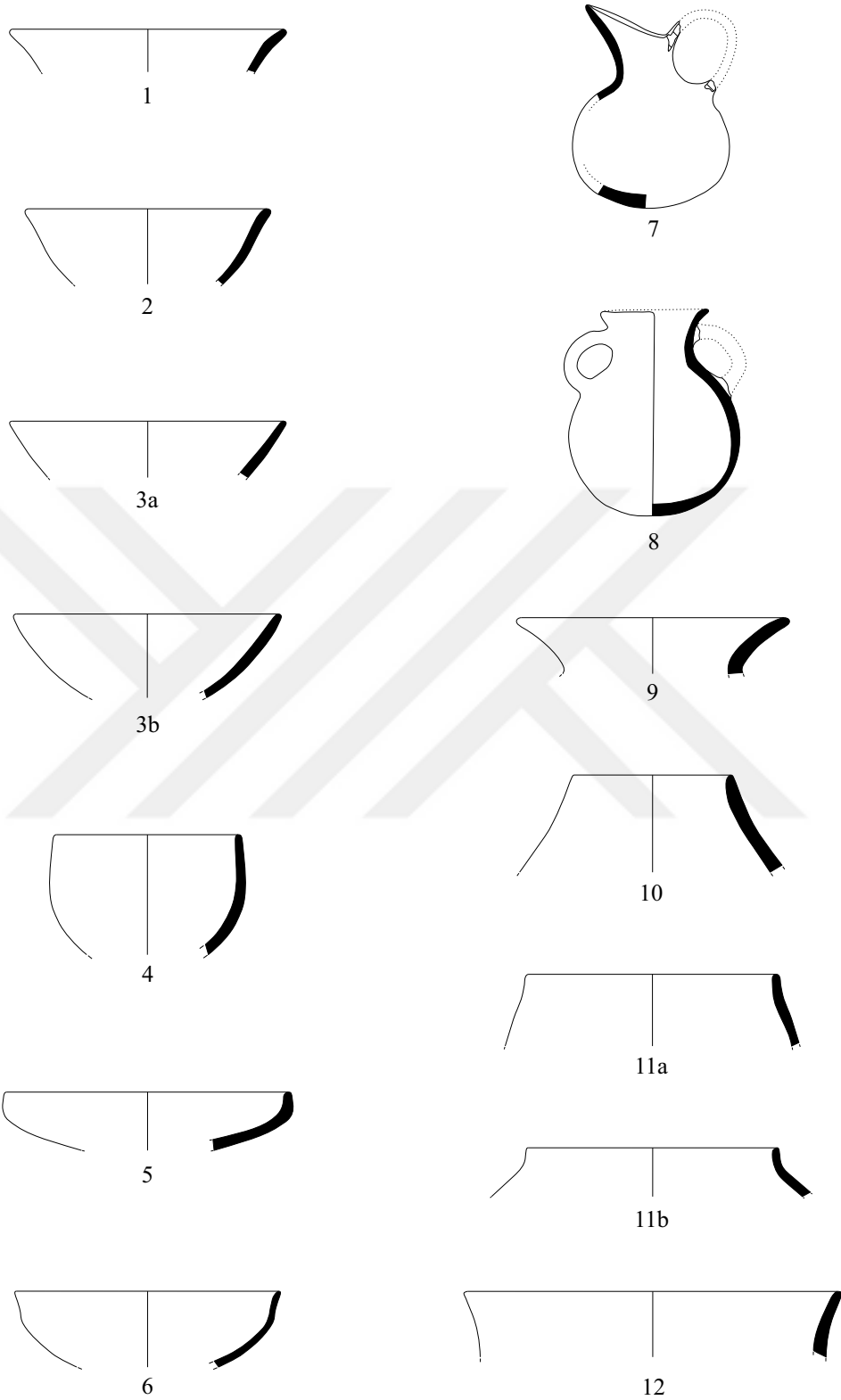
Gri Açıklı Mal: Bu mal grubunun bir kısmı Demircihöyük F malı ile aynı iken, bir kısmı Demircihöyük siyah açıklı mal grubu örneklerine benzemektedir. Yüzey ve hamur koyu gri renkli, astarlı ve iyi açıklıdır (Efe, 1994b: 23).

Gri/Siyah Ağız Kenarlı Mal: *Black-topped* olarak adlandırılan bu mal grubuna ait örneklerden sadece Yukarı Söğütözü I'de ele geçirilenler Demircihöyük örneklerine benzemektedir. Ağız kenarı gri renkte olanlar (*gray-topped*) ise *black-topped* öncüsü olmalıdır (Efe, 1994b: 23).

Demirköy Malı: Bu mal grubu T. Efe tarafından gerçekleştirilen yüzey araştırmaları sırasında Demirköy yerleşmesinde yoğun olarak ele geçtiği için 'Demirköy Malı' olarak literature girmiştir ve 'Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu'nda az miktarda ele geçtiğinden ithal olduğu düşünülmektedir. Yüzey ve hamur kahverengi, kırmızı renkli, astarlı veya astarsızdır. Bu mal grubu için mika katkı tipiktir (Efe, 1994b: 24).

Kırmızı/Kahverengi Açıklı Mal: Demircihöyük Kırmızı Astarlı ve Açıklı Mal'dan astarsız olması ile ayrılan bu mal grubunun örnekleri Demircihöyük'te ele geçmemiştir (Efe, 1994b: 24).

Demircihöyük Kırmızı Astarlı ve Açıklı Malı: Demircihöyük D-G evrelerinde ele geçirilen örneklerle çok yakın benzerlikler içeren (Efe, 1994b: 24) bu mal grubu hakkında ayrıntılı bilgi bu çalışmada 'Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu' başlığı altında verilmiştir.

Şekil 21: Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II, Erenköy İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi Form Cetveli (Ölçeksizdir)

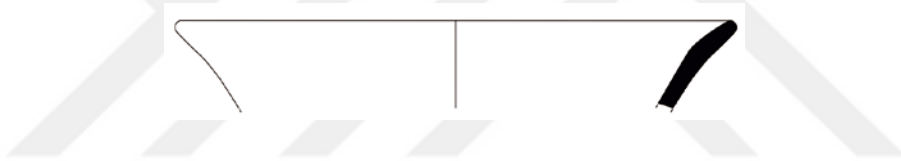
2. 3. 2. 2. Formlar

Bu bölümde Frigya Bölgesi İTÇ'ye Geçiş Dönemi çanak çömleği, Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II ve Erenköy II yerleşmelerinden ele geçirilen çanak çömleğe göre değerlendirilip, form cetveli en az bir yerleşmede bulunan formlara göre hazırlanmıştır. Formlar Geç Kalkolitik Dönem'den devam eden ve İTÇ başında ya bir önceki dönemden gelişerek devam eden ya da yeni ortaya çıkan formlardan oluşmaktadır.

2. 3. 2. 2. 1. Kaseler

Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II ve Erenköy II yerleşmelerinden ele geçirilen İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne ait kaseler beş grup altında toplanmıştır. Bunlar; keskin dışa dönük ağızlı kaseler, dışa çekik ağızlı kaseler, dışa açılan kenarlı kaseler, basit profilli kaseler ve hafif omurgalı kaselerdir.

Çan Biçimli Kaseler:

Şekil 22: Form 1

Kaynak: Efe, 1994b: Lev. 2:15.

Batı Anadolu Geç Kalkolitik Dönem'in tipik formlarından biri olan keskin dışa dönük ağızlı bu kaseler İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde çok nadir bulunmaktadır (Şek. 22). Bu kaselerden Yukarı Söğütönü II yerleşmesinde ele geçen örnek (Lev. 12: 51) Geç Kalkolitik siyah açıkılı mal ile temsil edilirken, Kuştepe yerleşmesinde bulunan dikey bir kulba sahip olan örnek (Efe, 1994b: Lev. 1: 4) gri açıkılı mal ile temsil edilmektedir (Efe, 1994b: 26-27).

Dışa Çekik Ağızlı Kaseler:

Şekil 23: Form 2

Kaynak: Efe, 1994b: Lev. 1:2.

Geç Kalkolitik Dönemi'n sonlarından itibaren görülen ve İTÇ'ye Geçiş Dönemi için tipik olan ağız kenarları hafif dışa çekik olan bu kase formu (Şek. 23) sadece tek bir örnekle Kuştepe yerleşmesinde Geç Kalkolitik siyah açkılı mal grubu ile temsil edilmektedir (Lev. 12: 52) (Efe, 1994b: 26-27).

Dışa Açılan Kenarlı Kaseler:

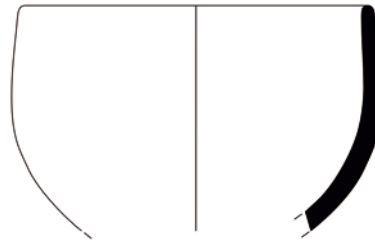
Şekil 24: Form 3a
Kaynak: Efe, 1994b: Lev. 1:1.

Şekil 25: Form 3b
Kaynak: Efe, 1994b: Lev. 4:37.

Dışa açılan profilli bu kaseler sığ ve derin olmalarından kaynaklanan farklılıkla Form 3a (Şek. 24) ve Form 3b (Şek. 25) olmak üzere iki alt gruba ayrılmıştır. Kuştepe (Lev. 12: 54), Erenköy II (Lev. 12: 53, 56-57), Yukarı Söğütünü I (Lev. 12: 55, 58) yerleşmelerinde en yoğun gri açkılı mal grubu ile temsil edilmektedir (Efe, 1994b: 26). Yukarı Söğütünü yerleşmesinde ele geçen bir örneğin ağız kenarı üzerinde yatay olarak yerleştirilmiş bir kulp almaktadır (Lev. 13: 59).

Yarı Küresel Gövdeli Kaseler:

Şekil 26: Form 4
Kaynak: Efe, 1994b: Lev. 5:42.

Basit profilli olan bu kaseler (Şek. 26), Erenköy II yerleşmesinde biri dikey kulplu kaba mal grubu (Efe, 1994b: Lev. 5: 41), diğeri Demircihöyük kırmızı astarlı ve açkılı mal grubu (Lev. 13: 60) ile temsil edilmektedir (Efe, 1994b: 26-27).

İçe Dönük Ağızlı Kaseler:

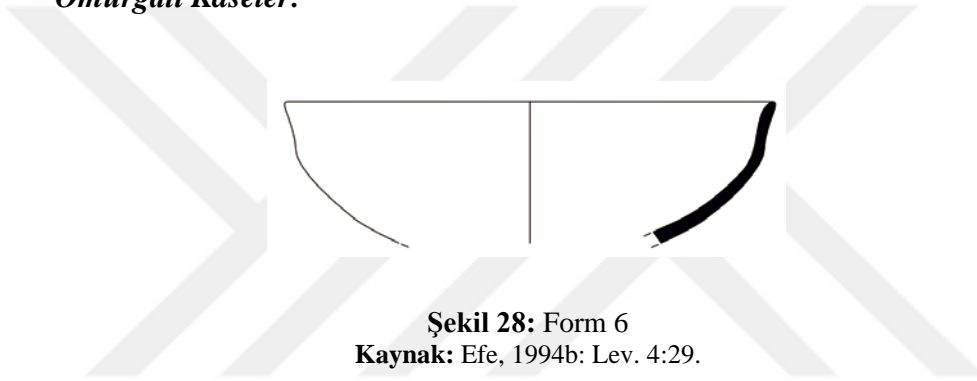

Şekil 27: Form 5

Kaynak: Efe, 1994b: Lev. 2:20.

İlk olarak Beycesultan GKÇ’de ortaya çıkan ve İTÇ I Dönemi’nde tipik olan içe dönük ağızlı kase formu, tek örnek ile Yukarı Söğütözü II yerleşmesinde kahverengi ağız kenarlı mal ile temsil edilmektedir (Şek. 27) (Lev. 13: 61).(Efe, 1994b: Lev. 2: 20).

Omurgalı Kaseler:

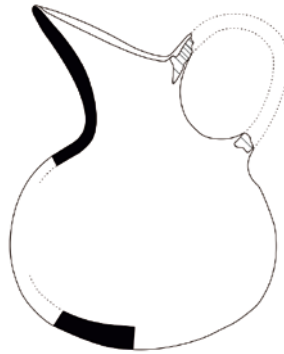

Şekil 28: Form 6

Kaynak: Efe, 1994b: Lev. 4:29.

Beycesultan Geç Kalkolitik Dönem 3-4’te yaygın olan omurgalı kaselerin benzeri olan bu kase formu, Yukarı Söğütözü I (Lev. 13: 62) (Efe, 1994b: Lev. 2: 14) ve Kuştepe (Lev. 13: 63) yerleşmelerinden bilinmektedir. Bu kaselerin yoğun olarak temsil edildiği belli bir mal grubu yoktur (Şek. 28) (Efe, 1994b: 27).

2. 3. 2. 2. 2. Gaga Ağızlı Testiler

Şekil 29: Form 7

Kaynak: Efe, 1994b: Lev. 3:24.

İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nin en karakteristik formu olan dar boyunlu gaga ağızlı testilerin (Şek. 29) gagaları basit olup, öne doğru hafifçe uzatılmışlardır. Kuştepe (Efe, 1994b: Lev. 1: 5-6), Erenköy II (Lev. 14: 64) ve Yukarı Söğütönü II (Lev. 14: 65) yerleşmelerinde bulunan örneklerin tamamı gri açkılı mal grubu ile görülmektedir (Efe, 1994b: 27).

2. 3. 2. 2. 3. Amforalar

Şekil 30: Form 8
Kaynak: Efe, 1994b: Lev. 3:25.

Demircihöyük yerleşmesinde İTÇ I Dönemi'nde bol miktarda bulunan amforalar, söz konusu yerleşmeler içinde sadece Yukarı Söğütönü II yerleşmesinde bulunan tek amfora ile (Şek. 30) (Lev. 14: 66) temsil edilmektedir. Kaba mal olan bu amfora Demircihöyük boyunlu çömleklerinden ağızın hemen altından başlayıp gövdeye birleşen kulpların farklı olması ile ayrılmaktadır (Efe, 1994b: 29).

2. 3. 2. 2. 4. Çömlekler

Şekil 31: Form 9
Kaynak: Efe, 1994b: Lev. 1:7.

Şekil 32: Form 10
Kaynak: Efe, 1994b: Lev. 2:23.

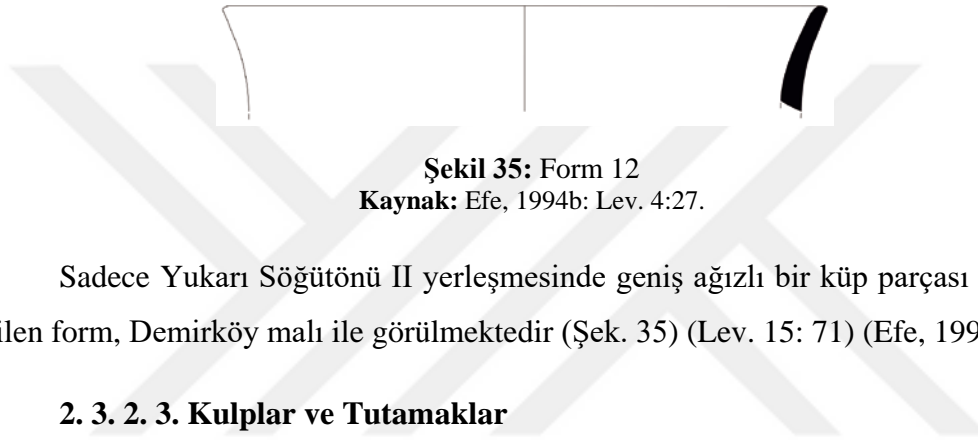
Şekil 33: Form 11a
Kaynak: Efe, 1994b: Lev. 1:8.

Şekil 34: Form 11b
Kaynak: Efe, 1994b: Lev. 2:22.

Söz konusu yerleşmelerde görülen çömlekler ağızlarına ve boyunlarına göre; keskin dışa dönük ağızlı çömlek veya devrik boyunlu çömlek (Şek. 31) (Lev. 15: 67), dar ağızlı çömlek (Şek. 32) (Lev. 15: 68) ve basık boyunlu çömlekler (Lev. 15: 69-70) olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca basık boyunlu çömlekler kendi içerisinde hafif “S” profilli (Şek. 33), dik ağızlı (Şek. 34) olmak üzere alt gruba ayrılmaktadır. Bu forma ait örneklerin ikisi gri açkılı mal ile görülürken, diğer ikisi Geç Kalkolitik siyah açkılı mal ve kaba mal grubu ile görülmektedir (Efe, 1994b: 30).

2. 3. 2. 2. 5. Küpler

Şekil 35: Form 12
Kaynak: Efe, 1994b: Lev. 4:27.

Sadece Yukarı Söğütönü II yerleşmesinde geniş ağızlı bir küp parçası ile temsil edilen form, Demirköy malı ile görülmektedir (Şek. 35) (Lev. 15: 71) (Efe, 1994b: 30).

2. 3. 2. 3. Kulplar ve Tutamaklar

Kuştepe, Yukarı Söğütönü I-II ve Erenköy II İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi çanak çömleği üzerinde yer alan kulplar; ilmik kulp, dikey kulp ve yatay kulp şeklinde görülmektedir. Bu yerleşmelerde bulunan çanak çömlek üzerinde herhangi bir tutamak örneğine rastlanmamaktadır. İTÇ için karakteristik olan kaseler üzerinde yer alan ilmik kulplar (Lev. 13: 63) (Efe, 1994b: Lev. 1: 3-4; 2: 18-19) ve dikey kulplar (Lev. 13: 60) (Efe, 1994b: Lev. 5: 41) çoğunlukla oval kesitli olarak görülmektedir. Kaselerin ağız üzerine yerleştirilen yatay kulplar ise İTÇ I Dönemi'nde de devam eden bir kulp formudur. Gaga ağızlı testilerde ağız kenarı üzerinden başlayıp gövdede son bulan dikey kulplar (Lev. 14: 64-65), amforalarda karşılıklı olmak üzere ağız kenarının altından başlayıp gövdede son bulmaktadır (Lev. 14: 66). Dikey kulplar yuvarlak, oval ve dörtgen kesitlidir. Kulplar üzerinde herhangi bir bezeme görülmemektedir.

2. 3. 2. 4. Bezemeler

İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi, Kuştepe, Yukarı Söğütözü I-II ve Erenköy II yerleşmelerinde ele geçen çanak çömlek parçaları üzerine bezemeler yiv, sokma, oluk ve plastik bezeme şeklinde uygulanmıştır. Bezemelerin tamamı gövde parçaları üzerinde yer almaktadır. Kuştepe yerleşmesinde küçük bir parça üzerinde bulunan yatay oluk bezeme (Efe, 1994b: Lev. 1: 13), Beycesultan İTÇ I çanak çömleği için tipiktir. Yiv bezeme Yukarı Söğütözü I (Efe, 1994b: Lev. 4: 33-34) ve Erenköy II yerleşmelerinde görülen formlar üzerine uygulanmıştır (Efe, 1994b: Lev. 5: 46-51).

2. 4. İTÇ I Dönemi Çanak Çömleği

Frigya Bölgesi İTÇ I Dönemi çanak çömlek özellikleri en iyi Demircihöyük (D-G evreleri) ve Küllüoba (2. evre) yerleşmelerinden bilinmektedir.

İTÇ I veya İTÇ IB olarak adlandırılan dönemde bir önceki dönemde ortaya çıkan kültürel öğeler gelişerek devam eder ve yaygınlaşır. Artık Geç Kalkolitik Dönem'den devam eden özellikler tamamen ortadan kalkar. İlk defa İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde şekillenmeye başlayan İlk Tunç Çağına ait kap formlarının en karakteristik formları arasında gaga ağızlı testiler, ilmik kulplu kaseler, amforalar, küresel gövdeli boyunlu çömlekler ve küpler yer alır. Formlar dışında söz konusu dönemi Geç Kalkolitik Dönem'den ayıran diğer belirleyici çanak çömlek özellikleri ise kaseler ve çömlekler üzerinde yer alan ilmik kulplar, at nalı tutamaklar, siyah ağız kenarlı kaseler (black topped) ve basit profilli kaselerin iç kısmına uygulanan kırmızı haç motifi bezemesi sayılabilir.

2. 4. 1. Demircihöyük (Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu)

2. 4. 1. 1. Mal Grupları

İlk Tunç Çağı çanak çömleğine ilişkin mal tanımlarında renkler dikkat çekici kriterlerden biri olarak ön plana çıkmaktadır. İlk olarak, önceki dönemlere göre pişirme tekniği gelişme göstermiş olduğundan bununla bağlantılı bir yöntemeye dayandığı tahmin edilen kırmızı çanak çömlek yoğun olarak görülmektedir. Bu da, Geç Kalkolitik Çağ'da üretilen siyah renkli çanak çömlek örnekleriyle bir tezatlık oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra kırmızı ve siyah renkler arasındaki "ara renk tonlarına" İlk Tunç Çağı malzemesi

içinde rastlanmamaktadır. Esasen kırmızı renkteki çanak çömlekler özellikle alt tabakalarda biraz renk farklılıkları gösterse de, yerleşimin sonraki safhalarında bu durum değişmiş ve kapların üst yüzeyleri tam kırmızı bir görünüme kavuşmuştur. Yerleşimin en üst tabakalarında ise siyah çanak çömlek oranında ciddi bir azalma olduğu gözlemlenmiştir (Seeher, 1987: 108).

Demircihöyük İlk Tunç Çağı çanak çömlek renkleri kapların kullanım amaçlarına ilişkin önemli bir referans niteliğindedir. Basit gündelik çanak çömlekler kırmızı renkte iken, daha zarif, zengin biçimde bezenmiş çanak çömleklerin, siyah renkte olduğu dikkat çekmektedir.

Demircihöyük'te İlk Tunç Çağı I çanak çömleği için dört ana mal grubu tanımlanmış, bunlar kendi içerisinde alt gruplara ayrılmıştır. Bunlar;

Mal 1: Siyah Mallar

Mal 2: Kırmızı Mallar (2a, 2b,2c)

Mal 3: Kaba Mallar

Mal 4: Mika Katkılı Mallar

Mal 1 Siyah Mallar: Demircihöyük yerleşmesinde bu mal grubu, “ince mal” olarak tanımlanabilecek zarif kap parçalarından oluşmaktadır. Siyah malları incelik bakımından 2a grubundaki kırmızı renkli çanak çömlek parçaları ile kıyaslamak mümkündür. İki mal grubu arasında, olasılıkla pişirme tekniğinden kaynaklanan bir farklılık söz konusudur (Seeher, 1987: 109; Lev. VI. 1).

İsminden de anlaşılacağı üzere, söz konusu malların yüzey renkleri genel olarak siyah renktedir. Ancak, fırınlanma işlemi sırasında meydana gelen bozulmaya bağlı olarak, kap yüzeylerinde kahverengi-siyah ve gri-siyah tonlarında renk dalgalanmaları görülmektedir. Bunun yanı sıra "black-topped" olarak tanımlanan siyah ağız kenarlı kaselerin yapımı sırasında orta dereceli fırınlamadan dolayı bu kapların karbon oksitlenmesine maruz bırakılarak bu rengi aldığı tahmin edilmektedir. Bu kapların iç yüzeyi tamamen siyah renklidir. Dış yüzeyde ise sadece ağız kenarının hemen altında yaklaşık 10-30 mm genişliğinde, çoğunlukla gelişmiş güzel sınırlanmış bir alan siyah

renge sahiptir. Söz konusu alanın altında kalan dış yüzey ise bej renklidir. Ancak daha üst safhalarda bu kapların dış yüzeylerinde zaman zaman kırmızı renkler de görülür (Seeher, 1987: 109).

Söz konusu bu mal grubunda dış yüzeylerin ve hamur renginin koyu renkte olmasından dolayı kap yüzeylerinde herhangi bir astar uygulamasının olup olmadığı anlaşılamamaktadır. Buna karşılık kapların tamamı açıktır. Dahası bazı kap parçalarında, pürüzsüz oldukça parlak bir açık söz konusudur. Hamur taşçık ve kum katkıdır. Ayrıca az miktarda mika kullanılmış olması, hamurunun doğal bir karışım olabileceğini düşündürmektedir. Hamur genel olarak siyah renktedir; ancak fırınlama süresi kısa tutulmuş kap parçalarında koyu kahverengi de görülebilmektedir. Siyah ağız kenarlı kaselerde ise hamurun iç kenarındaki alan siyah renkte olup, oksitlenme derecesine göre, hamur renginin de bu rengi alabildiği bilinmektedir (Seeher, 1987: 109).

Mal 2 Kırmızı Mallar: Demircihöyük yerleşmesinde kırmızı mal grubu kendi içerisinde 2a, 2b ve 2c olarak üç alt gruba ayrılmaktadır.

Mal 2a: İnce mal olarak tanımlanan 2a mal grubu, çok işlevli kap formlarıyla temsil edilmektedir (Seeher, 1987: Lev. VI. 2). Söz konusu mal grubuna ait kapların iç ve dış yüzeyleri genel olarak aynı renkte olup, açık kırmızı, kırmızıya yakın bej ve kırmızı renktedir. Kahverengiye yakın kırmızı gibi koyu renkli kapların sayısı ise daha azdır. İnce bir astara sahip olan kaplarda zaman zaman oldukça ince, ayrı bir kil tabakasının da olduğu gözlemlenmiştir. Kaplar genel olarak pürüzsüz bir şekilde açılmış olmasına rağmen, açık renkli olmalarından dolayı siyah kaplara nazaran daha az parlaklık göze çarpmaktadır. Bu gruba ait kırık kap parçalarının bazılarında küçük salyangoz kabuklarının mevcut olması, kilin genel olarak işlem görmeden doğadaki haliyle kullanılmış olduğunu düşündürmektedir. Bunun dışında hamur az miktarda taş ve kireç parçacıkları ile kum katkıdır. Hamur renginde, kırmızı ile kırmızı kahverengi, kahverengi ile gri veya siyah arasında değişen renkler görülmektedir. Hamurun bu kadar koyu renkte olmasının hatalı fırınlamadan kaynaklanmış olabileceği tahmin edilmektedir (Seeher, 1987: 109, 110).

Mal 2b: 2b mal grubu içerisindeki kaplar, 2a mal grubundaki kaplar kadar zarif olmakla birlikte daha niteliksizdir. Bunun nedeni ise fırınlama süresinin daha kısa tutulmuş olmasıdır. Bunun sonucu olarak oldukça kırılğan bir yapıya sahip olan bu gruba ait çanak çömlek parçalarında yüzey aşınmasının fazla olduğu görülmektedir (Seeher, 1987: 110; Lev. VI. 3).

Yüzey rengi açık kırmızıdan kırmızıya değişen renklere sahip bu mal grubu, en az 2a mal grubu kadar iyi açıktır. Bu mal grubuna ait kapların özelliklerinden bir diğeri oldukça iyi astarlanmış olmasıdır. 2a grubundaki hamur ile aynı katkı maddelerine sahip hamurun rengi ise genel olarak, koyu kahverengi veya griden siyaha değişen renklere sahiptir (Seeher, 1987: 110).

Mal 2c: Gündelik kullanım amaçlı olan bu kaplar, kesin olarak mal 3 (mutfak kapları) ile ilişkili kap formları olup, geçiş formları içinde bu kapları ayırt etmek neredeyse olanaksızdır. Genel olarak bu kapların ince bir hamur yapısı ve pişirme kaplarında olmayan kırmızı bir astara sahip olduğu tespit edilmiştir (Seeher, 1987: Lev. VI. 4).

Bu mal grubunun yüzey renkleri, açık kırmızıdan koyu kırmızıya doğru değişen tonlarda olup, ender olarak kızıl kahverengi ve beje yakın kırmızı yüzey renkleri görülür. Hamurunun kalınlığı yüzünden, yüzeyde pürüzler ile karşılaşılabilir. İnce bir astara sahip olan yüzeyler, iyi ve parlak açıktır. Çoğunlukla 1-3 mm büyüklüğünde ufalanmış taş ve saman katkılı olan hamurun rengi ise, kırmızıdan kırmızı kahverengiye değişen tonlardadır. Bunun dışında, özellikle kalın cidarlı parçalarda, gri ve siyah renkli bir hamurun söz konusu olduğu görülmektedir (Seeher, 1987: 110).

Mal 3 Kaba Mallar: Bu mal grubuna ait formlar, Batı Anadolu'da yaklaşık olarak Orta Kalkolitik Çağ'dan itibaren ortaya çıkan, çoğunlukla "pişirme kapları" olarak adlandırılmış kaba formlardır.

Dış yüzeyleri kırmızı ve kahverenginin çeşitli tonlarında olan bu mal grubuna ait kapların iç yüzeyleri ise çoğunlukla açık kırmızı renktedir. Koyu kahverengi veya siyah renkteki parçalar ile nadir olarak karşılaşmaktadır (Seeher, 1987: 110).

Genel olarak kırmızı, gri ile açık gri arasında değişen bir hamur rengine sahip olan mal grubunda, tek renk olarak kırmızı ile kahverengi renklerde söz konusudur. Hamur 1 ile 5 mm. arasında değişen ölçülerde ufalanmış taş ve saman katkılıdır (Seeher, 1987: 111).

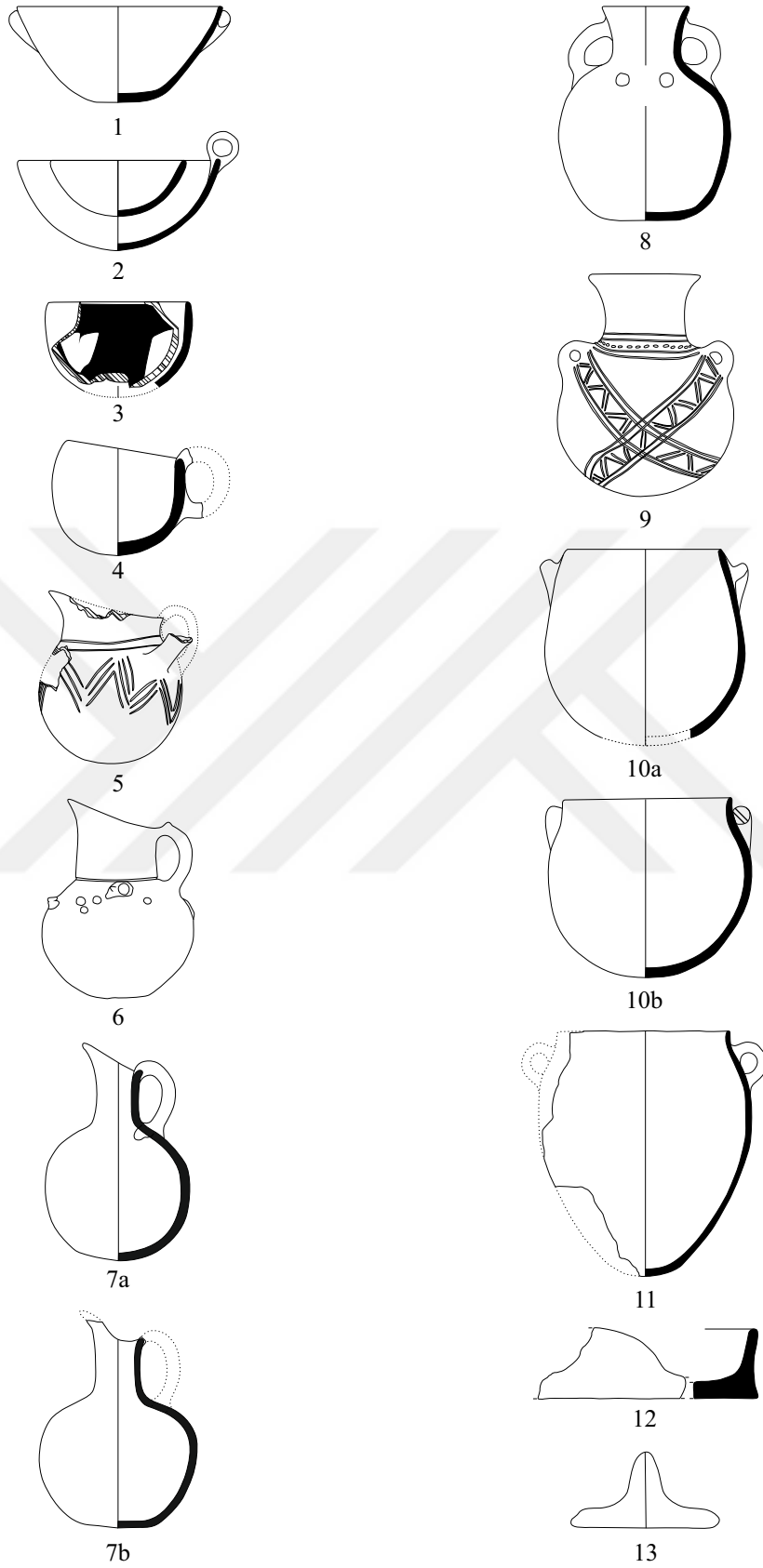
Mal 4 Mika Katkılı Mallar: Çok nadir bulunan bu mal grubunun ithal olduğu tahmin edilmektedir. Diğer mal gruplarında olduğu gibi bu mal grubundaki formları belirli renklerle ilişkilendirme olanağı yoktur (Seeher, 1987: 111).

Bu mal grubu kırmızı, kahverengi ve siyah renklerde yüzey rengine sahip kaplar ile temsil edilmektedir. Bu kaplar oldukça iyi açkılı olmalarına rağmen, farklı doğrultuda yansıyan mika parçalarından dolayı yarı mat bir görünüme sahiptir. Kırmızı astarlı iki kase örneği dışında herhangi bir astarın olduğu başka bir parça ele geçmemiştir (Seeher, 1987: 111).

Bu mal grubu için hamur, oldukça tanımlayıcı bir özelliktir. Özellikle kase formundaki kapların tamamının hamurunda dikkat çekici parlak ince bir mika tabakası söz konusudur. Bundan dolayı mika katkılı malların, mika kullanılan siyah mallardan belirgin bir biçimde ayrıldığı görülmektedir. Söz konusu mal grubunda mikanın hamur içinde bu kadar yoğun kullanılmış olması, mikanın kili suni olarak sertleştirmek amacıyla hamura eklendiğini göstermektedir. Ayrıca mikanın yanı sıra sertleştirme işlemi için, sınırlı boyutlarda da olsa, çok küçük taş parçacıklarının kullanılmış olabileceği de tahmin edilmektedir. Hamur rengi ise koyu renklidir (Seeher, 1987: 111).

2. 4. 1. 2. Formlar

İlk Tunç Çağı I'ı temsil eden D, E, F ve G evreleri çanak çömlek mal gruplarında hiç bir değişiklik saptanamazken, kap formlarında belirgin gelişmeler söz konusudur (Şek. 36). Bu gelişmeler yardımıyla iki ana evrenin varlığından söz edilebilir; yerleşmedeki birinci evre yaklaşık D, E ve F₁ ve F₂ yapı katlarını kapsamakta olup, F₂ ile birlikte sona ermektedir. İkinci ana evre ise F₃ ve G yapı katlarını kapsamaktadır. (Seeher, 1987: 111). Burada belirtilmesi gereken önemli nokta ise, J. Seeher'in Demircihöyük D evresini 1987 yılı çalışmasında İTÇ I olarak değerlendirmesine rağmen, daha sonraki yıllarda T. Efe ile birlikte bu evreyi İTÇ'ye

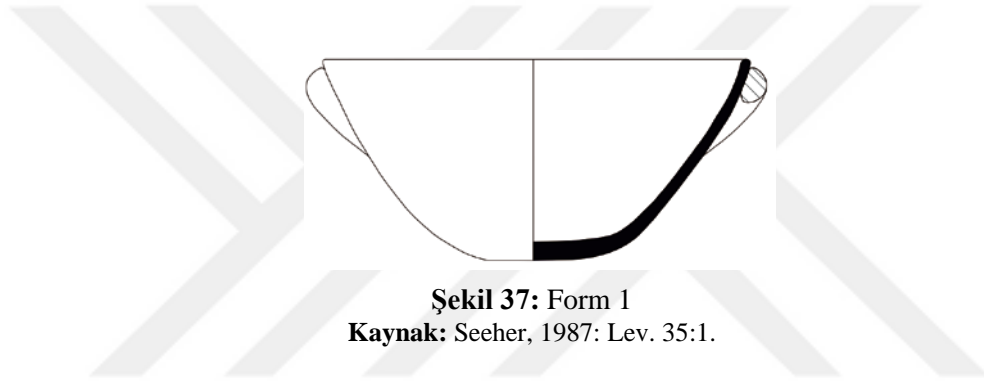
Şekil 36: Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi Form Cetveli
(Ölçeksizdir)

Geçiş Dönemi'ne tarihlendirilmiştir. Bu yüzden bu çalışmada İTÇ I çanak çömleği anlatılırken D evresinden herhangi bir örnek kullanılmamıştır.

2. 4. 1. 2. 1. Kaseler

Seeher tarafından küçük ve büyük kaseler olarak değerlendirilen kaseler benzer bir dip formuna sahip, profilleri dışında çaplarının ve kulp formlarının farklı olması ile de birbirinden ayrılmaktadır. Genelde küçük kaselerin çapları 20 cm'den küçük, büyük kaselerin çapları ise 20 cm'den büyüktür. Küçük kaseler ilmik kulpa sahipken, büyük kaseler atnalı biçimli tutamaklara sahiptir (Seeher, 1987: 113).

Dışa Açılan Kenarlı Kaseler:

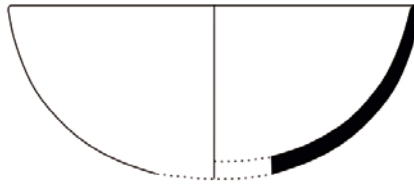

Şekil 37: Form 1

Kaynak: Seeher, 1987: Lev. 35:1.

Seeher, dışa açılan kenarlı bu kaseleri, çapları daima 20 cm'nin üstünde olduğu için büyük kaseler başlığı altında değerlendirmiştir. En yoğun kırmızı (2c) mal grubu ile temsil edilen bu kaselerin, çapları dışında diğer bir özelliği birkaç örnek dışındakiler hariç hepsinin ağız kenarının hemen altına karşılıklı olarak yerleştirilmiş at nalı tutamakların yer almasıdır (Seeher, 1987: 115) (Şek. 37) (Lev. 16: 72-76).

Basit Profilli Kaseler:

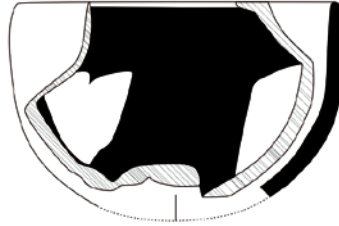
Şekil 38: Form 2

Kaynak: Seeher, 1987: Lev. 33:7.

Basit profilli kaseler her ne kadar kendi içerisinde ağız kenarlarından dolayı farklılıklar gösterse de, Seeher söz konusu farklılığın üreticinin bilinçli olmayan bir

şekilde, tesadüfi üretmesinden kaynaklandığını belirtmektedir (Şek. 38) (Lev. 17: 77-85). Yoğun olarak siyah açık mal ile temsil edilen bu kaselerin bazıları dudak üzerine yerleştirilen yuvarlak veya oval kesitli ilmik kulplara sahiptir (Lev. 18: 86-92). İTÇ için tipik olan bu kulplar yerleşmenin ilk evresinde daha kısa iken, ikinci evrede daha uzun bir şekil almıştır (Seeher, 1987: 113-114).

Yarı Küresel Gövdeli Kaseler:

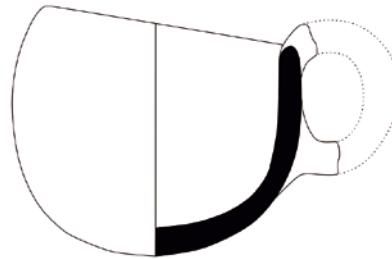

Şekil 39: Form 3

Kaynak: Seeher, 1987: Lev. 57:9.

Basit profilli kaselerden küresel gövdeleri ile ayrılan bu kaselerin çoğunluğu dik ağız kenarlıdır. En yoğun kırmızı (2a) mal grubu ile temsil edilmektedir. Bu tip kaselerin bazılarının iç kısımlarında açık renk zemin üzerine kırmızı haç boya bezemesi uygulanmakta, ‘Red Cross Bowl’ olarak bilinen bu kaseler İTÇ II başlarında ortadan kalkmaktadır (Seeher, 1987: 123) (Şek. 39) (Lev. 19: 93-95).

2. 4. 1. 2. 2. Fincanlar

Şekil 40: Form 4

Kaynak: Seeher, 1987: Lev. 34:20.

Seeher tarafından yükselen ağızlı kase olarak tanımlanan, fakat bu çalışmada fincan olarak değerlendirilen form, yerleşmede içe dönük ağızlı ve nadir olarak “S” profilli olarak görülmektedir. Yoğun olarak kırmızı mal grubu (2c) ile temsil edilen bu fincanlar ağız kenarının üstünden başlayan çoğunlukla yuvarlak kesitli dikey tek bir kulba sahiptir. Form dikey kulptan 10-15°lik bir açıyla çoğunlukla doğrusal, zaman

zaman da hafif içbükey bir eğri oluşturacak şekilde, yukarı doğru yükselen eğik bir ağız yapısı ile tanımlanmaktadır (Seeher, 1987: 115) (Şek. 40) (Lev. 20: 96-100).

2. 4. 1. 2. 3. Gaga Ağızlı Testiler

Demircihöyük gaga ağızlı testi formu boyunlarına göre geniş, belirgin ve dar olmak üzere üç alt gruba ayrılmaktadır.

Geniş Boyunlu Gaga Ağızlı Testiler:

Şekil 41: Form 5

Kaynak: Seeher, 1987: Lev. 48:10.

Yükselen ağızlı fincan formundan geliştiği düşünülen bu form, geniş ve basık boyunlu, yarı küresel gövdeli, dikey kulplu ve yuvarlak diplidir. Bu formun en önemli özelliği ise, genellikle kabın omuz kısmı üzerinde yer alan bir emziğinin olmasıdır. Kırmızı ve siyah açkılı mal grupları ile temsil edilen bu testilerin bazılarında yiv bezeme görülmektedir (Seeher, 1987: 128) (Şek. 41) (Lev. 21: 101-104).

Belirgin Boyunlu Gaga Ağızlı Testiler:

Şekil 42: Form 6

Kaynak: Seeher, 1987: Lev. 54:4.

Belirgin boyunlu, yükselen gaga ağızlı testi formunu geniş boyunlu testi formundan ayıran; benzer yüksekliğe sahip küresel gövdenin daha küçük olması ve buna bağlı olarak boynun gövdeden belirgin bir açı ile dirsek yapacak şekilde yükselmesidir. Bu formda da emzik, geniş ağızlı gaga ağızlı testi formuna benzer şekilde kabın omuz kısmı üzerinde yer almaktadır. Form yoğun olarak siyah açkılı mal grubu ile temsil edilmektedir. Bu testiler üzerine çoğunlukla yiv ve memecik bezeme uygulanmıştır (Seeher, 1987: 128) (Şek. 42) (Lev. 22: 105-108).

Dar Boyunlu Gaga Ağızlı Testiler:

Şekil 43: Form 7a

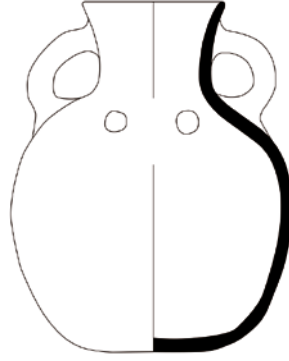
Kaynak: Seeher, 1987: Lev. 37:7.

Şekil 44: Form 7b

Kaynak: Seeher, 1987: Lev. 38:3.

Demircihöyük yerleşmesinin alt tabakalarında karşılaşılan, en basit testi formu olan bu dar boyunlu gaga ağızlı testi formu, iki alt gruba ayrılmaktadır. Bu form İTÇ I'den önceki döneme ait testi formlarından gelişimini tamamlamıştır. Dar boyunlu, küresel gövdeli bu testilerde gagalar, Form 7a'da düz bir şekilde yükselirken (Şek. 43) (Lev. 23: 109-111), Form 7b'de kavis yaparak yükselmektedir (Şek. 44) (Lev. 24: 112-114). Her iki formda en yoğun kırmızı mal grubu (2a) ile temsil edilmektedir (Seeher, 1987: 128).

2. 4. 1. 2. 4. Amforalar

Şekil 45: Form 8

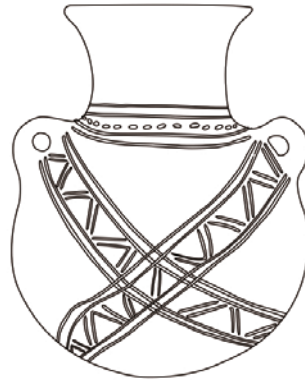
Kaynak: Seeher, 1987: Lev. 55:20.

Amforalar dar boyunlu, küresel gövdeli olup, dışa dönük ağızlı ve karşılıklı iki dikey kulba sahiptir. Form en yoğun kırmızı mal grubu ile görülmektedir. Amforaların üzerinde nadir olarak bezeme görülmektedir. Ele geçen sadece dört amfora örneğinde küçük memeciklerden oluşan kabartma bezeme bulunmaktadır. Küçük olan amforaların sıvı maddelerin taşınmasında ve muhafaza edilmesinde, büyük olanların ise tahılların muhafaza edilmesinde kullanıldığı düşünülmektedir (Şek. 45) (Lev. 25: 115-117) (Seeher, 1987: 133, 135).

2. 4. 1. 2. 5. Çömlekler

Mutfak kapları olan çömlekler yerleşmede boyunlu çömlek ve küresel gövdeli çömlek olarak iki alt gruba ayrılmaktadır.

Boyunlu Çömlekler:

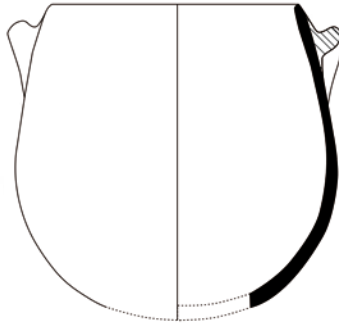

Şekil 46: Form 9

Kaynak: Seeher, 1987: Lev. 36:4.

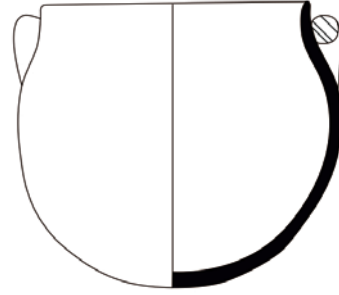
Dar boyunlu, dışa dönük ağızlı ve küresel gövdeli bir forma sahip olan boyunlu çömlekleri, amforalardan ayıran özellik, omuz üzerinde yer alan iki küçük dikey ip delikli tutamağa sahip olmasıdır. Bu çalışmada boyunlu çömlek olarak adlandırılan form, Seeher tarafından “Suriye Şişesi” formundan yola çıkarak şişe olarak tanımlanmış olup literature “Demircihöyük Şişesi” olarak girmiştir (Seeher, 1987: 123). Siyah mal grubu ile temsil edilen formun öne çıkan özelliklerinden biri de sahip oldukları bezemelerdir. Bu bezemelerin tamamına yakını aynı olup, testiler üzerinde sıkça rastladığımız yiv bezeme tekniğinde yapılmıştır. Bezeme, kabın boyun ya da boynu gövdeye bağlayan kısmına yatay bir şerit, kap gövdesi üzerine ise ön ve arkada birbirine diyagonal bir biçimde uzanıp kesen iki şerit bant şeklinde uygulanmıştır (Şek. 46) (Lev. 26: 118-121) (Seeher, 1987: 123-124).

Küresel Gövdeli Çömlekler:

Şekil 47: Form 10a

Kaynak: Seeher, 1987: Lev. 56:8.

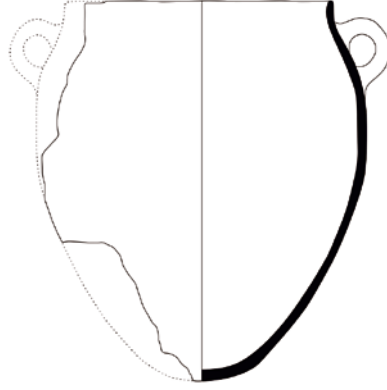

Şekil 48: Form 10b

Kaynak: Seeher, 1987: Lev. 42:2.

Küresel gövdeli, yuvarlak veya düzeltilmiş dipli ve ağız kenarının hemen altına yerleştirilmiş tutamalara sahip olan bu çömlek formu, içe dönük ağızlı (Form 10a) (Şek. 47) (Lev. 27: 125-127) ve “S” profilli (Form 10b) (Şek. 48) (Lev. 27: 122-124) olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Form kaba mal grubu ile temsil edilmektedir (Seeher, 1987: 135).

2. 4. 1. 2. 6. Küpler

Şekil 49: Form 11

Kaynak: Seeher, 1987: Lev. 42:4.

Geniş, basık boyunlu, yuvarlak dipli ve ağız kenarının hemen altına karşılıklı olarak yerleştirilmiş iki dikey kulba sahip olan küpler, kırmızı (2c) ve kaba mal grupları ile temsil edilmektedir (Şek. 49) (Lev. 28: 128-130). Ağız kısmından dibe doğru daralan gövdeye sahip formun, ağırlık merkezinin yukarıda olmasından dolayı dolu vaziyette iken herhangi bir dayanak olmadan durmasına imkan yoktur (Seeher, 1987: 140).

2. 4. 1. 2. 7. Tavalar

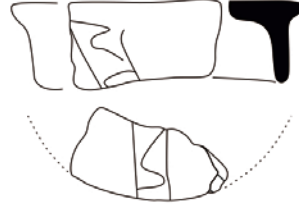

Şekil 50: Form 12

Kaynak: Seeher, 1987: Lev. 35:10.

Dik veya dışa açılan kenarlı olan tavaların ele geçen tüm örnekleri yuvarlak formludur. Kaba mal grubu ile temsil edilen tavaların ağız kenarı üzerinde yer alan baskı bezeme yerleşmedeki örneklerde sık görülen bir uygulamadır. (Şek. 50) (Lev. 29: 133-135) (Seeher, 1987: 143-145).

2. 4. 1. 2. 8. Kapaklar

Şekil 51: Form 13

Kaynak: Seeher, 1987: Lev. 36:7.

Kapakların organik bir materyalden yapıldığı varsayıldığı için, İTÇ I Dönemi'nde sadece iki adet pişmiş toprak kapak ele geçmiştir. Farklı formlara sahip olan kapakların biri geçmeli, diğeri ise düzdür. İsimlerinden de anlaşılacağı üzere bu form, bir kabın ağzını kapatmak için kullanılmış olmalıdır (Şek. 51) (Lev. 29: 131-132) (Seeher, 1987: 147).

2. 4. 1. 3. Kulplar ve Tutamaklar

Demircihöyük yerleşmesinde ele geçen İTÇ I çanak çömleği üzerindeki kulp ve tutamaklar kap üzerindeki duruşlarına ve formlarına göre değerlendirilmiştir. Bunlar; dikey kulplar, yatay kulplar, ilmik kulplar, ip delikli tutamaklar ve at nalı tutamaklardır.

Testilerde, amforalarda ve küplerde, ağız kenarından veya hemen ağız altından başlayıp omuza birleşen dikey kulplar yuvarlak veya oval bir kesite sahiptir. Bu kulplarda sıklıkla oluk veya yalancı burma bezeme görülür. Testilerde bu kulpların alt kısmı daima kap gövdesine açılmış delik yardımı ile yerleştirilmiştir. Bu aplikasyon şekli Anadolu'da en erken Geç Kalkolitik Çağ'dan itibaren uygulanmış olup, uygulama cam kapların ortaya çıkışına kadar yaygın olarak kullanılmıştır (Lev. 20: 96-100; 21: 101-104; 22: 105-108; 23: 109-111; 24: 112-114; 25: 115-117; 28: 128-130) (Seeher, 1987: 130, 135; Fig.31, 40).

Kaselerde ağız üzerine, çömleklerde ağız kenarının altına yerleştirilen yatay kulplar çoğunlukla oval kesite sahiptir. Bu kulplar en geç F₃ safhasına tarihlenmekte olup, daha çok alt evrelere özgü bir kulp formudur (Lev. 27: 124-125) (Seeher, 1987: 120; Lev.34:4-6).

Küçük kaselere özgü olup, dudak üzerine yerleştirilen ilmik kulplar ilk evrede daha kısa iken, ikinci evrede daha uzun şekil almıştır. Yuvarlak ve oval kesite sahip olan bu kulplar, ikinci evreden itibaren çeşitlilik kazanmış ve önemli bir kısmında oluk veya yalancı burma bezeme uygulanmıştır (Lev. 18: 86-92; 19: 95) (Seeher, 1987: 119, 120; Fig.24).

Demircihöyük'te boyunlu çömleklere özgü olan ip delikli tutamaklar kapların omuz kısmına karşılıklı olarak yerleştirilmiştir (Lev. 26: 118-121) (Seeher, 1987: 124; Lev. 36:1).

Büyük kaseler, çömlekler ve küpler üzerinde yer alan at nalı tutamaklar, kabın üzerinde işlevsel olmalarının yanı sıra dekoratif öğeler olarak da kullanılmışlardır. Bu tutamaklar kabın ağız kenarının hemen altına, çoğunlukla karşılıklı olarak yerleştirilmiş iki tutamaktan oluşmaktadır (Lev. 16: 72-76) (Seeher, 1987: 138; Lev. 56:19).

2. 4. 1. 4. Bezemeler

Demircihöyük yerleşmesinde İTÇ I çanak çömleği üzerinde yedi farklı bezeme görülmektedir. Bunlar; kabartma bezeme, memecik bezeme, yiv bezeme, kırmızı haç boya bezeme, baskı bezeme ve çentik bezemedir.

Söz konusu yerleşmenin İTÇ I çanak çömleğinde bir istisna dışında kaselerin dış yüzeylerinde kullanılan bütün bezemeler kabartma bezeme şeklindedir. Küçük yarım ay biçimli at nalı tutamakların taklidi olarak tanımlanabilecek bu kabartma bezemeler F_{2,3} evresinden itibaren önemli bir artış göstermektedir (Seeher, 1987: 122; Lev. 52:11; 57:5).

Testiler üzerinde kullanılan kabartma bezeme genellikle memecik bezeme ile birlikte kullanılmıştır. Bu kaplar üzerinde kullanılan yarım ay biçimindeki kabartma bezeme kabın omuz kısmı üzerine ya da hemen altında uygulanmıştır (Seeher, 1987: 131; Lev. 39:5). Bunun yanı sıra bir testinin boyun kısmına ait bir parça üzerinde iki dikey küçük delik açılmış ve bu deliklere bir ucu düz, diğer ucu sivri çiviye benzer bir tıkaç yerleştirilmiştir. Seeher bu tıkaçların herhangi bir işlevselliğinin olmadığını belirtmekle birlikte Yortan kültüründe görülen benzer örneklere dayarak bunların

olasılıkla insan biçiminde yapılmış bir kap üzerinde yer alan stilize kulaklar olabileceğini söylemektedir (Seeher, 1987: 131; Lev. 46:8).

Küçük yumru veya sivri çıkıntı biçimindeki memecik bezeme genellikle kaselerde iki adet olmak üzere ağız kenarında yer almaktadır. Bu bezemenin olduğu kaselerde herhangi bir kulp veya tutamağın olmaması bu bezemenin fonksiyonel bir işlevinin olabileceğine düşündürmektedir (Seeher, 1987: 122; Lev. 52:20; 34:2).

Memecik bezeme testilerde ağız kenarı üzerine, nadir olarak da karın bölgesinin altına uygulanmıştır (Seeher, 1987: 131; Lev. 39:5; 44:15).

Amforalarda da karşılaşılan ve tek bezeme türü olan memecik bezeme sadece dört amfora da görülmektedir. Bir örnekte kulbun ek yerinin hemen altında iki adet memecik bezeme uygulanmıştır (Seeher, 1987: Lev. 50:18). Diğer örneklerde omuz kısmının üzerinde ön ve arkada olmak üzere dörder adet yer almaktadır (Seeher, 1987: 135; Lev. 30:15; 55:20-21).

Demircihöyük yerleşmesinin üst evrelerinde kaselerin iç yüzeyinde karşılaşılan yiv bezeme alt evrelerde çok nadirdir (Seeher, 1987: Lev. 45:21; 48:9; 49:22). Standart motiflerin söz konusu olmadığı bu bezeme türünde haç motifi ağırlıktadır (Seeher, 1987: 123).

Demircihöyük boyunlu çömlek formunun öne çıkan özelliklerinden en önemlisi sahip oldukları çizi/yiv bezemelerdir (Seeher, 1987: Lev. 58:9-11; 36:1-4; 58:1,2). Söz konusu bu kapların boyun ya da boynun gövdeye bağlandığı kısmında yatay bir şerit, gövde üzerinde ise ön ve arkada birbirini diyagonal bir biçimde kesen iki şerit kullanılmıştır. Bu şeritlerin her biri bir kulptan çıkarak kabın arka kısmında tekrar bir araya gelmektedir. Bu şeritlerin içleri iki veya daha fazla eğik çizgi ve zikzak motifleri ile bezelidir. Bu bezemelerde pek çok kez inkrustasyon tekniği kullanıldığı tespit edilmiştir. Söz konusu bu teknikte çoğunlukla beyaz bir madde kullanılmış olsa da kırmızı ve sarı renklerinde kullanıldığına dair veriler mevcuttur (Seeher, 1987: 125).

Yiv bezeme yerleşmede en çok testiler üzerinde görülmektedir. Bezeme testilerde boynun dirsek yaptığı kısma yerleştirilmiş, sayıları iki ile üç arasında değişen yivler ile omzu çepeçevre saran ve genel olarak üç veya daha fazla paralel çizgili

bantlardan oluşmaktadır (Seeher, 1987: Lev. 55:1; 55:4-6). Bunun yanı sıra sadece iki adet testi parçası üzerinde tespit edilen konsantrik dairelerden oluşan bezeme ise erken döneme ait bir motif olmalıdır (Seeher, 1987: 132; Lev. 38:8; 44:13).

Sadece kaselerin iç yüzeylerini süsleyen kırmızı haç boya bezeme, genel olarak açık renkli bir zemin üzerine koyu kırmızı renk kullanılarak uygulanmıştır (Seeher, 1987: Lev. 34:10-11; 43:23; 45:22; 49:21; 52:17-18). Söz konusu kaplarda kırmızı boya dış tarafta sadece ağız kenarına uygulanmış olup, iç tarafta geniş iki fırça darbesi ile haç motifi oluşturulmuştur.

Baskı bezeme parmak yada sert bir alet ile kapların ağız kenarına uygulan bir bezeme şeklidir. Bu bezeme Demircihöyük yerleşmesinde tavaların ağız kenarına uygulanmıştır. Demircihöyük tavalarındaki baskı bezeme bu form için karakteristik bir özelliktir (Seeher, 1987: 144-145; Lev. 50:22).

Sadece büyük kaselerde karşılaşılan çentik bezeme, söz konusu kapların ağız kenarının altına yatay bir şekilde uygulanmıştır (Seeher, 1987: 123; Lev. 45:23-24; 49:23).

2. 4. 2. Küllüoba (Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu)

2. 4. 2. 1. Mal Grupları

Küllüoba yerleşmesi İTÇ I mal grupları İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde şekillenmiş, bazı mal grupları azalarak, bazıları ise artarak yedi ana mal grubu olarak aynı şekilde devam etmiştir⁵. Bunlar;

Mal A Kırmızı astarlı ve açkılı mal

Mal B Siyah açkılı mal

Mal C Gri ve kahverengi açkılı mal

Mal D Siyah ağız kenarlı mal

Mal E Yalın mal

⁵ İTÇ I mal grupları bu çalışmada yerleşmenin İTÇ'ye Geçiş Dönemi mal grupları bölümünde ayrıntılı olarak ele alınmış, bu bölümde tekrar yapmamak için ayrıntı verilmemiştir.

Mal F Kaba mal

Mal G Ayrışık mal

Mal A Kırmızı Astarlı ve Ačkılı Mal: Kırmızı astarlı ve ačkılı mal ilk olarak yerleşimin İTÇ'ye Geçiř Dönemi'nin 5. evresinde ortaya çıkar ve İTÇ I Dönemi'nde tüm mal grupları içerisinde en yoğun temsil edilen grup haline gelir (Efe ve Ay Efe, 2000: 7-8).

Mal B Siyah Ačkılı Mal: Geç Kalkolitik Çağ sonlarından itibaren tüm evrelerde görülen siyah ačkılı mallar, B1 ve B2 olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Her iki mal grubu da üst evrelere dođru azalma göstermektedir (Efe ve Ay Efe, 2000: 8).

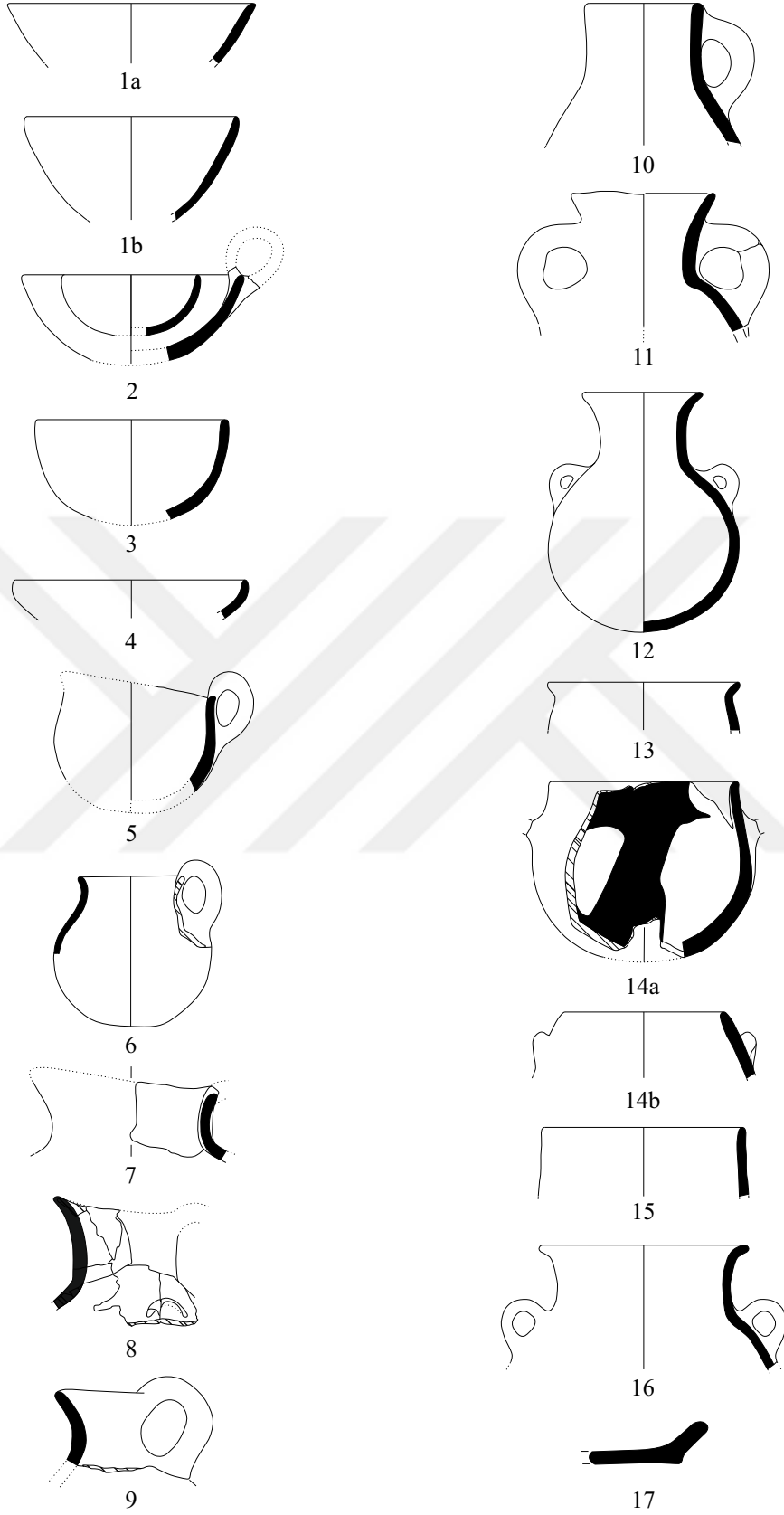
Mal C Gri-Kahverengi Ačkılı Mal: İTÇ'ye Geçiř Dönemi'nde ortaya çıkan bu mal grubu, İTÇ I Dönemi'nde oldukça azalmakta ve İTÇ II Dönemi'nde ortadan kalkmaktadır (Efe ve Ay Efe, 2000: 8).

Mal D Siyah Ağız Kenarlı Mal: Demircihöyük ve Eskişehir Ovası'nda çok tipik olan bu mal grubu Küllüoba'da özensiz bir şekilde çok az ele geçmiştir (Efe ve Ay Efe, 2000: 8).

Mal E Yalın Mal: Geç Kalkolitik Dönem'den itibaren kesintisiz ve yoğun olarak temsil edilen yalın mal grubu, E1 ve E2 olarak iki alt gruba ayrılmaktadır (Efe ve Ay Efe, 2000: 10).

Mal F Kaba Mal: İTÇ'ye Geçiş Dönemi çanak çömleğinde yoğun olarak temsil edilen kaba mal grubu, İTÇ I Dönemi'nde nedeni bilinmeyen bir şekilde azalmaktadır. (Efe ve Ay Efe, 2000: 10).

Mal G Ayrışık Mal: Küllüoba için tipik olmayan Demirköy Malı ve Yoğun Mikalı Mal olarak adlandırılan mal grupları yerleşmeye ithal edilmiş olmalıdır (Efe ve Ay Efe, 2000: 10-11).

Şekil 52: Küllüoba İlk Tunç Çağı I Dönemi Form Cetveli
(Ölçeksizdir)

2. 4. 2. 2. Formlar

2. 4. 2. 2. 1. Kaseler

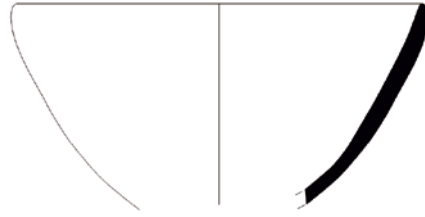
Küllüoba İTÇ I Dönemi kaseleri Geç Kalkolitik Dönem'den gelişerek devam eden formlarla birlikte ilk kez İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde görülen kase formlarından oluşmaktadır. Kaseler diğer tüm yerleşmelerde olduğu gibi formlar arasındaki en yoğun çanak çömlek grubunu oluşturmaktadır.

Dışa Açılan Kenarlı Kaseler:

Şekil 53: Form 1a

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 15:1.

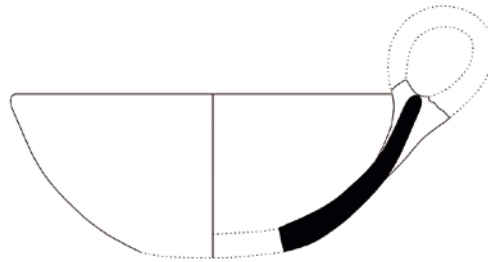

Şekil 54: Form 1b

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 15:5.

Yerleşmede İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nden itibaren görülen dışa açılan kenarlı bu kaseler, sığ ve derin olmalarından kaynaklanan farkla Form 1a (Şek. 53) ve Form 1b (Şek. 54) olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Form en yoğun kırmızı astarlı ve açıkılı mal grubu ile görülmektedir. Bu kaseler üzerinde görülen kulplar; ilmik kulp veya dikey kulp şeklindedir. Bezeme form için tipik değildir (Lev. 30: 136-137).

Basit Profilli Kaseler:

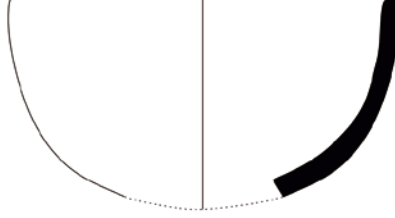
Şekil 55: Form 2

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 15:4.

İTÇ I Dönemi'nin en tipik kase formunu oluşturan basit profilli kaseler, en yoğun kırmızı astarlı ve açıkılı mal ile temsil edilmektedir. Bu kaseler üzerinde en çok ilmik kulp görülürken (Lev. 31: 147-149), nadiren de olsa yatay kulp ya da at nalı tutamağa sahip örneklerde bulunmaktadır. Bu formda nadiren bezeme görülmekte,

bezemeler bu kaseler üzerine memecik ve kırmızı haç boya bezeme şeklinde uygulanmaktadır (Şek. 55) (Lev. 30: 141-143).

Yarı Küresel Gövdeli Kaseler:

Şekil 56: Form 3

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 16:7.

Basit profilli kaselerden gelişen küresel gövdeli kaseler dik ağız kenarları ile tanımlanmaktadır. Bu kaseler en yoğun kırmızı astarlı ve açkılı mal ile görülmektedir. Basit profilli kaseler ile benzer olarak ilmik kulp ile görülürken (Lev. 31: 144-146), bezeme olarak kırmızı haç boya bezeme uygulanmıştır (Şek. 56) (Lev. 30: 138-140).

İçe Dönük Ağızlı Kaseler:

Şekil 57: Form 4

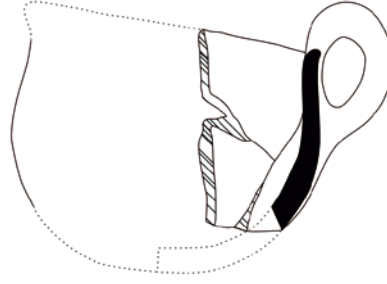
Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 16:19.

Küllüoba yerleşmesi için karakteristik bir form olmayan ağız kenarları düzgün bir şekilde hafif içe doğru kıvrılan bu kaseler, yerleşmede az sayıda ele geçirilmiştir. Kulp ve bezeme uygulaması olmayan bu kaseler en yoğun siyah açkılı mal grubu ile temsil edilmektedir (Şek. 57).

2. 4. 2. 2. 2. Fincanlar

Yerleşmenin İTÇ I Dönemi'nde sadece parçalar halinde ele geçen fincanlar, iki alt gruba ayrılmaktadır.

Yükselen Ağzılı Fincanlar:

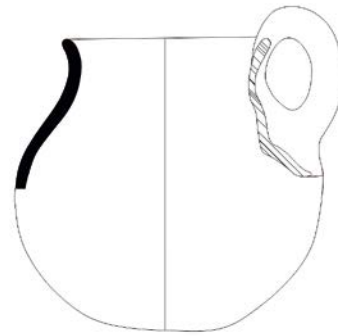

Şekil 58: Form 5

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 17:2.

Olasılıkla geniş boyunlu gaga ağızlı testi formunun öncüsü olan yükselen ağızlı fincan formu geniş ve basık boyunlu, "S" profilli, dikey kulplu ve hafif düzleştirilmiş diplidir (Şek. 58) (Lev. 32: 150-151). Form en yoğun kırmızı astarlı ve açık mal grubu ile temsil edilmektedir.

Küresel Gövdeli Fincanlar:

Şekil 59: Form 6

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 17:3.

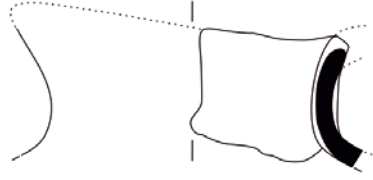
Form dışa açılan boyunlu, küresel gövdeli ve ağız kenarından yükselip gövdeye birleşen dikey kulpludur (Şek. 59). Bu fincanlar yoğun olarak kırmızı astarlı ve açık mal ile görülmektedir.

2. 4. 2. 2. 3. Testiler

Olasılıkla sıvıların muhafaza edilmesinde kullanılan testiler gaga ağızlı ve dışa açılan boyunlu testiler olarak ikiye, gaga ağızlı testiler ise boyunlarına göre geniş, belirgin ve dar boyunlu gaga ağızlı testiler olarak üçe ayrılarak değerlendirilmiştir.

Gaga Ağızlı Testiler:

Geniş Boyunlu Gaga Ağızlı Testiler:

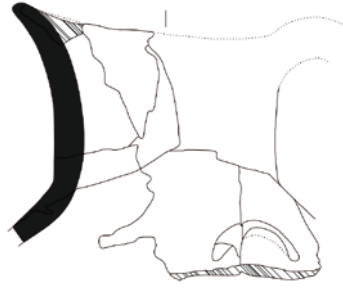

Şekil 60: Form 7

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 17:7.

Geniş, basık boyunlu olan ve yerleşmede parça halinde ele geçen bu formun, yarı küresel gövdeli, dikey kulplu ve yuvarlak dipli olduğu bilinmektedir. Form siyah açkılı mal ile temsil edilmektedir (Şek. 60) (Lev. 32: 153).

Belirgin Boyunlu Gaga Ağızlı Testiler:

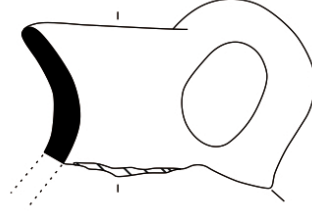

Şekil 61: Form 8

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 17:5.

Belirgin silindirik boyunlu, dikey kulplu ve bilinen örneklerine göre küresel gövdeli ve yuvarlak dipli olan form yerleşmede parça halinde ele geçmiştir. Bu gaga ağızlı testi formu kırmızı astarlı ve açkılı mal ile temsil edilmektedir. Bezeme kabartma şeklinde görülmektedir (Şek. 61) (Lev. 32: 154).

Dar Boyunlu Gaga Ağzılı Testiler:

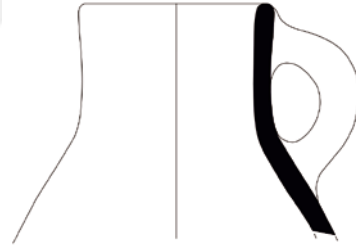

Şekil 62: Form 9

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 17:6.

Gaga ağzılı testilerin en basit örnekleri olan dar boyunlu gaga ağzılı testi formu diğer testi formları gibi yerleşmede parça halinde ele geçmiştir. Hafif yükselen ağzılı, ağız üzerinden başlayıp, omuza birleşen dikey bir kulpa sahip olan testi olasılıkla küresel gövdeli olmalıdır. Form kırmızı astarlı ve açkılı mal ile görülmektedir (Şek. 62) (Lev. 32: 152).

Dışa Açılan Boyunlu Testiler:

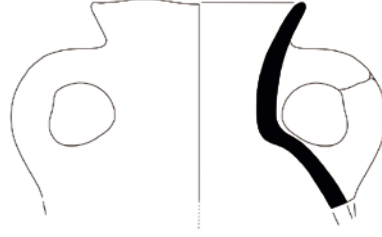

Şekil 63: Form 10

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 17:4.

Hafif dışa açılan silindirik boyunlu bu testiler, yerleşmenin İTÇ I Dönemi'nde az sayıda görülmektedir. Gaga ağzılı testilerden farklı olarak ağızın hemen altından başlayıp omuza birleşen dikey kulpa sahip, parçalar halinde ele geçen bu testilerin gövde şekilleri bilinmemektedir. Söz konusu dönemde en yoğun kırmızı astarlı ve açkılı mal temsil edilmektedir (Şek. 63) (Lev. 33: 155-156).

2. 4. 2. 2. 4. Amforalar

Şekil 64: Form 11

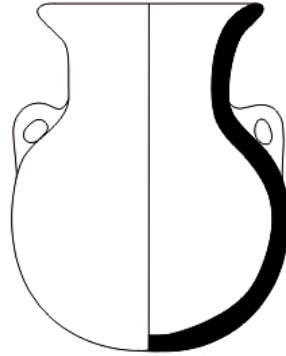
Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 17:11.

Dar veya geniş dışa açılan boyunlu ve karşılıklı iki dikey kulba sahip olan bu formun, çoğunlukla sıvı muhafaza edilmesinde kullanıldığı bilinmektedir. Yerleşmede parçalar halinde ele geçtiği için gövde ve dip kısımları hakkında bilgi sahibi olunamamıştır. Amforalar, tüm mal gruplarıyla temsil edilirken, yoğun olarak yalın mal ile görülmektedir (Şek. 64) (Lev. 33: 157-158).

2. 4. 2. 2. 5. Çömlekler

Çömlekler boyunlu çömlekler, basık boyunlu çömlekler ve küresel gövdeli çömlekler olmak üzere üç alt gruba ayrılmaktadır.

Boyunlu Çömlekler:

Şekil 65: Form 12

Kaynak: Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 17:12.

Form Demircihöyük'te bol miktarda ele geçen, ancak Küllüoba yerleşmesinin İTÇ I Dönemi'nde çok nadir ele geçen boyunlu çömlek formu, B1 mal grubu ile temsil edilmektedir. Boyun kısmına ait olan parçanın dudağının altında bir kapak deliği ve

üzerinde ise Demircihöyük yerleşmesindeki örneklere benzer bir şekilde yiv bezeme bulunmaktadır (Efe-Ay Efe, 2000: Lev. 17: 2; Efe-Ay Efe, 2001: Res. 9) (Şek. 65).

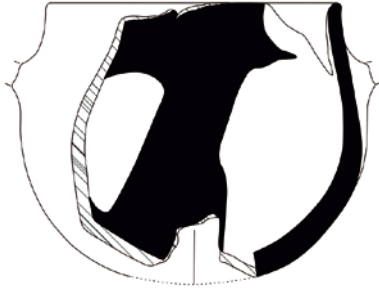
Basık Boyunlu Çömlekler:

Şekil 66: Form 13
Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 19:1.

Basık dışa açılan boyunlu olan bu çömlekler yoğun olarak yalın mal grubu ile temsil edilmektedir. Bu döneme ait hiçbir örnekte kulp ve bezemeye rastlanmamış olup, parçalar halinde ele geçtiği için gövde ve dip kısımları bilinmemektedir (Şek. 62) (Lev. 34: 159-162).

Küresel Gövdeli Çömlekler:

Şekil 67: Form 14a
Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 18:6.

Şekil 68: Form 14b
Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 18:3.

Küresel gövdeli çömlekler yerleşmede ağız yapılarına göre, “S” profilli (Form 14a) (Şek. 67) (Lev. 35: 165-168) ve içe kapanan ağızlı (Form 14b) (Şek. 68) (Lev. 34: 163-164) olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Her iki çömlek formu içinde at nalı tutamak veya yatay kulp tercih edilmiştir. Bezeme “S” profilli bir örnek üzerinde (Şek. 59) içte açık gri zemin üzerine kırmızı haç boya bezeme, dışta, gövde üzerinde üç adet memecik ve dikey kabartma bant şeklinde görülmektedir. Form kırmızı astarlı ve açık mal ile de görülürken, yerleşmenin tüm evrelerinde yoğun olarak yalın mal ile temsil edilmektedir (Ay Efe, 1999: Lev. 153).

2. 4. 2. 2. 6. Küpler

Küpler geniş ağızlı (Form 15) ve boyunlu (Form 16) olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır.

Geniş Ağızlı Küpler:

Şekil 69: Form 15

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 20:3.

Yerleşmede sadece parçalar halinde görülen geniş dik ağızlı küpler üzerinde kulp uygulaması görülmemektedir (Şek. 69) (Lev. 36: 169). Form en yoğun yalın mal grubu ile temsil edilmektedir.

Boyunlu Küpler:

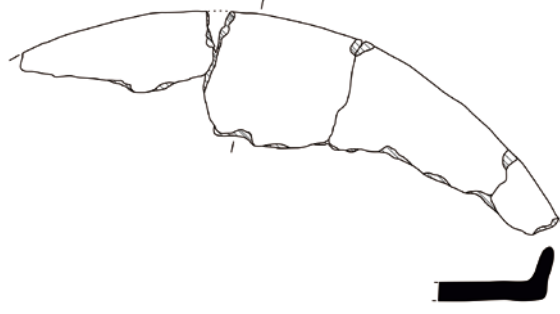

Şekil 70: Form 16

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 20:3.

Dar dışı açılan boyunlu küpler üzerinde karşılıklı dikey kulplar yer almaktadır (Şek. 66). Oval kesite sahip olan bu kulpların bazıları üzerinde oluk bezeme görülmektedir. Boyunlu küpler yoğun olarak yalın mal grubu ile görülmektedir (Lev. 36: 170-171).

2. 4. 2. 2. 7. Tavalar

Şekil 71: Form 17

Kaynak: Ay Efe, 1999: Lev. 21:5.

Dışa açılan veya dik alçak kenarlı olabilen form, yayvan, düz dipli ve yuvarlak bir forma sahiptir. Form kaba ve yalın mal grupları ile temsil edilmektedir. Tava olmasına rağmen kulp uygulaması görülmeyen formun, ağız kenarı üzerinde yer alan baskı bezemesi birçok yerleşmede olduğu gibi Küllüoba örnekleri için de tipiktir (Şek. 67) (Lev. 37: 172-174).

2. 4. 2. 3. Kulplar ve Tutamaklar

Küllüoba yerleşmesinde İTÇ I çanak çömleği içerisinde ele geçen kulp ve tutamaklar kap üzerindeki duruşlarına ve formlarına göre; ilmik kulplar, dikey kulplar, yatay kulplar, ip delikli tutamaklar, yatay tutamaklar ve at nalı tutamaklar şeklindedir (Ay Efe, 1999:72).

Kase formları üzerinde en çok tercih edilen kulp olan ilmik kulpların kesitleri İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde oval veya dörtgen iken, İTÇ I Dönemi'nde bunlarla birlikte yuvarlak kesitliler de görülmeye başlar (Lev. 31: 144-149) (Ay Efe, 1999: 73). Yerleşmenin İTÇ I Dönemi başından itibaren görülmeye başlayan at nalı tutamak (Lev. 30: 143) (Ay Efe, 1999: 16:12) ve basit profilli bir kase üzerinde yer alan yatay kulp ise kaseler üzerinde görülen diğer kulp ve tutamaklardır (Ay Efe, 1999: 16: 1).

Fincanlar, testiler, amforalar ve küpler üzerinde görülen dikey kulplar kabın üzerindeki duruşlarına göre farklılıklar göstermektedir. Bu kulplar, fincanlar (Lev. 32: 150-152) ve gaga ağızlı testilerde (Lev. 32: 156-158) ağız üzerinden başlayıp omuza veya gövdeye birleşirken, testiler (Lev. 33: 156) ve amforalarda (Lev. 33: 157-158) ağız kenarının altından başlayıp gövdeye birleşmektedir. Amforaları testilerden ayıran ise bu

kulpların çift olmasıdır. Küplerde ise sadece boyunlu örneklerde görülen bu kulplar omuz üzerinden başlayıp gövdeye birleşen çift kulp şeklindedir (Lev. 36: 170-171). Dikey kulplar, İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde çoğunlukla oval kesitli iken, İTÇ I Dönemi'nde yuvarlak kesitli örnekler de ortaya çıkmaya başlar.

Boyunlu çömleklere özgü olan ip delikli tutamaklar, kapların omuz kısmına karşılıklı olarak yerleştirilmiştir (Form 12). Yerleşmenin 2. evresinden itibaren ortaya çıkan kaselerin yanı sıra çömlekler üzerinde de görülen at nalı tutamaklar, işlevsel olmalarının dışında aynı zamanda dekoratif amaçlı olmalıdır (Lev. 34: 169). Çömlekler üzerinde görülen yatay kulplar ise az sayıda örnekle temsil edilmektedir (Lev. 35: 174).

Küllüoba İTÇ I çanak çömleğinde kulp bezemeleri genellikle yalancı burma (Ay Efe, 1999: Lev. 22:6) ve memecik bezeme (Ay Efe, 1999: Lev. 16:16) şeklinde görülmektedir. Bunların yanı sıra hem kaselerde hem de kapalı formlarda bulunan kulplar üzerinde oluk bezeme (Ay Efe, 1999: Lev. 19:6; 20:1; 21:8) ve az sayıda kabartma bezeme görülmektedir (Ay Efe, 1999: 76).

2. 4. 2. 4. Bezemeler

Küllüoba yerleşmesinde İTÇ I çanak çömleği üzerinde bezeme, boya bezeme, kabartma bezeme, yiv bezeme ve barbotin bezeme şeklinde görülmektedir.

Boya bezemede en yoğun bezeme şekli, astarsız zemin üzerine uygulanan kırmızı boya bezemedir. İlk defa 2. evrenin başlarında ortaya çıkan ve İTÇ II Dönemi'nde artarak devam eden bezeme, genellikle kaselerin (Ay Efe, 1999: Lev. 15: 14; 15; 16: 8-11), ender olarak da çömleklerin iç yüzeyine uygulanmıştır (Lev. 35: 172). Çanak çömlek parçaları çoğunlukla küçük parçalar halinde ele geçtikleri için motifler hakkında çok fazla bilgi sahibi olunamamıştır. Ancak kırmızı boya bezemenin ana motifinin kırmızı haç motifi olduğu bilinmektedir (Ay Efe, 1999: Lev. 15:15, 16:9, 11; 18:7). Söz konusu kırmızı haç motifi genellikle tek başına görülürken, bazen linear bezeme ile birlikte de görülebilmektedir (Ay Efe, 1999: 77; Lev. 16:8, 10).

Yerleşmenin 2. evresine özgü olan kabartma bezeme nadir olarak kaselerin ve bir testinin üzerinde at nalı şeklinde görülmektedir (Lev: 32: 160). Genellikle kapların dış yüzeyine uygulanan, kase, testi, amfora ve çömlek formları üzerinde görülen

memecik bezeme ise alt evrelerden itibaren kesintisiz kullanılan tek bezemedir (Lev. 30: 143) (Ay Efe, 1999: 78; Lev. 15: 7).

Çanak çömlek üzerindeki diğer bir bezeme şekli olan yiv bezeme şevron şeklinde, kaselerin ve kapalı formların dış yüzeyine uygulanmıştır (Ay Efe, 1999: Lev. 21:9-11).

İTÇ I Dönemi için tipik olan barbotin bezeme yerleşmede sadece bir fincan üzerine uygulanmıştır (Ay Efe, 1999: Lev. 17:3).

Tüm bu bezeme çeşitleri yanı sıra Küllüoba'da ele geçirilen birkaç adet gövde parçası üzerinde Beycesultan İTÇ I çanak çömleği için tipik olan oluk bezemeye rastlanmıştır. Söz konusu parçalar aynen Beycesultan örneklerinde olduğu gibi ince cidarlı ve parlak açıktır (Ay Efe ve Efe, 2000: Lev. 17: 3a-c). Yine 2017 yılı kazı çalışmaları sırasında küçük olduğu için hangi kaba ait olduğu bilinmeyen bir gövde parçası üzerinde oluk bezemeye rastlanılmıştır⁶.

⁶ Bu bilgi Küllüoba kazı başkanı T. Efe ile yapılan sözlü görüşme sonucu edinilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BEYCESULTAN İTÇ I KÜLTÜR BÖLGESİ

Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'ne ismini veren Beycesultan yerleşmesi bu kültürün çanak çömlek özelliklerini en iyi yansıtan yerleşmedir. Buna göre J. Mellaart'ın 1954-1959 yıllarında Beycesultan Höyüğü'nde gerçekleştirdiği kazılar¹ ve bölgede gerçekleştirdiği yüzey araştırmaları² sonucunda elde ettiği verilere göre söz konusu kültür bölgesinin yayılım alanını kabaca; Yukarı Büyük Menderes ve Yukarı Porsuk Havzaları ile Afyon ve Akşehir Ovaları'nı kapsamaktadır (Hrt. 4) (Mellaart, 1954: Hrt. I; Lloyd ve Mellaart, 1962: Hrt. III).

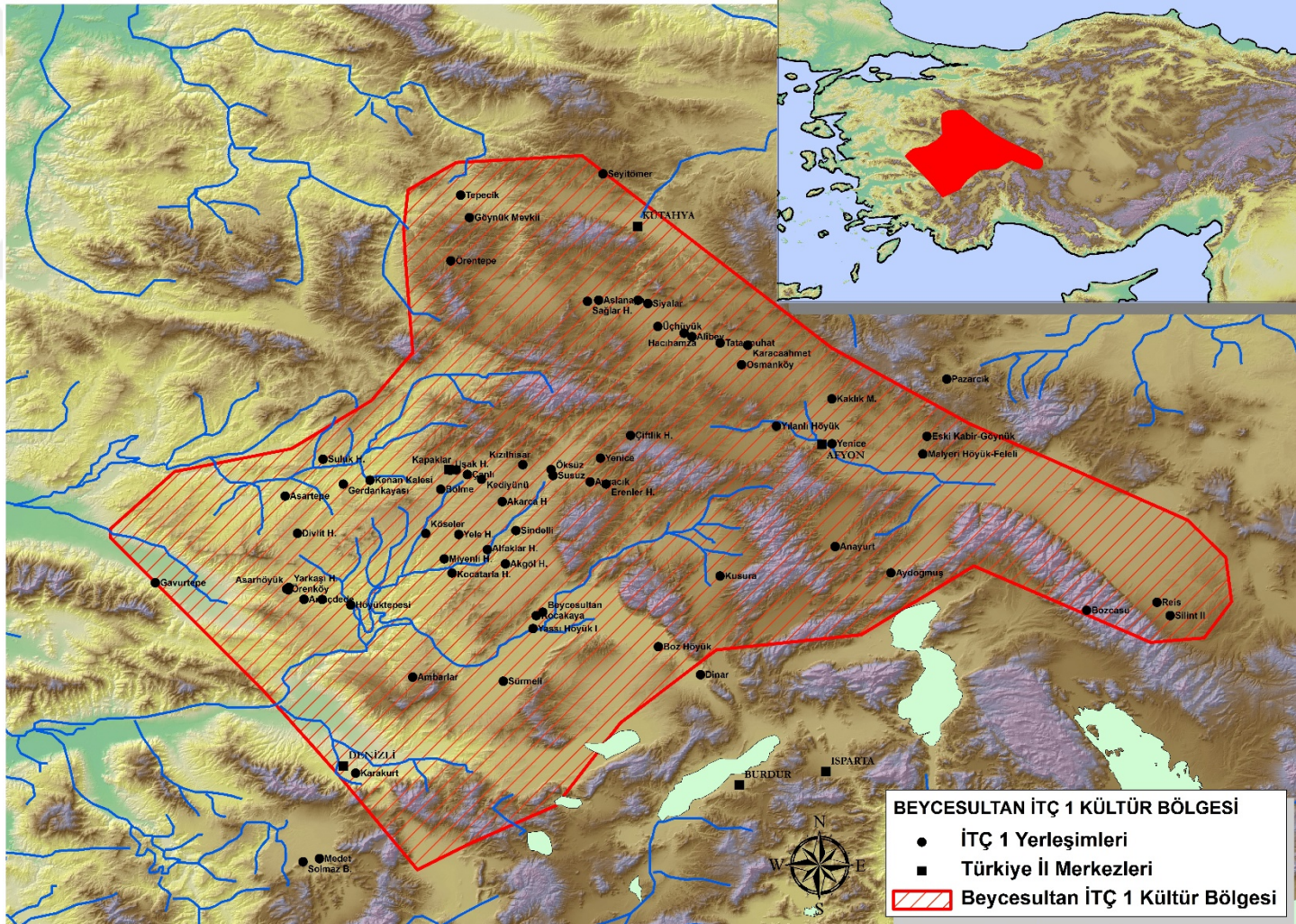
J. Mellaart'ın belirlediği bu çanak çömlek grubunun sınırı, D. French ve T. Efe'nin bölgede yaptığı yüzey araştırmaları ve Engin Akdeniz'in yüzey araştırmaları ve yayınlanmamış doktora tezi çalışması sonucunda genişlemiştir. Mellaart Güneybatı Anadolu'da gerçekleştirdiği yüzey araştırmalarında bölgenin doğu kesimi ile sınırlı kalmış ve Aşağı ve Orta Büyük Menderes Havzaları'nı incelememiştir. French ise Büyük Menderes'in orta kısmında yoğunlaşmış, Dandalas, Akçay ve Çine Çayı gibi akarsu havzalarını araştırmamıştır. E. Akdeniz 1995 yılında gerçekleştirdiği yüzey araştırmasında³ yayılım alanına araştırılmayan bu bölümleri de dahil ederek grubu "Büyük Menderes Havzası İTÇ I Kültür Bölgesi" olarak adlandırmıştır (Akdeniz, 1995: 234; Akdeniz, 1999: 4). D. Sarı ise Akdeniz'in ve T. Efe'nin araştırma sonuçlarına göre, Orta İç Batı Anadolu, Aşağı ve Orta Büyük Menderes Ovaları'nı kapsayan bölgeye "Büyük Menderes-Yukarı Porsuk Havzaları Kültür Bölgesi" ismini vermiştir (Sarı, 2011: 17).

French'in Büyük Menderes'in orta kısmında gerçekleştirdiği yüzey araştırmalarında, söz konusu kültür bölgesinin yayılım alanı içerisine Kütahya-Tavşanlı

¹ Lloyd, Seton ve Mellaart, James (1962), *Beycesultan Vol I, The Chalcolithic and Early Bronze Age Levels*, The British Institute of Archaeology at Ankara: London.

² Mellaart, James (1954), "Preliminary Report on a Survey of Pre-Classical Remains in Southern Turkey", *Anatolian Studies*, S:4, ss.175-240.

³ E. Akdeniz araştırmalarını Büyük Menderes Ovası'nın büyük bir kısmı ile Akçay-Çine Çayı Vadileri'nde gerçekleştirmiş ve bu araştırma sonucunda ondokuz yerleşme (Bahçetepe, Çukurtepe, Dedekuyusu, Haşattepe, Küçüktepe (Çakırbeyli), Alamut, Üsgebi, Kavaklıkahve, Toygar, Tepecik, Ayaklı, Tavşan Adası, Saplı Ada, Kömür Adası Höyük, Küçüktepe (Halilbeyli), Aratepe, Gölhisar Kalesi, Kuletepe ve Kızıldaş) tespit etmiştir (Akdeniz, 1995: 233-254).

Harita 4: Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi

Havzası'nı dahil etmemiş ve bu alan için ayrı bir yayılım alanı olduğunu belirtmiştir (French, 1969a: 28). Daha sonraki yıllarda T. Efe tarafından yapılan yüzey araştırmaları sırasında saptanan, Tavşanlı'nın güneydoğusunda yer alan Tepecik Höyük çanak çömlek özelliklerinin Beycesultan İTÇ I ile benzerlik göstermesi konuya farklı bir bakış açısı getirmiştir. Efe'ye göre Tepecik Höyük yerleşmesinin kendine özgü çanak çömleğinin yanı sıra Beycesultan etkisi de oldukça açıktır (Efe ve Ay Efe, 2000: 18-19; Dedeoğlu, 2010: 187-188).

T. Efe tarafından "Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi" olarak adlandırılan bu çanak çömlek grubunun, kuzeyde Kütahya-Tavşanlı, kuzeydoğuda Frigya Yaylası'nın ortası ve Emirdağ dağlık bölgesinin batısı, doğuda Akşehir Ovası'nın doğu sınırı, batıda Beycesultan'ın 90 km batısında, Gediz Ovası'nda yer alan Manisa'nın Alaşehir İlçesi'ndeki Gavurtepe Höyüğü ve güneyde Burdur Höyüğü'ne kadar yayılım alanı gösterdiği anlaşılmıştır (Efe ve Ay Efe, 2000: 19; Üstün Türkteki, 2016).

Beycesultan İTÇ I Kültürü, yerel Geç Kalkolitik IV kültüründen türemiştir ve Geç Kalkolitik'in birçok özelliği bölgede İlk Tunç Çağı I'de de devam etmiştir (Lloyd ve Mellaart, 1962: 116-117; Akdeniz, 1999: 38; Dedeoğlu, 2010: 188).

Beycesultan yerleşmesi dışında söz konusu çanak çömlek grubunun özelliklerini veren diğer yerleşmeler yayılım alanı haritası üzerinde gösterilmiştir (Hrt. 4).

3.1. Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesini Temsil Eden Yerleşmeler Hakkında Genel Bilgi

3.1.1. Kaklık Mevkii Yerleşmesi Konumu ve Stratigrafisi

Kaklık Mevkii hafif eğimli tarım arazilerinin ortasında; Kaklık Mevkii adıyla bilinen alanda yer alan ve İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne tarihlenen düz bir yerleşmedir. Yerleşme Afyonkarahisar ilinin yaklaşık 14 km kuzeybatısında, Burhaniye (Kocakır) köyünün güneybatısında yer almaktadır (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 357). Yerleşimin İTÇ II ve İTÇ III dönemlerine tarihlenen mezarları ise yerleşim alanından uzakta birbirlerine yakın gruplar halinde yerleştirilmiştir (Topbaş, Efe ve İlaslı 1998: 33).

Yerleşimde 1983 ve 1984 yıllarında, Afyon Müzesi başkanlığında Ahmet Topbaş tarafından kurtarma kazısı yapılmıştır (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 357).

Afyon/Kaklık Mevkii yerleşmesi, Geç Kalkolitik Çağ ve İlk Tunç Çağına Geçiş Dönemi, mezarlık ise İlk Tunç Çağı II ve İlk Tunç Çağı III dönemlerine tarihlenmektedir (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 357).

3. 1. 2. Kusura Yerleşmesi Konumu ve Stratigrafisi

Höyük Afyonkarahisar il merkezinin 55 km güneybatısında; Sandıklı İlçesi'nin yaklaşık 12 km güneyinde, höyüğe ismini veren Kusura Köyü'nün hemen batısında yer almaktadır. Höyük 8 m yükseklikte ve 200 m çapındadır. Mezarlık alanı ise höyüğün kuzey kesiminde yer alan dere yatağının yanındaki sırt üzerinde yer almaktadır (Lamb, 1937: 2).

Kusura Höyük'teki kazılar; 1935 yılında, Cambridge Üniversitesi adına W. Lamb başkanlığında, E.W. Gardner'in katılımıyla başlamış ve 1936, 1937 yıllarında yine W. Lamb başkanlığında gerçekleştirilmiştir (Gill, 2000: 2-3; Lamb, 1937: 2).

Kusura yerleşmesinin tabakaları A, B, C olarak adlandırılmıştır. A tabakası Geç Kalkolitik Çağ'a tarihlendirilmektedir (Lamb, 1937: 4). B tabakası altı evreye sahiptir ve İTÇ II Dönemi'nin sonu ile İTÇ III Dönemi'nin başına tarihlendirilmektedir. B tabakası ile C tabakası arasındaki boşluk olasılıkla OTÇ'ye Geçiş Dönemi olmalıdır⁴. C tabakası ise Hitit Dönemi tabakası (OTÇ) olarak tanımlanmaktadır (Lamb, 1938: 217).

3. 1. 3. Beycesultan Yerleşmesi Konumu ve Stratigrafisi

Beycesultan Höyüğü Denizli ili Çivril ilçesi sınırları içinde, ilçe merkezinden 5 km güneybatıda, Çivril-Denizli karayolu üzerinde yer almaktadır. Adımı, üzerinde Selçuklu Dönemi'nde yapılmış olan Beycesultan Türbesi'nden alan yerleşim, doğu-batı yönünde yaklaşık 800 m çapında olup, ova seviyesinden 25 m yüksekliğe sahiptir (Abay, 2012: 40).

Yukarı Menderes Havzası gibi, stratejik bir coğrafi bölgede yer alan yerleşim yeri, James Mellaart'ın Batı Anadolu'yu kapsayan yüzey araştırması ile bilim dünyasına

⁴ OTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne ait C14 tarihlendirilmesi olmadığı için kesin bilgi yoktur.

tanıtılmıştır (Mellaart, 1954: 175). Doğu Koni ve Batı Koni olarak adlandırılan iki tepeden oluşan Beycesultan Höyüğü'ndeki ilk kazı çalışmaları, 1954-1959 yılları arasında İngiliz Arkeoloji Enstitüsü adına James Mellaart ve Seton Lloyd tarafından gerçekleştirilmiştir (Lloyd ve Mellaart, 1962: 7). 5 yıl süren birinci kazı döneminin ardından, ikinci kazı dönemi ise 2007 yılında Eşref Abay tarafından başlatılmış olup, günümüzde hala devam etmektedir (Abay, 2012: 40).

Beycesultan Höyüğü'nde birinci dönem kazıları boyunca yapılan çalışmalar sonucunda; Geç Kalkolitik Çağ'dan başlayıp Geç Tunç Çağı sonuna kadar 40 kültür tabakası açığa çıkarılmıştır (Lloyd ve Mellaart, 1962: 9-13) (Tablo 3).

Yeni dönem kazı çalışmaları sonucunda ise, Selçuklu-Beylikler Dönemi (1a, 1b ve 1c evreleri), Bizans Dönemi (2a2, 2a1 ve 2b evreleri), GTÇ (Geç evre: 4a ve 4b evreleri) (Erken evre: 5a2, 5a1 ve 5b evreleri) ortaya çıkarılmıştır. Demir Çağ'a (3. tabaka) ait buluntular ise, yalnızca mezarlık alanında tespit edilmiştir (Abay, 2012: 46) (Tablo 4).

Tablo 4: Beycesultan Birinci Dönem Kazı Tabakalanması

Dönem	Tabaka
GTÇ	I-III
OTÇ	IV-V
İTÇ III	VI-XII
İTÇ II	XIII-XVI
İTÇ I	XVII-XIX
Geç Kalkolitik	XX-XL

Kaynak: Lloyd ve Mellaart, 1962: 111, 116, 140, 259, 264 sayfalarından düzenlenmiştir.

Son yıllarda bazı araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalarda Beycesultan yerleşmesinin J. Mellaart tarafından Geç Kalkolitik ve İTÇ I'e tarihlendirilen XX-XIX. tabakaları İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne tarihlendirilmektedir.

Tablo 5: Beycesultan Yeni Dönem Kazı Tabakalanması

Dönem	Tabaka
Selçuklu-Beylikler Dönemi	1a
	1b
	1c
Bizans Dönemi	2a2
	2a1
	2b
Demirçağ	3
GTÇ (Geç Evre)	4a
	4b
GTÇ (Erken Evre)	5a2
	5a1
	5b

Kaynak: Abay, 2012: 46 sayfasından düzenlenmiştir.

3.2. İTÇ IA (İTÇ'ye Geçiş Dönemi) Dönemi Çanak Çömleği

Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleğini İTÇ IA Dönemi'nde Kaklık Mevkii ve Kusura yerleşmeleri ile Beycesultan XX-XIX. tabakaları temsil etmektedir.

İTÇ'ye Geçiş Dönemi çanak çömlek özelliklerini en iyi veren yerleşme olan Kaklık Mevkii kazıları sonucunda Kusura ve Beycesultan yerleşmelerinde Geç Kalkolitik Dönem ile İTÇ I Dönemi arasındaki boşluk doldurulabilmiştir. Bu dönemde Geç Kalkolitik Dönem özellikleri devam etmekte, İTÇ I Dönemi'ne özgü yenilikler yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamaktadır. Bunlardan bazıları, çan biçimli kaseler, dışa çekik ağız kenarlı kaseler, içe dönük ağızlı kaseler, omurgalı kaseler, dışa açılan uzun boyunlu testiler ve beyaz boya bezeme türüdür.

3. 2. 1. Kaklık Mevkii

3. 2. 1. 1. Mal Grupları

Kaklık Mevkii yerleşmesi İTÇ'ye Geçiş Dönemi çanak çömleği için yedi ana mal grubu tanımlanmış ve bunlar A'dan G'ye kadar adlandırılmıştır.

Mal A Geç Kalkolitik Koyu Açkılı Mal: Bu mal grubu siyah, koyu gri, grimsi kahverengi ve kahverengi yüzey rengine sahiptir. Genellikle astarsız olan kaplar açıktır. Siyah veya koyu gri ile kahverengi renkli hamur, çoğunlukla mika ve taşçık, nadiren saman katkıdır (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 365).

Mal B Siyah Açkılı Mal: Homojen siyah yüzey rengine sahip bu mal grubuna ait kapların yüzeyi iyi düzeltilmiş ve parlak açıktır. Yüzey rengi ile aynı renkte olan hamur, ince ve mika katkısızdır (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 366).

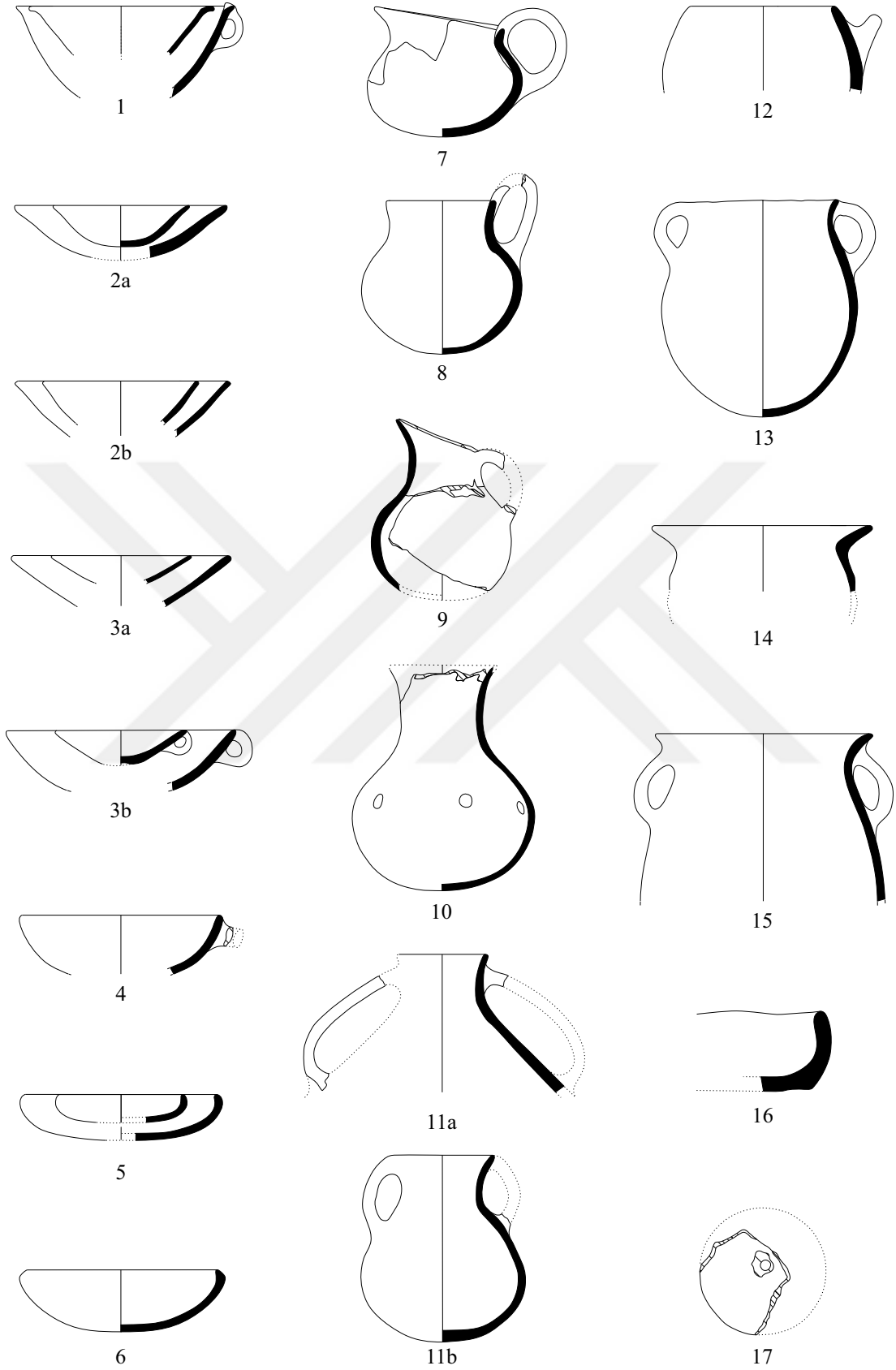
Mal C Gri-Kahverengi Açkılı Mal: Yüzey rengi gri veya siyah renk değişimleri ile kahverengi olan bu mal grubu, genellikle astarsız, fakat açıktır. Çok ince ve bol miktarda mika katkı olan hamur ise kahverengi ve siyah renklidir (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 366).

Mal D Gri Açkılı Mal: Grinin çeşitli tonlarında yüzey rengine sahip mal grubunun hamuru da koyu gri renktedir. Gri açıktır mal grubunun tamamı iyi açıktır. Hamuru ise ince ve mika katkıdır (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 366).

Mal E Kırmızı ve Kahverengi Açkılı Mal: Bu mal grubunun yüzey rengi kahverengi, kırmızımsı kahverengi, hamur rengi ise kırmızı ve kırmızımsı kahverengidir. İnce olan hamur mika ve taşçık katkıdır (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 366).

Mal F Kırmızı Astarlı ve Açkılı Mal: Yerleşmede nadir olarak temsil edilen bu mal grubu parlak kırmızı ya da kırmızımsı kahverengi renklidir. Kırmızımsı kahverengi, kahverengi ve pembemsi kırmızı renkte olan hamur, çok ince ve mika katkıdır. Bu gruba ait örneklere oldukça ince yiv bezeme uygulanmıştır (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 366).

Mal G Kaba Mal: Pişirme kapları ile temsil edilen bu mal grubu kırmızı, kahverengi, koyu gri ve siyah renkte yüzey rengine sahip, nadiren astarlı ve hafif açıktır. Taş ve

Şekil 72: Kaklık Mevkii İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi Form Cetveli
(Ölçeksizdir)

saman katkılı hamurun rengi ise kırmızıdan kırmızımsı kahverengiye, kahverengiden siyaha çeşitlilik gösterir (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 366).

3. 2. 1. 2. Formlar

Beycesultan İTÇ I Çanak Çömlek Bölgesi içinde yer alan bu yerleşimin çanak çömleği, Beycesultan Geç Kalkolitik 4 ve İTÇ I çanak çömleğinin karışımı olarak görünür (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 373).

3. 2. 1. 2. 1. Kaseler

Birçok yerleşimde olduğu gibi Kaklık Mevkii yerleşmesinde de kaseler en yoğun form grubunu oluşturmakta olup kase gruplarının çoğunluğunu Geç Kalkolitik Dönem'den devam eden formlar oluşturmaktadır.

Çan Biçimli Kaseler:

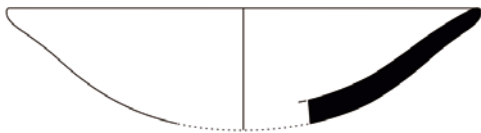

Şekil 73: Form 1

Kaynak: Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 20: 32.

Ağız kenarları keskin bir şekilde dışa dönük olan bu kaselerin bazılarında ağız kenarının hemen altından başlayan bir veya iki dikey kulp bulunmaktadır. Bu form yerleşimde yoğun olarak Geç Kalkolitik koyu açkılı mal grubu ile temsil edilmektedir (Şek. 73) (Lev. 38: 175-180).

Dışa Çekik Ağızlı Kaseler:

Şekil 74: Form 2a

Kaynak: Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 19:23.

Şekil 75: Form 2b

Kaynak: Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 18:12.

Geç Kalkolitik Dönem'in karakteristik kase formu olan bu form ağız kenarlarına göre iki alt gruba ayrılmıştır. Form 2a Troia A1 formuna benzer bir şekilde hafif "S" profilli ve ağız kısmı hafif dışa çekiktir (Şek. 74) (Lev. 39: 181-183) (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 367). Form 2b yerleşmede nadir olup, Form 2a'dan yalnızca ağız kenarının belirgin bir şekilde yassı olması ile ayrılmaktadır (Şek. 75) (Lev. 39: 184-185). Her iki formda ağız kenarına doğru incelmekte ve herhangi bir kulp uygulaması görülmemektedir. Form en yoğun Geç Kalkolitik koyu açkılı mal grubu ile görülmektedir.

Dışa Açılan Kenarlı Kaseler:

Şekil 76: Form 3a

Kaynak: Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 17:2.

Şekil 77: Form 3b

Kaynak: Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 17:4.

Profilleri düz bir şekilde dışa açılan bu kaseler, sığ (Form 3a) (Şek. 76) ve derin (Form 3b) (Şek. 77) olmalarından kaynaklanan farklılıkla iki alt gruba ayrılmaktadır. Form 3a'da kulp uygulaması görülmezken (Lev. 40: 186-188), Form 3b örneklerinin bazılarında ağız kenarının hemen altına yerleştirilen ilmik kulplara rastlanmaktadır (Lev. 40: 189-191). Ayrıca Form 3b'ye ait iki örnek bu kase formunun bir kaideye sahip olabileceğini göstermektedir. Her iki formda yoğun olarak Geç Kalkolitik koyu açkılı mal grubu ile temsil edilmektedir.

Basit Profilli Kaseler:

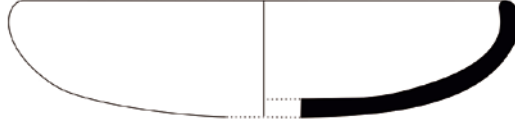
Şekil 78: Form 4

Kaynak: Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 20: 32.

Düzgün, içe eğimli profili ile tanımlanan form yerleşmede en yoğun ele geçen kase formudur. Sığ ve derin örnekleri bulunan bu kase formu Mal B, D, E dışında tüm mal grupları ile görülmektedir. Bazı örneklerinde tek veya çift, ağız kenarının altından

veya üstünden başlayan yatay, dikey ve ilmik kulp görülmektedir (Şek. 78) (Lev. 41: 192-196) (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 367).

İçe Dönük Ağızlı Kaseler:

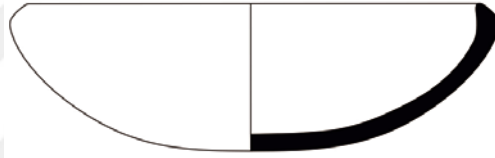

Şekil 79: Form 5

Kaynak: Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 20:37.

Keskin içe dönük ağızlı, tamamı sığ olan form yerleşmede en yoğun kırmızı ve kahverengi açık mal ile temsil edilmektedir. Bu kaselerin hiçbirinde herhangi bir kulp uygulaması görülmemektedir. (Şek. 79) (Lev. 42: 197-200)

Omurgalı Kaseler:

Şekil 80: Form 6

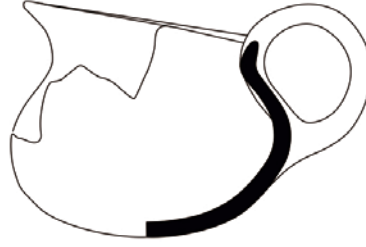
Kaynak: Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 20:39.

Olasılıkla *antisplash* kaselerin öncüsü olan bu form, içe dönük ağızlı kase formundan ağız kenarının kalınlaşip omurga yapması ile ayrılmaktadır. Yerleşmede nadir olarak bulunan bu kaselerde kulp uygulaması görülmemektedir. Yoğun olarak gri açık mal ile görülmektedir (Şek. 80) (Lev. 42: 201-202).

3. 2. 1. 2. 2. Fincanlar

Kaklık Mevki İTÇ'ye Geçiş Dönemi fincan formu küçük fincanlar ve küresel gövdeli fincanlar olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Küçük fincanlar her ne kadar kendi içerisinde profillerine göre çeşitlilik gösterse de diğer ortak özelliklerinden dolayı bu çalışmada tek başlık altında değerlendirilmiştir.

Küçük Fincanlar:

Şekil 81: Form 7

Kaynak: Efe, İlaşlı ve Topbaş 1995: Fig. 21:50.

Kaklık Mevkii yerleşmesinde bulunan iki fincan formundan biri olan küçük fincanlar, “S” profilli, omurgalı veya içe dönük ağızlı ve bazen yükselen ağızlıdır (Şek. 81). Dikey kulba sahip bu fincanların bazı örneklerinin üzerinde yer alan bu kulplar gövdeye oranla daha büyüktür (Lev. 43: 203-207). Form yoğun olarak Geç Kalkolitik koyu açıkılı mal grubu ile görülmektedir.

Küresel Gövdeli Fincanlar:

Şekil 82: Form 8

Kaynak: Efe, İlaşlı ve Topbaş 1995: Fig. 21:49.

Form 8 düz ağızlı, dikey kulplu küresel gövdeli fincanlardır (Şek. 82). En yoğun Geç Kalkolitik koyu açıkılı mal grubu ile temsil edilen formun bazılarında yer alan kulplar, ağız kenarı üzerinden yükselip omuza yada gövdeye yay çizerek birleşecek şekilde yer almaktadır (Lev. 44: 208-209).

3. 2. 1. 2. 3. Testiler

Testiler gaga ağızlı (Form 9) ve dışa açılan boyunlu testiler (Form 10) olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır.

Gaga Ağızlı Testiler:

Şekil 83: Form 9

Kaynak: Efe, İlaşlı ve Topbaş 1995: Fig. 21:53.

Yerleşmede sadece birkaç örnek ile temsil edilen gaga ağızlı testiler, belirgin boyunlu ve yükselen basit gaga ağızının karşısında dikey bir kulba sahiptir. Form Geç Kalkolitik koyu açıkılı mal grubu ile görülmektedir (Şek. 83) (Lev. 44: 210-211).

Dışa Açılan Boyunlu Testiler:

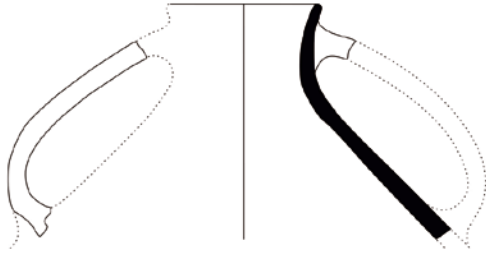

Şekil 84: Form 10

Kaynak: Efe, İlaşlı ve Topbaş 1995: Fig. 21:53.

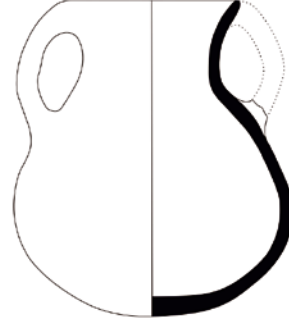
Dışa açılan belirgin boyunlu ve küresel veya armut gövdeye sahip olan form yerleşmenin karakteristik formlarından biridir (Şek. 84). Bazı örneklerde ağız kenarından başlayıp omuza veya gövdeye birleşen dikey kulplar bulunurken (Lev. 45: 214), bazılarında şişe formuna benzer şekilde kulp görülmez (Lev. 45: 212-213). Bu formların özellikle kulpsuz örneklerinde memecik bezeme ve parçalar halinde ele geçen örneklerde ise oluk bezeme yaygın olarak kullanılmıştır (Efe, İlaşlı ve Topbaş 1995: Fig. 26: 99, 102-103). Testiler yerleşmede en çok gri açıkılı mal grubu ile görülmektedir.

3. 2. 1. 2. 4. Amforalar

Şekil 85: Form 11a

Kaynak: Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 23:68.

Şekil 86: Form 11b

Kaynak: Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 21:49.

Kaklık Mevkii amforaları ağız ve kulp şekline göre iki alt gruba ayrılmaktadır. Form 11a kısa dar boyunlu ve ağız kenarının altından başlayıp gövdeye birleşen karşılıklı olarak yerleştirilmiş abartılı dikey kulplara sahiptir (Şek. 85) (Lev. 46: 215) (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 367). Form 11b ise 11a'ya göre daha geniş ağızlı ve ağız kenarından veya altından başlayıp omuza birleşen karşılıklı dikey kulplara sahiptir (Şek. 86) (Lev. 46: 216-218). Formun yoğun olarak temsil edildiği herhangi bir mal grubu yoktur.

3. 2. 1. 2. 5. Çömlekler

Kaklık Mevki yerleşmesindeki çömlekler, içe kapanan ağızlı, “S” profilli çömlekler ve devrik boyunlu çömlekler olarak üç alt gruba ayrılmaktadır.

İçe Kapanan Ağızlı Çömlekler:

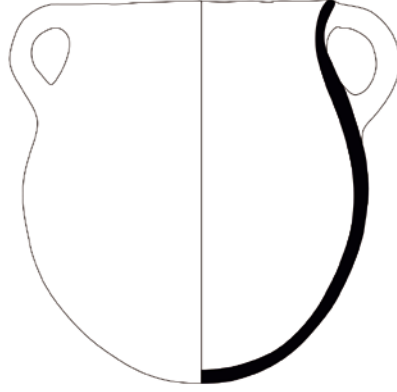

Şekil 87: Form 12

Kaynak: Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 25:82.

Yerleşmede nadir olarak görülen bu form içe kapanan ağızlı, ele geçen örneklerle göre küresel gövdeli ve tek yatay kulpludur. Pişirme kabı olarak kullanılan bu çömlekler birçok yerleşmede olduğu gibi en yoğun kaba mal ile görülmektedir (Şek. 87) (Lev. 47: 219).

“S” Profilli Çömlekler:

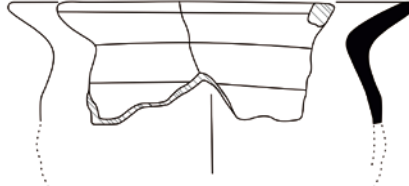

Şekil 88: Form 13

Kaynak: Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 24:78.

Yerleşmedeki en yaygın çömlek grubunu oluşturan form kısa dışa açılan boyunlu veya “S” profilli ve ağız kenarından başlayıp omuza birleşen tek veya çift dikey veya yatay kulpludur (Şek. 88) (Lev. 47: 220-222). Bu formun ayrıca üç ayaklı örnekleri de bulunmaktadır (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 24: 79).

Devrik Boyunlu Çömlekler:

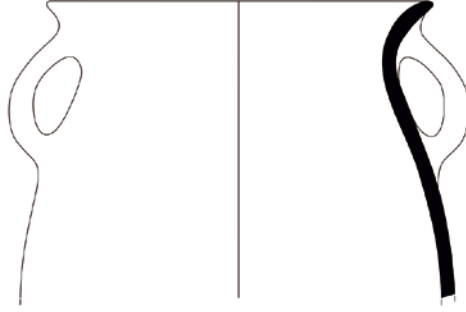

Şekil 89: Form 14

Kaynak: Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig.

Devrik boyunlu veya omurgalı bu çömlek formu İTÇ I Dönemi için tipik olup yerleşmede nadir görülmektedir (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 369). Herhangi bir kulp uygulaması olmayan bu çömleklerin bazılarında oluk bezeme bulunmaktadır. Bu form Geç Kalkolitik koyu açıkmal grubu ile temsil edilmektedir (Şek. 89) (Lev. 48: 223-224).

3. 2. 1. 2. 6. Küpler

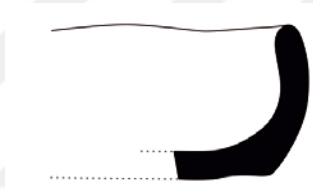

Şekil 90: Form 15

Kaynak: Efe, İlaşlı ve Topbaş 1995: Fig. 25:93.

Olasılıkla depolama kapları olarak kullanılmış olan form, geniş dışa açılan ağızlı ve ağız kenarının altından başlayıp omuza birleşen bir (Lev. 48: 225) veya çift (Şek. 90) (Lev. 48: 226) dikey kulpludur. Küpler yerleşmede kaba mal grubu ile görülmektedir.

3. 2. 1. 2. 7. Tavalar

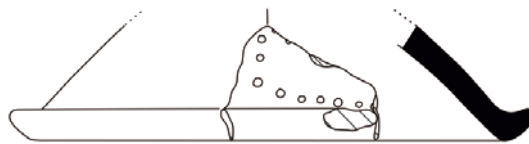

Şekil 91: Form 16

Kaynak: Efe, İlaşlı ve Topbaş 1995: Fig. 25:85.

Yerleşmede nadir olarak görülen tavalar parçalar halinde ele geçmiştir. Pişirme kabı olarak kullanılan form kaba mal ile temsil edilmektedir (Şek. 91) (Lev. 49: 227).

3. 2. 1. 2. 8. Kapaklar

Şekil 92: Form 17

Kaynak: Efe, İlaşlı ve Topbaş 1995: Fig. 25:90.

Geçmeli ve düz olarak farklı formlara sahip olan kapakların bazı örneklerinin üzerinde küçük delikler bulunmaktadır (Şek. 92) (Lev. 49: 228-230).

3. 2. 1. 3. Kulplar ve Tutamaklar

Kaklık Mevkii yerleşmesi İTÇ'ye Geçiş Dönemi çanak çömleği için dikey kulplar çok karakteristiktir. Yatay kulplar ise az sayıda görülmektedir. Kulplar en yaygın Geç Kalkolitik koyu açıkmal (Mal A) ve kaba mal (Mal G) ile görünürler. Kesitleri genellikle yassı (dikdörtgen) veya oval olup, yuvarlak kesit yerleşmede yok denecek kadar azdır (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 370).

Kulplar kaseler üzerinde çoğunlukla ağız kenarının hemen altından ya da üzerinden başlayan ilmik kulp şeklinde görülmektedir (Lev. 40: 198-199; 41: 201). Dikey kulplar ve yatay tutamaklar ise karşılıklı veya tek olarak kabın ağız kenarının hemen altından başlayacak şekilde yerleştirilmişlerdir (Lev. 38: 176; 41: 196).

Fincanlarda ağız kenarı üzerinden başlayan tek dikey kulplar, genellikle omuza geniş bir yay çizerek inerler (Lev. 43: 203-207; 44: 208-209).

Dikey kulplar, testilerde tek olarak ağız kenarından başlayıp omuza (Lev. 44: 210-211; 45: 214), amforalarda çift olarak ağız kenarının altından başlayıp omuza birleşecek şekilde yerleştirilmiştir (Lev. 46: 216-218). Ancak Form 11a abartılı büyük kulpları ile Form 11b'den ayrılmaktadır (Lev. 46: 215).

Çömleklerde dikey kulplar, yatay kulplar ve tutamaklar (Lev. 47: 220-221), küplerde dikey kulplar, ağız kenarının hemen altından omuza birleşen tek veya çift şekilde yerleştirilmiştir (Lev. 48: 226).

3. 2. 1. 4. Bezemeler

Kaklık Mevkii yerleşmesi çanak çömleği üzerinde bezeme yaygın bir uygulama değildir. Yerleşmenin İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde iki önemli bezeme tekniği vardır: birincisi koyu renk yüzey üzerine beyaz boya bezeme, ikincisi ise oluk bezemedir (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 371).

Beyaz boya bezeme kaselerin yanı sıra testiler ve çömlekler üzerine şevron ve zigzag şeklinde uygulanmıştır (Lev. 38: 184) (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 26: 95-96).

Dikey ve yatay oluk bezeme hem siyah hem de kırmızı astarlı kap örnekleri üzerinde görülmektedir (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 26: 99-103).

Yerleşmede formlar üzerinde görülen diğer bezemeler; kaselerin ağız kenarı üzerinde görülen çentik bezeme (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 19: 18), fincan ve testilerin omuzları üzerine yerleştirilen memecik bezeme (Lev. 45: 222-223) (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 21: 52) ve iki parça üzerinde nokta dolgulu çizi bezeme şeklindedir (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 26: 97-98).

3. 2. 2. Kusura

Kusura yerleşmesinin Lamb tarafından tarihlendirilen A tabakası tartışmalıdır (Lamb, 1937). Çünkü A tabakasındaki bir grup çanak çömlek bazı araştırmacılar tarafından Geç Kalkolitik Çağ yerine B tabakasının erken evresi olarak İTÇ I Dönemi'nin başına yani İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne tarihlendirilmektedir (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 374; Mellink, 1992: Tablo 2).

T. Efe'nin Kusura mezarlığında, ele geçirilmiş olan çanak çömlek grubunu, İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne tarihlendirmesinin nedeni hem bu grubun içerisindeki çanak çömleğin benzerlerine Kusura A grubunda rastlanılmamış olması, hem de formlar ve mal grupları açısından, A grubu çanak çömleğinden daha az gelişmiş olmasıdır (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: 374; Efe ve Ay Efe, 2000: 20).

Yerleşmenin kısıtlı bir alanında ele geçip, B tabakası (İTÇ II) tarafından tahrip edilen A tabakası çanak çömleğine dair bilgimiz çok azdır. Buna rağmen bazı formlar aynı bölge içerisinde yer alan Kaklık Mevkii ve Beycesultan yerleşmelerinin çanak çömlek özellikleri ile karşılaştırılabilir niteliktedir.

Kusura A mal gruplarının yüzeyleri, koyu kahverengiden siyaha değişen koyu tonlara sahip, genellikle astarlı ve açıktır. Çoğunlukla taşçık ve saman katkılı olan hamurun rengi ise, grimsi devetüyü, gri ya da siyah renktedir (Lamb 1937: 15).

Formlar arasındaki en yoğun grubu içe dönük ağızlı kase formu oluşturmaktadır. İTÇ'nin karakteristik formlarından biri olan gaga ağızlı testiler ise yerleşmenin diğer formları arasındadır (Lamb, 1937: 15). Bunlar dışında kazı sonrasında Afyon müzesine satın alma yolu ile kazandırılan Beycesultan yerleşmesinin XVII. tabakasından

bildiğimiz sıg oluk bezemeli dar boyunlu gaga ağızlı testi (Lev. 51: 233) (Lloyd ve Mellaart, 1962: 18: 1-2) ve beyaz boya bezemeli basık boyunlu testi formlarının (Lev. 50: 234) (Lloyd ve Mellaart, 1962: 18: 8) olasılıkla İTÇ I Dönemi'ne tarihlendirilmeleri gerekirken, benzerleri Kaklık Mevkii yerleşmesinde bulunan amfora (Lev. 50: 231) (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 12: 12) ve beyaz boya bezemeli dışa açılan boyunlu testi formlarının ise (Lev. 50: 232) (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 26: 95) İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne tarihlendirilmeleri gerekmektedir.

Bezeme nadirdir. Oluk bezeme dışında birkaç örnek üzerine beyaz boya bezeme uygulanmıştır. Bunlar; dışa açılan boyunlu, düz dipli bir testi üzerinde zigzag motifi (Lev. 50: 241) ve devrik boyunlu bir testi üzerinde kafes motifi şeklinde görülmektedir (Lev. 50: 242).

3. 2. 3. Beycesultan XX-XIX. Tabakalar

J. Mellaart'a göre, Beycesultan İTÇ I çanak çömleğinin kalitesi dikkat çekici olsa da, orantılı formlar ve yivli bezemedeki yenilik, önceki dönemin (Geç Kalkolitik 4) son evresi ile kıyaslandığında, bunlar yeni bir etnik toplulukla ilgili değildir (Lloyd ve Mellaart 1962: 117)

Bölgede araştırma yapan bilim adamlarından biri olan E. Akdeniz, J. Mellaart ile aynı tezi savunmakta ve İTÇ I çanak çömleğinin kesinlikle Geç Kalkolitik 4 kültüründen gelişmiş olduğunu düşünmektedir. Bu veriler doğrultusunda E. Akdeniz, Beycesultan XX/XIX tabakaları çanak çömleğinin, İTÇ I'e geçiş özelliklerini yansıttığını söylemekte ve bu tabakaların Geç Kalkolitik'den İTÇ I'e Geçiş Dönemi olarak adlandırılmasının gerekliliğini savunmaktadır (Akdeniz, 1999: 321).

J. Mellaart, İTÇ I çanak çömleğinin, Geç Kalkolitik Çağ çanak çömleğinden hem mal grupları, hem de formları açısından çok daha gelişkin aynı zamanda da kaliteli olduğundan bahsetmekte ve İTÇ I'de ortaya çıkan ve Beycesultan İTÇ I çanak çömleği için karakteristik olan ince cidarlı, parlak açıklı, oluk bezemeli mal grubuna bir önceki dönemde rastlanılmadığından bahsetmektedir (Lloyd ve Mellaart, 1962: 117). T. Efe, J. Mellaart'ın bu verilerinden yola çıkarak, Beycesultan'da, Geç Kalkolitik Çağ'dan sonra kısa bir boşluğun olabileceğini ve Kusura A ile Kaklık Mevkii kurtarma kazıları

sonucunda bölgedeki İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne denk gelen boşluğu doldurduğunu ifade etmektedir (Efe, 1988: 117; Efe, Topbaş ve İlaslı, 1995: 374; Efe ve Ay Efe, 2000: 20).

Beycesultan çanak çömleğine ilişkin son çalışma S. Ü. Türkteki tarafından gerçekleştirilmiş, Üstün Türkteki Beycesultan'da Geç Kalkolitik ve İTÇ I Dönemi çanak çömleğini yeniden değerlendirmiştir. Bu değerlendirmeye göre; E. Akdeniz ile aynı görüşü savunarak yerleşmenin XX. ve XIX. tabakalarının hem Geç Kalkolitik Çağ, hem de İTÇ I çanak çömlek özelliklerini bir arada bulundurduğunu ifade ederek bu tabakaları İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne tarihlendirmiştir (Lev. 52-57) (Üstün Türkteki, baskıda).

Üstün Türkteki'nin bu görüşünü destekleyici unsurlar şunlardır: Birincisi, Geç Kalkolitik Dönemi'n belirleyici özelliklerinden biri olan beyaz boya bezemenin yerleşmenin Geç Kalkolitik'in son tabakalarından itibaren çok ender görülmesi (Üstün Türkteki, baskıda) ve bu bezemenin XIX. tabakada biri İTÇ'ye Geçiş formlarından biri olan dışa çekik ağızlı kase ile İTÇ'nin karakteristik formu olan basit gaga ağızlı testinin üzerinde yer almasıdır. İkincisi, J. Mellaart'ın da belirttiği gibi ince cidarlı, parlak açkılı, oluk bezemeli mal grubunun yerleşmenin XVIII. tabakasından itibaren görülmesidir (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 16-19). Son olarak ise İTÇ I Dönemi'nin karakteristik formlarından olan içe dönük ağızlı kase (Lev. 52: 237), amfora (Lev. 56: 262) ve devrik boyunlu çömlek (Lev. 57: 266-267) formlarının XX. tabakadan itibaren görülmeye başlamasıdır (Üstün Türkteki, baskıda).

3. 3. İTÇ I Dönemi Çanak Çömleği

Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'ne adını veren Beycesultan yerleşmesi İTÇ I çanak çömleği, teknik olarak Güneybatı Anadolu Bölgesi'nde İlk Tunç Çağı'nın tamamı boyunca üretilmiş en iyi çanak çömlek olarak değerlendirilmektedir. Nedeni ise form ve bezemelerde estetik kaygının ön planda tutulmuş olmasıdır (Lloyd ve Mellaart, 1962: 116).

Son yıllarda yapılan çalışmalarda Beycesultan yerleşmesinin İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne tarihlendirilen XX-XIX. tabakalarına ait kap formları, İTÇ I Dönemi'ne geçişi kültürel bir bütünlük vermektedir. Bu dönemde Geç Kalkolitik Dönem'den itibaren görülmeye başlayan çanak çömlek özelliklerinin yanı sıra sadece İTÇ I'e özgü

olan yenilikler de ortaya çıkar. Bu yeniliklerin en belirginleri gaga ağızlı testi ve amfora formu ile barbotin/balık pulu bezeme türüdür.

3. 3. 1. Beycesultan XVIII-XVII. Tabakalar (Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi)

3. 3. 1. 1. Mal Grupları

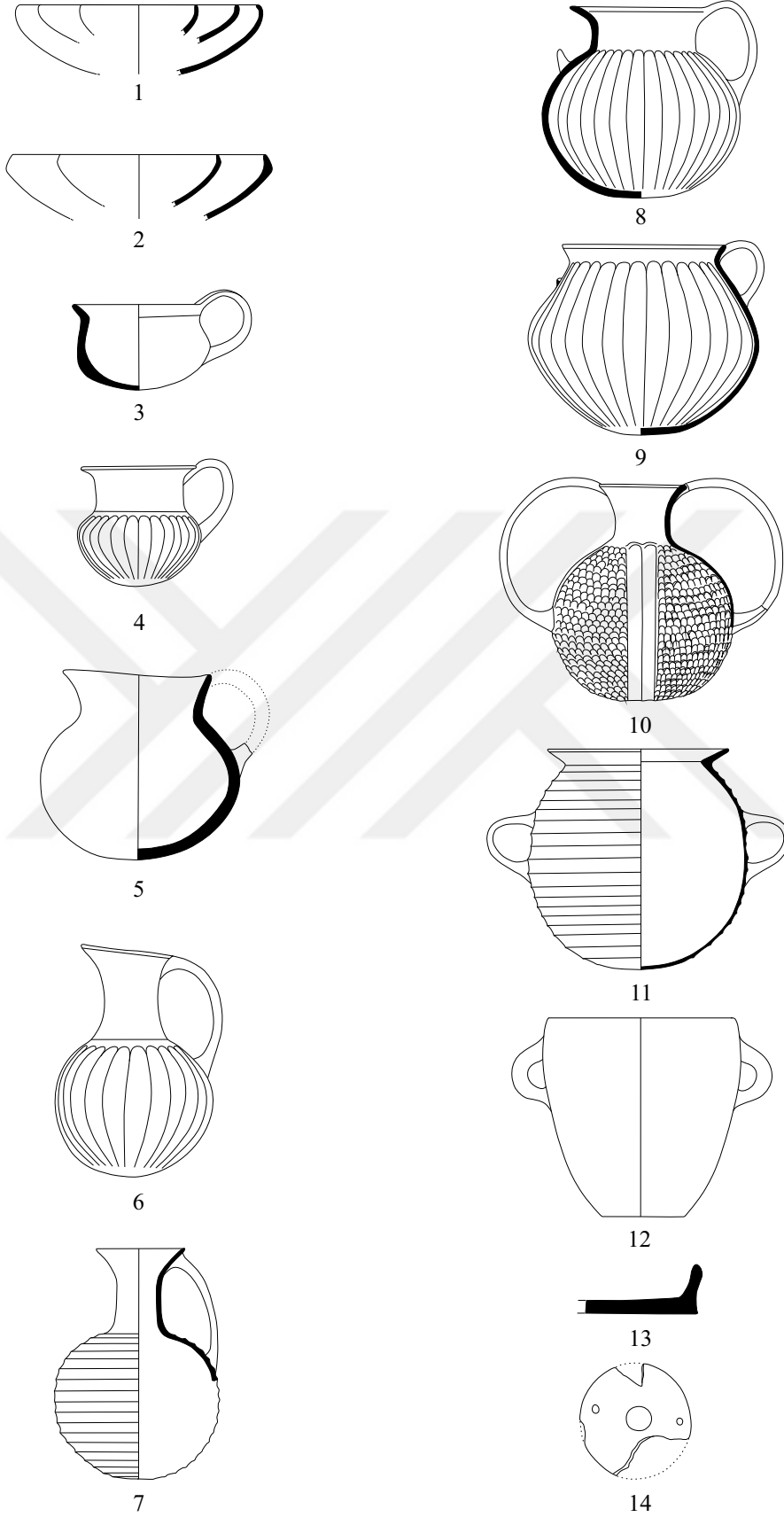
Beycesultan İTÇ I Dönemi mal grupları renk çeşitliliğinin fazla olmasından dolayı sadece ince ve kaba mal olarak ikiye ayrılmıştır (Lloyd ve Mellaart, 1962: 116).

İnce Mal: Beycesultan yerleşmesi ince mal grubunun yüzey renkleri; koyu siyahtan, mavimsi-siyaha, somon renginden, zeytin grisine, portakalımsı kırmızıdan, açık portakalımsı-devetüyü, devetüyü, koyu kırmızı ve kahverengiye kadar çeşitlilik göstermektedir. Bu yüzey renklerinin çoğu sadece bu dönemde, yani İTÇ I'de ortaya çıkmış ve İTÇ II'nin sonunda ortadan kaybolmuştur. Renklerde kronolojik bir sıra tespit edilememiştir. XVIII. tabakada ağırlıklı olarak siyah mallar görülürken, XVIIa-c tabakalarında ise siyah ve kırmızı mallar eşit oranda görülmektedir. Küçük beyaz kum ve nadir olarak saman katkılı olan iyi malların hamur rengi ise açık kırmızı, devetüyü veya siyahımsı-gri renktedir. Genellikle astarlı olan çanak çömlek yüzeyleri iyi parlak aklıdır (Lloyd ve Mellaart, 1962: 116).

Kaba Mal: Geç Kalkolitik Çağ'dan hiçbir değişiklik olmadan devam eden bu mal grubu, kırmızımsı ve kahvengimsi yüzey renginde olup, hamuru saman ve iri kum katkılıdır. İnce mallara nispeten daha az olan bu mal grubu, mutfak kapları (Lloyd ve Mellaart, 1962: Form 28), kaseler (Lloyd ve Mellaart, 1962: Form 25) ve çömleklerin (Lloyd ve Mellaart, 1962: Form 26) yanı sıra pişirme kapları ile temsil edilmektedir (Lloyd ve Mellaart, 1962: Form 29).

3. 3. 1. 2. Formlar

İTÇ I çanak çömleğindeki yeniliklere rağmen, formların çoğu Geç Kalkolitik Dönem'den devam etmiş veya çok az değişiklik göstererek dönemler arası normal bir gelişim izlemiştir.

Şekil 93: Beycesultan İlk Tunç Çağı I Dönemi Form Cetveli
(Ölçeksizdir)

3. 3. 1. 2. 1. Kaseler

Beycesultan kase formları Mellaart tarafından sığ ve derin olarak sınıflandırılmasına rağmen bu çalışmada sadece içe dönük ağızlı kaseler ve omurgalı kaseler başlıkları altında değerlendirilmiştir.

İçe Dönük Ağızlı Kaseler:

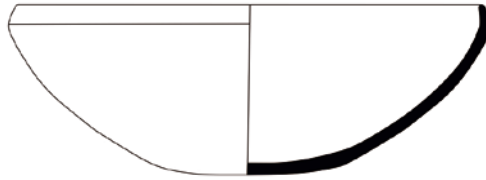

Şekil 94: Form 1

Kaynak: Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 15: 8.

İçe dönük ağızlı kaseler⁵ İTÇ I'ın karakteristik formlarından biri olup, yerleşmenin XX. tabakasından itibaren görülmeye başlar. Formun sığ olanları çoğunlukla siyah mal ile temsil edilirken, derin olanlarda daha çok devetüyü ve portakal rengi hakimdir (Şek. 94) (Lev. 58: 269-274).

Omurgalı Kaseler:

Şekil 95: Form 2

Kaynak: Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 15: 38.

Mellaart tarafından içe devrik ağızlı kase olarak adlandırılan omurgalı kaseler, İTÇ I boyunca oldukça yaygın olup, tüm mal grupları ile temsil edilmektedir (Şek. 95). Kuzeybatı Anadolu formlarına göre (Troya I A12 formu) daha küçük, ince cidarlı ve daha az içe dönük ağızlıdır (Lev. 59: 275-281) (Lloyd ve Mellaart, 1962: 121).

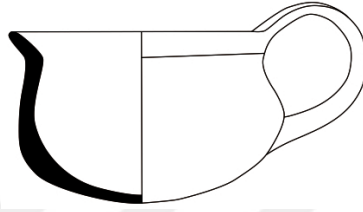
⁵ Mellaart tarafından basit ağız kenarlı sığ kase ve derin kase olarak sınıflandırılan formların tamamı, bu çalışmada içe dönük ağızlı kase başlığı altında değerlendirilmiştir.

Formun yatay kulplu örnekleri ise XVII. tabaka için karakteristik olup, sadece kırmızı mal grubu ile temsil edilmektedir (Lev. 60: 282-283).

3.3.1.2.2. Fincanlar

Beycesultan İTÇ I fincan formu omurgalı fincanlar (Form 3) ve boyunlu fincanlar (Form 4) olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır.

Omurgalı Fincanlar:

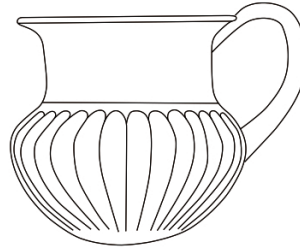

Şekil 96: Form 3

Kaynak: Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 19: 3

Omurgalı fincanlar (Form 3) en yaygın fincan formudur (Şek. 96). İTÇ II Dönemi'nde Kusura fincan formunun öncüsü olarak kabul edilmektedir. Bu form daima şerit kulba sahiptir ve sadece siyah açkılı mal ile temsil edilmektedir. Bazı örneklerinde memecik bezeme görülmektedir (Lev. 61: 285-287) (Lloyd ve Mellaart, 1962: 123).

Boyunlu Fincanlar:

Şekil 97: Form 4

Kaynak: Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 18: 4.

Oldukça yaygın olan dışa açılan boyunlu fincanlar (Form 4) dikey kulba sahip, bezemesiz örneklerinin yanı sıra dikey oluk bezemeli örnekleri de bulunmaktadır (Şek. 97) (Lev. 61: 284).

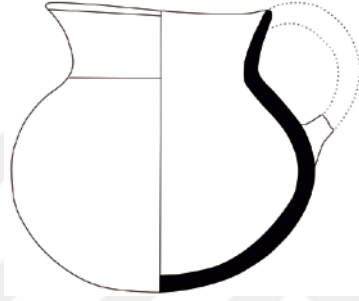
3. 3. 1. 2. 3. Testiler

Testi formu gaga ağızlı testiler ve dışa açılan boyunlu testiler olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır.

Gaga Ağızlı Testiler:

Gaga ağızlı testiler boyunlarına göre geniş ve dar boyunlu gaga ağızlı testiler olarak iki alt gruba ayrılmaktadır.

Geniş Boyunlu Gaga Ağızlı Testiler:

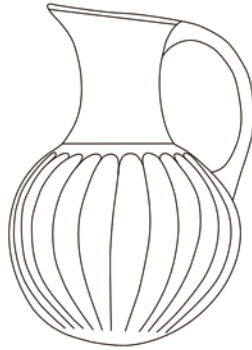

Şekil 98: Form 5

Kaynak: Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 17: 6.

Geniş boyunlu gaga ağızlı testilerin en iyi erken örnekleri Yortan Bölgesi'nde bulunmaktadır (Lloyd ve Mellaart, 1962: 125). Form kırmızı ve siyah ağızlı mal ile temsil edilmektedir. Bezemesiz örneklerin yanı sıra dikey veya yatay oluk bezemeli örnekler de görülmektedir (Şek. 98) (Lev. 62: 288-290).

Dar Boyunlu Gaga Ağızlı Testiler:

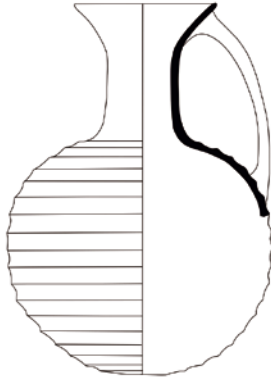

Şekil 99: Form 6

Kaynak: Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 18: 2.

Mellaart tarafından testicik olarak değerlendirilen dar boyunlu gaga ağızlı testiler, yerleşmede oldukça yaygındır. Gagaları hafif yükselen bu form en yoğun kırmızı mal ile görülmektedir. Çoğu örneğinde İTÇ I için tipik olan dikey oluk bezeme görülmektedir (Şek. 99) (Lev. 63: 291-293).

Dışa Açılan Boyunlu Testiler:

Şekil 100: Form 7

Kaynak: Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 16: 6

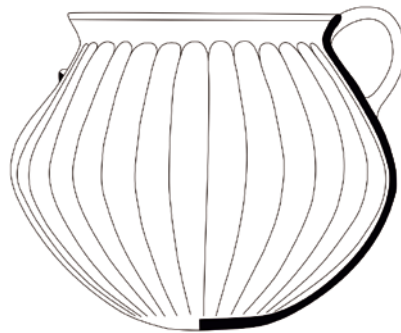

Şekil 101: Form 8

Kaynak: Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 18: 9.

Beycesultan İTÇ I çanak çömleğinin karakteristik formlarından biri de uzun boyunlu tek kulplu testileridir (Form 7) (Şek. 100) (Lev. 64: 294-295) (Lloyd ve Mellaart, 1962: 123). Form 8 boynunun daha kısa ve ağız kısmının geniş olması ile Form 7'den ayrılmaktadır (Şek. 101) (Lev. 64: 296). Düz dışa dönük ağızlı, tek şerit kulplu, küresel gövdeli olan bu testilerin, bezemesiz örneklerinin yanı sıra yatay (Form 7) ya da dikey (Form 8) oluk bezemeli örnekleri de bulunmaktadır. Her iki testi formu da İTÇ I boyunca siyah ve kırmızı açkılı mal ile temsil edilmektedir.

Basık Boyunlu Testiler:

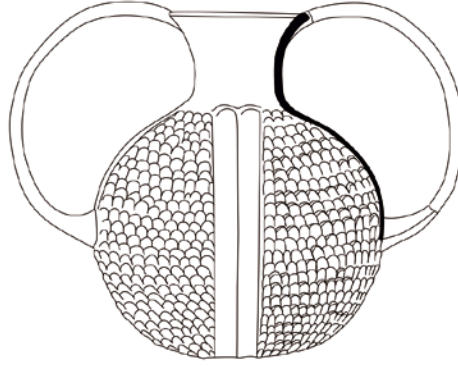

Şekil 102: Form 9

Kaynak: Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 18: 10.

Beycesultan'da yaygın bir form olan geniş basık boyunlu testilerin ağız profilleri kendi içerisinde küçük değişiklikler göstermektedir. Form yoğun olarak siyah ve kırmızı mal ile görülmektedir. Bezemesiz örneklerinin yanı sıra dikey oluk ve memecik bezemeli örnekleri de bulunmaktadır. Ağız kenarından başlayan kulpları yerleşmede en yaygın görülen şerit kulp şeklindedir (Şek. 102) (Lev. 65: 297-299).

3. 3. 1. 2. 4. Amforalar

Şekil 103: Form 10

Kaynak: Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 20: 2.

Bu form yerleşmenin XVIII. ve XVII. tabakaları ile sınırlıdır⁶. Abartılı şerit kulplara sahip, küresel gövdeli olan amforalar (Şek. 103), genellikle ince siyah açık mal ya da açık gri maldan yapılmış olup, astarsızdır. Formda kırmızı astar üzerine devetüyü renk uygulamasının yanı sıra ince zeytin yeşili astar üzerine devetüyü rengine sahip örnekler de mevcuttur. Astarlı kısımlar her zaman parlak açıktır.

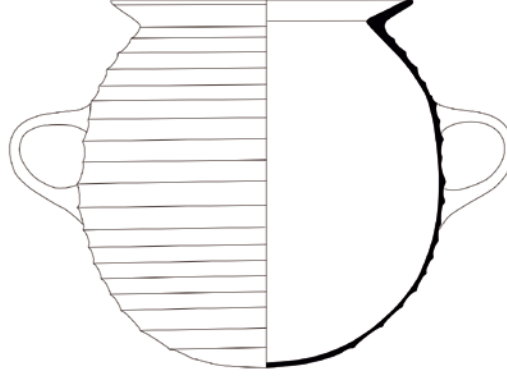
Balık pulu ya da barbotin bezeme olarak adlandırılan bezeme ya kabın gövdesinin dikey bantlarla dörde bölünmesi ya da gövdenin konsantrik yivlere bölünmesi sonucu oluşturulmuştur (Lev. 66: 300-302). İlk kez İTÇ I'de görülen bu bezeme İTÇ II döneminde de görülmeye devam etmiştir (Lloyd ve Mellaart, 1962: 127).

3. 3. 1. 2. 5. Çömlekler

Beycesultan İTÇ I çanak çömleği içerisinde tek çömlek formu devrik boyunlu küresel gövdeli çömlek formudur.

⁶ Mellaart tarafından İTÇ I Dönemi'ne tarihlendirilen XIX. tabakanın İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne tarihlendirilmesinin nedenlerinden biridir.

Küresel Gövdeli Çömlekler:

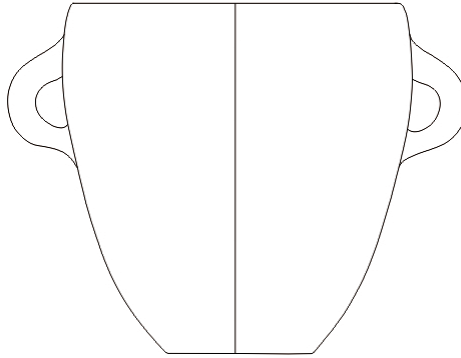

Şekil 104: Form 11

Kaynak: Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 19: 5.

Devrik boyunlu küresel gövdeli olan bu çömlekler, Beycesultan yerleşmesinde yaygın bir formdur (Şek. 104). Formun kulpsuz örneklerinin yanı sıra tek veya daha fazla şerit kulba sahip örnekleri de görülmektedir. Üç Ayaklı örnekleri de bulunan form (Lev. 67: 304), en yoğun siyah mal ile temsil edilmektedir. Bu formda bezeme yaygın bir uygulamadır ve kapların yüzeyine yatay oluk (Lev. 68: 307-309), yiv (Lev. 67: 306) ve memecik bezeme (Lev. 67: 303-305) şeklinde uygulanmıştır.

3. 3. 1. 2. 6. Küpler

Şekil 105: Form 12

Kaynak: Lloyd ve Mellaart, 1962: Form 26

Geniş ağızlı olan bu küpler, Mellaart tarafından “Flower Pot” olarak adlandırılmaktadır (Şek. 105) (Lloyd ve Mellaart, 1962). Geç Kalkolitik Çağ çanak çömleğindeki Form 10 ile benzer olan bu form iki dikey kulba sahip olup, İTÇ I’in tüm tabakalarında bulunmaktadır (Lloyd ve Mellaart, 1962: 129).

3. 3. 1. 2. 7. Tavalar

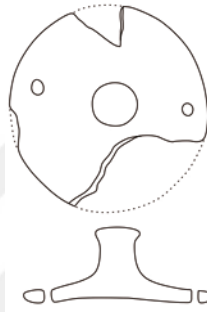

Şekil 106: Form 13

Kaynak: Lloyd ve Mellaart, 1962: Form 29

Tavalar yerleşmenin Geç Kalkolitik Çağı'ndan itibaren herhangi bir değişikliğe uğramadan İTÇ I'de de devam etmiştir (Şek. 106).

3. 3. 1. 2. 8. Kapaklar

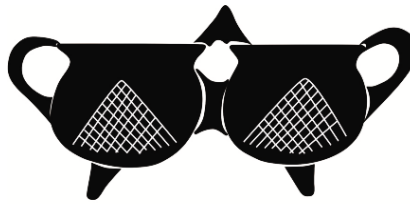

Şekil 107: Form 14

Kaynak: Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 20: 7.

Yerleşmenin İTÇ II Dönemi çanak çömleği içerisinde de yaygın olmayan kapakların bir kısmı deliklidir (Şek. 107). Yerleşmede bulunan örneklerin üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamakta ve kapakların hangi kaplara ait oldukları bilinmemektedir (Lev. 69: 310-311) (Lloyd ve Mellaart, 1962: 129).

3. 3. 1. 2. 9. Birleşik Kaplar

Şekil 108: Birleşik Kap

Kaynak: Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 20: 3.

Beycesultan İTÇ I çanak çömleğinin başka bir yeniliği olan bu form, yerleşmede sadece iki örnekle temsil edilmektedir. XVIIb tapınağından ele geçmiş olan örnek (Şek. 108) dört küçük kaptan oluşan ve gövdesi beyaz boya ile bezenmiş küçük kulpları ile

birbirine bağlanmış olan birleşik kaptır (Lev. 69: 312). İkili veya üçlü olabilen bu form; Kuzeybatı Anadolu Bölgesi'nde oldukça yaygındır. Form Batı Anadolu'da gelişip, Güneybatı Anadolu Bölgesi'nde görüldüğü için oldukça önemlidir (Lloyd ve Mellaart, 1962: 127, 129).

3. 3. 1. 3. Kulplar ve Tutamaklar

Beycesultan İTÇ I Dönemi çanak çömleği üzerinde tutamak formu görülmezken, kulp formu iki grup altında toplanmıştır. Bunlardan birincisi dikey ince şerit kulplardır. Bu kulplar çok uzun ve ince formda olup, yerleşmenin karakteristik kulp formudur. Bunlar; omurgalı fincanlar (Lev. 61), gaga ağızlı testiler (Lev. 62; 63) dışa açılan boyunlu testiler (Lev. 64), basık boyunlu testiler (Lev. 65), amforalar (Lev. 66) ve küresel gövdeli çömlekler üzerinde görülmektedir (Lev. 67: 304, 306; 68: 308-309). Bu kulplar, fincanlarda, geniş boyunlu gaga ağızlı ve basık boyunlu testilerde ağız kenarı üzerinden, dışa açılan boyunlu testilerde ağız kenarının hemen altından, başlayıp gövdede son bulacak şekilde yerleştirilmişlerdir. Amforalarda bu kulplar abartılı karşılıklı olarak görülürken, küresel gövdeli çömleklerde tek veya daha fazla olmak üzere omuz üzerine yerleştirilmiştir.

Beycesultan yerleşmesinde ikinci kulp formu nadir olarak görülen yatay kulplardır. Bu kulplar omurgalı kaselerin ağızları üzerine dik bir açı ile yatay olarak yerleştirilmiştir (Lev. 60). En yakın benzerleri Burdur Bölgesi'nde görülmektedir.

3. 3. 1. 4. Bezemeler

Beycesultan İTÇ I çanak çömleğinde bezeme oldukça sınırlıdır. Bezemelerin çoğu genellikle yatay, dikey ve nadiren de diyagonal oluk bezemeden oluşmaktadır. Bu bezeme fincanlar (Lev. 61: 294), testiler (Lev. 62: 298, 300; 63: 301, 303; 64: 305-306; 65: 307-308) ve çömlekler (Lev. 68) üzerinde görülmektedir.

Geç Kalkolitik Dönem'in karakteristik bezemesi olan beyaz boya bezeme nadir olup, yerleşmede kafes motifli bir birleşik kap ile temsil edilmektedir (Lev. 69: 322).

İTÇ I çanak çömleğinde oluk bezemeden sonra yaygın olarak kullanılan ikinci bezeme kabartma bezemedir. Bu bezeme fincanlar (Lev. 61: 296), testiler (Lev. 65: 308-309) ve çömlekler (Lev. 67: 313-315) üzerinde memecik şeklinde görülmektedir.

Beycesultan'da ilk kez İTÇ I'de görülüp, İTÇ II'de de devam eden balık pulu ya da barbotin bezeme, diğer bezemelerden farklı olarak söz konusu kapların saklı astar kısımlarına uygulanmıştır. Bunun nedeni ise bezemenin olduğu alanın daha iyi görünmesidir. Bezeme ya kabın gövdesinin dikey bantlarla dörde bölünmesi ya da gövdenin konsantrik dairelere bölünmesi sonucu oluşturulmuştur (Lev. 66) Benzerleri Bozüyük ve Troya da bulunmaktadır (Lloyd ve Mellaart, 1962: 127).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMA

Batı Anadolu’da İTÇ’ye Geçiş Dönemi yada İTÇ IA Dönemi olarak adlandırılan dönemde İTÇ kültür bölgeleri oluşmaya başlar. Çoğunlukla yerel seramik geleneğini yansıtan söz konusu kültür bölgeleri bu dönemde Geç Kalkolitik Dönem ile ortak özellikler gösterir. İTÇ’ye Geçiş Dönemi’nde Büyük Menderes ve İç Kuzeybatı bölgeleri arasında geçiş döneminde görülen yoğun benzerlikler, İTÇ I’de yerini daha çok yerel özelliklere bırakır ve bu iki bölge birbirinden ayrılır. Frigya Bölgesi’nde Demircihöyük ve Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu olmak üzere iki farklı çanak çömlek grubu ortaya çıkarken, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi’nde bu dönemde herhangi bir çanak çömlek grubunun sınırı çizilememiştir.

İç Kuzeybatı Anadolu Bölgesi’nde Demircihöyük ve Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grupları’nın bu bölgenin güneyinde yer alan Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömlek özellikleri ile etkileşim içerisinde olduğu aşikardır. Bunun nedeni ise coğrafi konumlarından kaynaklanan bölgeler arası kültürel ilişkilere dayalıdır. Bu bağlamda çalışmanın konusunu oluşturan söz konusu İTÇ I çanak çömlek gruplarını temsil eden Demircihöyük, Küllüoba, Eskişehir Bölgesi yüzey araştırmaları ve Kaklık Mevkii, Kusura, Beycesultan yerleşmeleri arasında yapılan karşılaştırma, İç Batı Anadolu Bölgesi kronolojisi açısından büyük önem taşımaktadır.

4. 1. Mal Grupları

Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgeleri çanak çömleğine ait mal grupları formlarda olduğu gibi, Geç Kalkolitik’ten İTÇ’ye Geçiş Dönemi’ne kadar devam eden ve ilk defa İTÇ I Dönemi’nde ortaya çıkan mal gruplarından oluşmaktadır.

İTÇ I Dönemi’nde Frigya Kültür Bölgesi içerisinde yer alan “Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu”, kırmızı astarlı, açıkıllı mallar ve siyah ağız kenarlı mallar (*black topped*), “Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu”; kırmızı astarlı ve açıkıllı mallar ile karakterize olurken, “Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi” çanak çömleği; siyah ve kırmızı astarlı, ince cidarlı, oluk bezemeli mallar ile karakterize olmaktadır.

Gri-Kahverengi Açıklı Mal Grubu: İç Batı Anadolu Bölgesi'nde Geç Kalkolitik Çağ'da ortaya çıkan bu mal grubunun, yüzey ve hamur rengi gri ve kahverenginin tonlarında olup, genellikle astarsız ve iyi açıklıdır.

“Frigya Kültür Bölgesi” Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu'nda Geç Kalkolitik Çağ'da görülen F malı (Geç Kalkolitik Çağ İnce Malı) ile benzer olan mal grubu Demircihöyük yerleşmesinin sadece D evresinde görülmektedir (Efe, 1994b: 23). Yüzey rengi siyah ve grinin tonlarında olan, Demircihöyük F malının en önemli özelliği ise belirgin bir şekilde göze çarpan organik katkısıdır (Seeher, 1987: 21-22, Lev. II: 2.3). Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu'nda İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde ortaya çıkan bu mal grubu, Küllüoba yerleşmesinin 5. evresinde ortaya çıkmış, 2. evreye doğru azalarak devam etmiştir (Ay Efe, 1999: Lev 28: g-j).

“Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi” çanak çömleğinde Beycesultan yerleşmesinin Geç Kalkolitik Çağ tabakalarında görülen bu mal grubu, İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde Kaklık Mevkii yerleşmesinde bulunmaktadır.

İç Batı Anadolu'da geniş bir alana yayılmış olan bu mal grubunun her iki kültür bölgesi çanak çömleğinde de az miktarda ele geçmesi, gri-kahverengi açıklı mal grubunun Geç Kalkolitik Çağ sonu ve İTÇ I Dönemi başında tipik olduğunu ve daha sonra ortadan kalktığını göstermektedir.

Kırmızı Astarlı ve Açıklı Mal Grubu: İTÇ I Dönemi çanak çömleği için karakteristik mal grubu olan kırmızı astarlı ve açıklı mal grubu, her iki kültür bölgesi çanak çömleğinde hem renk hem de katkı açısından birbirinden farklılıklar göstermektedir.

Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu'nda, bu mal grubunun yüzey rengi alt evrelerde biraz farklılık gösterse de, hakim yüzey rengi kahverengiye yakın kırmızıdır (Seeher, 1987: Lev. VI: 2-4). Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu'nda ise Demircihöyük kırmızı astarlı ve açıklı mal grubu ile çok yakın benzerlikler içeren örnekler olmasına rağmen, Küllüoba yerleşmesinde bu mal grubu farklı olarak portakal rengi ile pembemsi kırmızı yüzey rengine sahip ve saman katkılıdır (Ay Efe, 1999: Lev. 29: a-n).

Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleğinde oldukça ince olan bu mal grubunun yüzey rengi genellikle parlak kırmızı ile kırmızımsı kahverengidir. Kaklık Mevkii yerleşmesinde nadir olarak görülen bu mal grubu, Beycesultan yerleşmesinde yoğun bir şekilde temsil edilmektedir.

Demircihöyük yerleşmesinde Geç Kalkolitik Çağ'ın hakim mal grubu olan siyah mal grubu oranında İTÇ I'e gelindiğinde ciddi bir azalma olduğu ve yerini aynı oranda kırmızı astarlı ve açkılı mal grubuna bıraktığı görülmektedir. İTÇ I döneminde her iki mal grubu eşit orandadır. Küllüoba yerleşmesinde İTÇ I'e Geçiş Dönemi'nde ortaya çıkan bu mal grubu, giderek artar ve İTÇ I Dönemi'nin ikinci yarısında ana mal grubunu oluşturur. Beycesultan yerleşmesinin XIX-XVIII tabakalarında ağırlıklı olan siyah mal, XVIIa-c tabakalarından itibaren yerini kırmızı mal grubuna bırakır. Tıpkı Demircihöyük'te olduğu gibi kırmızı ve siyah mal grubu hemen hemen aynı oranda temsil edilir.

Siyah Açkılı Mal Grubu: İç Batı Anadolu Bölgesi İTÇ I Dönemi çanak çömleğinde alt evrelerde oldukça yoğun temsil edilen siyah açkılı mal grubu, üst evrelere doğru giderek oranı azalan ince ve oldukça özenli yapılmış bir mal grubu haline gelir.

Frigya Kültür Bölgesi çanak çömlek gruplarında benzer şekilde bu mal grubunun hamur rengi siyah gri ve nadir olarak kahverengi olup, bitki, taşçık ve az mika katkıdır. Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleğinde ise, hamur rengi açık kırmızı, devetüyü veya siyahımsı gri olan mal, küçük beyaz kum ve nadir olarak saman katkıdır.

Geç Kalkolitik Çağ'dan itibaren devam eden siyah açkılı mal grubu, Frigya Kültür Bölgesi içerisinde yer alan Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu'nda yerini kırmızı astarlı ve açkılı mal grubuna bırakırken, Demircihöyük Çanak Çömlek Grubunda ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleğinde söz konusu mal aynı yoğunlukta devam edip kırmızı astarlı ve açkılı mal grubu ile eşitlenir.

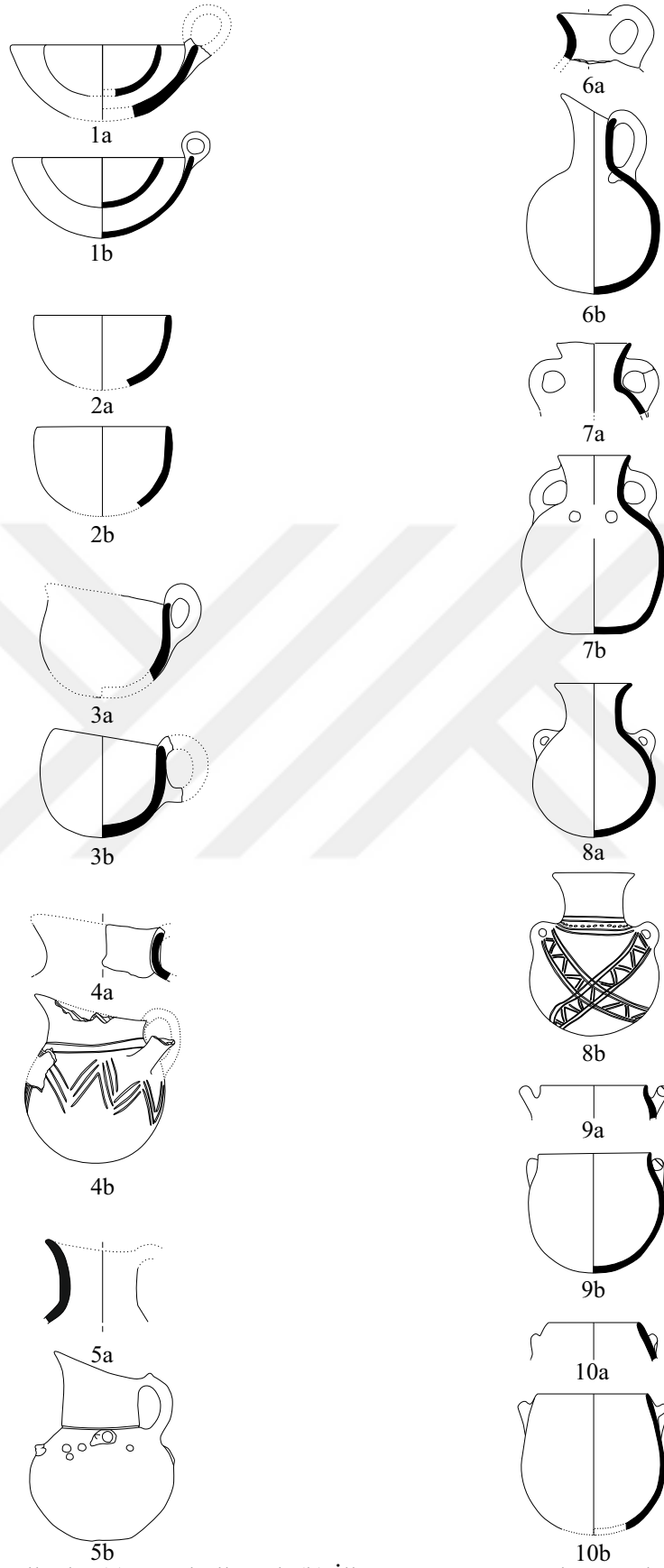
Frigya Kültür Bölgesi İTÇ I Dönemi çanak çömleği için karakteristik olan "siyah ağız kenarlı mallar" (*black topped*), Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleği içerisinde bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra sadece Yukarı Söğütünü I yerleşmesinde bulunanlar, Demircihöyük yerleşmesindeki örneklere benzemektedir.

Küllüoba yerleşmesinde bulunan *black toppedlar* ise yok denecek kadar az olmakla birlikte (Ay Efe, 1999: Lev. 28: k-m), Demircihöyük yerleşmesine göre hem kaba hem de daha özensizdir. Bu yüzden Küllüoba yerleşmesinden ele geçen örneklerin yerel olduğu düşünülmektedir (Sarı, 2007: 647-648).

4. 2. Formlar

İlk Tunç Çağı I Frigya Kültürü ve Beycesultan İTÇ I Kültürü, Geç Kalkolitik Çağ kültüründen türemiştir. İTÇ I çanak çömleğinde, Geç Kalkolitik Çağ'da ortaya çıkan ve İTÇ I'de devam eden bazı formların yanı sıra, Geç Kalkolitik Çağ boyunca görülmeyen yeni formlar da ortaya çıkmıştır. Bu formların en belirgin olanları her iki kültür bölgesi çanak çömleğinde de ortak olarak Geç Kalkolitik Dönem'den devam eden çan tipli, dışa çekik ağızlı, dışa açılan kenarlı kaseler ve yükselen ağızlı fincan formları ile İTÇ I Dönemi'nde ortaya çıkan basit profilli, yarı küresel gövdeli, omurgalı kaseler, gaga ağızlı testiler, amforalar ve boyunlu çömlek formlarıdır.

Frigya Kültür Bölgesi'nde İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde Demircihöyük ve Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grupları arasında önemli farklılıklar varken, İTÇ I Dönemi'nden itibaren bu iki çanak çömlek grubu arasında yakın benzerlikler görülür. Bunun yanı sıra Frigya Kültür Bölgesi güneybatıda büyük bir yayılım alanı kaplayan Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nden kesin hatlarla ayrılmasına rağmen, özellikle İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde görülen ortak formlar sayesinde karşılaştırma yapılabilmektedir.

Şekil 109: Küllioba (a)-Demircihöyük (b) İlk Tunç Çağı I Karşılaştırmalı Form Cetveli (Ölçeksizdir)

Kaseler (Tablo 6)

Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleği içerisinde en yoğun ele geçen ve en çok çeşitliliğe sahip olan form kaselerdir. Ağız kenarlarına ve profillerine göre sınıflandırılan kaseler, gelişim aşamalarına göre sıralanarak değerlendirilmiştir.

Geç Kalkolitik'ten itibaren devam eden dışa dönük ağız kenarlı, dibe doğru daralan bir profile sahip olan *çan tipli kaseler*, Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölge'lerinin her ikisinde de yalnızca İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde görülmektedir. Frigya Kültür Bölgesi'nde Küllüoba, Yukarı Söğütünü II, Kuştepe yerleşmelerinde, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nde Kaklık Mevkii yerleşmesinde temsil edilen bu kase formu, tüm yerleşmelerde benzer olarak çoğunlukla siyah açık mal ile görülmektedir. Kaklık Mevkii yerleşmesinde farklı olarak kulplu örnekleri de bulunan bu kaselerin paralelleri Beycesultan yerleşmesinin Geç Kalkolitik 4 tabakalarında bulunmaktadır.

Geç Kalkolitik ve İTÇ'ye Geçiş Dönemi için tipik kase formu olan *dışa çekik ağızlı kaseler*, Frigya Kültür Bölgesi çanak çömlek grupları içerisinde Küllüoba ve Kuştepe yerleşmelerinde, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nde Beycesultan ve Kaklık Mevkii yerleşmelerinde benzer şekilde en yoğun siyah açık mal ile görülmektedir.

Geç Kalkolitik'ten devam eden formlardan biri olan *dışa açılan kenarlı kaseler*, Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgeleri'nin her ikisinde de sığ ve derin olmalarından kaynaklanan farkla iki alt gruba ayrılmaktadır. Form, İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde Frigya Kültür Bölgesi'nde Küllüoba ve Kuştepe yerleşmelerinde, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nde ise Kaklık Mevkii yerleşmesinde görülmektedir. İTÇ I Dönemi'nde Frigya Kültür Bölgesi'nin her iki çanak çömlek grubunda da görülen bu kaseler, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleği içerisinde bu dönemde yer almamaktadır. Frigya Kültür Bölgesi'nde çoğunlukla kırmızı astarlı ve açık mal ile görülen form, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nde koyu açık mal grubu ile temsil edilmektedir. "Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu'nda" ve Kaklık Mevkii yerleşmesinde bu kaseler üzerinde görülen kulplar benzer şekilde çoğunlukla ilmik

kulpen, “Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu’nda” farklı olarak at nalı tutamak şeklindedir.

Frigya Kültür Bölgesi çanak çömleğinde Geç Kalkolitik Çağ sonlarında görülen dışa çekik ağızlı kaselerin yerini, İTÇ I Dönemi’nde *basit profilli kaseler* alırken, form Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi’nde yalnızca İTÇ’ye Geçiş Dönemi’nde Kaklık Mevkii yerleşmesinde görülmektedir. “Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu’nda” yoğun olarak kırmızı astarlı ve açıkılı mal ile görülen bu form, Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu’nda siyah açıkılı mal ile görülmektedir. Frigya Kültür Bölgesi çanak çömleğinde bu form için ilmik kulplar çok karakteristiktir.

Frigya Kültür Bölgesi’nde İTÇ I Dönemi’nin sonlarında ortaya çıkan ve İTÇ II Dönemi için karakteristik olan *yarı küresel gövdeli kase* formu, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleği içerisinde görülmemektedir. Basit profilli kaselerden gelişen ve Frigya Kültür Bölgesi’nin her iki çanak çömlek grubunda da en yoğun kırmızı astarlı ve açıkılı mal ile temsil edilen formun en önemli özelliği, iç kısımlarına uygulanan kırmızı haç boya bezemedir. ‘Red Cross Bowl’ olarak da bilinen bu kaseler, Demircihöyük yerleşmesinde ilk kez E evresinde, Küllüoba yerleşmesinde ise 2. evrede ortaya çıkmaktadır.

Geç Kalkolitik sonlarında ortaya çıkan ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi için karakteristik formlardan biri olan *içe dönük ağızlı kaseler*, Frigya Kültür Bölgesi’nde yalnızca Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu’nda görülmektedir. İTÇ’ye Geçiş Dönemi’nde Kusura yerleşmesinin en yaygın kaselerinden biri olan bu form, Kaklık Mevkii yerleşmesinde nadir bulunurken, İTÇ I Dönemi’nde Beycesultan’ın en yoğun ele geçen kase formudur. İlk kez Geç Kalkolitik sonunda ortaya çıkıp devam eden form, Beycesultan ve Küllüoba yerleşmelerinde en yoğun siyah açıkılı mal ile temsil edilirken, Kaklık Mevkii yerleşmesinde kırmızı ve kahverengi açıkılı mal ile görülmektedir.

Antisplash kaselerin öncüsü olan *omurgalı kaseler*, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleği için tipiktir. Yukarı Söğütünü I-II ve Kuştepe yerleşmelerinden bilinen form, ağız kenarının değil de profilin omurga yapması ile Beycesultan Geç Kalkolitik 3-4 tabakalarında bulunan örneklerle daha çok benzerlik göstermektedir.

Tablo 6: Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi Kase Formları

Form İsimleri	İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi							İlk Tunç Çağı I Dönemi		
	<i>Küllüoba</i>	<i>Kuştepe</i>	<i>Y. Söğütönü II</i>	<i>Y. Söğütönü I</i>	<i>Erenköy II</i>	<i>Kaklık Mevkii</i>	<i>Beycesultan</i>	Frigya Kültür Bölgesi		Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi
								Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu	Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu	
	<i>Küllüoba</i>	<i>Demircihöyük</i>								
Çan Tipli Kaseler										
Dışa Çekik Ağızlı Kaseler										
Dışa Açılan Kenarlı Kaseler 1										
Dışa Açılan Kenarlı Kaseler 2										
Basit Profilli Kaseler										
Yarı Küresel Gövdeli Kaseler										
İçe Dönük Ağızlı Kaseler										
Omurgalı Kaseler 1										
Omurgalı Kaseler 2										

Fincanlar (Tablo 7)

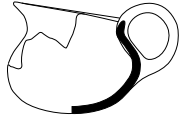
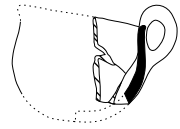
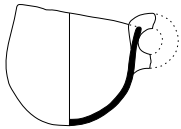
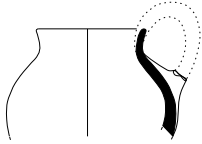
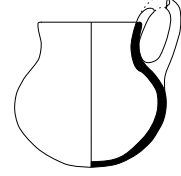
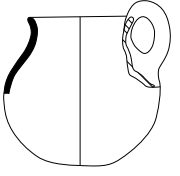
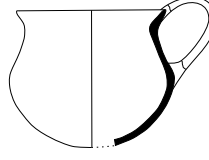

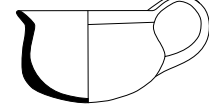
J. Seeher tarafından derin kase, T. Efe tarafından maşrapa, Mellaart tarafından testicik olarak da tanımlanan formlar, bu çalışmada ortak olarak fincan başlığı altında değerlendirilmiştir.

Geniş boyunlu gaga ağızlı testi formunun öncüsü olan *yükselen ağızlı fincanlar*, İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nde Kaklık Mevkii yerleşmesinde, İTÇ I Dönemi'nde Frigya Kültür Bölgesi'nde her iki çanak çömlek grubunda da görülmektedir. Genellikle "S" profilli olan bu fincanların "Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu'nda" farklı olarak içe dönük ağızlı örnekleri de bulunmaktadır. Frigya Kültür Bölgesi'nde kırmızı astarlı ve açık mal ile görülen bu form, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nde Geç Kalkolitik koyu açık mal ile temsil edilmektedir. Söz konusu fincan formu üzerinde yer alan dikey kulplar, Kaklık Mevkii yerleşmesinde gövdelerine oranla daha büyüktür.

Dar veya geniş dışa açılan boyunlu *küresel gövdeli fincan* formu, her iki kültür bölgesi çanak çömleğinde de ortak olarak ağız kenarından yükselip gövdeye birleşen dikey kulba sahiptir. Frigya Kültür Bölgesi'nde yalnızca "Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu" içerisinde yer alan form, İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde çoğunlukla siyah açık mal, İTÇ I Dönemi'nde kırmızı astarlı açık mal ile görülürken, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nde İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde Geç Kalkolitik koyu açık mal grubu ile görülmektedir. Bu formun en yakın paralelleri Demircihöyük yerleşmesinin Geç Kalkolitik Çağ tabaklarında bulunmaktadır (Seeher, 1987: Lev. 26: 1, 4).

İTÇ II Dönemi'nde Kusura fincan formunun öncüsü kabul edilen *omurgalı fincanlar*, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nin en yaygın fincan formunu oluştururken, Frigya Kültür Bölgesi çanak çömleği içerisinde İTÇ I Dönemi'nde rastlanmamaktadır. Bu fincanlar İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde Kaklık Mevkii, Kusura İTÇ I Dönemi'nde Beycesultan yerleşmesinde benzer şekilde en yoğun siyah açık mal grubu ile temsil edilmektedir.

Tablo 7: Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi İTÇ'ye Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi Fincan Formları

Form İsimleri	İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi		İlk Tunç Çağı I Dönemi		
	<i>Küllüoba</i>	<i>Kaklık Mevkii</i>	Frigya Kültür Bölgesi		Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi
			Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu	Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu	<i>Beycesultan</i>
			<i>Küllüoba</i>	<i>Demircihöyük</i>	
Yükselen Ağızlı Fincanlar					
Küresel Gövdeli Fincanlar					
Omurgalı Fincanlar					

Testiler (Tablo 8)

Dışa açılan boyunlu ve basık boyunlu testiler dışında İlk Tunç Çağı'nın başlangıcını belirleyen, Geç Kalkolitik Çağ testi formlarından gelişen, gaga ağızlı testiler, her iki kültür bölgesi çanak çömleğinde de boyunlarına göre üçe ayrılmaktadır.

Yükselen ağızlı fincan formundan gelişen *geniş boyunlu gaga ağızlı testiler*, İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde Frigya Kültür Bölgesi'nde yalnızca Küllüoba yerleşmesinde görülmektedir. Form İTÇ I Dönemi'nde her iki kültür bölgesinde de kırmızı ve siyah açkılı mal grubu ile temsil edilmektedir. Frigya Kültür Bölgesi'nde "Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu'nda" yiv bezemeli emzikli örneklerin aksine Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleği içerisinde görülen örnekler oluk bezemeli ve emziksizdir.

İTÇ I Dönemi'nde Frigya Kültür Bölgesi çanak çömlek gruplarının her ikisinde de bulunan *belirgin boyunlu gaga ağızlı testilere*, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleği içerisinde İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde yalnızca Kaklık Mevkii yerleşmesinde rastlanmaktadır. "Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu'nda" kırmızı astarlı ve açkılı mal grubu ile görülen form, "Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu'nda" ve Kaklık Mevkii yerleşmesinde siyah açkılı mal grubu ile temsil edilmektedir. Form Demircihöyük yerleşmesinde farklı olarak omuz kısmı üzerinde emziğe sahip ve yiv bezemelidir.

Gaga ağızlı testi formları içinde en yoğun grubu oluşturan *dar boyunlu gaga ağızlı testiler*, her iki kültür bölgesi çanak çömleğinde de benzer olarak İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde siyah ve gri açkılı mal ile görülürken, İTÇ I Dönemi'nde bu mal grubu yerini kırmızı astarlı ve açkılı mal grubuna bırakır. İTÇ I Dönemi'nde Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleğinin tipik formlarından olan oluk bezemeli örneklerin Kusura A yerleşmesinde ele geçmesi tabakanın tarihlenmesine yardımcı olması bakımından önemlidir. Bunun yanı sıra Kaklık Mevkii ve Küllüoba yerleşmelerinde oluk bezemeli gövde parçaları ele geçmesine rağmen bu parçaların aynı forma ait olup olmadığı bilinmemektedir.

Frigya Kültür Bölgesi'nde yalnızca "Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu" içerisinde görülen *dışa açılan boyunlu testiler*, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleğinin en yaygın formlarından biridir. İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde Beycesultan İTÇ

I Kùltür Bölgesi'nde Kaklık Mevkii ve Kusura yerleşmelerinde bulunan testi örnekleri benzer şekilde düz dipli ve siyah üzerine beyaz boya bezemelidir. Kaklık Mevkii'de ele geçen bu örnek, Kusura A tabakasının İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne tarihlendirilmesine yardımcı olan bir diğer formdur. Beycesultan yerleşmesinin XIX. ve XVIII. tabakalarında bulunan örneklerin en yakın paralelleri ise nadir olarak Küllüoba yerleşmesinde bulunmaktadır.

Beycesultan İTÇ I Kùltür Bölgesi çanak çömleğinde yaygın formlardan biri olan *basık boyunlu testilere*, Frigya Kùltür Bölgesi çanak çömleği içerisinde rastlanmamaktadır. Formun Kusura A yerleşmesinde ele geçen siyah üzerine beyaz boya bezemeli örneği, Beycesultan yerleşmesindeki örneklerine benzemektedir.

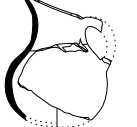

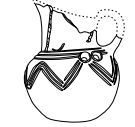

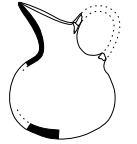

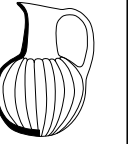

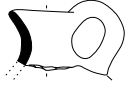
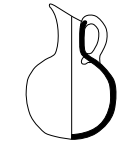

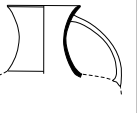
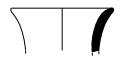
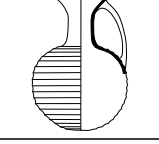

Frigya Kùltür Bölgesi'nde testilerin üzerinde yer alan dikey kulpların kesitleri yuvarlak ve oval iken, Beycesultan İTÇ I Kùltür Bölgesi'nde bu kulplar şerit kulp şeklindedir.

Amforalar (Tablo 9)

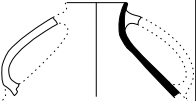
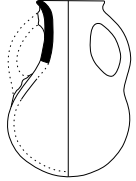
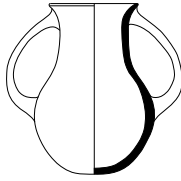
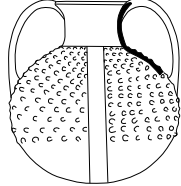
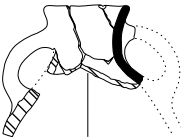
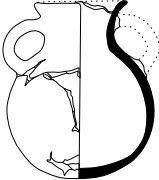
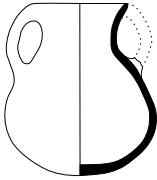

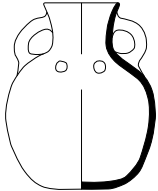
Küçük olanların sıvı maddelerin taşınmasında ve muhafaza edilmesinde, büyük olanlarının ise tahılların muhafaza edilmesinde kullanıldığı düşünölen amforalar, testi formundan çift kulplu olması ile ayrılmaktadır.

İTÇ'nin yeni formlarından biri olan *amforalar*, tarihlendirme açısından büyük önem taşımaktadır. Beycesultan yerleşmesinin XX. tabakasında ele geçen amfora ve Kusura A yerleşmesinde bulunan Kaklık Mevkii yerleşmesindeki Form 11b ile benzer örnek söz konusu tabakaların İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne tarihlendirilmelerine yardımcı olmuştur. İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde Frigya Kùltür Bölgesi'nde Küllüoba ve Yukarı Söğütönu II yerleşmelerinde, görölen amfora formları, Demircihöyük boyunlu çömleklerinden yalnızca kulplarının farklı olması ile ayrılmaktadır. İTÇ I Dönemi'nde Frigya Kùltür Bölgesi'nde "Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu'nda" yoğun olarak görölen form, Beycesultan İTÇ I Kùltür Bölgesi çanak çömleğinde farklı olarak sahip olduğu abartılı dikey kulplar ve barbotin bezemeli örnekler ile karakteristik özellikler taşımaktadır.

Tablo 8: Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi Testi Formları

Form İsimleri	İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi							İlk Tunç Çağı I Dönemi		
	<i>Küllüoba</i>	<i>Kuştepe</i>	<i>Y. Söğütözü II</i>	<i>Erenköy II</i>	<i>Kaklık Mevkii</i>	<i>Kusura</i>	<i>Beycesultan</i>	Frigya Kültür Bölgesi		Beycesultan
								Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu	Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu	İTÇ I Kültür Bölgesi
							<i>Küllüoba</i>	<i>Demircihöyük</i>	<i>Beycesultan</i>	
Geniş Boyunlu Gaga Ağızlı Testiler										
Belirgin Boyunlu Gaga Ağızlı Testiler										
Dar Boyunlu Gaga Ağızlı Testiler										
Dışa Açılan Boyunlu Testiler										
Basık Boyunlu Testiler										

Tablo 9: Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi Amfora Formları

Form İsimleri	İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi					İlk Tunç Çağı I Dönemi		
	<i>Küllüoba</i>	<i>Y. Sögütünü II</i>	<i>Kaklık Mevkii</i>	<i>Kusura</i>	<i>Beycesultan</i>	Frigya Kültür Bölgesi		Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi
						Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu	Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu	
					<i>Küllüoba</i>	<i>Demircihöyük</i>	<i>Beycesultan</i>	
Amfora 1								
Amfora 2								

Çömlekler (Tablo 10)

Mutfak kapları olarak kullanılan çömlekler, üretiminde kullanılan hamurun niteliği, dik omuz, geniş ağız açıklığı ve ağız kenarının hemen altına yerleştirilmiş iki veya daha fazla kulp veya tutamağa sahip olması ile, diğer formlardan ayrılmaktadır.

Frigya Kültür Bölgesi “Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu” için karakteristik formlardan biri olan *boyunlu çömlekler*, “Yukarı Çanak Çömlek Grubu’nda” oldukça nadir olup, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleği içerisinde görülmemektedir. Her iki çanak çömlek grubunda da siyah açkılı mal grubu ile temsil edilen bu formun en önemli özelliği sahip olduğu bezemeleridir. Bu bezemeler form üzerine Frigya Kültür Bölgesi çanak çömleği için tipik bezeme olan yiv tekniğinde uygulanmıştır.

Küllüoba ve Yukarı Söğütönu II yerleşmelerinde görülen *basık boyunlu çömlekler*, yerleşmelerde ele geçen diğer çömlek formları ile benzer şekilde yalın mal grubu ile temsil edilmektedir.

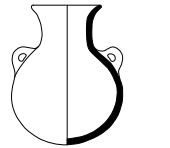
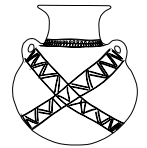
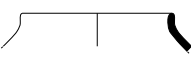

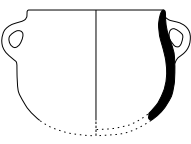
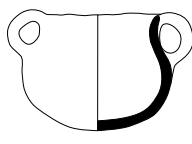

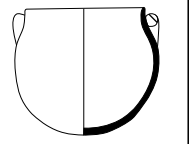

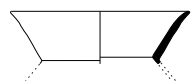
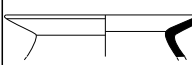
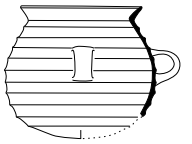

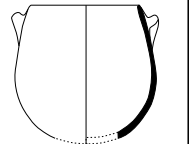
Küresel gövdeli çömlekler, Frigya Kültür Bölgesi’nde “S” profilli ve içe kapanan ağızlı, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi’nde devrik boyunlu olarak karakterize olmaktadır. Frigya Kültür Bölgesi’nde yoğun olarak yalın mal grubu ile görülüp, çoğunlukla at nalı veya yatay tutamaklı olan form, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi’nde farklı olarak en yoğun siyah mal grubu ile temsil edilip, şerit kulplara sahiptir. Bunun yanı sıra Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleğinde bu çömlekler üzerinde yatay oluk bezeme oldukça yaygın bir uygulamadır.

Küpler (Tablo 11)

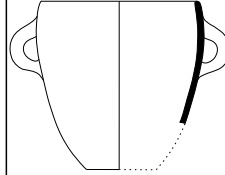
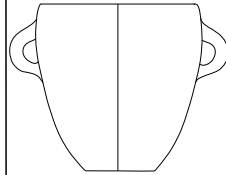

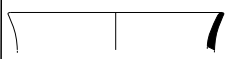

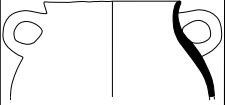

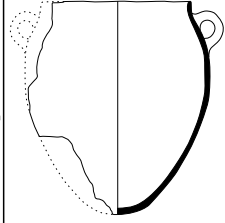
Depolama kapları olarak kullanılmış olan küpler, geniş ağızlı ve boyunlu küpler olarak ikiye ayrılmaktadır.

Geniş ağızlı küpler, içerisinde Mellaart tarafından “Flower Pot” olarak adlandırılan form yalnızca Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi’nde İTÇ’ye Geçiş ve İTÇ I Dönemi’nde Beycesultan yerleşmesi için tipiktir.

Tablo10: Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi Çömlek Formları

Form İsimleri	İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi					İlk Tunç Çağı I Dönemi		
	<i>Küllüoba</i>	<i>Kuştepe</i>	<i>Y. Söğütözü II</i>	<i>Kaklık Mevkii</i>	<i>Beycesultan</i>	Frigya Kültür Bölgesi		Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi
						Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu	Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu	
					<i>Küllüoba</i>	<i>Demircihöyük</i>	<i>Beycesultan</i>	
Boyunlu Çömlekler								
Basık Boyunlu Çömlekler								
Küresel Gövdeli "S" Profilli Çömlekler								
Küresel Gövdeli Devrik Boyunlu Çömlekler								
Küresel Gövdeli İçe Kapanan Ağızlı Çömlekler								

Tablo 11: Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi Küp Formları

Form İsimleri	İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi				İlk Tunç Çağı I Dönemi		
	<i>Küllüoba</i>	<i>Y. Söğütönu II</i>	<i>Kaklık Mevkii</i>	<i>Beycesultan</i>	Frigya Kültür Bölgesi		Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi
					Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu	Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu	
				<i>Küllüoba</i>	<i>Demircihöyük</i>	<i>Beycesultan</i>	
Geniş Ağızlı Saksı Biçimli Küpler (Flower Pot)							
Geniş Ağızlı Küpler							
Boyunlu Küpler							

Her iki kültür bölgesinde temsil edilen *boyunlu küpler*, benzer olarak dışa açılan ağızlı ve geniş ağızlı küplerin aksine omuz üzerine yerleştirilmiş dikey kulplara sahiptir.

Tavalar (Tablo 12)

Dışa açılan veya dik kenarlı olabilen *tava* formu, Geç Kalkolitik'ten itibaren herhangi bir değişikliğe uğramadan İTÇ I Dönemi'nde devam etmiştir. Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nde nadir olarak temsil edilen formun, Frigya Kültür Bölgesi'nde ele geçen örneklerinin ağız kenarları üzerinde baskı bezeme yer almaktadır.

4. 3. Kulplar ve Tutamaklar

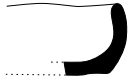
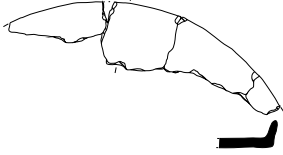

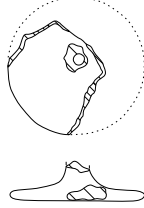
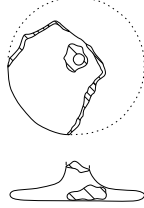

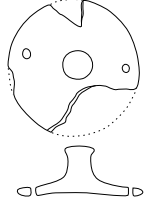
Kap üzerindeki duruşlarına ve formlarına göre adlandırılan kulp ve tutamaklar, İTÇ I Dönemi için tipik olan yeni formların ortaya çıkması ile birlikte dikey kulplar, yatay kulplar, ilmik kulplar, at nalı tutamaklar ve ip delikli tutamaklar olmak üzere beş ana grup altında değerlendirilmiştir.

Dikey Kulplar: Kabın boynunda, ağız kenarı ile boyun veya gövde arasında, ya da gövde üzerinde bulunan, ağız kenarına dik açılı yerleştirilmiş kulplardır (Ökse, 1999: 93).

Frigya Kültür Bölgesi çanak çömlek gruplarında dikey kulplar, İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde çoğunlukla Geç Kalkolitik Dönem sonları ile İTÇ'ye Geçiş Dönemi için tipik olan oval kesitli iken, İTÇ I Dönemi'nde yuvarlak kesitli örnekler de ortaya çıkmaya başlar (Lev. 2: 12-13; 4: 19; 5: 25-29; 6: 33-34; 7: 35-37; 9: 41; 10: 47; 11: 49; 13: 60; 14: 67-68; 20: 96-100; 21: 101-104; 22: 105-108; 23: 109-111; 24: 112-114; 25: 115-117; 28: 128-130; 32: 150-152; 33: 156-158; 36: 170-171).

Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleği için karakteristik olan dikey kulpların kesitleri ise, çoğunlukla şerit şeklindedir. Özellikle Beycesultan yerleşmesinde bulunan kulplar, bölgede bulunan diğer yerleşmelerden farklı olarak çok uzun ve ince formdadır (Lev. 56: 261; 61: 284-287; 64: 294-296). Bunun yanı sıra İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde Kaklık Mevkii (Lev. 46: 215), İTÇ I Dönemi'nde Beycesultan yerleşmesinde bulunan amforalara özgü olan büyük abartılı dikey kulplar (Lev. 66: 300-302), Frigya Kültür Bölgesi çanak çömleği içerisinde görülmemektedir.

Tablo 12: Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi Tava ve Kapak Formları

Form İsimleri	İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi		İlk Tunç Çağı I Dönemi		
	<i>Küllüoba</i>	<i>Kaklık Mevkii</i>	Frigya Kültür Bölgesi		Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi
			Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu	Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu	
			<i>Küllüoba</i>	<i>Demircihöyük</i>	
Tavalar					
Kapaklar					

Yatay Kulplar: Kabın boyun ya da gövdesi üzerinde bulunan ve ağız kenarına paralel olarak yerleştirilmiş kulplardır (Ökse, 1999: 93).

Geç Kalkolitik Çağ'dan itibaren görülüp, İTÇ I Dönemi'nde devam eden yatay kulplar, Frigya Kültür Bölgesi çanak çömleğinde kaselerde ağız kenarı üzerine (Seeher, 1987: Lev. 34: 4-6) (Ay Efe, 1999: Lev. 14: 16) çömleklerde ise ağız kenarının hemen altına paralel olarak yerleştirilmiştir (Lev. 27: 124-125; 35: 168). Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu'nda çoğunlukla oval kesitli olan bu kulplar, Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu'nda ise köşelidir.

Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nde Kaklık Mevkii yerleşmesinde bu kulplar oldukça nadirken, Beycesultan yerleşmesinde farklı olarak omurgalı kaselerin ağız kenarında dik bir açı ile yatay olarak yer almaktadır (Lev. 60). Bu örneklerin en yakın benzerleri Burdur Bölgesi'nde görülmektedir.

İlmik Kulplar: Genellikle dikey doğrultuda yükselen, ya da yatay kulp biçiminde kap gövdesine yerleştirilen kulplardır. Bu kulp formu ilmik kulp olarak da bilinmektedir.

Frigya Kültür Bölgesi İTÇ I Dönemi çanak çömleği için karakteristik olan ilmik kulplar, çoğunlukla kaseler ile temsil edilmektedir. İlmik kulpların kesitleri, Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu'nda yuvarlak iken (Lev. 18), Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu'nda İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde oval veya dörtgen olup (Lev. 11:2; 31), İTÇ I Dönemi'nde yuvarlaktır. Her iki çanak çömlek grubunda da bu kulpların üzerine benzer şekilde yalancı burma, oluk bezeme ve memecik bezeme gibi bezeme çeşitleri uygulanmıştır.

Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleğinde nadir görülen ilmik kulp formu, İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde Kaklık Mevkii yerleşmesinde, Frigya Kültür Bölgesi'nde olduğu gibi kaseler ile temsil edilmektedir (Lev. 40: 189-190).

At Nalı Tutamaklar: Kabın ağız kenarının hemen altına, yatay bir şekilde karşılıklı olarak çoğunlukla iki veya daha fazla yerleştirilmiş at nalına benzeyen tutamaklardır.

İTÇ'ye Geçiş Dönemi çanak çömleğinin belirleyici özelliklerinden biri olan at nalı tutamaklar, Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu'nda çapı 20 cm'den büyük kaseler ve çömlekler üzerinde bulunurken (Lev. 16; 27: 122-123, 126-127), Yukarı Sakarya

Çanak Çömlek Grubu'nda yalnızca çömlekler üzerinde yer almaktadır (Lev. 8: 39; 34: 163). Kabın üzerinde işlevsel olmalarının yanı sıra dekoratif öğeler olarak da kullanılan at nalı tutamaklar, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleğinde bulunmamaktadır (Seeher, 1987: 138).

İp Delikli Tutamaklar: Kabın omzu veya gövdesi üzerine dikey ya da yatay, çoğunlukla karşılıklı olarak yerleştirilmiş, yarım daire veya üçgen biçimli tutamaklardır.

Frigya Kültür Bölgesi'nde boyunlu çömleklere özgü olan ip delikli tutamaklar, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleğinde Beycesultan yerleşmesinin kaba mal ile yapılmış kaseler ile temsil edilmektedir. Demircihöyük ve Küllüoba yerleşmesinde kapların omuz kısmına karşılıklı dikey olarak yerleştirilmiş bu tutamaklar (Lev. 26), Beycesultan yerleşmesinde ağız kenarının hemen altına yatay olarak yerleştirilmiştir (Lloyd ve Mellaart, 1962: Lev. 20: 5-7).

4. 4. Bezemeler

Bezemeye yönelik uygulamalar, kabın kuruluk derecesine göre (nemli, yarı kuru, kuru, pişmiş) farklılık göstermektedir (Ökse, 1999: 29). Bu bağlamda Frigya ve Beycesultan İTÇ I çanak çömleği üzerine bezemeler bu derecelere göre genellikle kabartma, yiv, oluk, boya ve barbotin bezeme şeklinde uygulanmıştır.

Kabartma Bezeme: Kabartma bezeme, nemli kap yüzeyine genellikle şerit veya düğme biçimli, ya da figürlü parçaların yapıştırılması ile oluşturulmaktadır (Ökse, 1999: 34).

Frigya Kültür Bölgesi Demircihöyük ve Yukarı Sakarya çanak çömlek gruplarında kaplar üzerinde çoğunlukla yarım ay motifi ve memecik şeklinde görülen bu bezeme (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 8: 1; 13: 1; 17: 8; 18: 6) (Seeher, 1987: Lev.54: 4-5; 55: 20-21; 57: 15), Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleğinde yalnızca memecik şeklinde görülmektedir (Lloyd ve Mellaart, 1962: Lev. 14: 31; 16: 1; 17: 7; 19: 4, 10).

Demircihöyük ve Küllüoba yerleşmelerinde at nalı tutamakların taklidi olarak tanımlanabilecek küçük yarım ay biçimli olan kabartma bezemeler, her iki yerleşmede de benzer şekilde kaselerin ve testilerin üzerinde görülmektedir (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev.22: 1) (Seeher, 1987: Lev. 52: 11; 57: 5). Bunun yanı sıra bu bezemeler,

Demircihöyük yerleşmesinde farklı olarak bazen testiler üzerinde genellikle memecik bezeme ile birlikte kullanılmıştır.

Her iki kültür bölgesi çanak çömleğinde de bulunan diğer bir kabartma bezeme şekli olan, küçük yumru veya sivri çıkıntı biçimindeki memecik bezeme ise benzer şekilde genellikle kaseler, testiler ve amforalar üzerinde görülmektedir.

Yiv Bezeme: Ucu sivri bir aletle çizilen, “V” kesitli kalın ve derin çizgilerden oluşan bezeme yiv bezeme olarak adlandırılmaktadır (Ökse, 1999: 31).

Frigya Kültür Bölgesi İTÇ I çanak çömleğinde yaygın olarak görülen yiv bezeme, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleğinde nadir olarak temsil edilmektedir.

Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu’nda Yukarı Söğütözü I, Erenköy II ve Küllüoba yerleşmelerinde genellikle gövde parçaları üzerinde şevron şeklinde görülen bu bezeme (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 21: 9-12) (Efe, 1994b: Lev. 4: 33-34; 5: 46-50), Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu’nda çeşitli şekillerde testiler ve boyunlu çömlekler için tipiktir (Seeher, 1987: Lev. 32: 13; 36: 1-4, 7; 37: 11; 39: 1-2; 46: 5-8; 48: 10; 55: 1-8).

Oluk bezeme: Ucu sivri bir aletle çizilen “U” kesitli kalın ve derin çizgilerden oluşan bezeme oluk bezeme olarak adlandırılmaktadır (Ökse, 1999: 31).

Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleği için karakteristik bezeme olan oluk bezeme, Frigya Kültür Bölgesi’nde Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu’nda görülmektedir. Beycesultan yerleşmesinde testiler ve çömlekler üzerinde oldukça yoğun şekilde görülen bu bezemenin, Küllüoba yerleşmesinde gövde parçaları üzerinde görülen örnekleri, Beycesultan örneklerine benzer şekilde ince cidarlı ve parlak açıktır (Lev. 61: 284; 62: 288, 290; 63: 291, 293; 64: 295-296; 65: 297-298; 68: 307-309) (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 17: 3a-c).

Boya Bezeme: Kabın içerdiği değişik bileşimli minerallerden ötürü farklı renk veren kilden yapılmış karışımın, hamur ya da astar yüzeyine, fırça ya da benzeri bir aletle sürülmesiyle yapılan bir bezeme çeşididir (Ökse, 1999: 35).

Frigya Kùltür Bölgesi çanak çömleğinde genellikle açık renk üzerine kırmızı boya şeklinde görùlen bu bezeme, Beycesultan İTÇ I Kùltür Bölgesi'nde siyah üzerine beyaz boya şeklinde görùlmektedir.

İlk defa İTÇ I Dönemi'nde ortaya çıkan, ancak daha çok İTÇ II çanak çömleği için karakteristik olan kırmızı boya bezeme, özellikle Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu için karakteristik olup (Lev. 19: 93-95), Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu'nda nadir olarak temsil edilmektedir (Lev. 31: 146; 35: 166). Çoğunlukla haç motifi şeklinde görùlen bu bezeme, Küllüoba'da istisna bir çömlek parçası dışında, kaselerin iç yüzeyine açık renkli bir zemin üzerine koyu kırmızı renk kullanılarak uygulanmıştır. Beycesultan İTÇ I Kùltür Bölgesi çanak çömleğinde ise bu tip kaselere rastlanmamaktadır.

Geç Kalkolitik'ten itibaren görùlen bir bezeme türü olan siyah üzerine beyaz boya bezeme, Beycesultan İTÇ I Kùltür Bölgesi çanak çömleğinde, Beycesultan ve Kusura yerleşmelerinde çeşitli kap formları üzerinde görülürken (Lev. 50: 232; 51: 234; 52: 235; 56: 259; 69: 319), Frigya Kùltür Bölgesi çanak çömleğinde Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu'nda sadece küçük parçalar üzerinde görùlmektedir (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 21: 12)

Barbotin Bezeme: İlk defa İTÇ I Dönemi'nde görülüp, İTÇ II Dönemi'nde de devam eden ve balık pulu olarak da adlandırılan bezeme, kabın doğrudan astarsız yüzeyine yine kendi hamurunun yapıştırılması ile oluşturulmaktadır.

Beycesultan İTÇ I Kùltür Bölgesi'nde Beycesultan çanak çömleği içerisinde amfora formu için karakteristik olan bu bezeme (Lev. 66), Frigya Kùltür Bölgesi'nde Küllüoba çanak çömleğinde tek bir testi üzerinde temsil edilmektedir (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 17: 3). Bezeme her iki yerleşmede de benzer şekilde kabın gövdesinin konsantrik olarak bölünmesi ve bunlardan birinin bezenmesi şeklinde uygulanmıştır.

SONUÇ

Gordon Childe arkeolojik kültür kavramını “*bir toplum tarafından üretilen arkeolojik malzemenin belirli bir bölgedeki yayılımı, o toplumun kültürünü tanımlar*” şeklinde ifade etmiştir. Konu edilen zaman dilimi Anadolu’da yazının olmadığı bir dönem olduğu için kültür farklılıklarını ya da benzerliklerini o dönemde üretilen ve kullanılan materyallerden edinebilmekteyiz. Bu bağlamda çoğu araştırmacı toplumların ürettiği en belirleyici buluntu grubunu çanak çömlek olarak görmektedir. Yerleşmelerdeki diğer buluntulara göre en çok ele geçen malzeme olması ve birçok özelliği bakımından çok yönlü karşılaştırılma olanağı sunması çanak çömleği bu denli önemli kılmaktadır.

Neolitik Dönem’de iklim şartlarının normale dönmesi ile birlikte yerleşik hayata geçilmiş ve tarımsal üretime başlanmıştır. Buna bağlı olarak İlk Tunç Çağı’nda nüfusun artması ile orantılı olarak hammadde ihtiyacı ve üretim artmış, bu durum da kültürel alış verişini yani ticareti ortaya çıkarmıştır. Ticaret ise yerel ve ortak özellikler barındıran çanak çömlek formlarının şekillenmesini sağlamıştır. Sıvı maddeleri sunmak için kullanılan gaga ağızlı testilerin, muhafaza etmek ve taşıma amacı ile kullanılan amforaların İTÇ’de ortaya çıkması bunun en iyi göstergesidir. Bu veriler doğrultusunda kültürlerin oluşumu ve yayılımında en önemli etkenin coğrafi konum ve buna bağlı olarak bölgeler arası kültürel ilişkilerin yanı sıra etnik gruplar tarafından yapılan göç hareketleri olduğu söylenebilir.

Batı Anadolu Bölgesi’nde İTÇ’ye Geçiş Dönemi’nde, çoğunlukla sınırlarını yerel çanak çömlek özelliklerinin belirlediği kültür bölgeleri oluşmaya başlar. İTÇ I Dönemi’nde bu sınırların hatları belirginleşir ve yerel özelliklerin yanı sıra bazı ortak özellikler ortaya çıkar. İTÇ I Dönemi’nde Frigya Bölgesi’nde Demircihöyük ve Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu olmak üzere iki farklı çanak çömlek grubu ortaya çıkarken, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi’nde bu dönemde herhangi bir çanak çömlek grubunun sınırı çizilememiştir.

İTÇ’ye Geçiş Dönemi’nde Frigya Kültür Bölgesi’nde yer alan çanak çömlek grupları arasında önemli farklılıklar varken, İTÇ I Dönemi’nde bu farklılık azalarak

yerini yakın benzerliklere bırakır. Frigya Kültür Bölgesi ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nde ise bu durum tam tersidir. İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde görülen yakın benzerlikler, İTÇ I'de azalarak yerini daha çok yerel özelliklere bırakır.

İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde Geç Kalkolitik Dönem özellikleri devam etmekte ve bunun yanı sıra İTÇ I Dönemi'ne özgü yenilikler yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamaktadır. Geç Kalkolitik Dönem'den devam eden çanak çömlek özelliklerinin en belirginleri, çan biçimli kase, dışa çekik ağız kenarlı kase, omurgalı kase ve dışa açılan boyunlu testi formları ile beyaz boya bezeme türüdür. İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nde ortaya çıkan en önemli özellik ise dönemin karakteristik formu olan gaga ağızlı testilerdir.

Frigya Kültür Bölgesi'nde İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ni Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu içerisinde yer alan Küllüoba (5-3. evreler), Kuştepe, Yukarı Söğütünü I-II ve Erenköy II yerleşmeleri, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nde Kaklık Mevkii ve Kusura (Mezarlık A tabakası) ile Beycesultan (XX-XIX. tabakalar) yerleşmeleri temsil etmektedir.

Demircihöyük yerleşmesinin Korfmann tarafından İTÇ I Dönemi'ne tarihlenen D evresi, Kusura yerleşmesinin Lamb tarafından Geç Kalkolitik'e tarihlenen mezarlık A tabakası ve Beycesultan yerleşmesinin Mellaart tarafından Geç Kalkolitik Çağ'a tarihlenen XX ve İTÇ I Dönemi'ne tarihlenen XIX. tabakaları birçok araştırmacının öne sürdüğü gibi İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne tarihlendirilmelidir. Çünkü söz konusu yerleşmelerin bu tabakalarının İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne tarihlendirilmesi gerektiğinin birtakım gerekçeleri vardır.

Demircihöyük yerleşmesinin E evresi kuvvetli bir yangın geçirdiğinden, bu evrede ele geçirilen çanak çömleğin önemli büyük bir grubu, kırmızı veya gri bir renk almıştır. D katı ise yangın geçirmemiştir. Dolayısıyla bu evrede bulunan gri veya koyu gri renkli çanak çömlek, olasılıkla İTÇ'ye Geçiş Dönemi'nin gri açıkmal grubu ile ilişkilidir (Efe, 1994b: 33). İç Batı Anadolu Bölgesi'nde Geç Kalkolitik Çağ'da ortaya çıkan gri-kahverengi açıkmal grubu Demircihöyük yerleşmesinde İTÇ I Dönemi'nde sadece D evresinde görülürken, Küllüoba yerleşmesinde 5. evrede ortaya çıkan bu mal grubu, Beycesultan yerleşmesinin XIII-XVII. tabakaları öncesinde görülmektedir. Bu da demektir ki bu mal grubu Geç Kalkolitik Çağ sonu ve İTÇ I başı için tipiktir.

Demircihöyük yerleşmesi için tipik olan ve yerleşmenin E evresinden itibaren görülmeye başlayan kırmızı haç motifli kaseler, Küllüoba yerleşmesinde de benzer şekilde İTÇ I'ın başında yani 2. evrede görülmektedir. Yani Demircihöyük yerleşmesinin D evresinde bu tip kaselere rastlanmamaktadır.

Kusura kazısı sonrasında Afyon müzesine satın alma yolu ile kazandırılan Beycesultan yerleşmesinin XVII. tabakasından bildiğimiz sığ oluk bezemeli dar boyunlu gaga ağızlı testi ve beyaz boya bezemeli basık boyunlu testi formları ile Kaklık Mevkii yerleşmesinde bulunan amfora ve beyaz boya bezemeli dışa açılan boyunlu testi formlarının benzerleri söz konusu yerleşmenin mezarlık kısmında ele geçmiştir.

Beycesultan yerleşmesinde İTÇ I Dönemi'nde ortaya çıkan ve bu dönem çanak çömleği için karakteristik olan bazı form ve bezemeler vardır. Bunlardan bir kısmı İTÇ'ye Geçiş Dönemi'ne tarihlenmesi gereken tabakalardan ele geçmiştir. Formlar, XX. tabakadan itibaren görülmeye başlayan içe dönük ağızlı kaseler, amforalar ve yerleşmenin ilk defa XIX. tabakasinda ortaya çıkan gaga ağızlı testilerdir. Bezemeler ise Geç Kalkolitik Çağ için tipik olan ancak XX. tabakada görülmemesine rağmen daha sonraki evrelerde nadir görülen beyaz boya bezeme ve yerleşmenin XVIII. tabakasından itibaren görülen ince cidarlı, parlak ağızlı, oluk bezemedir.

Bu veriler doğrultusunda Demircihöyük, Kusura ve Beycesultan yerleşmelerinin söz konusu tabakaları İTÇ I Dönemi'ne tarihlenen diğer tabakalarına göre Geç Kalkolitik ve İTÇ I çanak çömlek özelliklerini en fazla bir arada bulunduran tabakalardır ve İTÇ'ye Geçiş Dönemi tabakaları olarak kabul edilmelidir (Tablo 13).

İTÇ I Dönemi çanak çömleği, Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgelerinin her ikisinde de Geç Kalkolitik Çağ'da ortaya çıkan ve İTÇ I Dönemi'nde devam eden bazı formların yanı sıra, ilk defa İTÇ I Dönemi'nde ortaya çıkan yeni formlardan oluşmaktadır. Bu da gösteriyor ki her iki kültür bölgesi İTÇ I çanak çömleği bir önceki dönemden gelişerek kesintisiz devam etmiştir.

İTÇ I veya İTÇ IB olarak adlandırılan dönemde Geç Kalkolitik Dönem'den devam eden özellikler tamamen ortadan kalkar ve İTÇ I'e özgü olan yenilikler de ortaya çıkar. Bu yeniliklerin en belirginleri; ilmik kulplu kaseler, siyah ağız kenarlı kaseler (*black topped*), amforalar, küresel gövdeli boyunlu çömlekler ve küpler ile çömlekler

üzerinde yer alan at nalı tutamaklar, barbotin/balık pulu bezeme ve basit profilli kaselerin iç kısmına uygulanan kırmızı haç motifi bezemesi sayılabilir.

İTÇ I Dönemi çanak çömlek özellikleri Frigya Kültür Bölgesi'nde en iyi Demircihöyük (E-G evreleri) ve Küllüoba (2. evre) yerleşmelerinden, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nde Beycesultan (XVIII-XVII. tabakalar) yerleşmesinden bilinmektedir.

İTÇ I Dönemi'nde Kuzeybatı Anadolu Bölgesi hariç, siyah açkılı mal grubu giderek yerini kırmızı astarlı ve açkılı çanak çömleğe bırakır.

Frigya Kültür Bölgesi'nde dışa dönük ağızlı kaselerin yerini tüm İTÇ tabakaları boyunca en yaygın kase formunu oluşturan basit profilli kaseler alırken, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nde bu kaselerin yerini içe dönük ağızlı kaseler almaktadır.

Frigya Kültür Bölgesi'nde yükselen ağızlı fincanlar karakteristik iken, bu forma Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi'nde rastlanmamaktadır. Bu kültür bölgesi çanak çömleği için omurgalı fincanlar tipiktir.

Frigya Kültür Bölgesi Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu'nda karakteristik olan emzikli gaga ağızlı testi formu, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleği içerisinde bulunmamaktadır.

İlk Tunç Çağı I'de ortaya çıkan yeni formlardan biri olan amforalar, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleğinde abartılı dikey şerit kulplara sahipken, Frigya Kültür Bölgesi amforalarında bu kulp uygulaması görülmez.

Boyunlu çömlekler Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleği içerisinde bulunmazken, "s" profilli ve içe kapanan ağızlı küresel gövdeli form dışında bu çömlek Frigya Kültür Bölgesi'nin tipik çömlek formlarından biridir. Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleğinde ise yaygın grup devrik boyunlu küresel gövdeli çömleklerdir.

İlmik kulp ve at nalı tutamak Frigya Kültür Bölgesi çanak çömleğinde en yaygın kulp ve tutamak uygulaması iken, Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi çanak çömleğinde tutamak uygulaması çok nadir olup, burada yaygın grubu dikey şerit kulplar oluşturmaktadır.

Frigya Kùltür Bölgesi için karakteristik olan yiv bezeme, Beycesultan İTÇ I Kùltür Bölgesi'nde yerini oluk bezemeye bırakmaktadır.

Tüm bu veriler İç Batı Anadolu Bölgesi İTÇ kronolojisi için çok önemlidir. Çünkü çalışmanın kapsamına giren veya girmeyen birçok yerleşme stratigrafisindeki boşluklar, kazısı daha iyi yapılmış kesintisiz bir stratigrafiye sahip olan yerleşmeler sayesinde doldurulabilmiştir (Tablo 13).

Kùltür bölgelerinin sınırları doğrultusunda Frigya Kùltür Bölgesi içerisinde yer alan Demircihöyük ve Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grupları daha fazla ortak özelliklere sahipken, Beycesultan İTÇ I Kùltür Bölgesi çanak çömleğinde daha çok yerel özellikler ağır basmaktadır. Bunun yanı sıra Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu'nun coğrafi konumu itibariyle Beycesultan İTÇ I Kùltür Bölgesi çanak çömleği ile daha fazla ortak özelliğe sahip olması, bu çanak çömlek grubunun Demircihöyük Çanak Çömlek Grubu ile Beycesultan İTÇ I Kùltür Bölgesi arasındaki kùltür alışverişinde köprü görevi görmüş olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, Beycesultan İTÇ I Kùltür Bölgesi'nin çalışmanın konusuna dahil olan yerleşmeleri arasında yoğun benzerlikler olmasına rağmen belirgin farklılıklar da dikkat çekmektedir. Bu yüzden söz konusu döneme ilişkin bölgede yapılacak olan daha fazla kazı ve araştırma belki de bu kùltür bölgesi içerisinde farklı çanak çömlek gruplarının sınırlarının çizilmesine yardımcı olabilir.

Tablo 13: Frigya ve Beycesultan İTÇ I Kültür Bölgesi İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Karşılaştırmalı Kronoloji

İTÇ'ye Geçiş	Küllüoba 5-3. tabakalar=Kaklık Mevkii	Çan Tipli Kase, Dışa Çekik Ağızlı Kase, Dışa Açılan Ağızlı Kase, Basit Profilli Kase, İçe Dönük Ağızlı Kase, Küresel Gövdeli Fincan "S" Profilli ve İçe Kapanan Ağızlı Küresel Gövdeli Çömlek	İlmik Kulp
	Kuştepe ve Yukarı Söğütönu II=Kaklık Mevkii	Çan Tipli Kase, Dışa Çekik Ağızlı Kase, Dışa Açılan Ağızlı Kase, Amfora Devrik Boyunlu Küresel Gövdeli Çömlek	İlmik Kulp
	Küllüoba 3. tabaka (İTÇ'ye Geçiş)=Demircihöyük D evresi	Basit Profilli Kase, Dar Boyunlu Gaga Ağızlı Testi, Amfora İçe Dönük Ağızlı Küresel Gövdeli Çömlek	Ağız Üzerine Yerleştirilmiş Yatay Kulp
	Kaklık Mevkii=Kusura A	İçe Dönük Ağızlı Kase, Dışa Açılan Boyunlu Testi, Amfora	Siyah Üzerine Beyaz Boya Bezeme
	Kaklık Mevkii=Beycesultan GKÇ 4(XXIV-XX)+İTÇ I (XIX-XVII)	İçe Dönük Ağızlı Kase, Omurgalı Kase, Küresel Gövdeli ve Omurgalı Fincan, Amfora Devrik Boyunlu Küresel Gövdeli Çömlek	Oluk Bezeme Abartılı Şerit Kulplar
	Beycesultan XX-XIX. tabakalar (İTÇ'ye Geçiş)=Kusura A	İçe Dönük Ağızlı Kase, Dar Boyunlu Gaga Ağızlı Testi, Basık Boyunlu Testi	Oluk Bezeme Siyah Üzerine Beyaz Boya Bezeme
İTÇ I	Küllüoba 2. tabaka (İTÇ I)=Demircihöyük E-F evreleri (İTÇ I)	Dışa Açılan Ağızlı Kase, Basit Profilli Kase, Yarı Küresel Gövdeli Kase, Yükselen Ağızlı Fincan Gaga Ağızlı Testiler, Amfora, Boyunlu ve Küresel Gövdeli Çömlekler	İlmik Kulp At Nalı Tutamak Yiv Bezeme
	Beycesultan XVIII-XVII. tabakalar (İTÇ I)=Küllüoba 2. tabaka(İTÇ I)	İçe Dönük Ağızlı Kase, Küresel Gövdeli Fincan Gaga Ağızlı Testiler	Oluk Bezeme Barbotin Bezeme

Kaynak: Efe,Topbaş ve İlaslı, 1995: 373-375; Efe ve Ay Efe, 2000:20-21, 25, 35 sayfalarından düzenlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Abay, Eşref (2012), “Beycesultan”, Altan Çilingiroğlu, Zeynep Mercangöz ve Gürcan Polat (Ed.); *Ege Üniversitesi Arkeoloji Kazıları*, Arkadaş Yayınevi: İzmir.
- Abay, Eşref ve Dedeoğlu, Fulya (2004), “2003 Yılı Denizli/Çivril Ovası YüzeY Araştırması”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S: 22, ss. 41-50.
- Abay, Eşref ve Dedeoğlu, Fulya (2007), “2005 Yılı Denizli/Çivril Ovası YüzeY Araştırması”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S: 24, ss. 277-292.
- Akdeniz, Engin (1997), “1995 Yılı Büyük Menderes Ovası ve Çevresi YüzeY Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S: 14, ss. 233-254.
- Akdeniz, Engin (1999), *Büyük Menderes Havzasının Demirçağı Öncesi Kùltürleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ay-Efe, Şükriye Meral Deniz (1999), *Küllüoba Geç Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı I Çanak Çömleğı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baştürk, Mahmut Bilge, Arslan, Asuman, Baştürk, Elif, Yedidağ, Turgay Yaşar (2016), “Dünden Bugüne Şarhöyük (Dorylaion): 2015 Sezonu”, *Kazı Sonuçları Toplantısı*, S: 38, C: III, ss.263-274.
- Bilgen, Nejat (2007), “Seyitömer Höyüğü 2006 Yılı Kazısı”, *Kazı Sonuçları Toplantısı*, S: 29, C: 1, ss. 321-332.
- Bilgen, Nejat (2008), “Seyitömer Höyüğü 2007 Yılı Kazısı”, *Kazı Sonuçları Toplantısı*, S: 30, C: 2, ss. 71-88.
- Bilgen, Nejat (2015a), *Seyitömer Höyüğü I*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları: İstanbul.
- Bilgen, Nejat (2015b), *Seyitömer Kazısı Ön Raporu: 2013-2014*, Üçmart Press: Kütahya.
- Bilgen, Nejat ve diğlerleri (2010), “Seyitömer Höyüğü 2009 Yılı Kazısı”, *Kazı Sonuçları Toplantısı*, S: 32, C:1, ss. 367-380.

- Bilgen, Nejat ve diğlerleri (2011a), “Seyitömer Höyüğü 2010 Yılı Kazısı”, *Kazı Sonuçları Toplantısı*, S: 33, C:1, ss. 233-256.
- Bilgen, Nejat ve diğlerleri (2011b), *Seyitömer Höyük Kazısı Ön Raporu: 2006-2010*, Üçmart Press: Kütahya.
- Bilgen, Nejat ve diğlerleri (2012a), *Seyitömer Höyük 2011 Yılı Kazı Raporu*, Üçmart Press: Kütahya.
- Bilgen, Nejat ve diğlerleri (2012b), *Seyitömer Höyük 2012 Yılı Kazı Raporu*, Üçmart Press: Kütahya.
- Bilgen, Nejat, Coşkun, Gökhan ve Bilgen Zeynep (2009), “Seyitömer Höyüğü 2008 Yılı Kazısı”, *Kazı Sonuçları Toplantısı*, S: 31, C: 1, ss. 341-354.
- Bittel, Kurt (1942), *Kleinasiatiscbe Studien*, Istanbuler Mitteilungen, S:5, İstanbul.
- Bittel, Kurt ve Otto, Heinz (1939), *Demirci-Hüyük: Eine vorgesechictliche Siedlung an der Phrygisch-Bithynisehen Grenze*, Berlin.
- Blegen, Carl William ve diğlerleri (1950), *Troy I: General Introduction-The First and Second Settlements*, Priston University Press: New Jersey.
- Burke, Peter (2004), *What is Cultural History?*, Cambridge: Polity Press.
- Burney, Charles (1956), “Northern Anatolia Before Classical Times”, *Anatolian Studies*, S: VI, ss. 187.
- Chaput, Ernest (1941), *Phrygie: Tome I, Geologie et geographie physique exploration archeologique*, Editions De Boccard: Paris.
- Childe, Vere Gordon (1929), *The Danube Prehistory*, Oxford University Press: Oxford.
- Çilingiroğlu, Çiler (2014), “Kültür Tarihçiliği Kısacında Türkiye Arkeolojisi: Arkeolojiye Kanatlarını Verebilir miyiz?”, [Bildiri], Çiler Çilingiroğlu ve Pınar Özgüner (Eds.); *1. Teorik Arkeoloji Grubu-Türkiye Toplantısı Bildirileri*, 9-10 Mayıs, İzmir, ss. 13-23.

- Darga, Muhibbe (1993), “Şarhöyük-Dorylaion Kazıları (1989-1992)”, *Kazı Sonuçları Toplantısı*, S: 15, ss. 481-502.
- Darkot, Besim ve Tuncel Metin (1995), *Ege Bölgesi Coğrafyası*, İstanbul Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Dedeoğlu, Fulya (2010), *Neolitik Çağdan Erken Tunç Çağ Sonuna Kadar Yukarı Menderes Havzası: Kültürel, Sosyal ve Ekonomik Süreç*, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Dedeoğlu, Fulya (2012), “Yukarı Menderes Havzası Dağlık Bölge Yüzey Araştırması 2011 Yılı Çalışmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S: 30, C:1, ss. 215-226.
- Dedeoğlu, Fulya (2014), “Yukarı Menderes Havzası (Çivril, Çal, Balkan) Dağlık Bölge Yüzey Araştırmaları”, *Geçmişten Günümüze Denizli, Denizli'nin Derin Geçmişi: Kazı ve Araştırmalar*, S: 38, ss. 4-11.
- Dedeoğlu, Fulya, Konakçı, Erim ve Çarkı, Muhip (2013), “Yukarı Menderes Havzası Dağlık Bölge Yüzey Araştırması 2012 Yılı Çalışmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S: 31, C: 2, ss. 367-376.
- Dedeoğlu, Fulya, Konakçı, Erim ve Ozan, Ali (2014), “Yukarı Menderes Havzası Dağlık Kesim Yüzey Araştırması Projesi 2013 Yılı Çalışmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S: 32, C:2, ss. 151-160.
- Easton, Donald (1976), “Towards a Chronology for the Anatolian Early Age”, *Anatolian Studies*, S:26, ss.145-173.
- Efe, Turan (1988), *Demircihöyük: Die Ergebnisse der Ausgrabungen 1975-1978; Die Keramik 2 Die Frühebronzezeitliche Keramik der Jüngerer Phasen (ab Phase H)*, Band: III-2, Philipp von Zabern: Mainz.
- Efe, Turan (1990), “1988 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S: 7, ss. 405-424.
- Efe, Turan (1991), “1989 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S: 8, ss. 163-178.

- Efe, Turan (1992), “1990 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S: 9, ss. 561-583.
- Efe, Turan (1993), “1991 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S: 10, ss. 345-364.
- Efe, Turan (1994a), “1992 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S: 11, ss. 571-592.
- Efe, Turan (1994b), “Eskişehir Yöresindeki Bazı Höyüklerde Saptanmış Olan İlk Tunç Çağı’na Geçiş Evresi Çanak Çömleği”, *Anadolu Araştırmaları*, S:XIII, ss. 17-46.
- Efe, Turan (1995), “1993 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S: 12, ss. 245-266.
- Efe, Turan (1995), “1994 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S: 13, C:1, ss. 131-153.
- Efe, Turan (1996), “1995 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S: 14, C:2, ss. 215-232.
- Efe, Turan (2001), *The Salvage Excavations at Orman Fidanlığı: A Chalcolithic Site in Inland Northwestern Anatolia*, TASK Vakıf Yayınları: İstanbul.
- Efe, Turan (2003a), “Pottery Distribution Within the Bronze Age of Western Anatolia and its İmplications upon Culturel, Political (and Ethnic?) Entities”, Mihriban Özbaşaran, Oğuz Tanındı ve Ahmet Boratav (Ed.), *Güven Arsebük İçin Armağan Yazıları*, Ege Yayınları: İstanbul, ss. 87-104.
- Efe, Turan (2003b), “Batı Anadolu Tunç Çağı Uygarlığının Doğuşu”, Tunç Bakışlar, *Arkeo Atlas*, S: 2, ss. 92-129.
- Efe, Turan (2004), “Kültür Gruplarından Krallıklara: Batı Anadolu’nun Tarihöncesi Kültürel ve Siyasal Gelişim Profili”, *Colloquium Anatolicum*, S:III, ss.15-29.

- Efe, Turan ve Ay-Efe, Şükriye Meral Deniz (2000), “Early Bronze Age I Pottery From Küllüoba Near Seyitgazi, Eskişehir”, *Anatolia Antiqua (Eski Anadolu)*, S:VIII, ss. 1-87.
- Efe, Turan ve Ay-Efe, Şükriye Meral Deniz (2001), “Küllüoba: İç Kuzeybatı Anadolu’da Bir İlk Tunç Çağı Kenti; 1996-2000 Yılları Arasında Yapılan Kazı Çalışmalarının Genel Değerlendirilmesi”, *Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi*, S:4, ss. 45-78.
- Efe, Turan, Sarı, Deniz ve Fidan, Erkan (2011), “The Significance of the Keçiçayırı Excavations in Prehistory of Inland Northwestern Anatolia”, *Archaeological Research in Western Central Anatolia (Third International Symposium of Archaeology)*, ss. 9-28.
- Efe, Turan, Topbaş, Ahmet ve İlaslı, Ahmet (1995), “Salvage Excavations of the Afyon Archaeological Museum, Part 1: Kaklık Mevkii, A Site Transitional to the Early Bronze Age”, *Studia Troica*, S: 5, ss.357-399.
- Efe, Turan, Topbaş, Ahmet ve İlaslı, Ahmet (1998), “Salvage Excavations of the Afyon Archaeological Museum, Part 2: The Settlement of Karaoğlan Mevkii and The Early Bronze Age Cemetery of Kaklık Mevkii”, *Anatolia Antiqua*, S: VI, ss.21-94.
- Erdoğu, Burçin ve Çevik, Özlem (2015), “Batı Anadolu Kronolojisi ve Terminolojisi: Sorunlar ve Öneriler”, *Anadolu Prehistorya Araştırmaları Dergisi*, S: 1, ss. 29-45.
- Fidan, Erkan (2011), *Küllüoba İlk Tunç Çağı Mimarisinin Batı Anadolu ve Ege Dünyası İçindeki Yeri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- French, David Henry (1967), “Prehistoric Sites in Northwest Anatolia: The İznik Area”, *Anatolian Studies*, S:17, ss. 49-100.
- French, David Henry (1969a), “Prehistoric Sites in Northwest Anatolia, II, The Balıkesir and Akhisar/Manisa Areas”, *Anatolian Studies*, S: XIX, ss. 41-98.

- French, David Henry (1969b), *Anatolia and the Aegean in the Third Millenium B. C.* *Anatolia and the Aegean in the Third Millenium B. C.*, C: 1, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Cambridge University, Cambridge.
- G Gürkan ve Jürgen, Seeher (1991), “Die Frühbronzezeitliche Nekropole von Küçükhöyük bei Bozüyük”, *İstanbul Mitteilungen*, S: 41, ss. 39-96.
- Gill, David (2000), “A Rich and Promising Site”: Winifred Lamb (1894-1963), Kusura and Anatolian Archaeology”, *Anatolian Studies*, S:50, ss. 1-10.
- Goldmann, Hetty (1956), *Excavations at Gözlükule, Tarsus From the Neolithic Through the Bronze Age*, Princeton Üniversity Publication: New Jersey.
- Haspels, Caroline Henriette Emilie (1971), *The Highlands of Phrygia: The Sites and Monuments*, Princeton University Press: Princeton.
- Koerte, Alfred (1909), "Ein Altphrygischer Tumulus bei Bos-Öyük", *Athenien Mitteilungen* 24, ss: 1.
- Korfmann, Manfred (1983), *Demircihöyük: Die Ergebnisse der Ausgrabungen 1975-1978;Architektur Stratigraphie und Befunde*, Band: I, Philipp von Zabern: Mainz.
- Korfmann, Manfred (1995), “Kumtepe 1993. Bericht über die Rettungsgrabungen”, *Studia Troica*, S:5, ss.237-291.
- Kökten, Kılıç (1948), “1944-1948 Yıllarında Prehistoryası Araştırılan Yerler”, *Türk Tarih Kongresi*, S: IV, ss. 198-202.
- Lamb, Winifred (1937), Excavations at Kusura near Afyon Karahisar, *Archaeologia*, S: LXXXVI, ss. 1-64.
- Lamb, Winifred (1938), “Excavations at Kusura near Afyon Karahisar: II”, *Archaeologia LXXXVII*, London, ss. 217-273.
- Lloyd, Seton ve Mellaart, James (1962), *Beycesultan Vol I, The Chalcolithic and Early Bronze Age Levels*, The British Institute of Archaeology at Ankara: London.

- Martin Leake, William (1824), *Journal of a Tour in Asia Minor with Comparative Remarks on the Ancient and Modern Geography of that Country*, John Murray: London.
- Mellaart, James (1954), "Preliminary Report on a Survey of Pre-Classical Remains in Southern Turkey", *Anatolian Studies*, S:4, ss.175-240.
- Mellaart, James (1955), "Some Prehistoric Sites in Western Anatolia", *İstanbul Mitteilungen*, S: VI, ss. 55-88.
- Mellaart, James (1971), "Anatolia, c. 4000-2300 B.C" *The Cambridge Ancient History Third edition Volume 1, Part 1*, ss. 363-416.
- Mellink, Machteld Johanna (1992), "Anatolian Chronology", Robert Ehrich (Ed.); *In Chronologies in Old World Archaeology*, The University of Chicago Press: Chicago.
- Mitchell Ramsay, William (1890), *Historical Geography of Asia Minor*, John Murray: London.
- Mitchell Ramsay, William (1895), *Cities and Bishopries of Phrygia I, II*, Oxford University Press: London.
- Moir Calder, William (1928), "Exploration Archeologique de la Phrigie", *Monumenta Asiae Minoris Antiqua I*, ss: hrt. XXIX, XXXI.
- Oğuz Arık, Remzi (1956), *Ankara-Konya, Eskişehir-Yazılıkaya Gezileri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları: Ankara.
- Ökse, Ayşe Tuba (1999), *Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları: İstanbul.
- Sarı, Deniz (2004), *Küllüoba İlk Tunç Çağı II Çanak Çömleği*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sarı, Deniz (2007), "Küllüoba'da Ele Geçirilen Siyah Ağız Kenarlı (Black-Topped) Kaselerden Birkaç Örnek" Metin Alparıslan, Meltem Doğan-Alparıslan ve Hasan

- Peker (Ed); Vita/Hayat Belkıs Dinçol ve Ali Dinçol' a Armağan, Ege Yayınları, İstanbul, ss. 647-655.
- Sarı, Deniz (2011), *İlk Tunç Çağı ve Orta Tunç Çağı'nda Batı Anadolu'nun Kültürel ve Siyasal Gelişimi*, Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sarı, Deniz (2012), “İTÇ ve OTÇ'de Batı Anadolu'nun Kültürel ve Siyasal Gelişimi”, *Mimarlar, Arkeologlar, Sanat Tarihçileri, Restoratörler Ortak Platformu*, S:7, ss.112-249.
- Seeher, Jürgen (1987), *Demircihöyük: Die Ergebnisse der Ausgrabungen 1975-1978; A Die Neolithische und Chalkolithische Keramik B Die Frühbronzezeitliche Keramik Der Alteren Phasen (bis Phase G)*, Band: III-1, Philipp von Zabern: Mainz.
- Seeher, Jürgen (1991), “Die Nekropol von Demircihüyük-Sarıket”, *İstanbul Mitteilungen*, S: 41, ss. 97-124.
- Seeher, Jürgen (1992), “Die Nekropol von Demircihüyük-Sarıket”, *İstanbul Mitteilungen*, S: 42, ss. 5-19.
- Sharp Joukowsky, Martha (1986), *Prehistoric Aphrodisias I: An Account of the Excavations and Artifact Studies*, Brown University: USA.
- Şahin, Fatma (2013), *Küllüoba Höyüğü Orta Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi (Übergangsperiode): Mimari ve Çanak Çömlek*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taciser ve Sivas (2003), “Eskişehir-Kütahya-Afyonkarahisar İlleri 2001 Yılı Yüzey Araştırması”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S: 20, ss. 285-298.
- Topbaş, Ahmet (1992), “Kütahya Seyitömer Höyüğü 1990 Yılı Kurtarma Kazısı”, *Müze Kurtarma Kazıları*, S: II, ss.11-34.
- Topbaş, Ahmet (1993), “Seyitömer Höyüğü 1991 Yılı Kurtarma Kazısı”, *Müze Kurtarma Kazıları*, S: III, ss.1-30.

- Topbaş, Ahmet (1994), “Seyitömer Höyüğü 1992 Yılı Kurtarma Kazısı”, *Müze Kurtarma Kazıları*, S: IV, ss.297-310.
- Tüfekçi Sivas, Taciser (1999), *Eskişehir-Afyonkarahisar-Kütahya İl Sınırları İçindeki Phryg Kaya Anıtları*, Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir.
- Tüfekçi Sivas, Taciser (2004), “2002 Yılı Eskişehir-Kütahya-Afyonkarahisar İlleri Yüzey Araştırması”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S: 21, ss. 155-166.
- Tüfekçi Sivas, Taciser (2008), “Şarhöyük (Dorylaion)”, *Aktüel Arkeoloji*, S: 9.
- Tüfekçi Sivas, Taciser (2009), “Eskişehir’in tarihini Aydınlatan Işık: Şarhöyük (Dorylaion)”, *Eski Yeni, Aylık Şehir Kültür Dergisi*, ss. 6-9.
- Üstün-Türkteki, S. (baskıda), “Beycesultan İlk Tunç Çağı I Çanak Çömleğinin Yayılım Alanı ve Özellikleri”, Bilgen, N.-Harrison, L. ve Kuru, A. (Eds.); *Buffalo*, Sunny Press: New York.
- Weninger, Bernhard ve Easton, Donald (2014), “The Early Bronze Age Chronology of Troy (Periods I-III): Pottery Seriation, Radiocarbon Dating and the Gap”, Barbara Horejs ve Mathias Mehofer (Eds.); *Western Anatolia before Troy: Proto-Urbanisation in the 4th Millennium BC?*, Austrian Academy of Sciences Press: Vienna, ss. 157-199.
- Yakar, Jak (1979), “Troy and Anatolian Early Bronze Age Chronology”, *Anatolian Studies*, S:29, ss. 51-67.
- Yakar, Jak (2000), *Ethnoarchaeology of Anatolia. Rural Socia-Economy in the Bronze and Iron Ages*, Graphit Press: Jerusalem.

EK 1

KATALOG

Küllüoba İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

Levha 1

1. Çan Biçimli Kase Parçası (Form 1). Dışta gri, içte siyah renkli, astarsız ve iyi açkılı (Mal B1). 4. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 6: 1).
2. Dışa Çekik Ağızlı Kase Parçası (Form 2). Kırmızı renkli, astarlı ve iyi açkılı (Mal A). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 10: 4).
3. Dışa Çekik Ağızlı Kase Parçası (Form 2). Siyah renkli, astarsız ve iyi açkılı (Mal B1). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 10: 3).
4. Dışa Çekik Ağızlı Kase Parçası (Form 2). Siyah renkli, astarsız ve açkılı (Mal E1). 5. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 3: 1).
5. Dışa Çekik Ağızlı Kase Parçası (Form 2). Kahverengi renkli, astarsız ve iyi açkılı (Mal E1). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 10: 5).
6. Dışa Çekik Ağızlı Kase Parçası (Form 2). Dışta pembe-bej, içte siyah renkli, astarsız ve iyi açkılıdır (Mal D). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 10: 6).
7. Dışa Çekik Ağızlı Kase Parçası (Form 2). Kırmızı renkli, astarlı ve açkılı (Mal A). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 10: 7).

Levha 2

8. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3a). Dışta gri, içte siyah renkli astarsız ve iyi açkılı (Mal B2). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 10: 14).
9. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3a). Dışta pembe-bej, içte siyah renkli, astarlı ve açkılı (Mal D). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 10: 11).
10. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3a). Dışta pembemsi bej, içte siyah renkli, astarsız ve açkılı (Mal D). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 10: 12).

11. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3a). Dışta siyah, içte koyu gri renkli, astarsız ve açıkılı (Mal B2). 5. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 3: 5).

12. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3a). Gri renkli, astarsız ve içte açıkılı, dışta açkısız (Mal E2). 5. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 3: 9).

13. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3a). Kırmızı renkli, ince astarlı ve az açıkılı (Mal A). 4. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 6: 3).

Levha 3

14. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3b). Kırmızı renkli, astarlı ve açıkılı (Mal A). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 10: 9).

15. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3b). Siyah renkli, astarsız ve iyi açıkılı (Mal B1). 5. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 3: 6).

16. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3b). Pembemsi kırmızı, astarlı ve parlak açıkılı (Mal B1). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 10: 13).

17. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3b). Dışta kırmızı, içte siyah renkli, astarlı ve iyi açıkılı (Mal A). 4. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 6: 5).

18. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3b). Dışta portakalimsı kırmızı, içte koyu gri renkli, astarlı ve az açıkılı (Mal A). 4. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 6: 4).

Levha 4

19. Basit Profilli Kase Parçası (Form 4). Dışta gri-kahverengi, içte kahverengi, astarsız ve iyi açıkılı (Mal E1). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 11: 13).

20. Basit Profilli Kase Parçası (Form 4). Dışta kahverengi, içte kiremit renkli, astarsız ve iyi açıkılı (Mal E1). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 11: 6).

21. Basit Profilli Kase (Form 4). Kırmızı renkli, ince astarlı ve iyi açıkılı (Mal A). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 11: 4).

22. Basit Profilli Kase Parçası (Form 4). Pembemsi kırmızı renkli, ince astarlı ve açıkılı (Mal A). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 11: 2).

23. Basit Profilli Kase (Form 4). Kırmızı renkli, astarlı ve açkılı (Mal A). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 11: 3).

24. Basit Profilli Kase (Form 4). Kırmızı renkli, astarlı ve açkılı (Mal A). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 11: 1).

Levha 5

25. Fincan (Form 6). Portakal renkli, astarlı ve az açkılı (Mal A). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 12: 2).

26. Fincan Parçası (Form 7). Dışta pembemsi bej, içte açık gri renkli, astarsız ve açkısız (Mal E2). 4. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 7: 1).

27. Dışa Açılan Boyunlu Testi Parçası (Form 10). Portakalımsı kırmızı renkli, astarlı ve az açkılı (Mal A). 4. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 7: 5).

28. Dışa Açılan Boyunlu Testi Parçası (Form 10). Gri renkli, astarsız ve iyi parlak açkılı (Mal C). 4. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 7: 4).

29. Dışa Açılan Boyunlu Testi Parçası (Form 11). Kırmızı renkli, astarlı ve iyi açkılı (Mal A). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 12: 3).

Levha 6

30. Dar Boyunlu Gaga Ağzılı Testi Parçası (Form 9). Dışta gri, içte koyu gri renkli, astarsız ve açkılı (Mal E1). 5. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 4: 3).

31. Dar Boyunlu Gaga Ağzılı Testi Parçası (Form 9). Dışta siyah, içte koyu gri renkli, astarsız ve iyi açkılı (Mal B1). 4. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 7: 8).

32. Dar Boyunlu Gaga Ağzılı Testi Parçası (Form 9). Siyah renkli, astarsız ve açkılı (Mal B1). 4. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 7: 7).

33. Geniş Gaga Ağzılı Testi (Form 8). Koyu kırmızı renkli, astarlı ve iyi açkılı (Mal A). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 12: 5).

34. Dar Boyunlu Gaga Ağzılı Testi (Form 9). Gri-kahverengi renkli, astarsız ve iyi açkılı (Mal B2). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 12: 4).

Levha 7

35. Amfora Parçası (Form 12). Dışta kiremit, içte gri-kahverengi renkli, astarsız ve açkısız (Mal E2). 4. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 7: 12).

36. Amfora Parçası (Form 12). Dışta pembemsi bej, içte gri-kahverengi renkli, astarsız ve az açkılı (Mal E1). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 12: 7).

37. Amfora Parçası (Form 12). Siyah renkli, astarsız ve iyi açkılı (Mal B2). 4. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 7: 11).

Levha 8

38. İçe Kapanan Ağızlı Küresel Gövdeli Çömlek Parçası (Form 13a). Kahverengi renkli, astarsız ve açkısız (Mal E2). 5. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 4: 4).

39. İçe Kapanan Ağızlı Küresel Gövdeli Çömlek Parçası (Form 13a). Grimsi kahverengi renkli, astarsız ve az açkılı (Mal E1). 4. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 8: 2).

40. İçe Kapanan Ağızlı Küresel Gövdeli Çömlek Parçası (Form 13a). Açık kahverengi renkli, astarsız ve açkısız (Mal E2). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 13: 1).

Levha 9

41. Hafif “S” Profilli Küresel Gövdeli Çömlek Parçası (Form 13b). Gri renkli, astarsız ve az açkılı (Mal E1). 5. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 4: 7).

42. Hafif “S” Profilli Küresel Gövdeli Çömlek Parçası (Form 13b). Pembemsi bej renkli, astarsız ve açkısız (Mal E2). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 13: 4).

43. Hafif “S” Profilli Küresel Gövdeli Çömlek Parçası (Form 13b). Kahverengi renkli, astarsız ve açkısız (Mal F). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 13: 2).

Levha 10

44. Basık Boyunlu Çömlek Parçası (Form 14). Dışta siyah, içte gri-kahverengi renkli, astarsız ve iyi açkılı (Mal E1). 4. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 8: 4).

45. Basık Boyunlu Çömlek Parçası (Form 14). Kahverengi renkli, astarsız ve açkısız (Mal E2). 5. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 4: 8).

46. Basık Boyunlu Çömlek Parçası (Form 14). Kahverengi renkli, astarsız ve açıkılı (Mal E1). 5. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 5: 1).

47. Basık Boyunlu Çömlek Parçası (Form 14). Dışta grimsi kahverengi, içte kahverengi renkli, astarsız ve açıkılı (Mal E1). 5. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 4: 6).

Levha 11

48. Boyunlu Küp Parçası (Form 16). Kahverengi renkli, astarsız ve dışta açkısız, içte az açıkılı (Mal E2). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 4: 6).

49. Boyunlu Küp Parçası (Form 16). Kahverengi renkli, astarsız ve az açıkılı (Mal E1). 5. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 4: 6).

50. Geniş Ağızlı Küp Parçası (Form 15). Kahverengi renkli, astarsız ve az açıkılı (Mal E1). 3. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 4: 6).

Kuştepe, Yukarı Söğütünü I-II, Erenköy İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

Levha 12

51. Çan Biçimli Kase Parçası (Form 1). Yukarı Söğütünü II. Geç Kalkolitik siyah açıkılı mal. (Efe, 1994b: Lev. 2: 15).

52. Dışa Çekik Ağızlı Kase Parçası (Form 2). Kuştepe. Geç Kalkolitik siyah açıkılı mal. (Efe, 1994b: Lev. 1: 2).

53. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3a). Erenköy II. Gri ağız kenarlı (gray-topped) mal. (Efe, 1994b: Lev. 4: 39).

54. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3a). Kuştepe. Gri açıkılı mal. (Efe, 1994b: Lev. 1: 1).

55. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3a). Yukarı Söğütünü I. Geç Kalkolitik siyah açıkılı mal. (Efe, 1994b: Lev. 4: 28).

56. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3b). Erenköy II. Kahverengi açıkılı mal. (Efe, 1994b: Lev. 4: 36).

57. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3b). Erenköy II. Kahverengi/gri açık mal. (Efe, 1994b: Lev. 4: 37).

Levha 13

58. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3b). Yukarı Söğütünü I. Gri açık mal. (Efe, 1994b: Lev. 4: 31).

59. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3b). Yukarı Söğütünü I. Gri açık mal. (Efe, 1994b: Lev. 4: 32).

60. Yarı Küresel Gövdeli Kase Parçası (Form 4). Erenköy II. Kaba mal. (Efe, 1994b: Lev. 5: 41).

61. İçe Dönük Ağızlı Kase Parçası (Form 5). Yukarı Söğütünü II. Kahverengi ağız kenarlı mal. (Efe, 1994b: Lev. 2: 20).

62. Omurgalı Kase Parçası (Form 6). Yukarı Söğütünü I. Gri ağız kenarlı (gray-topped) mal. (Efe, 1994b: Lev. 4: 29).

63. Omurgalı Kase Parçası (Form 6). Kuştepe. Demircihöyük kırmızı astarlı ve açık mal. (Efe, 1994b: Lev. 1: 3).

Levha 14

64. Gaga Ağızlı Testi Parçası (Form 7). Erenköy II. Gri açık mal. (Efe, 1994b: Lev. 5: 43).

65. Gaga Ağızlı Testi (Form 7). Yukarı Söğütünü II. Gri açık mal. (Efe, 1994b: Lev. 3: 24).

66. Amfora (Form 8). Yukarı Söğütünü II. Kaba mal. (Efe, 1994b: Lev. 3: 25).

Levha 15

67. Keskin Dışa Dönük Ağızlı Çömlek Parçası (Form 9). Kuştepe. Geç Kalkolitik siyah açık mal (Efe, 1994b: Lev. 1: 7).

68. Dar Ağızlı Çömlek Parçası (Form 10). Yukarı Söğütünü II. (Efe, 1994b: Lev. 2: 23).

69. Basık Boyunlu Çömlek Parçası (Form 11a). Kuştepe. Kaba mal. (Efe, 1994b: Lev. 1: 8).

70. Basık Boyunlu Çömlek Parçası (Form 11b). Yukarı Söğütünü II. Gri açkılı mal. (Efe, 1994b: Lev. 2: 22).

71. Geniş Ağızlı Küp Parçası (Form 12). Yukarı Söğütünü II. Demirköy Malı (Efe, 1994b: Lev. 4: 27).

Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi

Levha 16

72. Dışa Açılan Kenarlı Kase (Form 1). Kırmızı mal (2c). E₁-E₂ evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 35: 3).

73. Dışa Açılan Kenarlı Kase (Form 1). Kırmızı mal (2c). E₁ evresi.(Seeher, 1987: Lev. 35: 4).

74. Dışa Açılan Kenarlı Kase (Form 1). Kırmızı mal (2c). E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 35: 5).

75. Dışa Açılan Kenarlı Kase (Form 1). Kırmızı mal (2a). E₁-E₂ evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 35: 1).

76. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 1). Kırmızı mal (2c). E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 35: 2).

Levha 17

77. Basit Profilli Kase (Form 2). Kırmızı mal (2b). E₁-E₂ evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 33: 8).

78. Basit Profilli Kase (Form 2). Kırmızı mal (2c). E₁-E₂ evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 33: 5).

79. Basit Profilli Kase (Form 2). Kırmızı mal (2c). E₂ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 33: 6).

80. Basit Profilli Kase (Form 2). Kırmızı mal (2a). E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 33: 7).

81. Basit Profilli Kase (Form 2). Kırmızı mal (2a). E₁-E₂ evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 33: 4).

82. Basit Profilli Kase (Form 2). Siyah mal. E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 33: 15).

83. Basit Profilli Kase Parçası (Form 2). Siyah mal. E₁-E₂ evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 33: 12).

84. Basit Profilli Kase (Form 2). Siyah mal. E₁-E₂ evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 33: 11).

85. Basit Profilli Kase (Form 2). Siyah mal. E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 33: 14).

Levha 18

86. İlmik Kulplu Basit Profilli Kase (Form 2). Siyah mal. E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 33:18).

87. İlmik Kulplu Basit Profilli Kase (Form 2). Siyah mal. F₃ evresi.(Seeher, 1987: Lev. 51: 16).

88. İlmik Kulplu Basit Profilli Kase (Form 2). Siyah mal. E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 33: 3).

89. İlmik Kulplu Basit Profilli Kase (Form 2). Siyah mal. E₁-E₂ evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 33: 2).

90. İlmik Kulplu Basit Profilli Kase (Form 2). Siyah mal. E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 33: 1).

91. İlmik Kulplu Basit Profilli Kase (Form 2). Siyah mal veya kırmızı mal (2a). E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 32: 25).

92. İlmik Kulplu Basit Profilli Kase (Form 2). Siyah mal veya kırmızı mal (2a). E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 32: 24).

Levha 19

93. Kırmızı Haç Boya Bezemeli Yarı Küresel Gövdeli Kase (Form 3). Kırmızı mal (2a). F₁-G evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 57: 9).

94. Kırmızı Haç Boya Bezemeli Yarı Küresel Gövdeli Kase (Form 3). Kırmızı mal (2a). F₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 57: 8).

95. Kırmızı Haç Boya Bezemeli Yarı Küresel Gövdeli Kase (Form 3). Kırmızı mal (2a). E₁-F₁ evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 43: 23).

Levha 20

96. Yükselen Ağızlı Fincan (Form 4). Kırmızı mal (2a). E₂ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 34: 20).

97. Yükselen Ağızlı Fincan (Form 4). Kırmızı mal (2c). E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 48: 6).

98. Yükselen Ağızlı Fincan (Form 4). Kırmızı mal (2a). E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 34: 15).

99. Yükselen Ağızlı Fincan (Form 4). Kaba mal. E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 34: 18).

100. Yükselen Ağızlı Fincan Parçası (Form 4). Kırmızı mal (2c). E₁-E₂ evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 34: 17).

Levha 21

101. Geniş Boyunlu Gaga Ağızlı Testi (Form 5). Siyah mal veya kırmızı mal (2a). E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 39: 3).

102. Geniş Boyunlu Gaga Ağızlı Testi Parçası (Form 5). Siyah mal. E₁-E₂ evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 39: 4).

103. Geniş Boyunlu Gaga Ağızlı Testi (Form 5). Siyah mal. F₁-F₃ evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 48: 10).

104. Geniş Boyunlu Gaga Ağızlı Testi (Form 5). Kırmızı mal (2c). E₁-E₂ evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 39: 5).

Levha 22

105. Belirgin Boyunlu Gaga Ağızlı Testi Parçası (Form 6). Siyah mal. F₃ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 54: 6).

106. Belirgin Boyunlu Gaga Ağızlı Testi (Form 6). Siyah mal. F₃ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 54: 4).

107. Belirgin Boyunlu Gaga Ağızlı Testi Parçası (Form 6). Siyah mal. G-H evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 58: 4).

108. Belirgin Boyunlu Gaga Ağızlı Testi Parçası (Form 6). Siyah mal. F₂ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 46: 5).

Levha 23

109. Dar Boyunlu Gaga Ağızlı Testi (Form 7a). Kırmızı mal (2a). E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 37: 7).

110. Dar Boyunlu Gaga Ağızlı Testi Parçası (Form 7a). Kırmızı mal (2a). E₁-E₂ evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 37: 10).

111. Dar Boyunlu Gaga Ağızlı Testi Parçası (Form 7a). Kırmızı mal (2a). F₃ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 54: 5).

Levha 24

112. Dudağı Yukarı Doğru Çekik Dar Boyunlu Gaga Ağızlı Testi (Form 7b). Kırmızı mal (2a). E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 38: 3).

113. Dudağı Yukarı Doğru Çekik Dar Boyunlu Gaga Ağızlı Testi (Form 7b). Kırmızı mal (2a). E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 38: 2).

114. Dudağı Yukarı Doğru Çekik Dar Boyunlu Gaga Ağızlı Testi Parçası (Form 7b). Kırmızı mal (2c). F₃ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 54: 2).

Levha 25

115. Amfora (Form 8). Kırmızı mal (2c). E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 40: 3).

116. Amfora (Form 8). Kırmızı mal (2c). F₃ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 55: 20).

117. Amfora Parçası (Form 8). Kırmızı mal (2a). E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 41: 1).

Levha 26

- 118.** Boyunlu ömlek (Form 9). Siyah mal. E₂ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 36: 4).
- 119.** Boyunlu ömlek (Form 9). Siyah mal. E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 36: 1).
- 120.** Boyunlu ömlek Parçası (Form 9). Siyah mal. F₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 58: 1).
- 121.** Boyunlu ömlek (Form 9). Siyah mal. E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 36: 2).

Levha 27

- 122.** "S" Profilli Küresel Gövdeli ömlek (Form 10b). Kaba mal. E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 41: 6).
- 123.** "S" Profilli Küresel Gövdeli ömlek (Form 10b). Kaba mal. E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 42: 2).
- 124.** "S" Profilli Küresel Gövdeli ömlek (Form 10b). Kırmızı mal (2c). F₃ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 56: 19).
- 125.** İe Kapanan Ağızlı Küresel Gövdeli ömlek (Form 10a). Kaba mal. F₃ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 56: 7).
- 126.** İe Kapanan Ağızlı Küresel Gövdeli ömlek (Form 10a). Kaba mal. F₃ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 56: 9).
- 127.** İe Kapanan Ağızlı Küresel Gövdeli ömlek (Form 10a). Kaba mal. F₃ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 56: 8).

Levha 28

- 128.** Basık Boyunlu Kp (Form 11). Kırmızı mal (2c). F₃ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 57: 1).
- 129.** Basık Boyunlu Kp (Form 11). Kaba mal. E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 42: 4).
- 130.** Basık Boyunlu Kp (Form 11). Kırmızı mal (2c). E₁ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 42: 11).

Levha 29

- 131.** Kapak (Form 13). Kırmızı mal (2a). F_{2,3} evresi. (Seeher, 1987: Lev. 50: 13).
- 132.** Kapak (Form 13). Siyah mal. E₁-E₂ evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 36: 7).
- 133.** Tava Parçası (Form 12). Kaba mal. F₃ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 56: 4).
- 134.** Tava Parçası (Form 12). Kaba mal. F₃ evresi. (Seeher, 1987: Lev. 56: 1).
- 135.** Tava Parçası (Form 12). Kaba mal. E₁-E₂ evreleri. (Seeher, 1987: Lev. 35: 10).

Küllüoba İlk Tunç Çağı I Dönemi

Levha 30

- 136.** Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 1a). Kırmızı renkli, astarlı ve iyi açkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 15: 2).
- 137.** Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 1a). Kırmızı renkli, astarlı ve açkılı (Mal A). 2. Evre (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 15: 1).
- 138.** Yarı Küresel Gövdeli Kase Parçası (Form 3). Kırmızı renkli ve astarlı (Mal A). 2. Evre (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 16: 3).
- 139.** Yarı Küresel Gövdeli Kase Parçası (Form 3). Pembemsi kırmızı renkli, astarlı ve parlak açkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 15: 17).
- 140.** Yarı Küresel Gövdeli Kase Parçası (Form 3). Dışta kırmızı, içte pembe-bej renkli, astarlı ve açkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 16: 7).
- 141.** Basit Profilli Kase Parçası (Form 2). Kırmızı renkli astarlı ve açkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 15: 6).
- 142.** Basit Profilli Kase Parçası (Form 2). Dışta gri-kahverengi, içte gri renkli, astarlı ve açkılı (Mal E1). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 15: 16).
- 143.** Yatay Tutamaklı Basit Profilli Kase Parçası (Form 2). Kırmızı renkli astarlı ve iyi açkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 15: 10).

Levha 31

- 144.** İlmik Kulplu Yarı Küresel Gövdeli Kase Parçası (Form 3). Kırmızı renkli, astarlı ve açıkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 15: 11).
- 145.** İlmik Kulplu Yarı Küresel Gövdeli Kase Parçası (Form 3). Dışta kahverengi, içte gri-kahverengi, astarlı ve açıkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 16: 4).
- 146.** İlmik Kulplu Yarı Küresel Gövdeli Kase Parçası (Form 3). Pembemsi kırmızı renkli, astarlı ve iyi açıkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 16: 18).
- 147.** İlmik Kulplu Kırmızı Haç Boya Bezemeli Yarı Küresel Gövdeli Kase Parçası (Form 3). Kırmızı renkli astarlı ve bezeme açıkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 16: 9).
- 148.** İlmik Kulplu Basit Profilli Kase (Form 2). Kırmızı renkli, astarlı ve açıkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 15: 12).
- 149.** İlmik Kulplu Basit Profilli Kase Parçası (Form 2). Kırmızı renkli, astarlı ve açıkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 15: 4).

Levha 32

- 150.** Yükselen Ağızlı Fincan Parçası (Form 5). Dışta kırmızı, içte pembe-bej renkli, astarlı ve açıkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 17: 2).
- 151.** Yükselen Ağızlı Fincan Parçası (Form 5). Dışta kırmızı, içte pembe-bej renkli, astarlı ve az açıkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 17: 1).
- 152.** Dar Boyunlu Gaga Ağızlı Testi Parçası (Form 9). Dışta kırmızı, içte gri renkli astarlı ve açıkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 17: 6).
- 153.** Geniş Ağızlı Gaga Ağızlı Testi Parçası (Form 7). Gri renkli, astarsız ve açıkılı (Mal B1). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 17: 7).
- 154.** Belirgin Boyunlu Gaga Ağızlı Testi Parçası (Form 8). Kızıl kahverengi, astarlı ve az açıkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 17: 5).

Levha33

155. Dışa Açılan Boyunlu Testi Parçası (Form 10). Kırmızı renkli, astarlı ve açkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 17: 8).

156. Dışa Açılan Boyunlu Testi Parçası (Form 10). Dışta pembemsi kırmızı, içte pembemsi bej renkli, astarlı ve iyi açkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 17: 4).

157. Amfora Parçası (Form 11). Gri renkli, astarsız ve açkılı (Mal E1). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 17: 10).

158. Amfora Parçası (Form 11). Kahverengi renkli, astarsız ve açkılı (Mal E1). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 17: 11).

Levha 34

159. Basık Boyunlu Çömlek Parçası (Form 13). Dışta kırmızı, içte pembe-bej renkli, astarlı ve iyi açkılı (Mal A). (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 19: 1).

160. Basık Boyunlu Çömlek Parçası (Form 13). Gri-kahverengi renkli, astarsız ve açkısız (Mal E2). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 19: 4).

161. Basık Boyunlu Çömlek Parçası (Form 13). Kahverengi renkli, astarsız ve açkılı (Mal E1). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 19: 3).

162. Basık Boyunlu Çömlek Parçası (Form 13). Gri-kahverengi renkli, astarsız ve açkılı (Mal E1). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 19: 7).

163. İçe Dönük Ağızlı Küresel Gövdeli Çömlek Parçası (Form 14b). Dışta kırmızı, içte pembe-bej renkli (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 18: 3).

164. İçe Dönük Ağızlı Küresel Gövdeli Çömlek Parçası (Form 14b). Dışta kiremit renkli astarlı, içte koyu gri renkli astarsız ve açkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 18: 4).

Levha 35

165. ‘S’ Profilli Küresel Gövdeli Çömlek Parçası (Form 14a). Pembe-bej renkli, ince astarlı ve az açıkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 19: 2).

166. ‘S’ Profilli Küresel Gövdeli Çömlek Parçası (Form 14a). Kahverengi renkli, astarsız ve açıkılı (Mal E1). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 18: 6).

167. ‘S’ Profilli Küresel Gövdeli Çömlek Parçası (Form 14a). Dışta kırmızı renkli, içte açık gri, astarlı ve iyi açıkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 18: 7).

168. ‘S’ Profilli Küresel Gövdeli Çömlek Parçası (Form 14a). Dışta kırmızı, içte koyu gri renkli, astarlı ve açıkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 18: 8).

Levha 36

169. Geniş Ağızlı Küp Parçası (Form 15). Gri renkli, astarsız ve açkısız (Mal E2). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 20: 3).

170. Boyunlu Küp Parçası (Form 16). Dışta pembemsi kırmızı renkli, içte kahverengi, astarlı ve iyi açıkılı (Mal A). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 20: 1).

171. Boyunlu Küp Parçası (Form 16). Dışta pembe-bej renkli, içte kahverengi, astarsız ve az açıkılı (Mal E1). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 19: 5).

Levha 37

172. Tava Parçası (Form 17). Pembe-bej renkli, astarsız ve az açıkılı (Mal E1). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 21: 2).

173. Tava Parçası (Form 17). Grimsi kahverengi renkli, dışta açkısız, içte açıkılı (Mal E1). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 21: 1).

174. Tava Parçası (Form 17). Kahverengi renkli, astarsız ve açıkılı (Mal F). 2. evre. (Efe ve Ay Efe, 2000: Lev. 21: 5).

Kaklık Mevkii İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

Levha 38

175. Çan Biçimli Kase Parçası (Form 1). Kahverengimsi gri renkli ve açık (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 20: 31).

176. Çan Biçimli Kase Parçası (Form 1). Dışta kahverengimsi gri, içte siyah renkli ve az açık (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig.20: 32).

177. Çan Biçimli Kase Parçası (Form 1). Dışta siyah ve açık gri, içte koyu gri renkli ve iyi açık (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 19: 27).

178. Çan Biçimli Kase Parçası (Form 1). Siyah renkli ve iyi açık (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 20: 30).

179. Çan Biçimli Kase Parçası (Form 1). Dışta kahverengimsi gri, içte siyah renkli ve iyi açık (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 19: 28).

180. Çan Biçimli Kase Parçası (Form 1). Dışta koyu gri, içte kahverengi renkli ve az açık (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 20: 29).

Levha 39

181. Dışa Çekik Ağızlı Kase (Form 2a). Kırmızı renkli, astarlı ve açık (Mal F). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 19: 24).

182. Dışa Çekik Ağızlı Kase Parçası (Form 2a). Dışta grimsi kahverengi, içte siyah renkli ve açık (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 19: 23).

183. Dışa Çekik Ağızlı Kase Parçası (Form 2a). Siyah renkli ve iyi açık (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 19: 25).

184. Dışa Çekik Ağızlı Kase Parçası (Form 2b). Dışta grimsi kahverengi, içte siyah renkli ve iyi açık (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 18: 12).

185. Dışa Çekik Ağızlı Kase Parçası (Form 2b). Dışta grimsi kahverengi, içte siyah renkli ve iyi açık (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 18: 13).

Levha 40

186. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3a). Siyah ile kahverengimsi gri renkli ve iyi açkılı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 17: 2).

187. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3a). Siyah renkli ve açkılı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 17: 1).

188. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3a). Koyu kahverengi ile siyah renkli ve az açkılı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 17: 3).

189. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3b). Dışta grimsi kahverengi, içte açık gri ile siyah renkli ve açkılı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 17: 7).

190. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3b). Grimsi kahverengi renkli ve açkılı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 17: 8).

191. Dışa Açılan Kenarlı Kase Parçası (Form 3b). Turuncu-kahverengi renkli ve açkılı. (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 17: 4).

Levha 41

192. Basit Profilli Kase Parçası (Form 4). Dışta kırmızı-turuncu ile açık kahverengi, içte siyah renkli astarsız ve açkısız (Mal G). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 18: 15).

193. Basit Profilli Kase Parçası (Form 4). Dışta gri, içte açık kahverengi renkli ve iyi açkılı (Mal C). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 19: 17).

194. Basit Profilli Kase Parçası (Form 4). Kırmızı renkli astarlı ve açkılı (Mal F). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 18: 14).

195. Basit Profilli Kase Parçası (Form 4). Dışta turuncu-kahverengi, içte siyah renkli ve iyi açkılı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 18: 9).

196. Basit Profilli Kase Parçası (Form 4). Dışta kahverengi ile siyah, içte siyah renkli astarsız ve az açkılı (Mal G). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 18: 16).

Levha 42

197. İçe Dönük Ağızlı Kase Parçası (Form 5). Açık kahverengi renkli ve açkılı (Mal E). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 20: 34).

198. İçe Dönük Ağızlı Kase Parçası (Form 5). Açık kahverengi renkli ve açkılı (Mal E). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 20: 36).

199. İçe Dönük Ağızlı Kase Parçası (Form 5). Dışta kahverengi ile grimsi kahverengi, içte siyah renkli ve açkılı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 20: 35).

200. İçe Dönük Ağızlı Kase Parçası (Form 5). Koyu gri renkli ve açkılı (Mal D). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 20: 37).

201. Omurgalı Kase Parçası (Form 6). Açık gri renkli ve açkılı (Mal D). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 20: 40).

202. Omurgalı Kase (Form 6). Gri renkli ve açkılı (Mal D). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 20: 39).

Levha 43

203. Fincan (Form 7). Açık kahverengi ile koyu gri renkli astarlı ve açkılı (Mal F). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 21: 44).

204. Fincan (Form 7). Kahverengi renkli, astarlı ve açkılı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 21: 41).

205. Fincan Parçası (Form 7). Koyu gri renkli ve açkılı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 21: 45).

206. Fincan (Form 7). Siyah renkli ve iyi açkılı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 21: 50).

207. Fincan (Form 7). Siyah ile açık kahverengi renkli ve açkılı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 21: 51).

Levha 44

208. Fincan (Form 8). Siyah renkli astarlı ve iyi açıklı (Mal B). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 21: 49).

209. Fincan (Form 8). Siyah renkli ve açıklı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 21: 47).

210. Belirgin Boyunlu Gaga Ağızlı Testi (Form 9). Siyah renkli ve iyi açıklı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 21: 54).

211. Belirgin Boyunlu Gaga Ağızlı Testi (Form 9). Siyah renkli ve iyi açıklı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 21: 53).

Levha 45

212. Dışa Açılan Boyunlu Testi (Form 10). Siyah renkli ve açıklı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 22: 56).

213. Dışa Açılan Boyunlu Testi (Form 10). Gri renkli ve açıklı (Mal D). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 22: 57).

214. Dışa Açılan Boyunlu Testi (Form 10). Açık kahverengi ile siyah renkli ve az açıklı (Mal G). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 23: 63).

Levha 46

215. Amfora (Form 11b). Siyah ile kahverengi renkli ve iyi açıklı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 23: 68).

216. Amfora (Form 11b). Koyu gri ile açık kahverengi renkli astarlı ve açıklı (Mal G). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 22: 66).

217. Amfora Parçası (Form 11a). Mat kırmızımsı kahverengi renkli ve astarsız (Mal E). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 22: 65).

218. Amfora Parçası (Form 11a). Turuncu-kahverengi renkli ve açıklı (Mal G). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 23: 67).

Levha 47

219. İçe Kapanan Ağızlı Küresel Gövdeli Çömlek Parçası (Form 12). Kırmızı renkli. (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 25: 82).

220. “S” Profilli Çömlek (Form 13). Dışta kırmızı, içte siyah renkli ve açkısız (Mal G). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 24: 77).

221. “S” Profilli Çömlek (Form 13). Açık kahverengi ile siyah renkli astarlı ve açkılı (Mal G). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 24: 78).

222. “S” Profilli Çömlek Parçası (Form 13). Kahverengi renkli (Mal G). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 24: 76).

Levha 48

223. Devrik Boyunlu Çömlek Parçası (Form 14). Siyah renkli ve açkılı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 24: 73).

224. Devrik Boyunlu Çömlek Parçası (Form 14). Koyu kahverengimsi gri renkli ve iyi açkılı (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 24: 72).

225. Geniş Ağızlı Küp Parçası (Form 15). Açık kahverengi renkli (Mal G). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 25: 92).

226. Geniş Ağızlı Küp Parçası (Form 15). Mat pembemsi kahverengi renkli (Mal G). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 25: 93).

Levha 49

227. Tava Parçası (Form 16). Kahverengi renkli ve açkısız (Mal G). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 25: 85).

228. Kapak Parçası (Form 17). Geç Kalkolitik koyu renkli ve mat yüzeyli (Mal A). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 25: 88).

229. Kapak Parçası (Form 17). Kırmızımsı kahverengi renkli ve açkılı (Mal E). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 25: 89).

230. Kapak Parçası (Form 17). Kırmızımsı kahverengi renkli (Mal F). (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 25: 90).

Kusura İlk Tunç Çağı'na Geçiş ve İlk Tunç Çağı I Dönemi

231. Amfora. Kırmızımsı kahverengi renkli ve açık. İTÇ'ye Geçiş Dönemi. (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 26: 104).

232. Dışa Açılan Boyunlu Testi. Siyah renkli astarlı parlak açık ve beyaz boya bezemeli. İTÇ'ye Geçiş Dönemi.(?) (Lamb, 1937: Fig. 6: 12).

233. Dışa Açılan Boyunlu Testi. Kırmızı renkli astarlı ve iyi açık. İTÇ I Dönemi. (Efe, İlaslı ve Topbaş 1995: Fig. 26: 105).

234. Geniş Devrik Boyunlu Testi. Siyah renkli astarlı parlak açık ve beyaz boya bezemeli. İTÇ I Dönemi (?). (Lamb, 1937: Fig. 6: 13).

Beycesultan XX-XIX. Tabakalar

Levha 52

235. Dışa Çekik Ağızlı Kase Parçası. Siyah renkli açık ve beyaz boya bezemeli. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 1).

236. Dışa Çekik Ağızlı Kase Parçası. Siyah renkli açık. XX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 12: 3).

237. İçe Dönük Ağızlı Kase Parçası. Oldukça ince kahverengi renkli açık. XX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 12: 13).

238. İçe Dönük Ağızlı Kase Parçası. Kırmızı renkli açık. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 12).

239. İçe Dönük Ağızlı Kase Parçası. İnce siyah renkli açık. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 10).

240. İçe Dönük Ağızlı Kase Parçası. Siyah renkli açık. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 6).

Levha 53

241. Düz Ağız Kenarlı Kase Parçası. Kahverengi renkli açıkılı. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 4).

242. Düz Ağız Kenarlı Kase Parçası. Siyah renkli açıkılı. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 5).

243. Düz Ağız Kenarlı Kase Parçası. Kahverengimsi siyah renkli açıkılı. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 8).

244. Düz Ağız Kenarlı Omurgalı Kase Parçası. Siyah renkli açıkılı. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 7).

245. Düz Ağız Kenarlı Omurgalı Kase Parçası. İnce siyah renkli açıkılı. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 2).

Levha 54

246. Omurgalı Kase Parçası. Koyu siyah renkli açıkılı. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 20).

247. Omurgalı Kase Parçası. Açık gri renkli açıkılı. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 22).

248. Omurgalı Kase Parçası. Gri renkli açıkılı. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 23).

249. Tek Kulplu Omurgalı Kase Parçası. Grimsi siyah renkli açıkılı. XX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 12: 7).

250. Omurgalı Kase Parçası. Mavimsi siyah renkli açıkılı. XX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 12: 5).

251. Tek Kulplu Omurgalı Kase Parçası. Siyah renkli açıkılı. XX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 12: 6).

Levha 55

252. Fincan. Gri renkli kaba mal. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 28).

253. Fincan. Devetüyü renkli kaba mal. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 33).

254. Fincan. Siyah renkli açkılı. XX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 12: 2).

255. Fincan. Oldukça kaba siyah renkli mal. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 3).

256. Fincan. Oldukça kaba siyah renkli açkılı. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 9).

257. Fincan. Kırmızımsı renkli. XX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 13: 10).

Levha 56

258. Gaga Ağızlı Testi. Oldukça kaba açık gri renkli mal. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 31).

259. Gaga Ağızlı Testi Parçası. Beyaz boya bezemeli siyah renkli kaba mal. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 36).

260. Dışa Açılan Boyunlu Testi Parçası. İnce siyah renkli açkılı. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 30).

261. Dışa Açılan Boyunlu Testi Parçası. İnce siyah renkli açkılı. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 34).

262. Amfora. Siyah renkli açkılı. XX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 12: 4).

Levha 57

263. Devrik Boyunlu Çömlek Parçası. Siyah renkli açkılı. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 26).

264. Devrik Boyunlu Çömlek Parçası. Koyu siyah renkli açkılı. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 27).

265. Devrik Boyunlu Çömlek Parçası. İnce siyah renkli açkılı. XIX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 14: 29).

266. Devrik Boyunlu Çömlek Parçası. Siyah renkli açkılı. XX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 12: 14).

267. Devrik Boyunlu Çömlek Parçası. Açık devetüyü renkli açkılı. XX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 12: 12).

268. Geniş Ağızlı Saksı Biçimli Küpler (Flower Pot). İçi kırmızı, dışı kahverengi renkli. XX. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 13: 1).

Beycesultan İlk Tunç Çağı I Dönemi

Levha 58

269. İçe Dönük Ağızlı Kase Parçası (Form 1). Siyah renkli açkılı. XVII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 15: 32).

270. İçe Dönük Ağızlı Kase Parçası (Form 1). İnce kırmızı renkli açkılı. XVIII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 15: 9).

271. İçe Dönük Ağızlı Kase Parçası (Form 1). İnce devetüyü renkli açkılı. XVII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 15: 36).

272. İçe Dönük Ağızlı Kase Parçası (Form 1). Portakal renkli açkılı. XVIII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 15: 6).

273. İçe Dönük Ağızlı Kase Parçası (Form 1). İnce siyah renkli açkılı. XVII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 15: 39).

274. İçe Dönük Ağızlı Kase Parçası (Form 1). Devetüyü renkli açkılı. XVIII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 15: 8).

Levha 59

275. Omurgalı Kase Parçası (Form 2). Açık gri renkli açkılı. XVII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 15: 34).

276. Omurgalı Kase Parçası (Form 2). Koyu siyah renkli açkılı. XVIII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 15: 17).

277. Omurgalı Kase (Form 2). İnce pembe renkli açkılı. XVII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 15: 38).

278. Omurgalı Kase Parçası (Form 2). Siyah renkli açkılı. XVIII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 15: 12).

279. Omurgalı Kase Parçası (Form 2). İçi siyah renkli, dışı devetüyü renkli açkılı. XVII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 15: 33).

280. Omurgalı Kase Parçası (Form 2). Kahverengi renkli açkılı. XVIII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 15: 16).

281. Omurgalı Kase Parçası (Form 2). İnce siyah renkli açkılı. XVIII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 15: 15).

Levha 60

282. Yatay Kulplu Omurgalı Kase Parçası (Form 2). İnce portakal-kırmızı renkli açkılı. XVII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 17: 4).

283. Yatay Kulplu Omurgalı Kase Parçası (Form 2). Çok ince koyu kırmızı renkli açkılı. XVII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 17: 5).

Levha 61

284. Boyunlu Fincan (Form 4). Çok ince portakal kırmızı renkli astarlı ve parlak açkılı. XVII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 18: 4)

285. Omurgalı Fincan (Form 3). İnce siyah renkli açkılı. XVIIb. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 19: 3).

286. Omurgalı Fincan (Form 3). İnce siyah renkli açkılı. XVIIb. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 19: 4).

287. Omurgalı Fincan (Form 3). Açık gri renkli açkılı. XVIII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 16: 5).

Levha 62

288. Geniş Boyunlu Gaga Ağızlı Testi (Form 5). İnce kırmızı renkli astarlı ve açıkılı. XVII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 18: 6).

289. Geniş Boyunlu Gaga Ağızlı Testi (Form 5). Kırmızı renkli açıkılı. XVII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 17: 6).

290. Geniş Boyunlu Gaga Ağızlı Testi (Form 5). Çok ince siyah renkli açıkılı. XVII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 18: 3).

Levha 63

291. Dar Boyunlu Gaga Ağızlı Testi (Form 6). Çok ince koyu kırmızı renkli parlak açıkılı. XVII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 18: 1).

292. Dar Boyunlu Gaga Ağızlı Testi (Form 6). Kahverengimsi devetüyü renkli açıkılı. XVIIc. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 19: 7).

293. Dar Boyunlu Gaga Ağızlı Testi (Form 6). İnce kırmızı renkli astarlı ve açıkılı. XVII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 18: 2).

Levha 64

294. Dışa Açılan Boyunlu Testi (Form 7). İnce devetüyü renkli parlak açıkılı. XVII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 17: 2).

295. Dışa Açılan Boyunlu Testi (Form 7). İnce koyu siyah renkli açıkılı, yivli. XVIII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 16: 6).

296. Dışa Açılan Boyunlu Testi (Form 8). Kırmızı renkli astarlı ve açıkılı. XVIIa. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 18: 9).

Levha 65

297. Basık Boyunlu Testi (Form 9). Portakal renkli astarlı ve açıkılı. XVIIa. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 18: 8).

298. Basık Boyunlu Testi (Form 9). Kırmızı renkli astarlı ve açıkılı. XVIIa. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 18: 10).

299. Basık Boyunlu Testi (Form 9). Siyah renkli açkılı. XVII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 17: 7).

Levha 66

300. Amfora (Form 10). Gri renkli açkısız barbotin bezemeli. Boynu ve tutamağı siyah açkılı bantlı. XVIIb. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 20: 1).

301. Amfora (Form 10). Gri renkli açkısız barbotin bezemeli. Boynu ve tutamağı siyah açkılı bantlı. XVIIb. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 20: 2).

302. Amfora (Form 10). Devetüyü açkısız barbotin bezemeli. Zeytin yeşilimsi-kahverengi parlak açkılı bantlı. XVIII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 20: 6).

Levha 67

303. Devrik Boyunlu ömlek (Form 11). Siyah renkli açkılı. XVIII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 16: 1).

304. Devrik Boyunlu ömlek (Form 11). Kaba grimsi renkli. XVIII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 16: 16).

305. Devrik Boyunlu ömlek (Form 11). Siyah renkli açkılı. XVIII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 16: 4).

306. Devrik Boyunlu ömlek (Form 11). Siyah renkli açkılı. XVIIc. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 19: 9).

Levha 68

307. Devrik Boyunlu ömlek (Form 11). Çok ince kırmızı renkli, yivli. XVIII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 16: 3).

308. Devrik Boyunlu ömlek (Form 11). İnce siyah renkli açkılı. XVIIb. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 19: 6).

309. Devrik Boyunlu ömlek (Form 11). Çok ince siyah renkli astarlı ve açkılı. XVIIb. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 19: 5).

Levha 69

310. Kapak (Form 13). Kaba siyah renkli açkılı. XVIIb. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 20: 5).

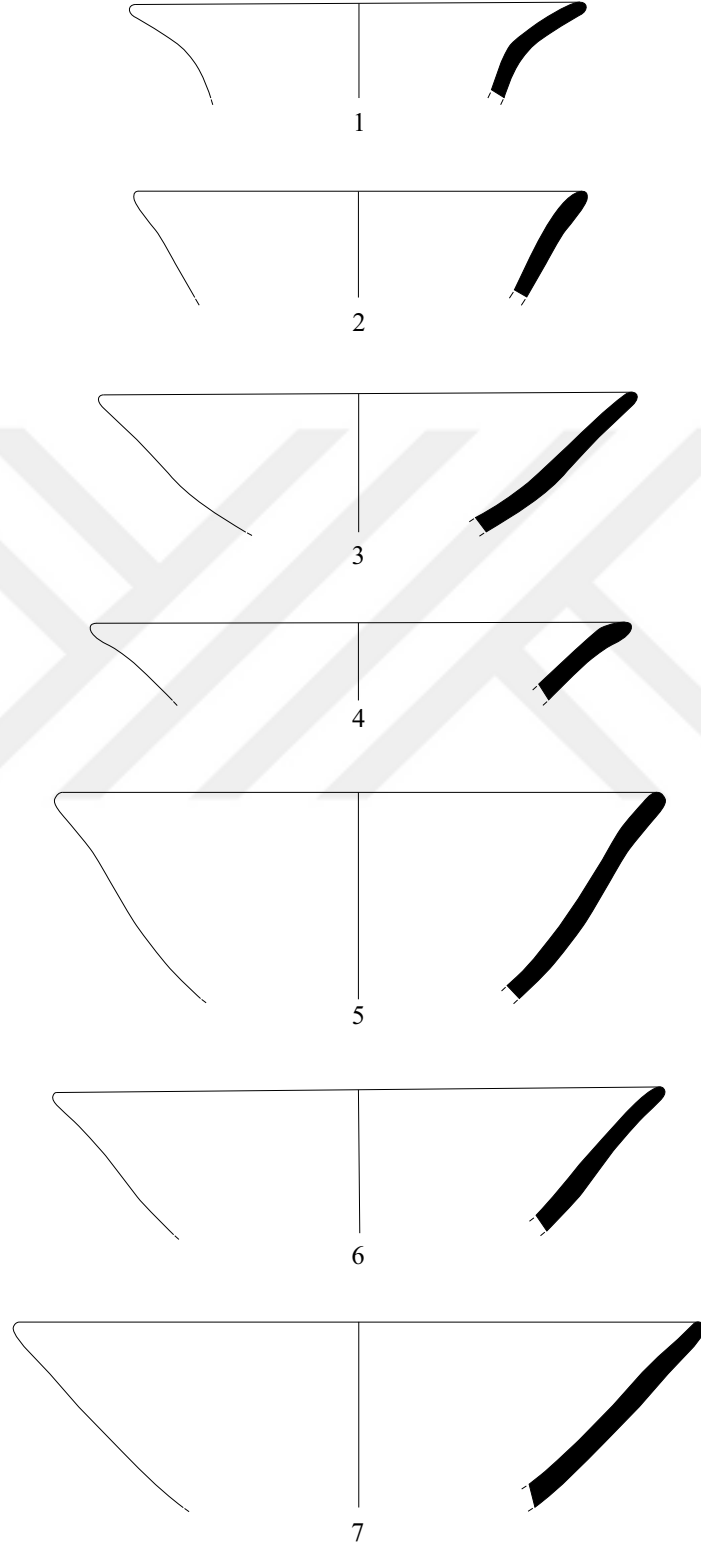
311. Kapak (Form 13). Kaba siyah renkli açkılı. XVIII. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 20: 7).

312. BirleŖik Kap. Koyu siyah renkli açkılı ve mat beyaz boya bezemeli. XVIIb. tabaka. (Lloyd ve Mellaart, 1962: Fig. 20: 3).

EK 2
LEVHALAR

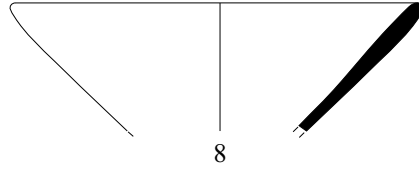
Levha 1

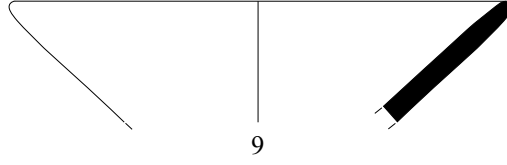
0 2 cm

Küllüoba İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

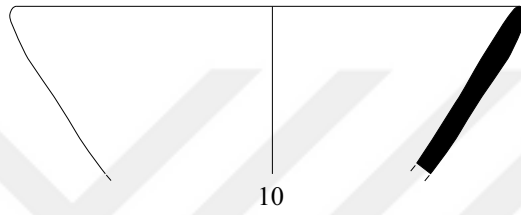
Levha 2

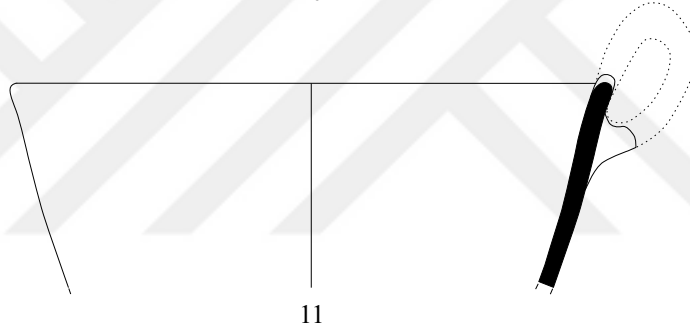
8

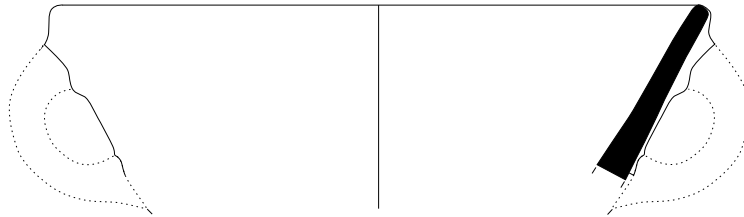
9

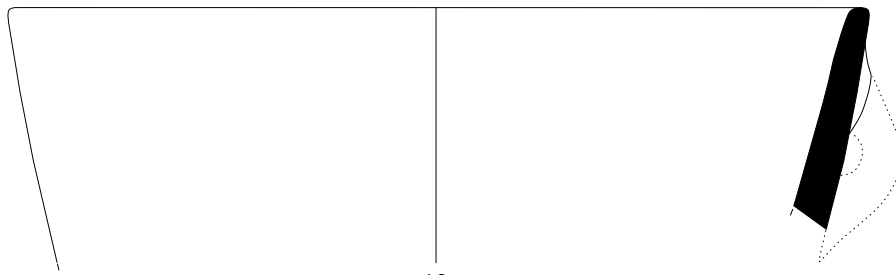
10

11

12

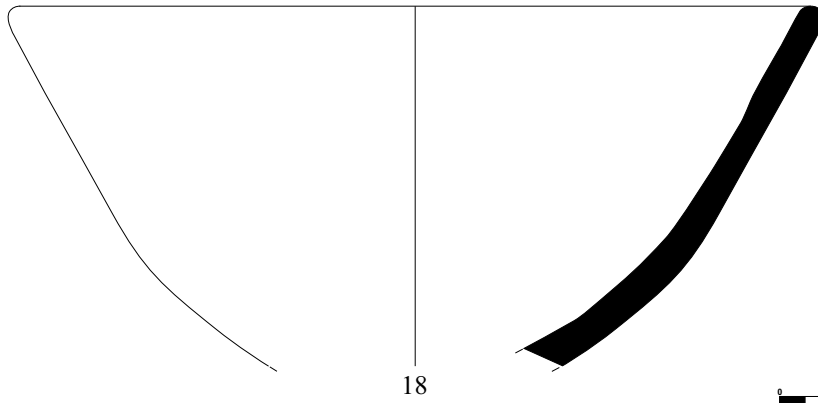
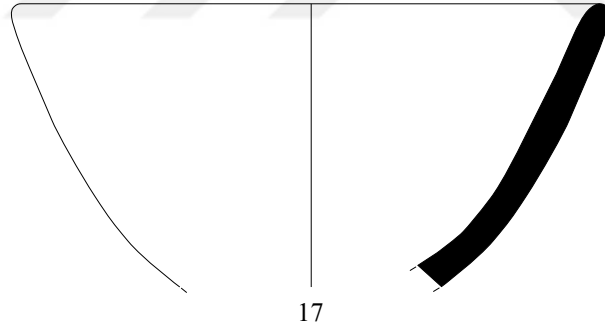
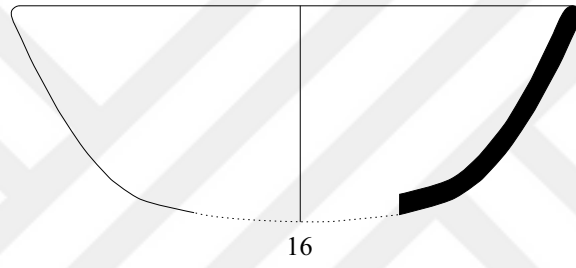
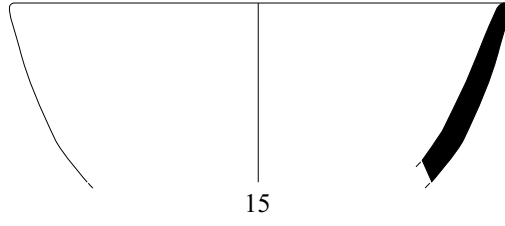
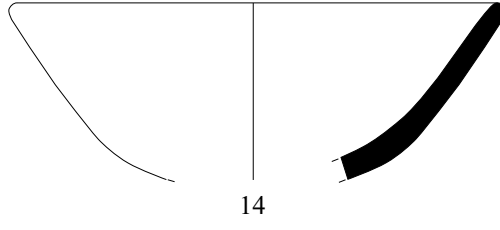

13

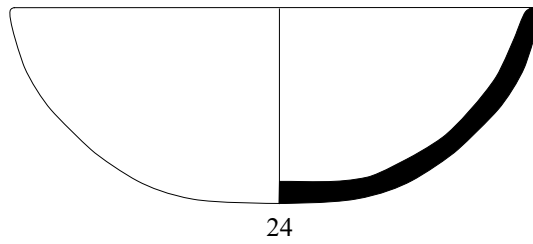
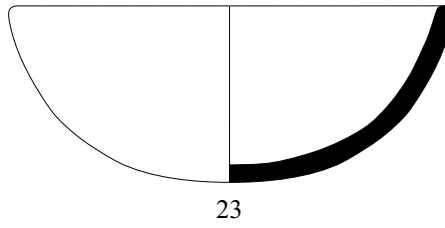
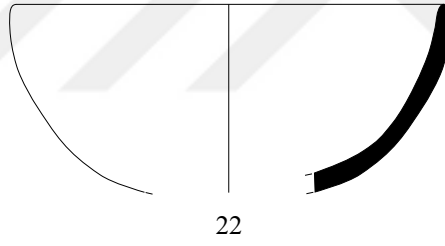
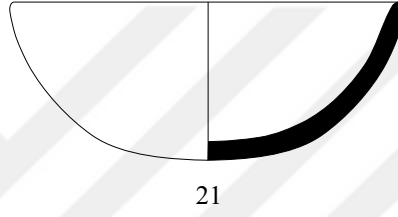
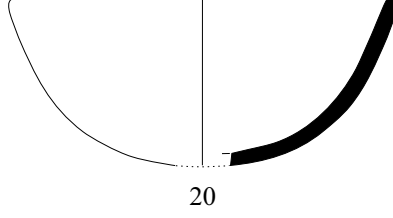
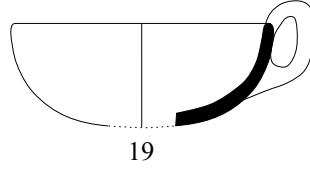
Küllüoba İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

Levha 3

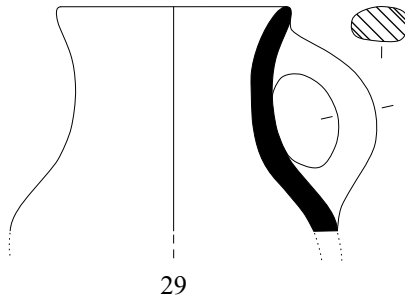
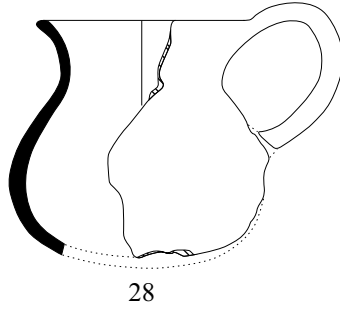
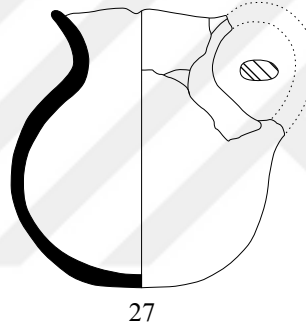
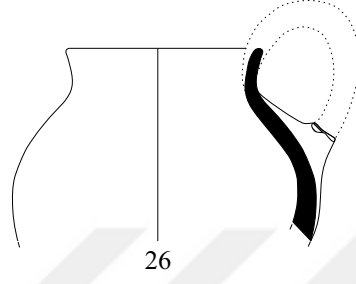
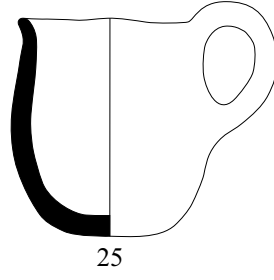

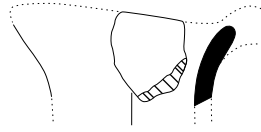
Küllüoba İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

Levha 4

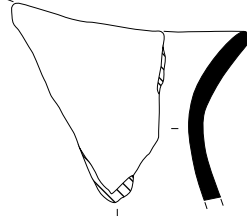

Küllüoba İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

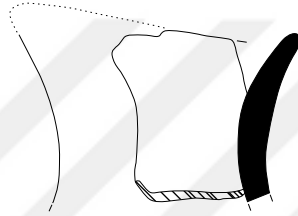

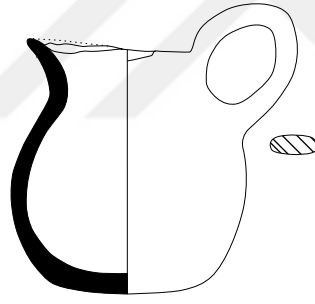
30

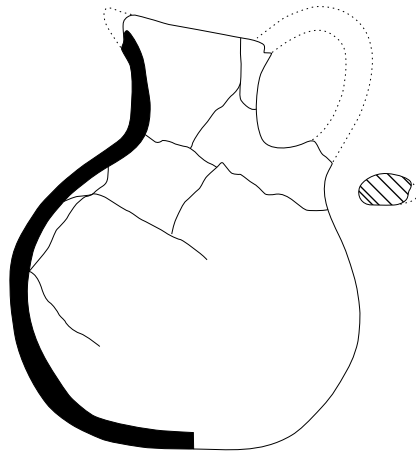
31

32

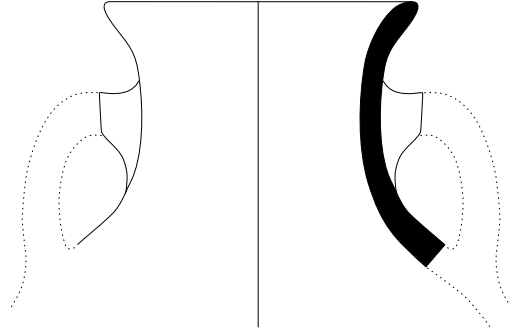

33

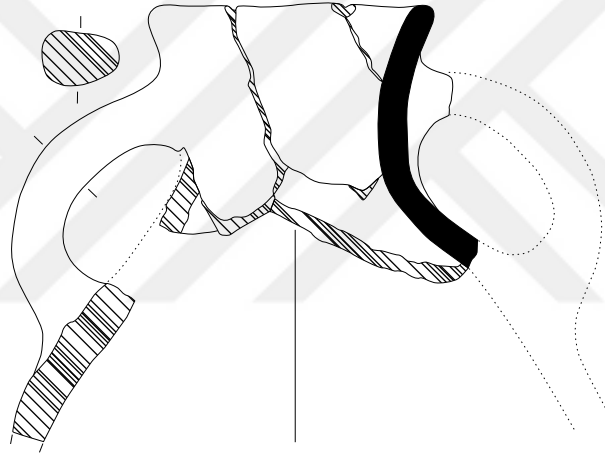

34

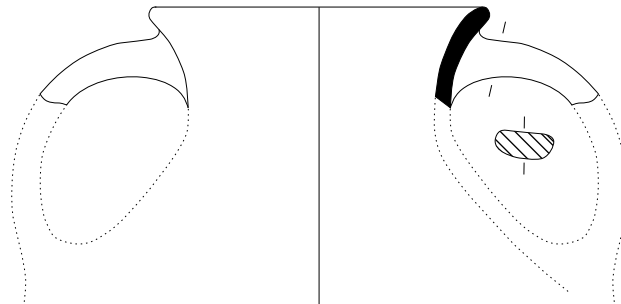

35

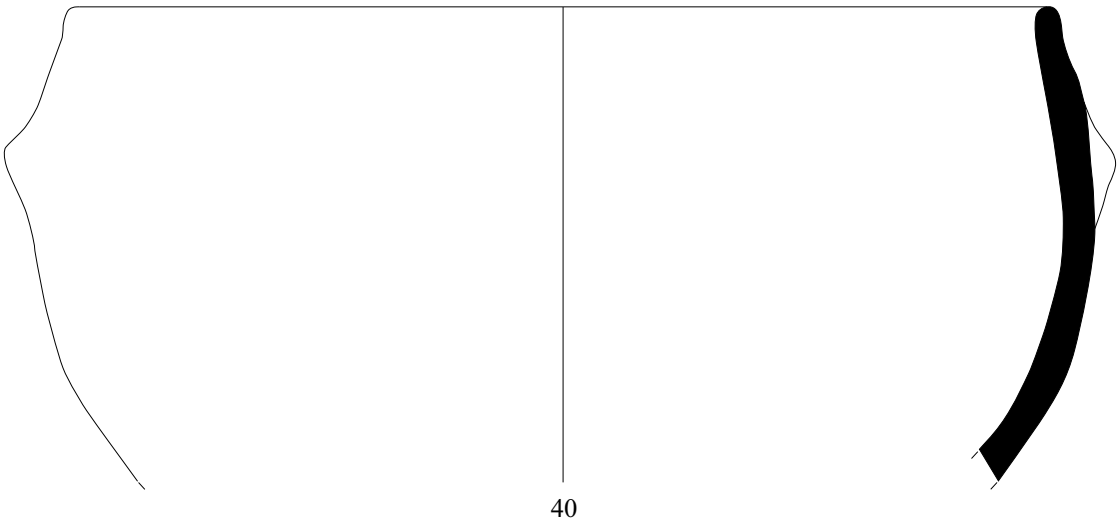
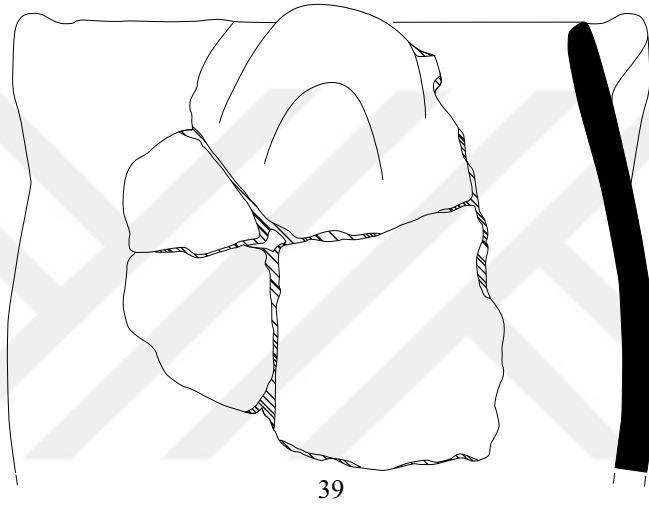
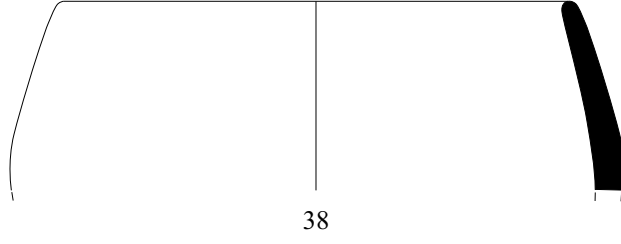
36

37

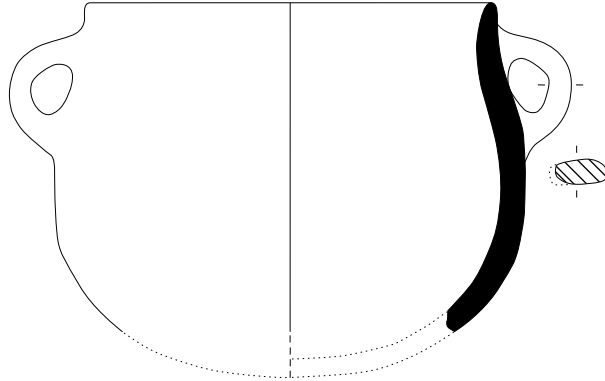

Levha 8

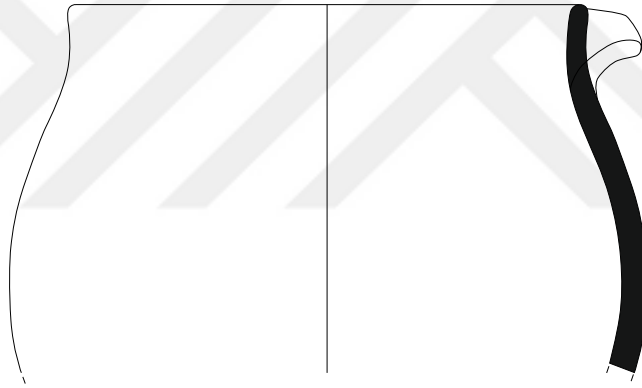

0 2 cm

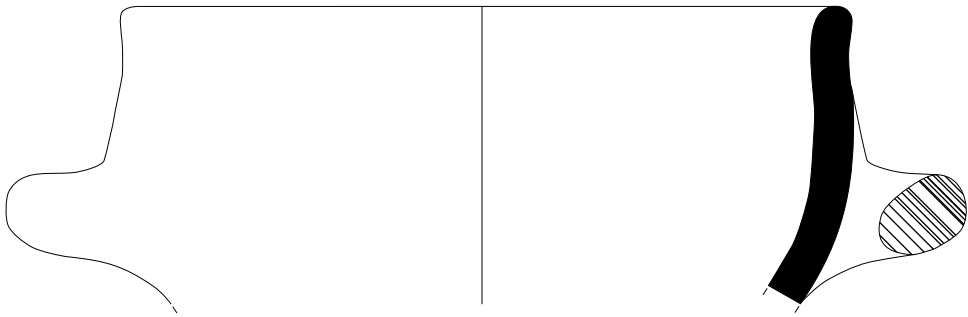
Küllüoba İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

41

42

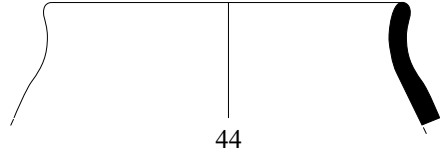

43

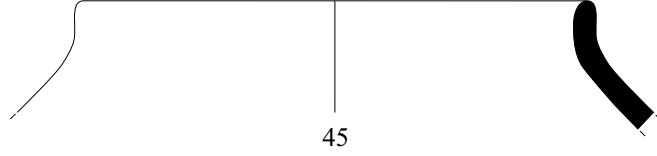

Küllüoba İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

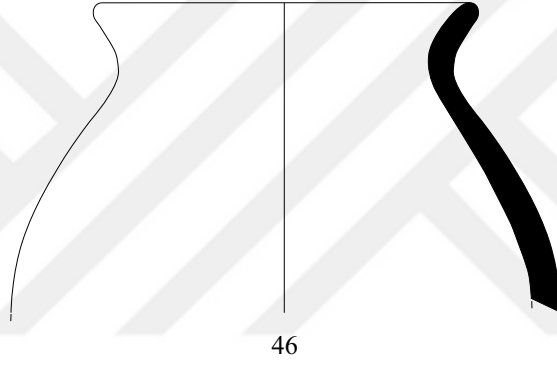
Levha 10

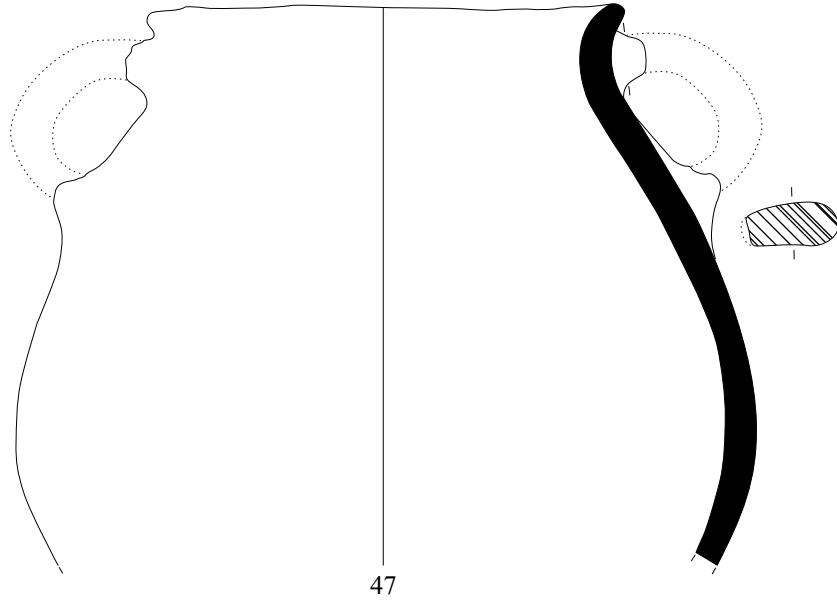
44

45

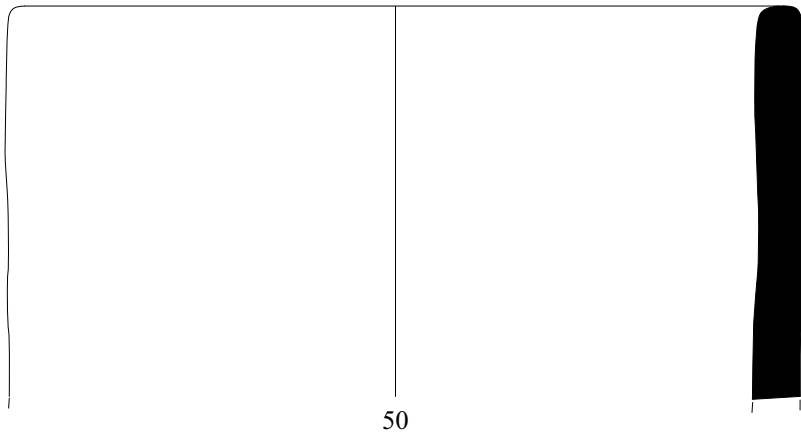
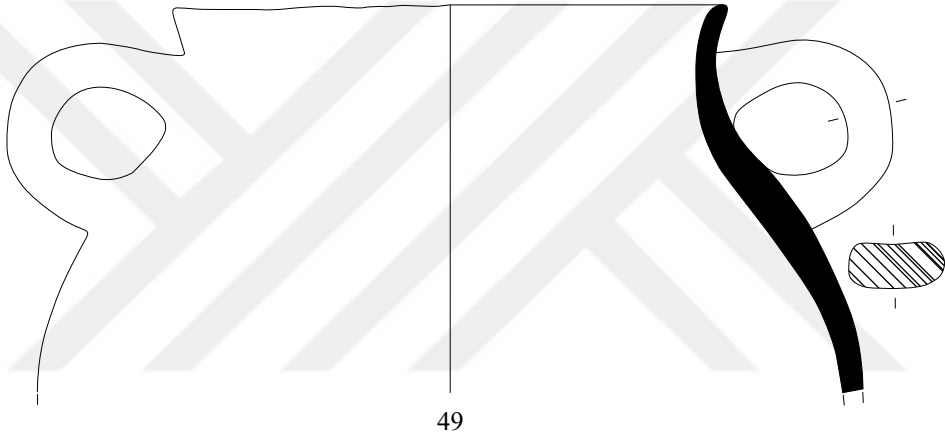
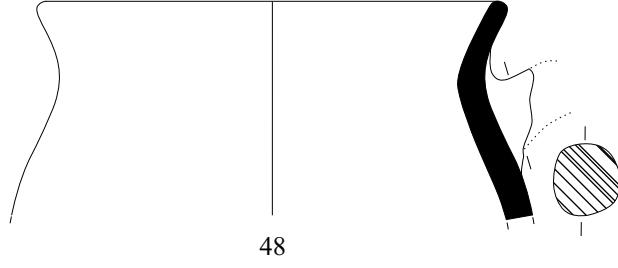
46

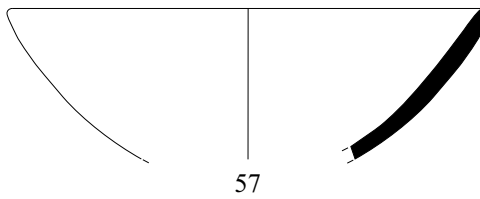
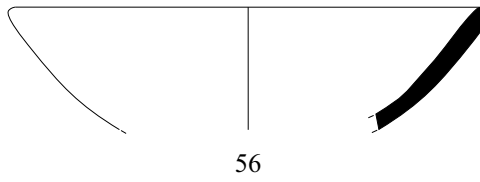
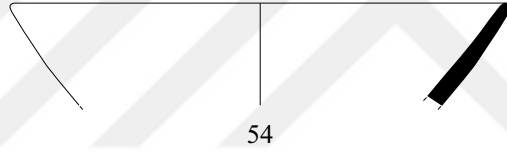
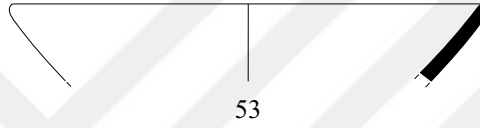
47

Küllüoba İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

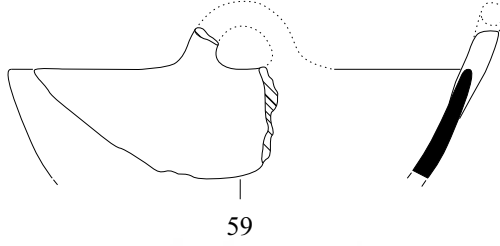
Levha 12

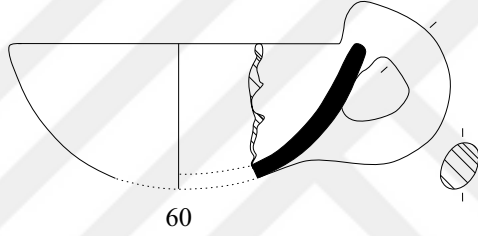
YukarıSögütönü II (51), Kuştepe (52,54),Erenköy II (53,56-57),Yukarı Sögütönü I (55)
İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

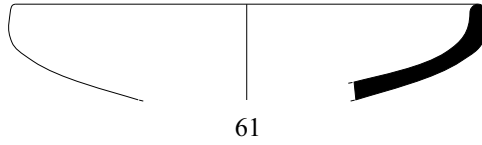
58

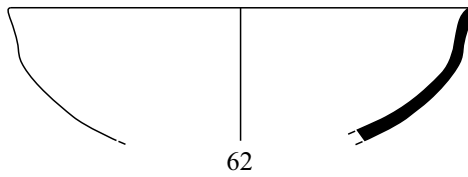
59

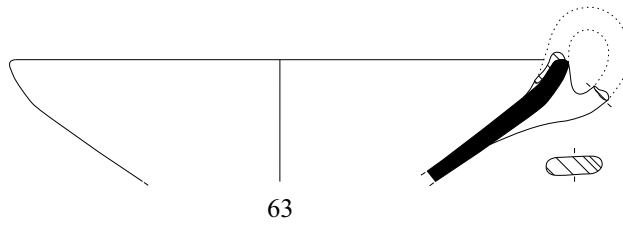
60

61

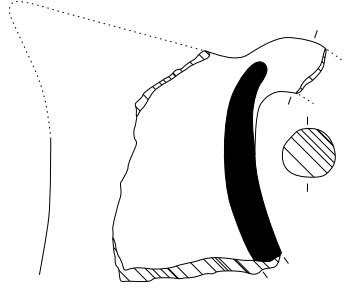
62

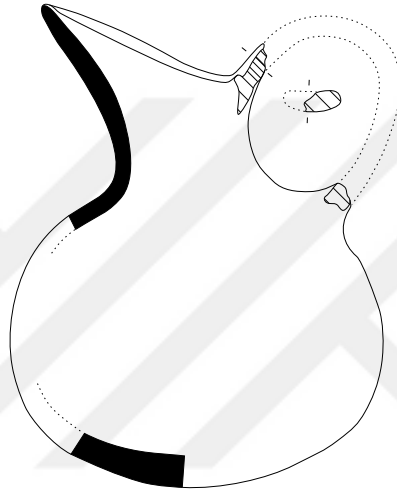
63

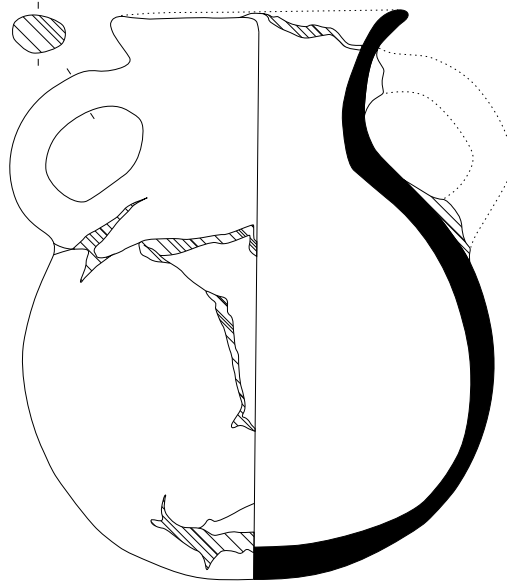
YukarıSögütönü I (58-59, 61), Erenköy II (60), YukarıSögütönü II (62), Kuştepe (63)
İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

64

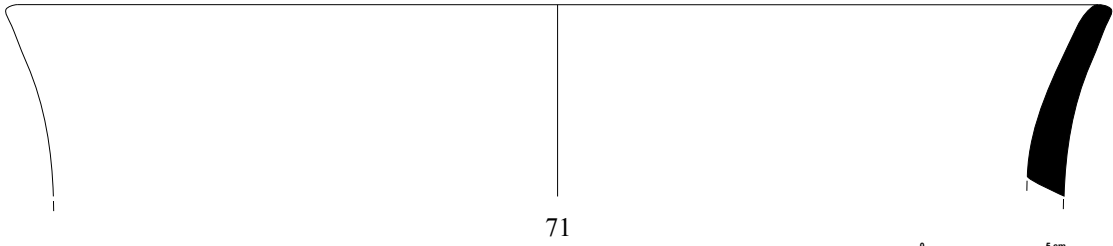
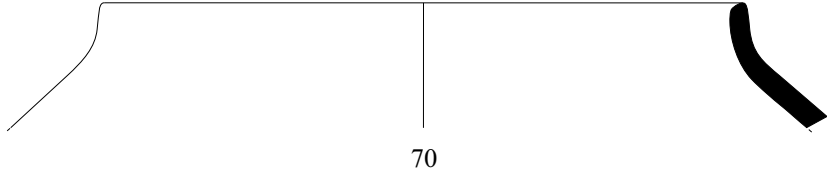
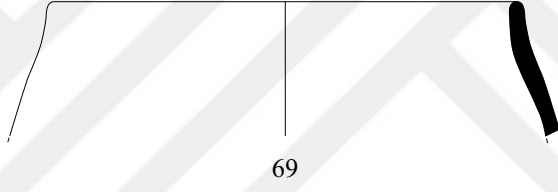
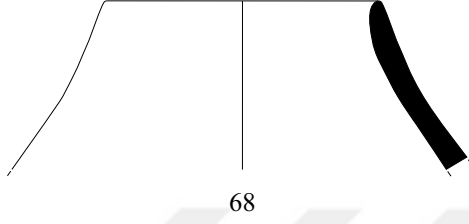
65

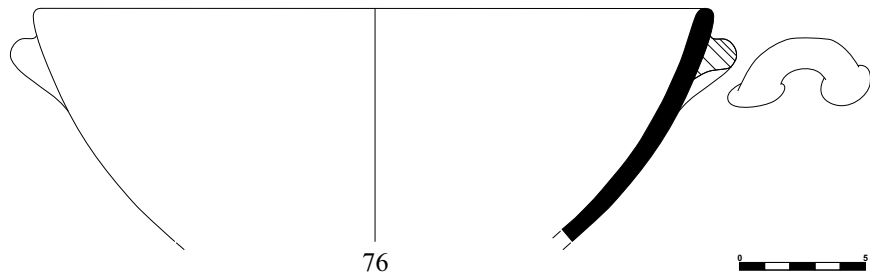
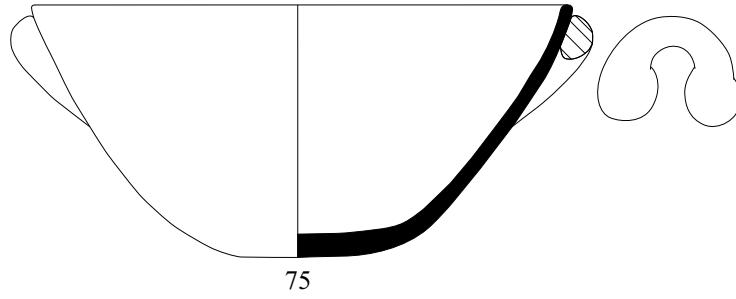
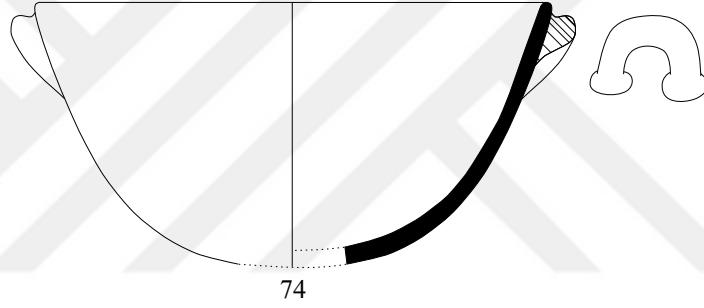
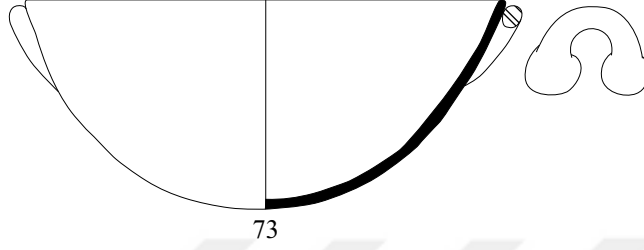
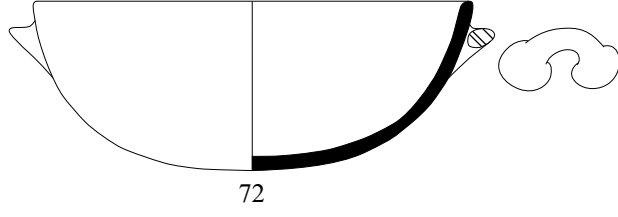
66

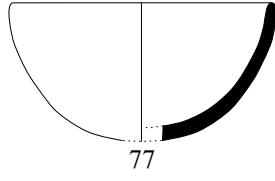

Erenköy II (64), YukarıSöğütönü II (65-66)
İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

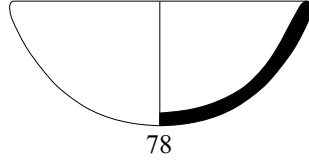

Kuştepe (67,69), YukarıSöğütönü II (68, 70-71)
İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

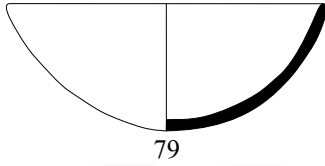

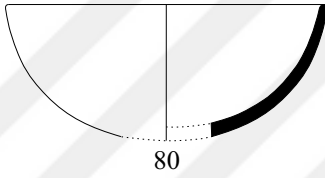
77

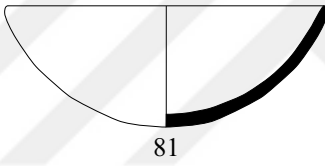
78

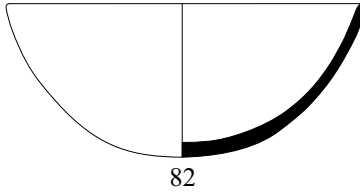
79

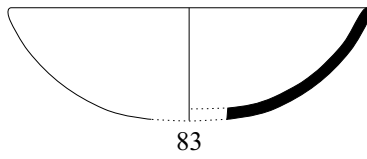
80

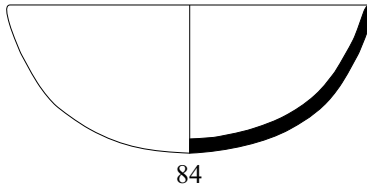
81

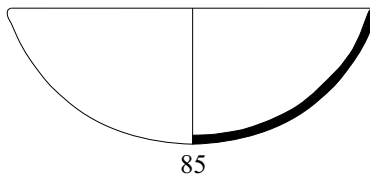
82

83

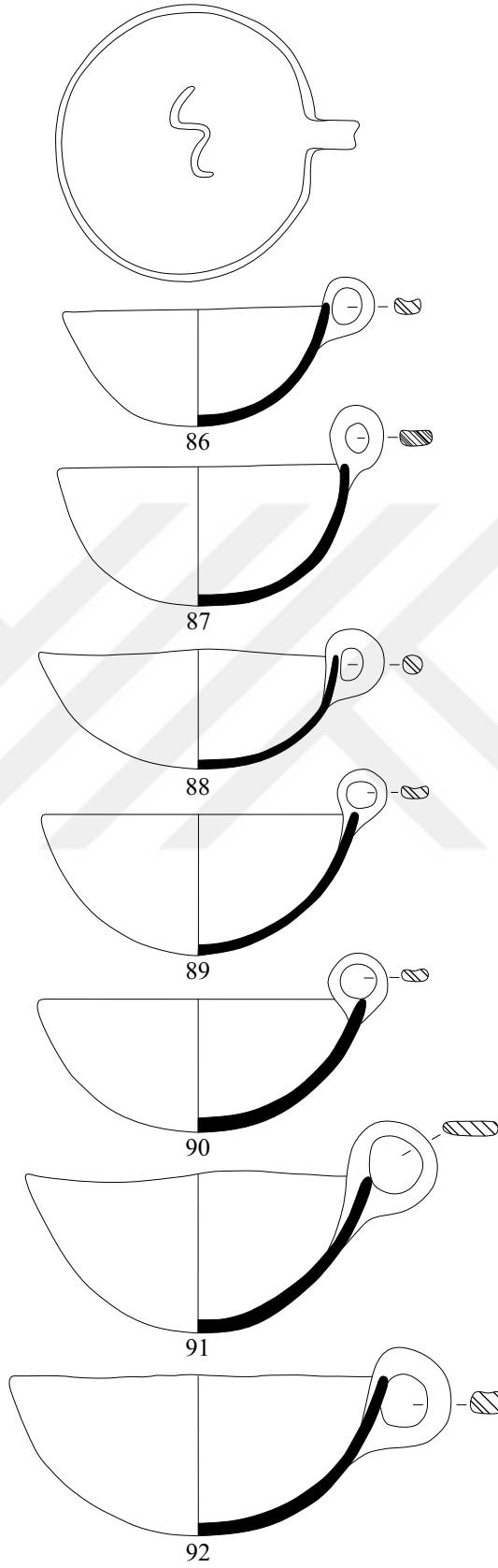

84

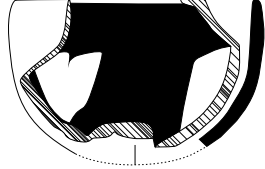
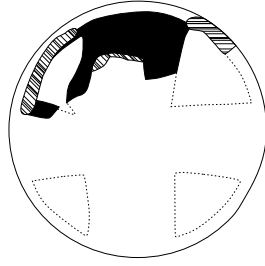

85

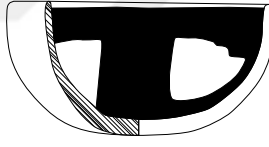
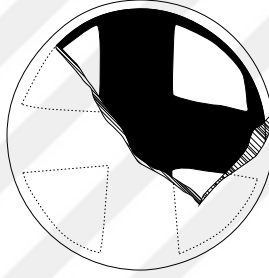

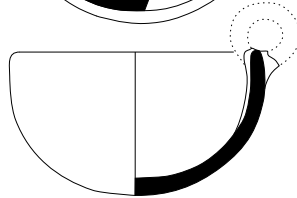
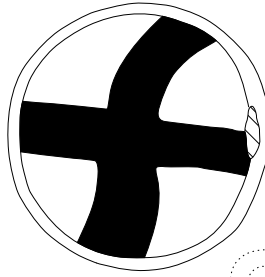
Demircihöyük İlk Tunç Çağı I Dönemi

93

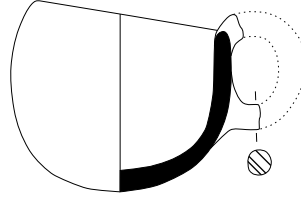

94

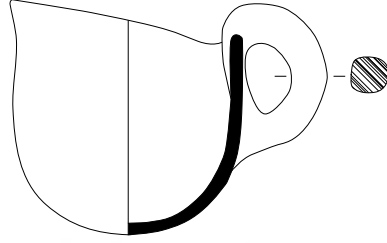

95

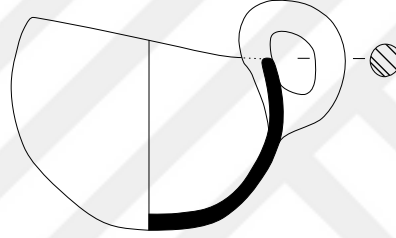

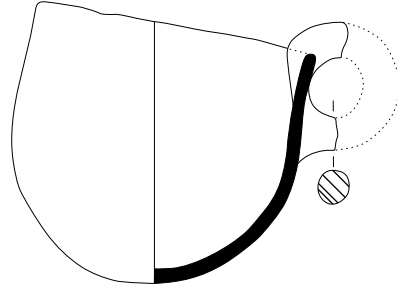
96

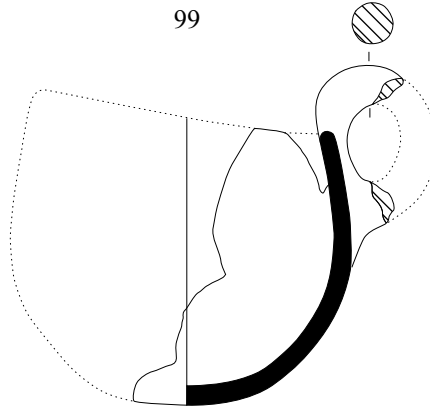
97

98

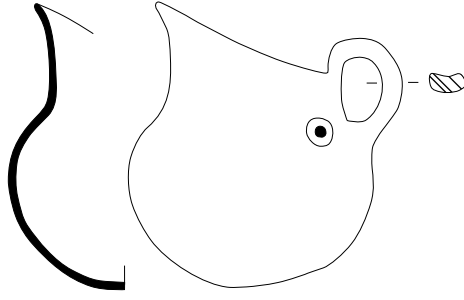

99

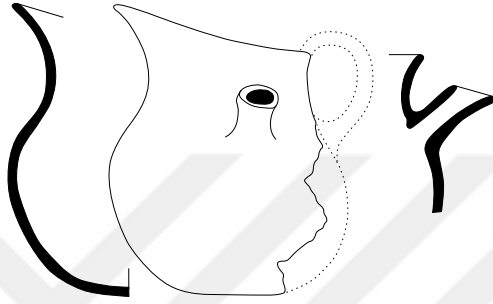

100

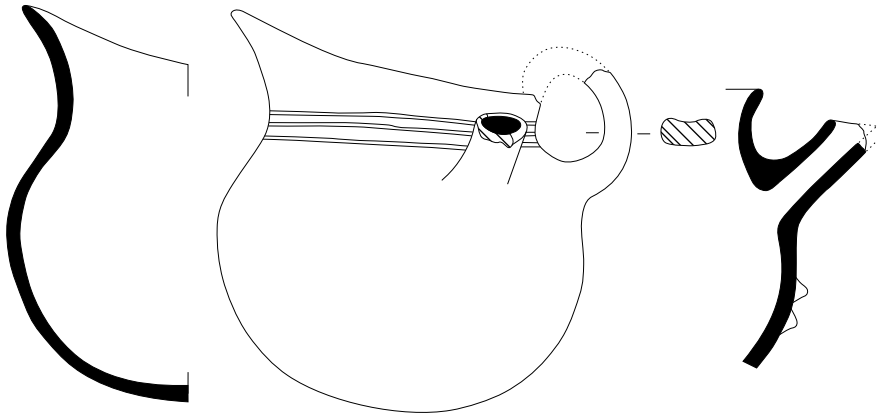
101

102

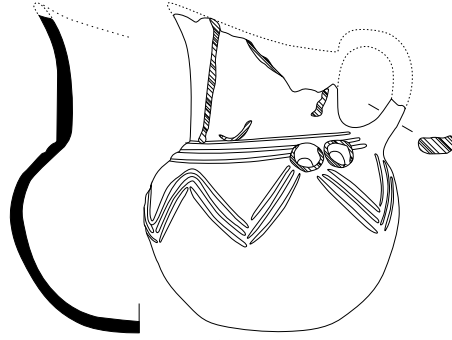

103

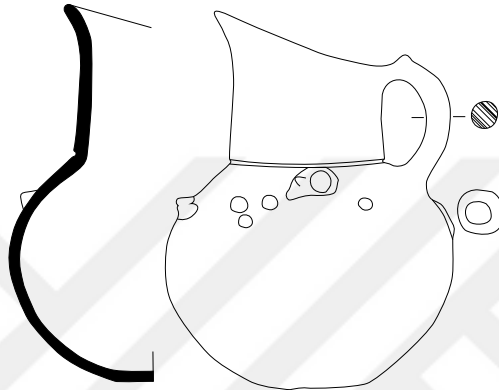

104

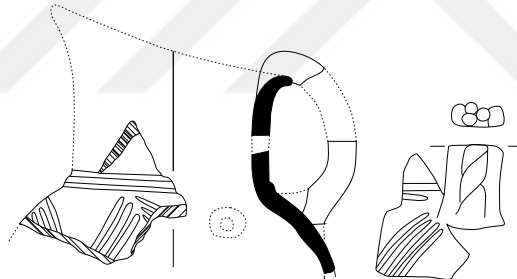

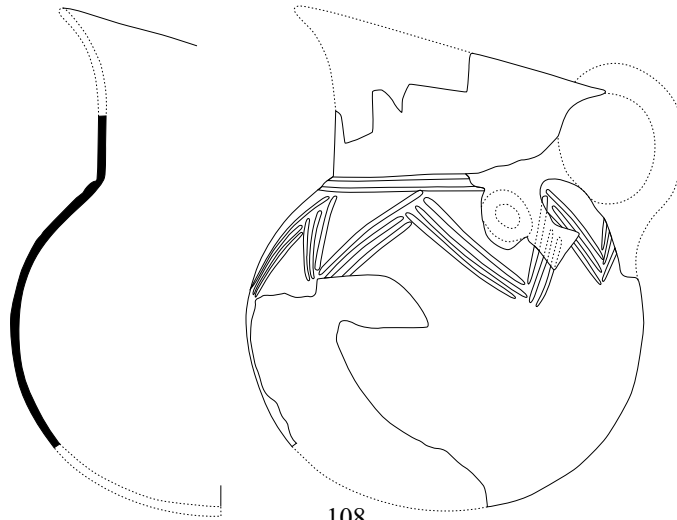
105

106

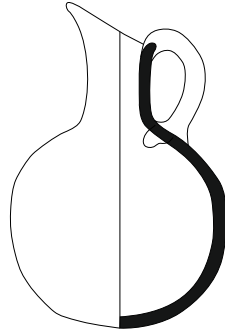

107

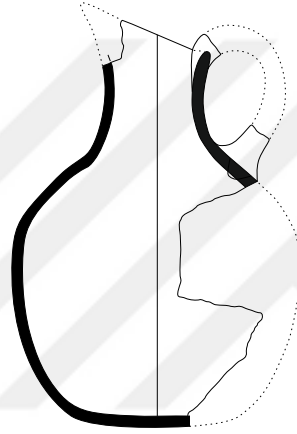

108

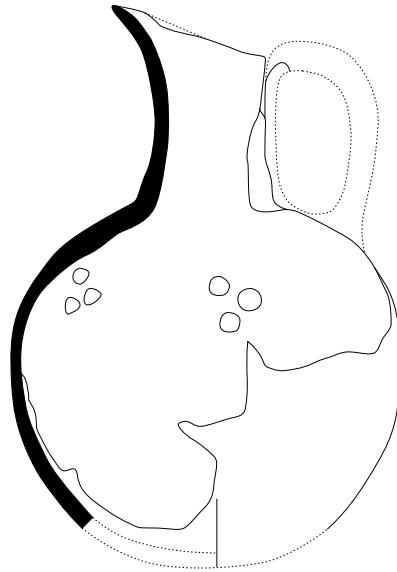

109

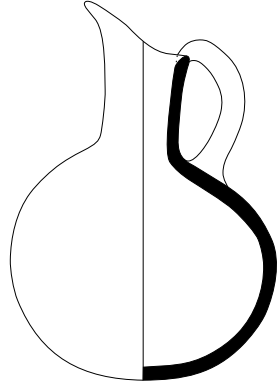

110

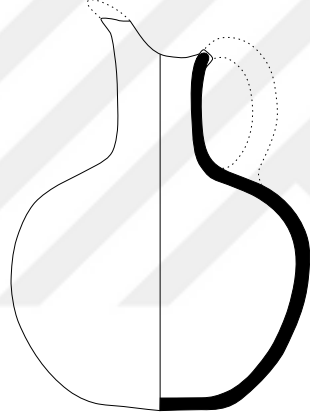

111

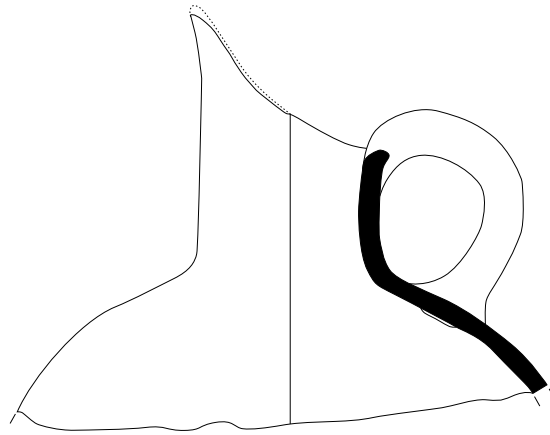

112

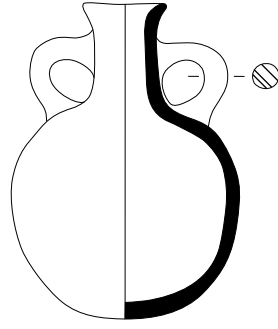

113

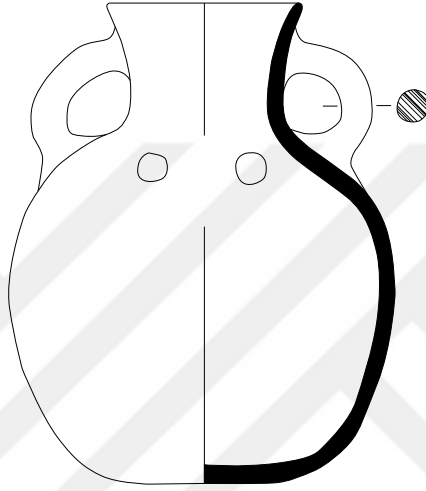

114

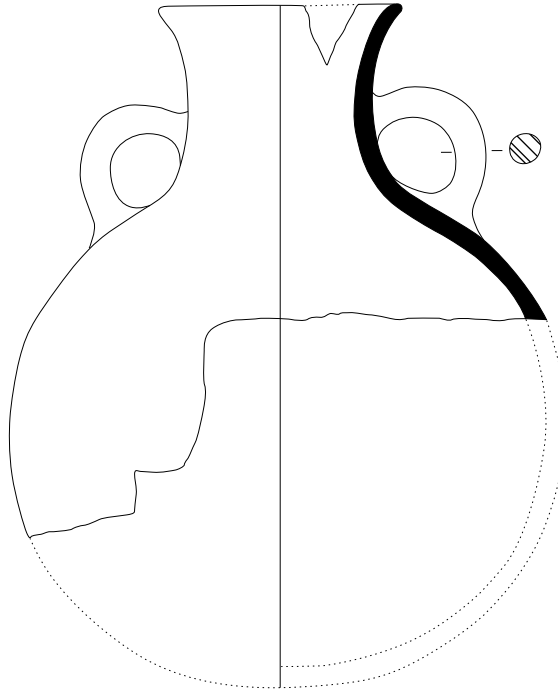

115

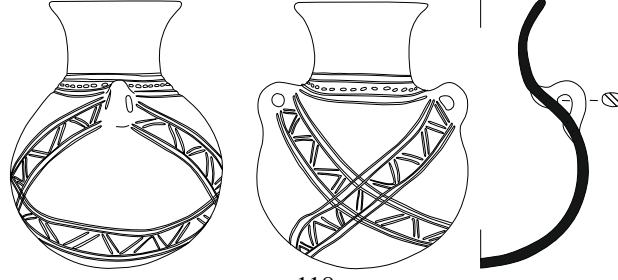

116

117

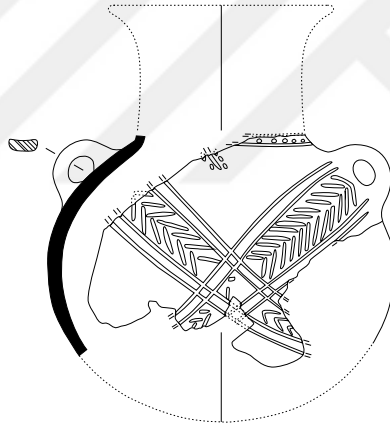

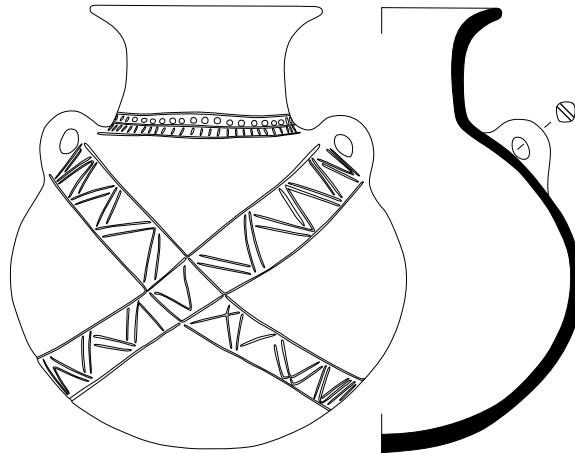
118

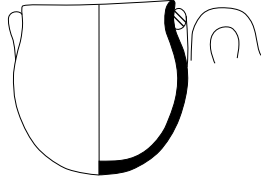
119

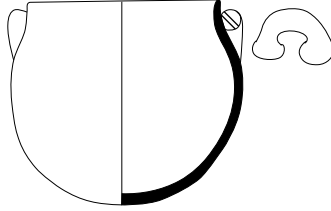
120

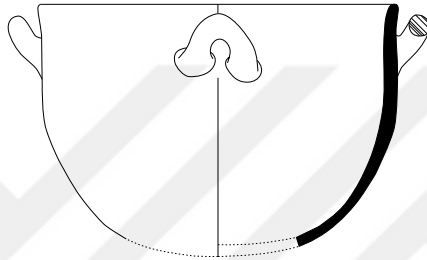
121

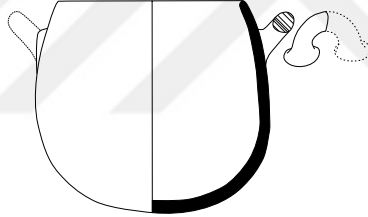
122

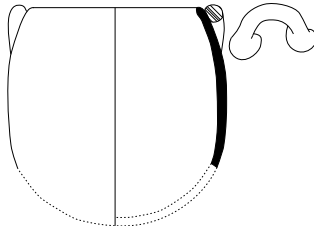
123

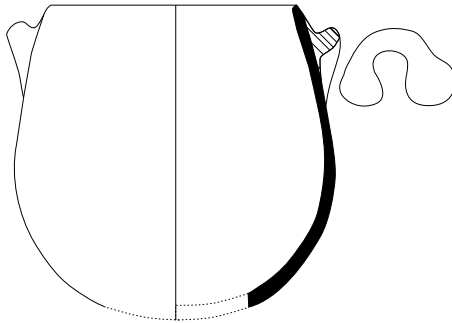
124

125

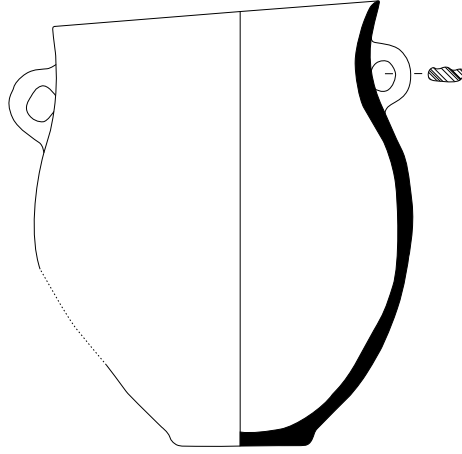

126

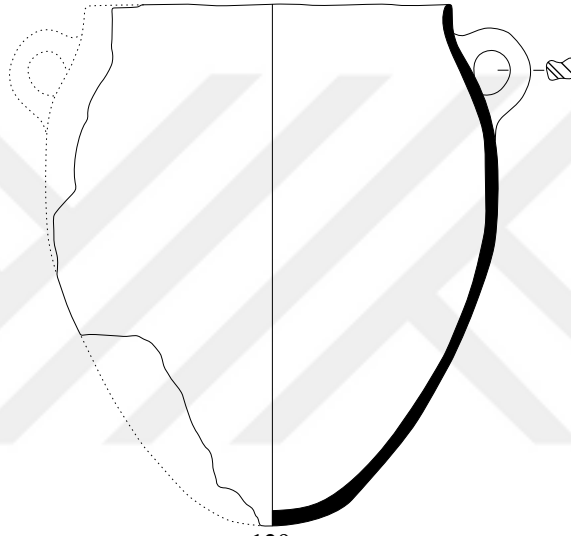

127

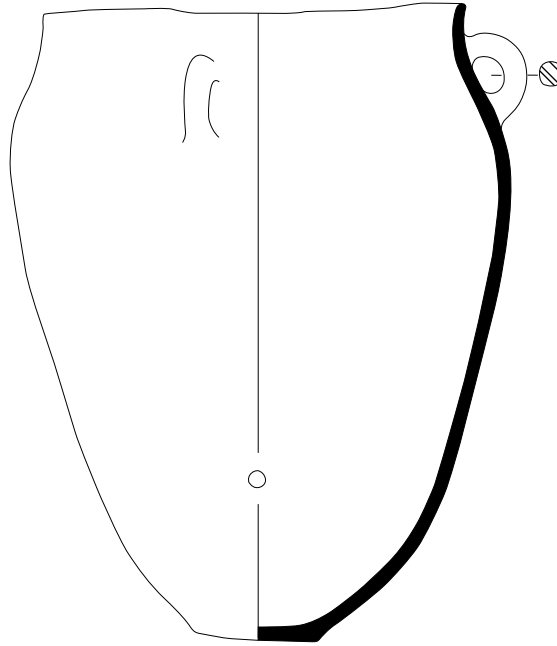

128

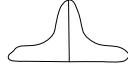

129

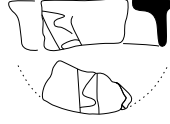

130

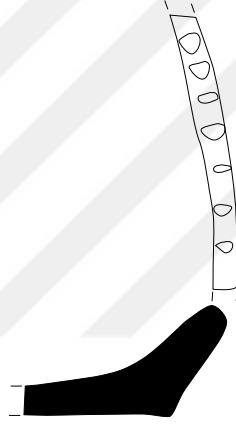

131

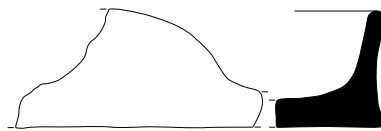
132

133

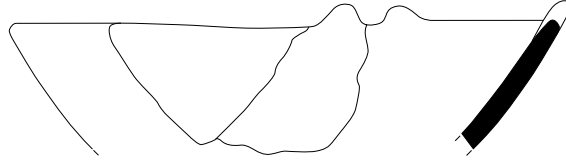
134

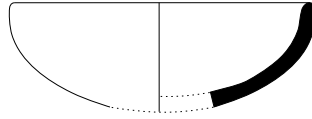
135

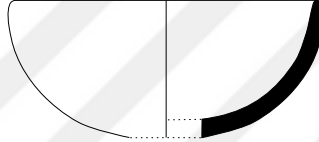
136

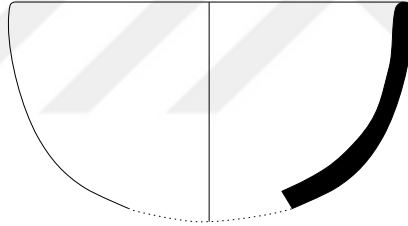
137

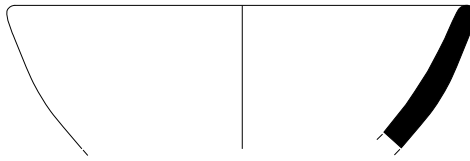
138

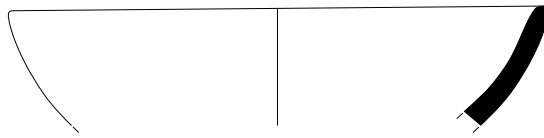
139

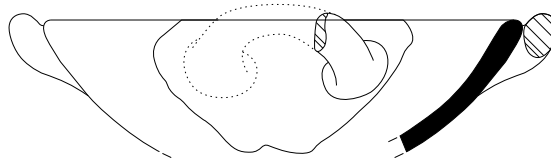
140

141

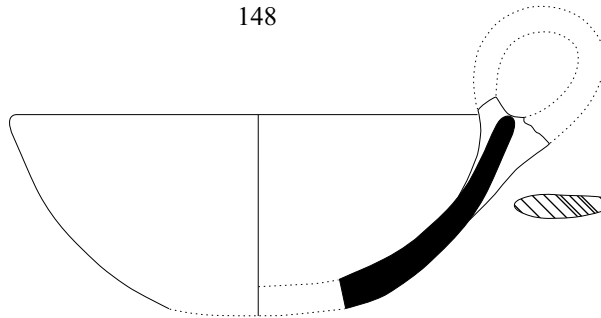
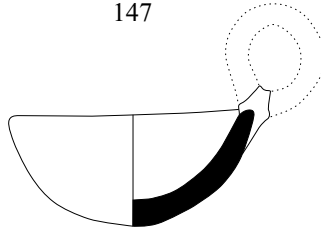
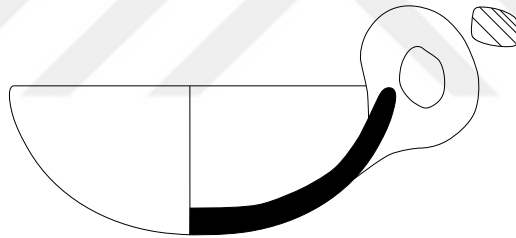
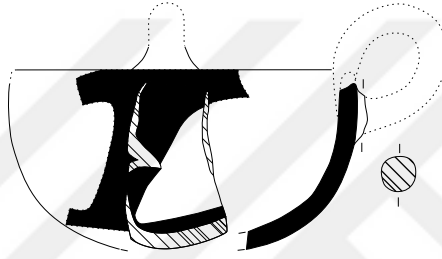
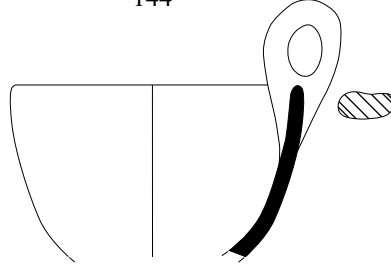
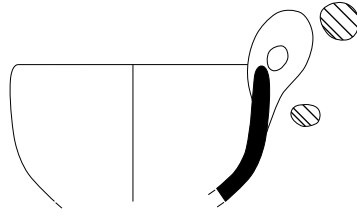

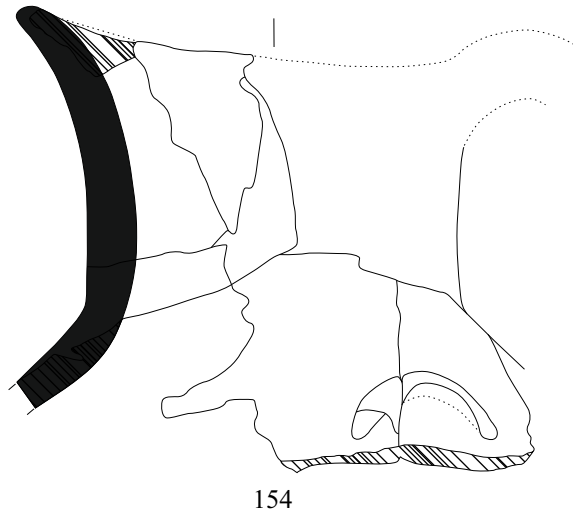
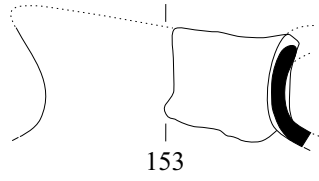
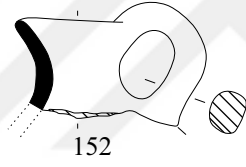
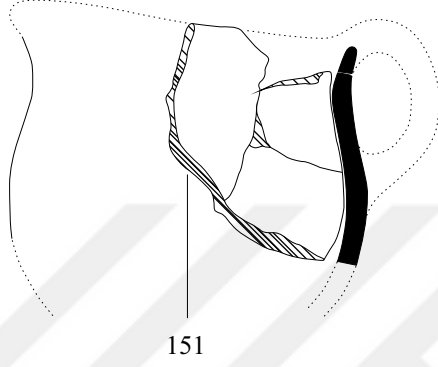
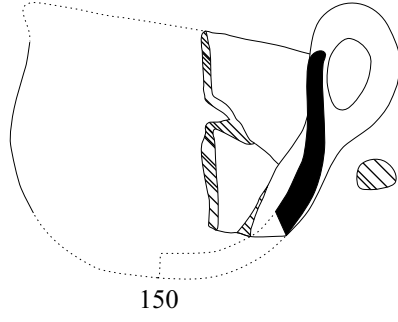
142

143

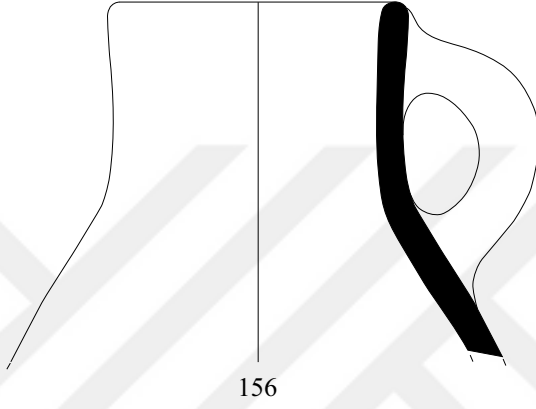

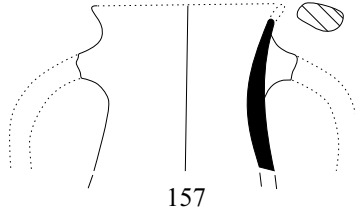

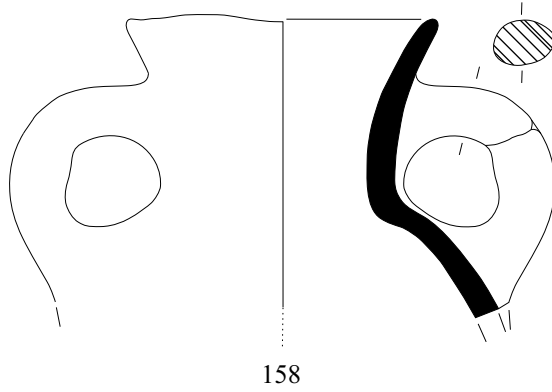
155

156

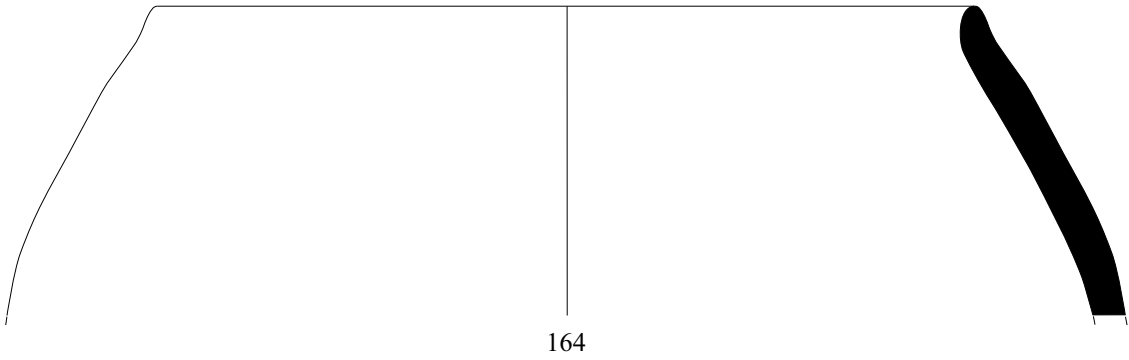
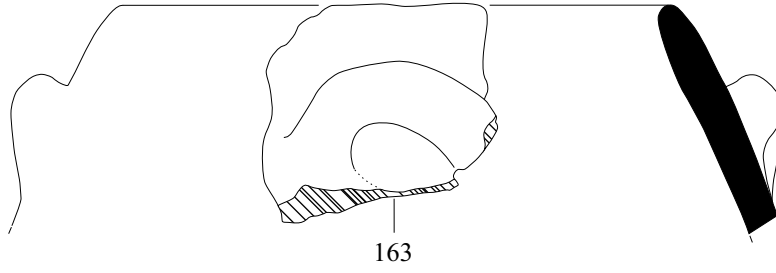
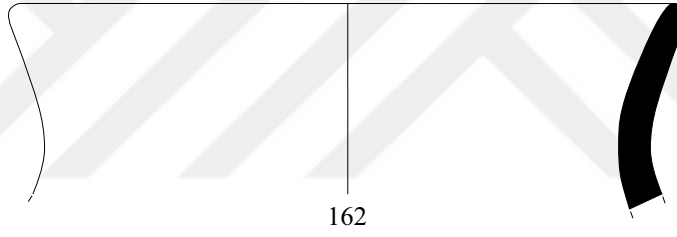
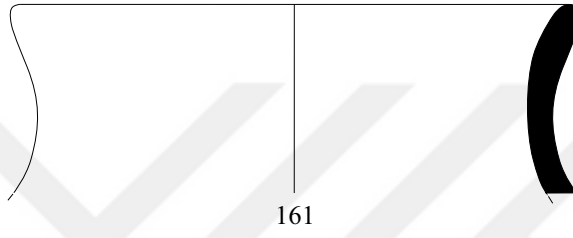
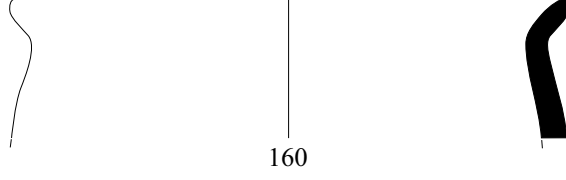
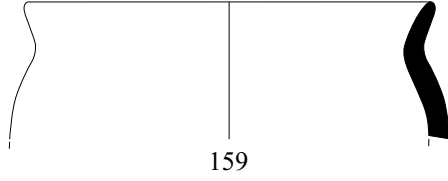

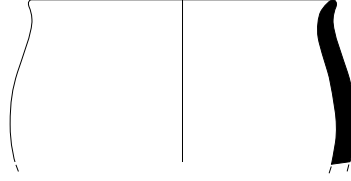
157

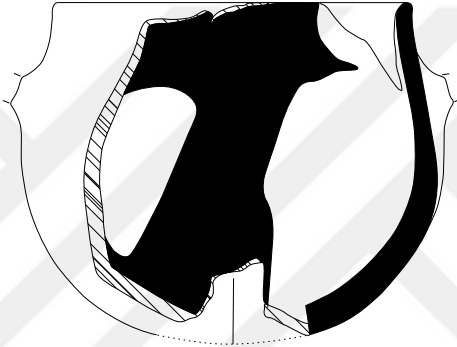
158

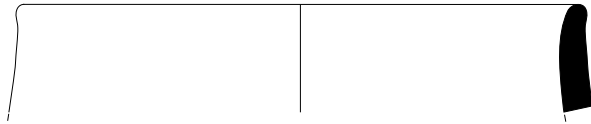

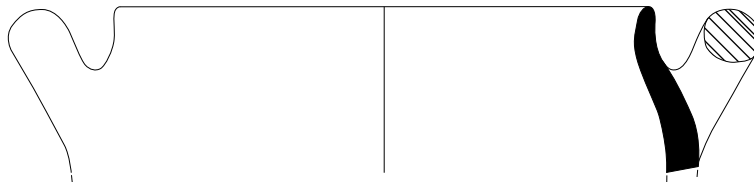
165

166

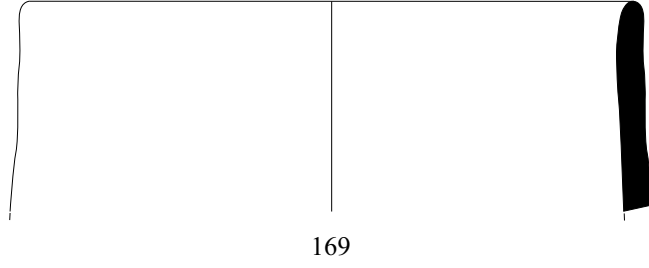

167

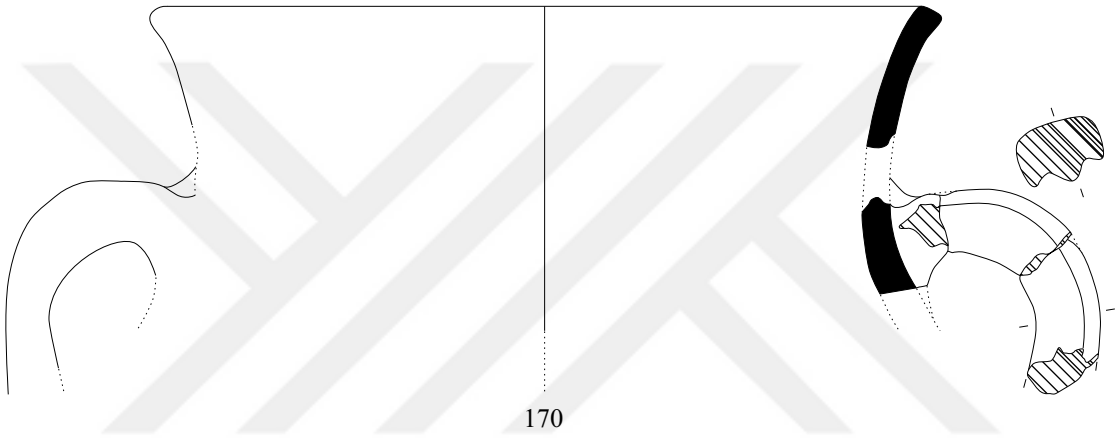

168

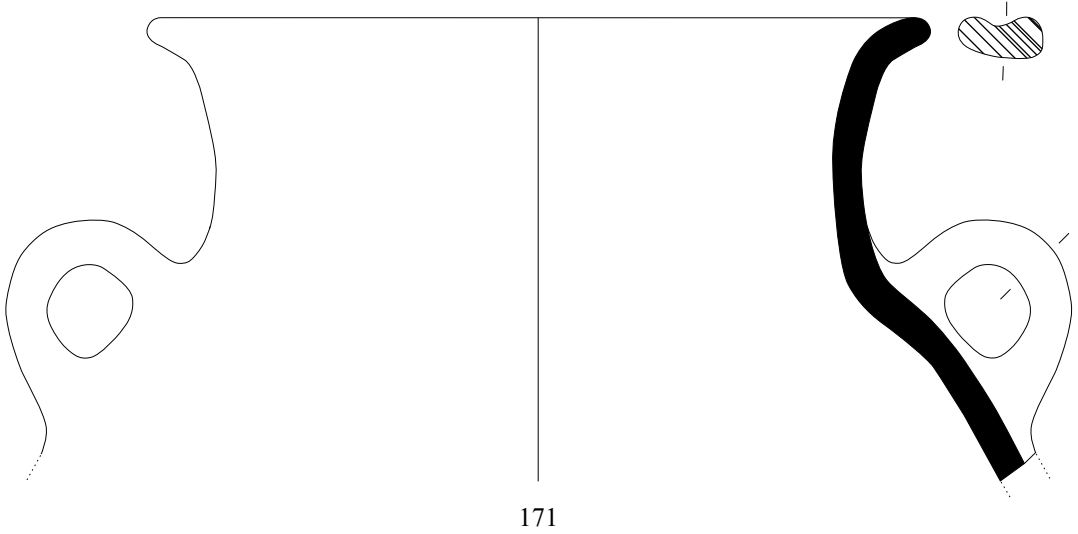

169

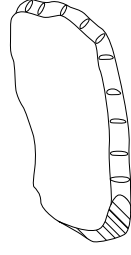

170

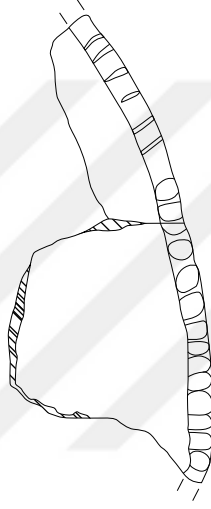

171

172

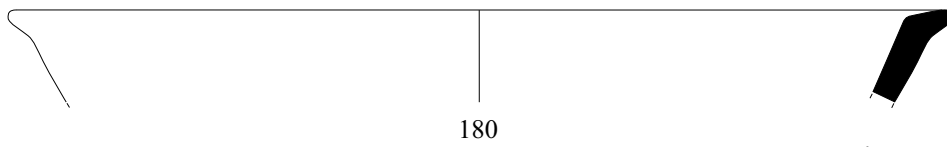
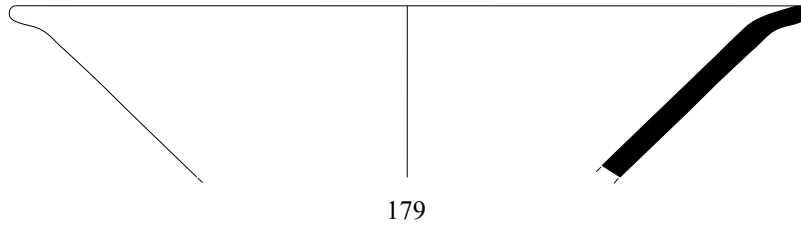
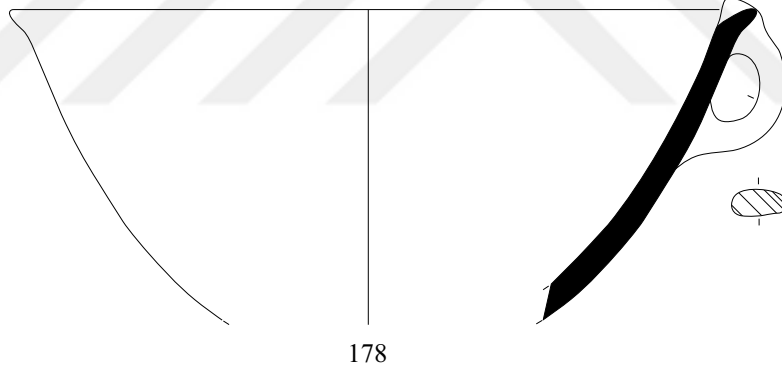
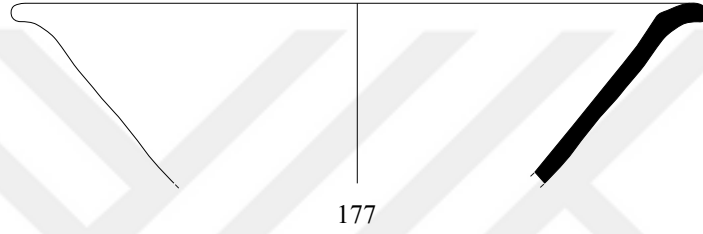
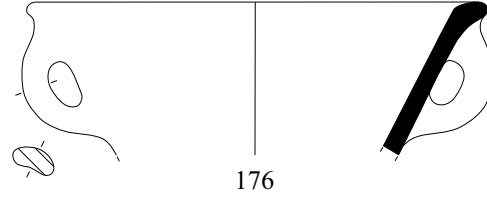
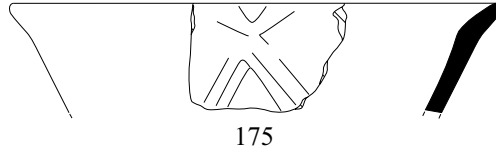

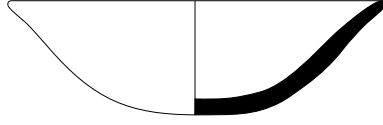
173

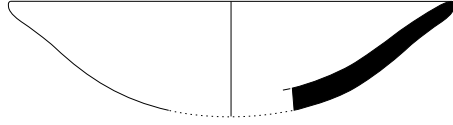
174

Küllüoba İlk Tunç Çağı I Dönemi

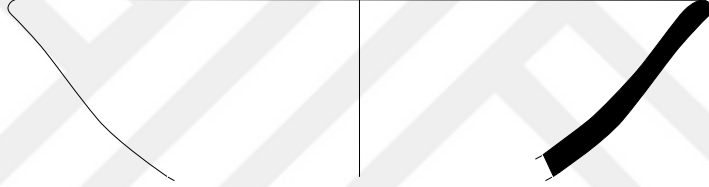

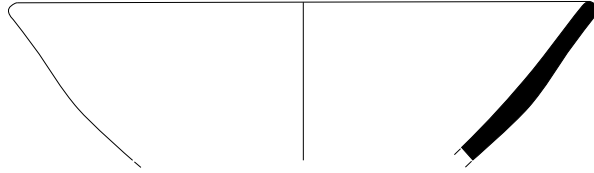
181

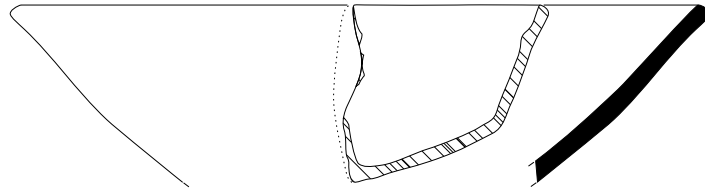
182

183

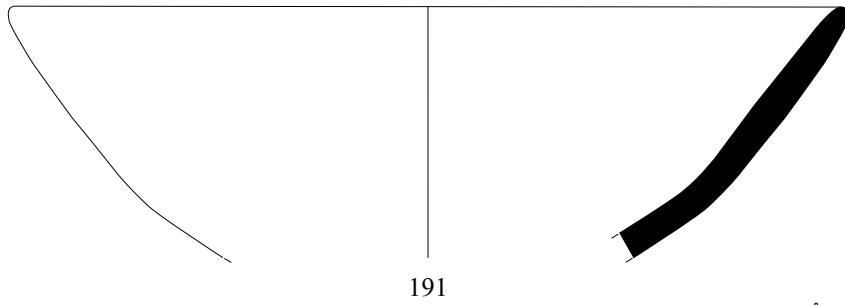
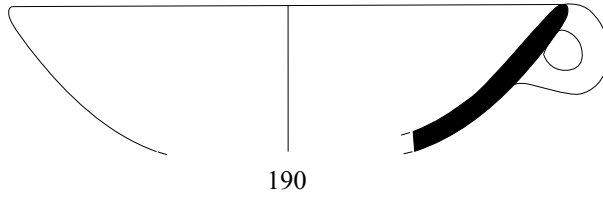
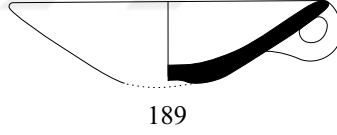
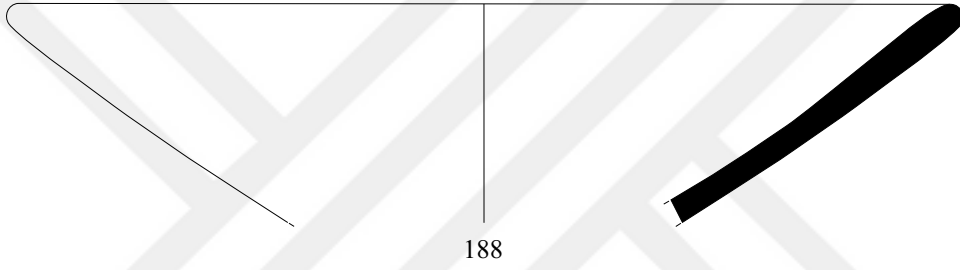
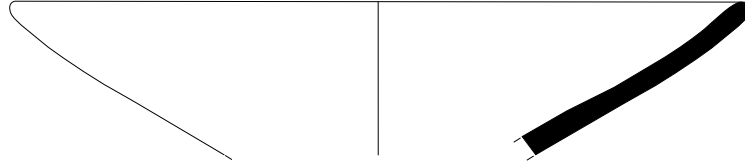
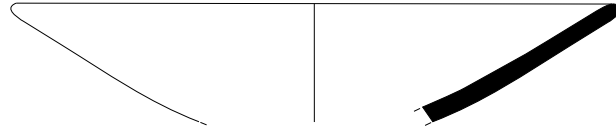

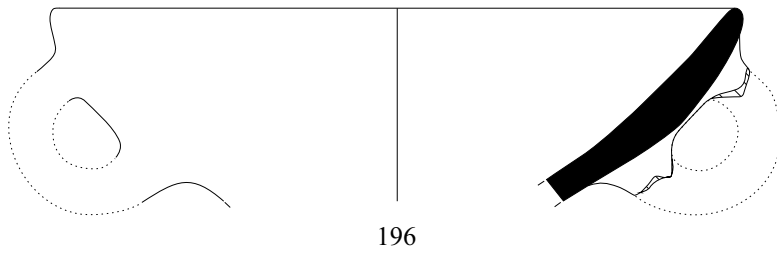
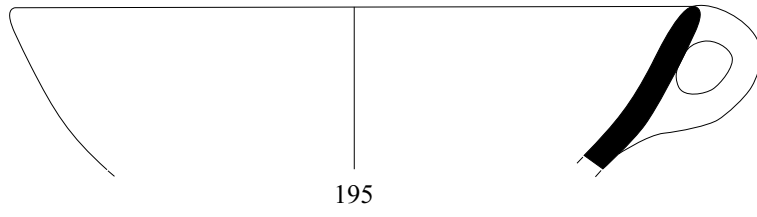
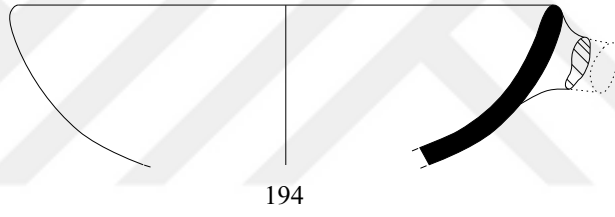
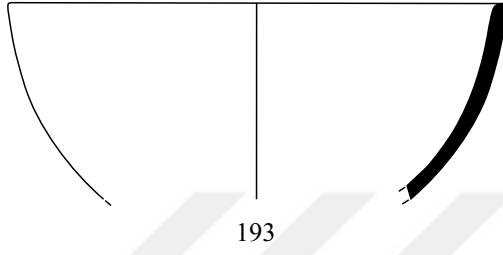
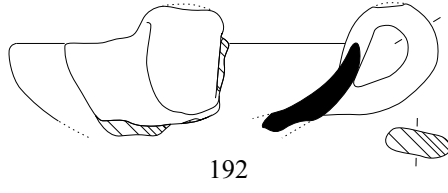
184

185

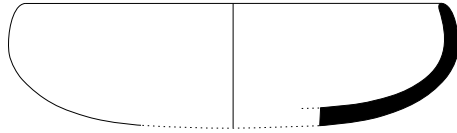

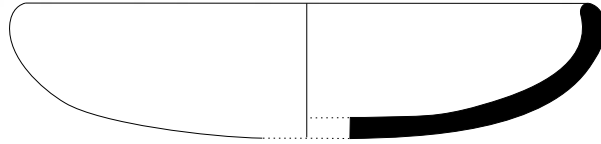
197

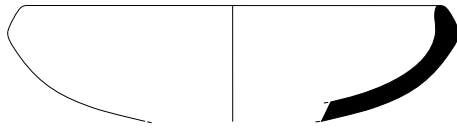
198

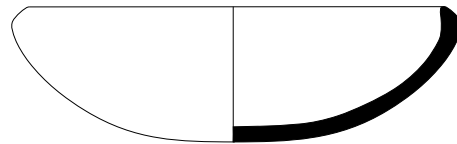
199

200

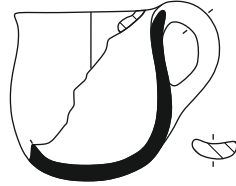

201

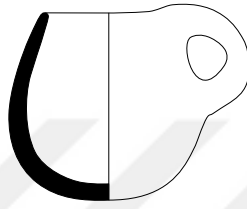

202

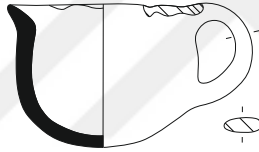

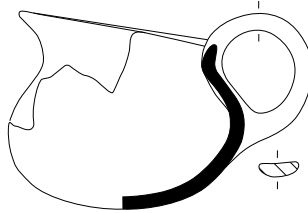
203

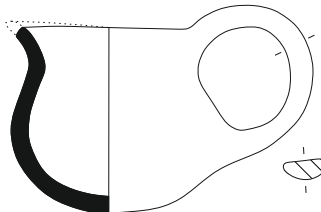
204

205

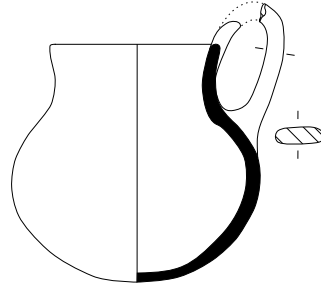

206

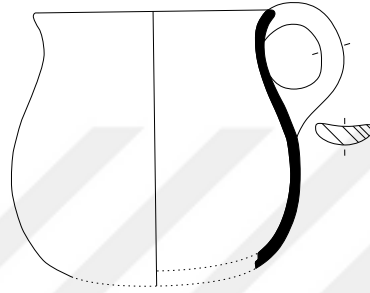

207

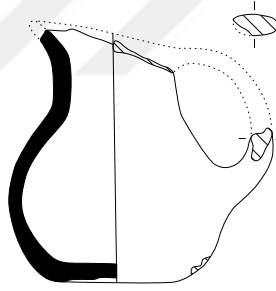

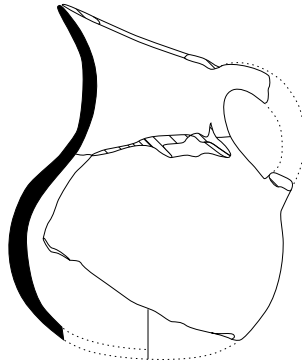
208

209

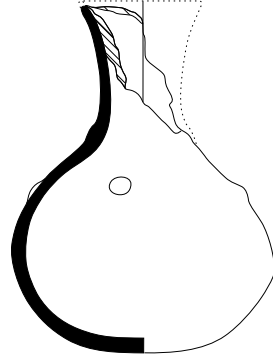

210

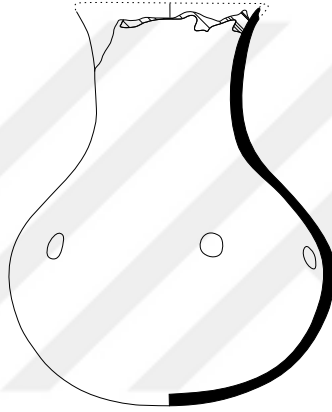

211

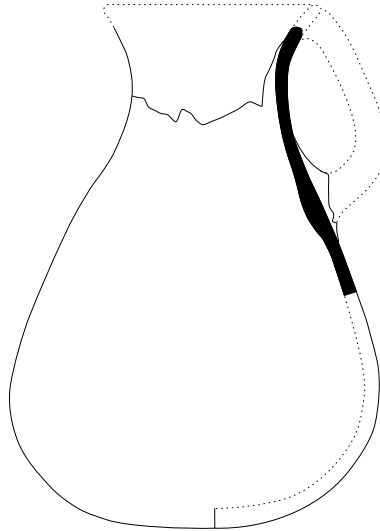

212

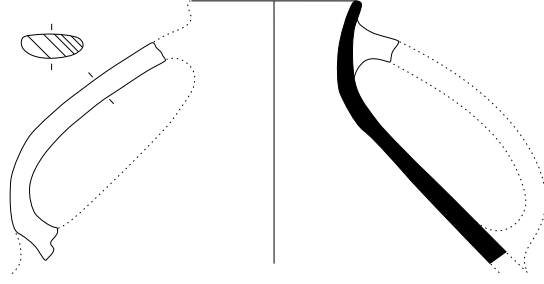

213

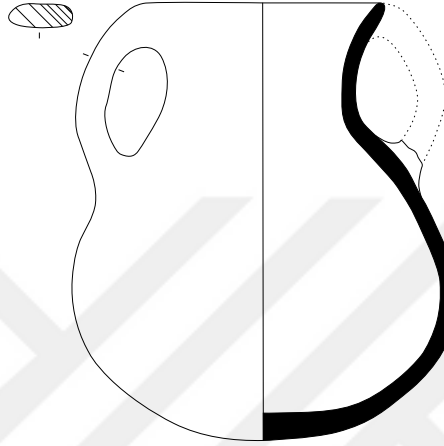

214

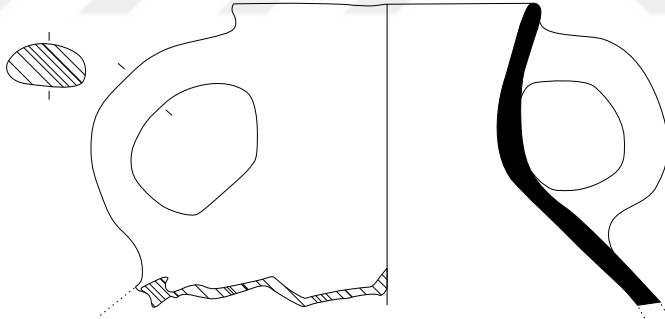

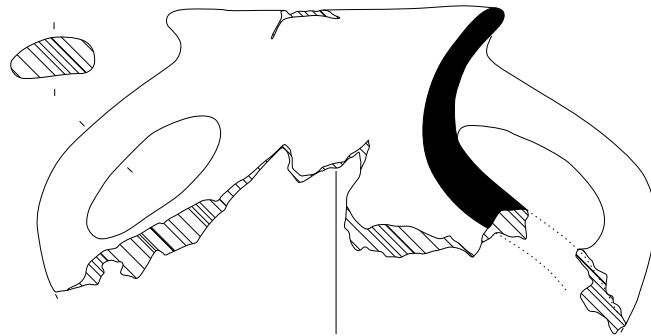
215

216

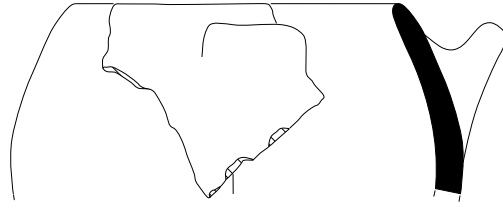

217

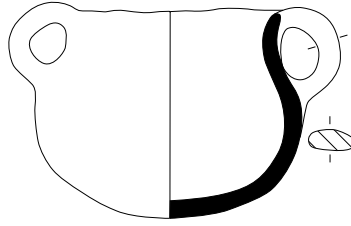

218

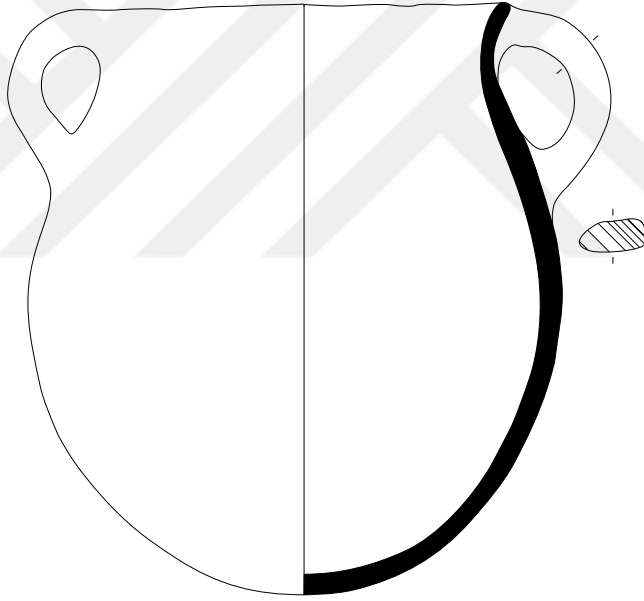

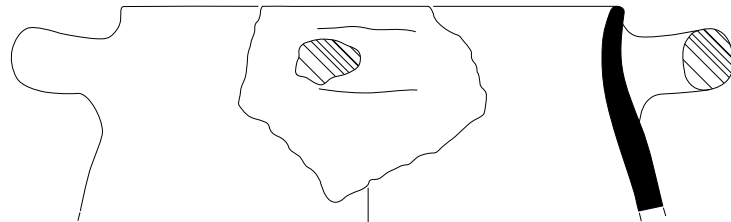
219

220

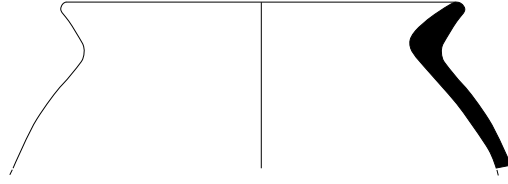

221

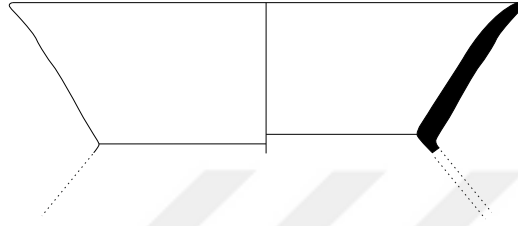

222

Kaklık Mevkii İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

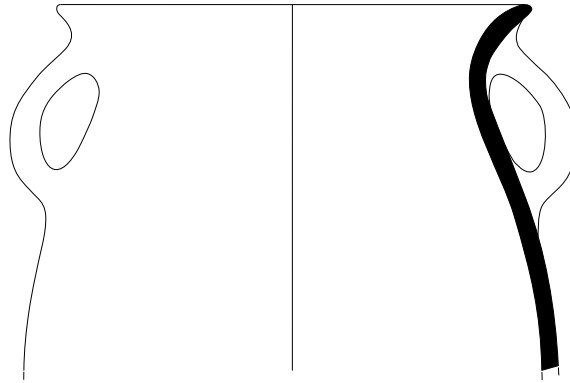
223

224

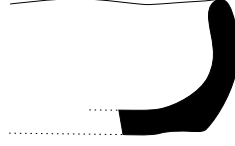
225

226

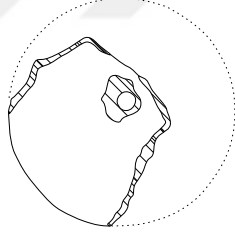
Kaklık Mevkii İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi

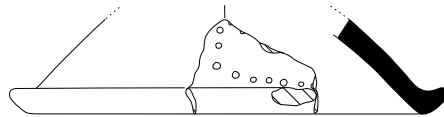
227

228

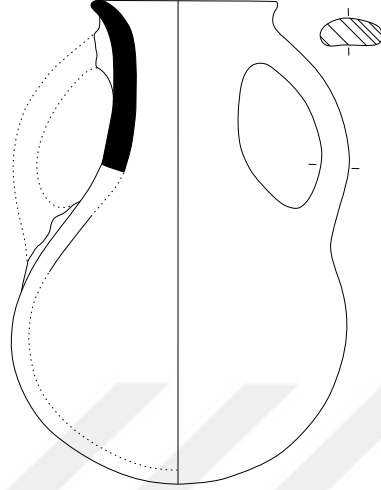

229

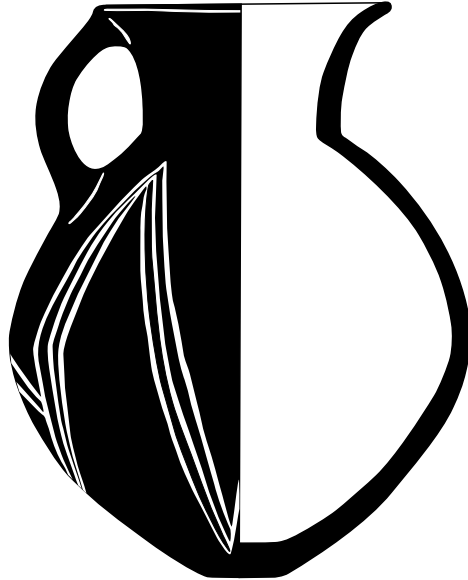

230

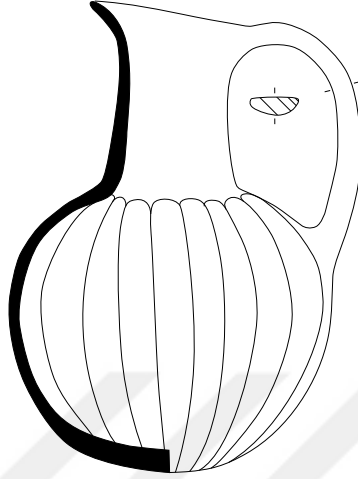
231

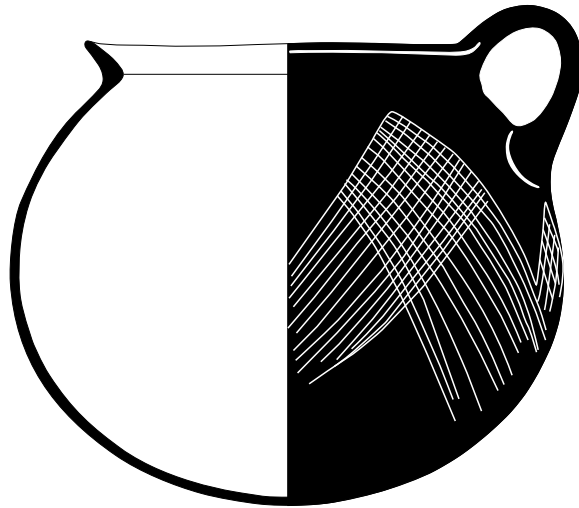
232

Kusura İlk Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi (?)

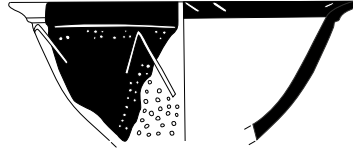
233

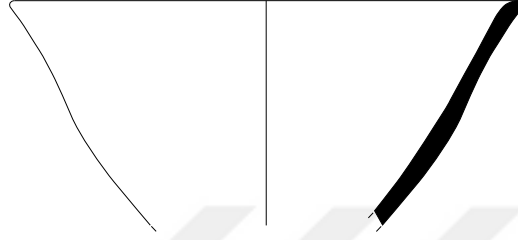
234

Kusura İlk Tunç Çağı I Dönemi (?)

235

236

237

238

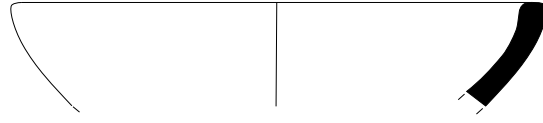

239

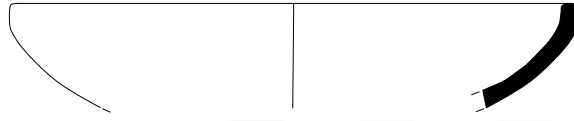

240

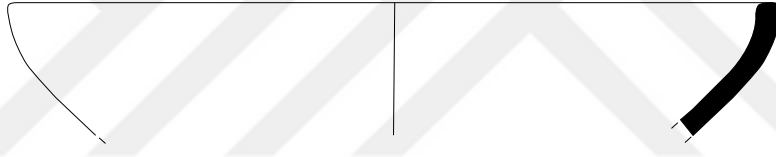

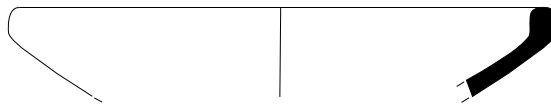
241

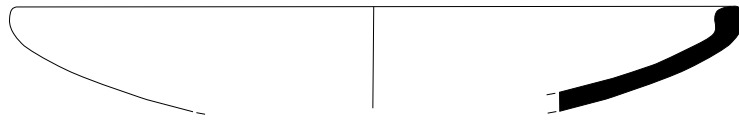
242

243

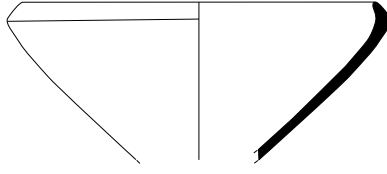

244

245

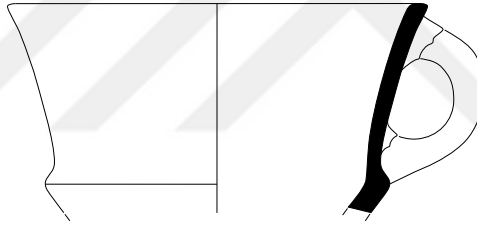
246

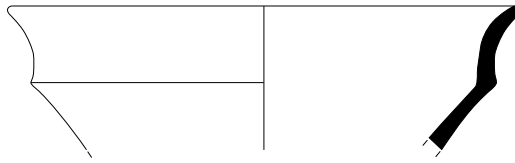
247

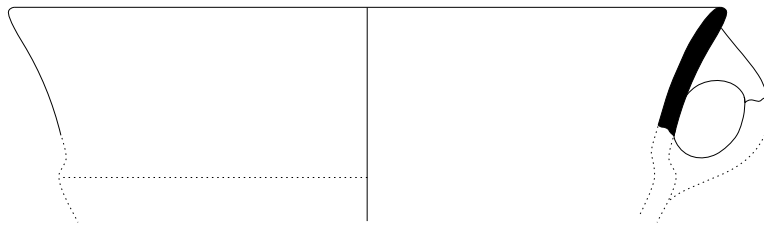
248

249

250

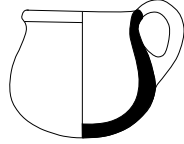

251

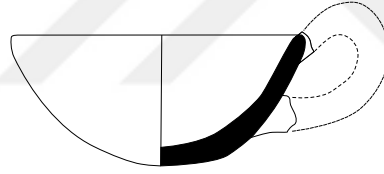
252

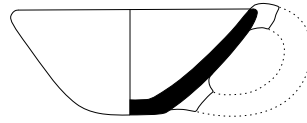
253

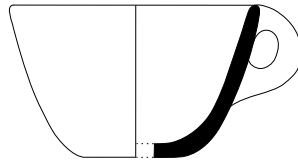
254

255

256

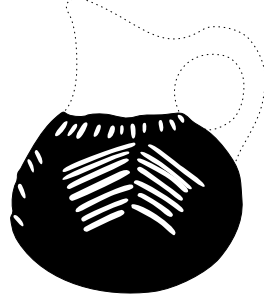

257

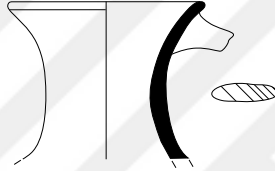

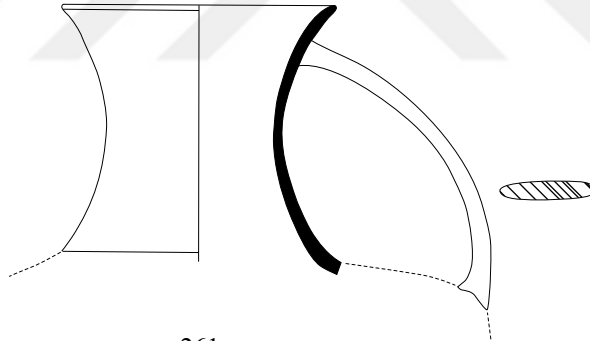
258

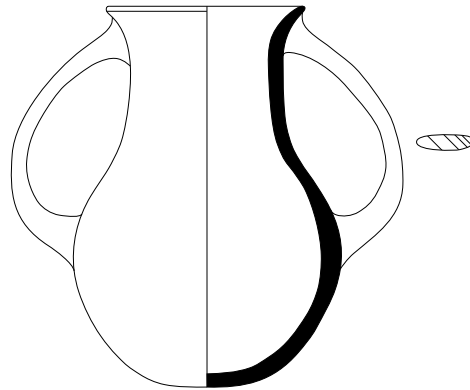
259

260

261

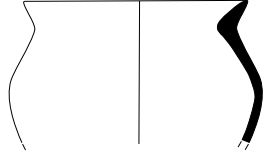

262

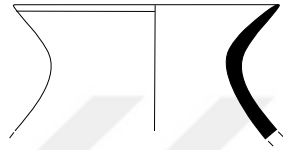

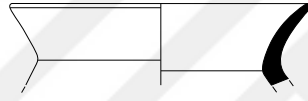
263

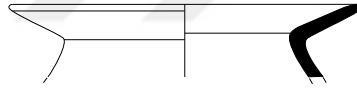
264

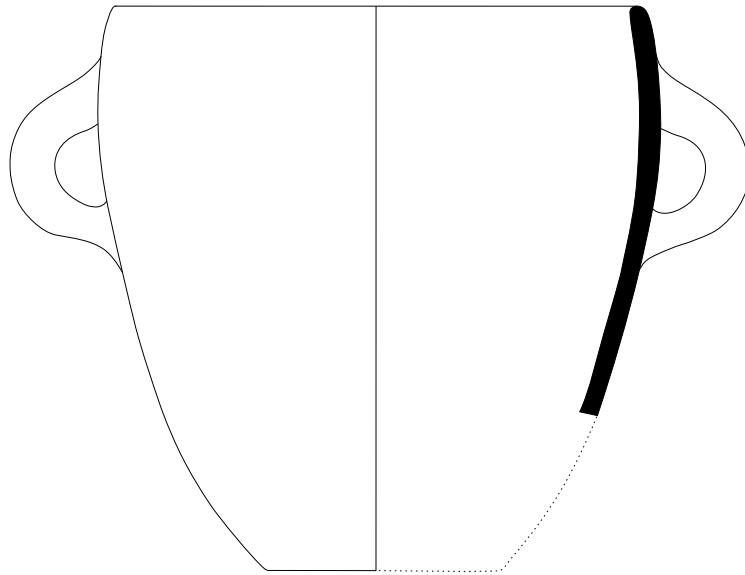
265

266

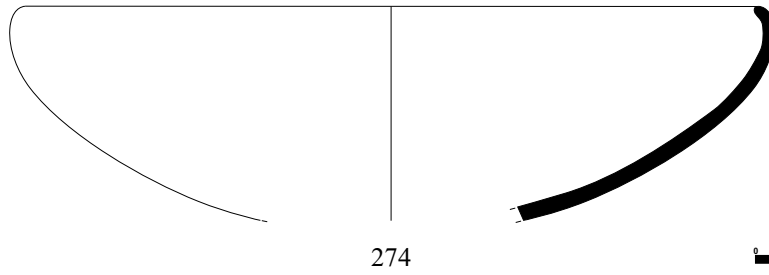
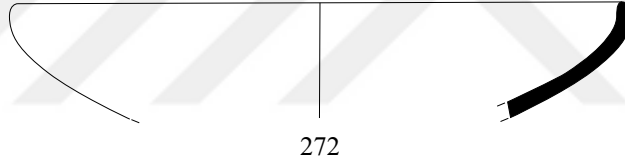
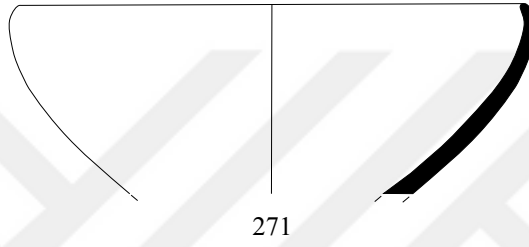
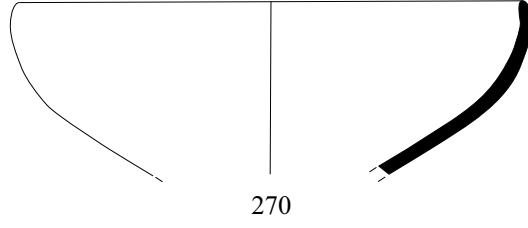

267

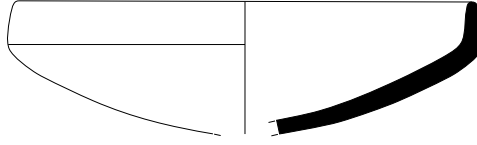
268

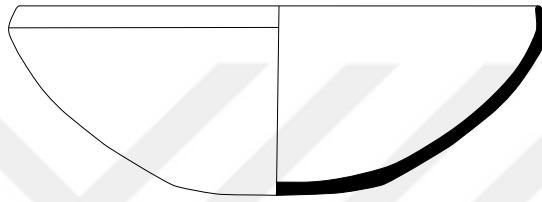

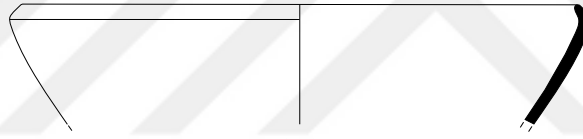
275

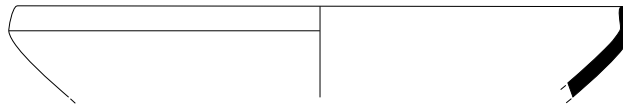
276

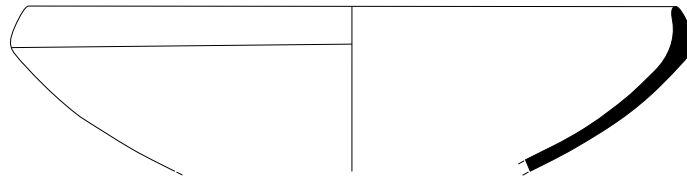
277

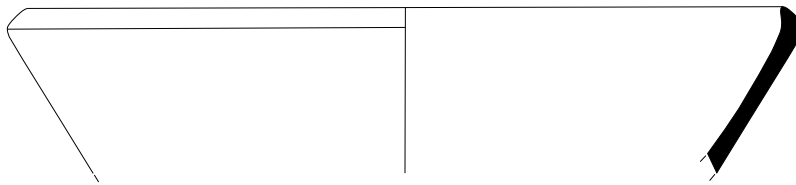
278

279

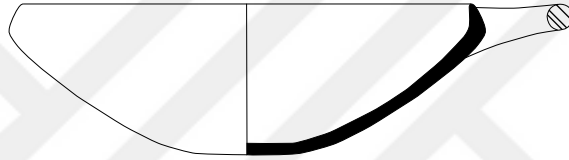
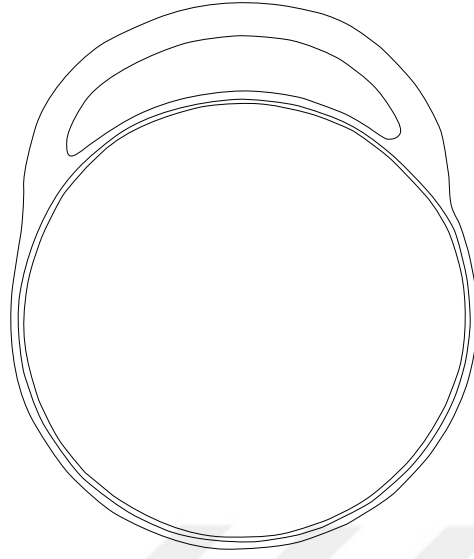

280

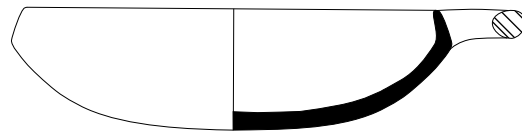
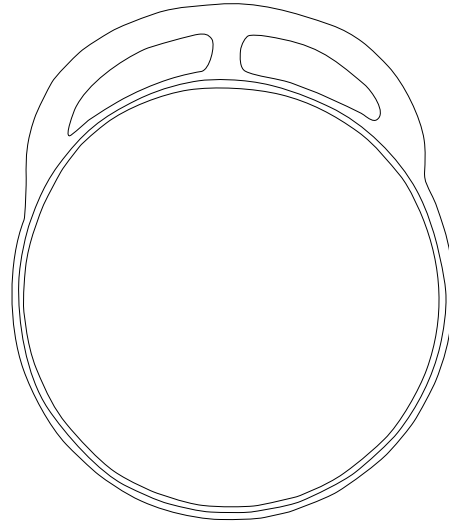

281

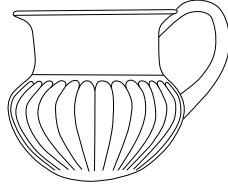

282

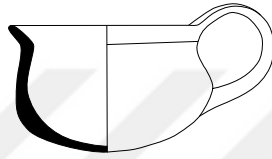

283

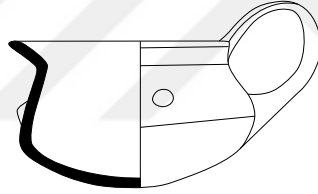

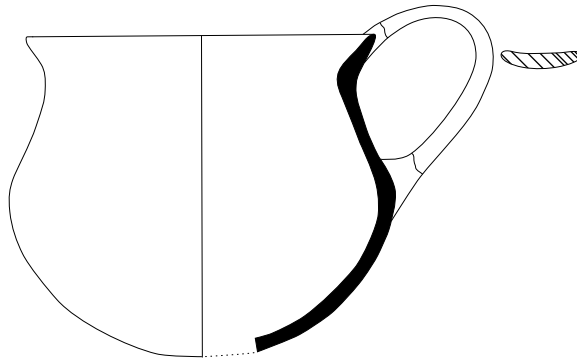
284

285

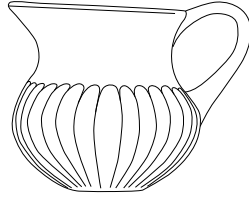

286

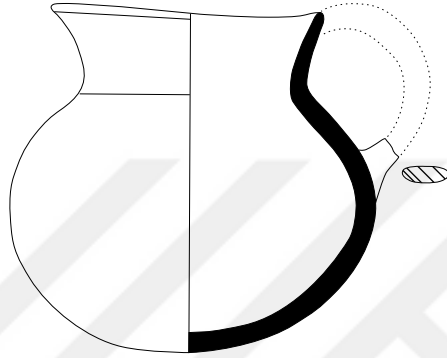

287

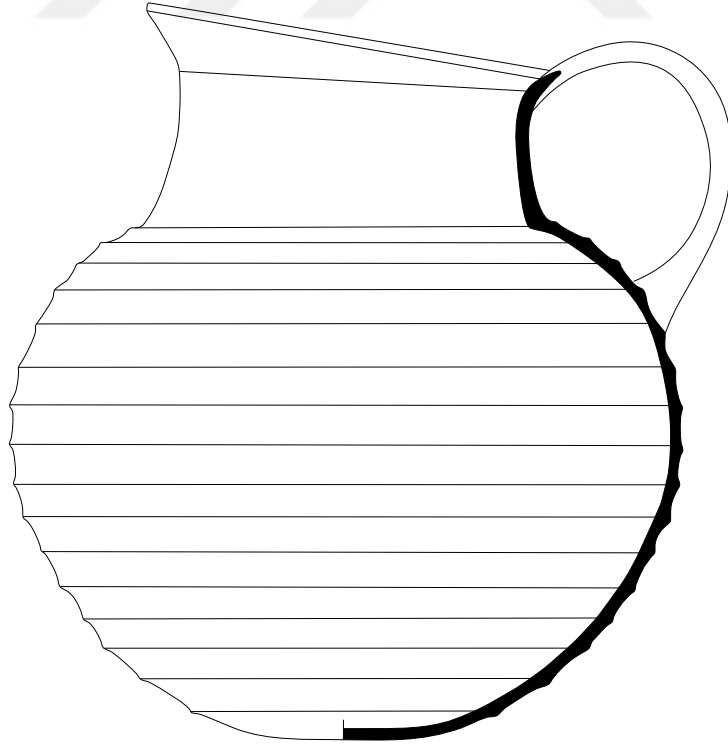

288

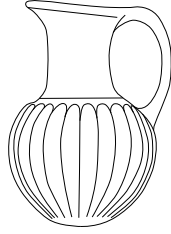

289

290

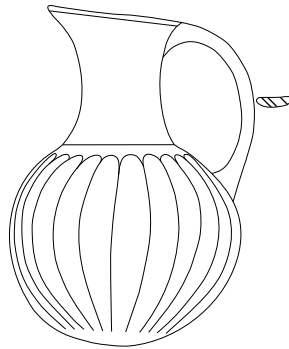

291

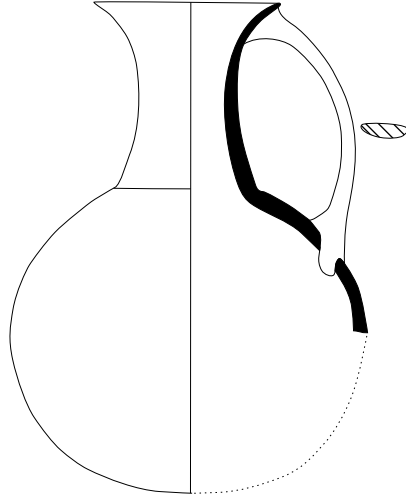

292

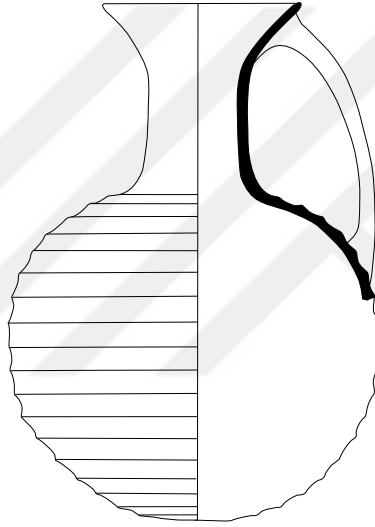

293

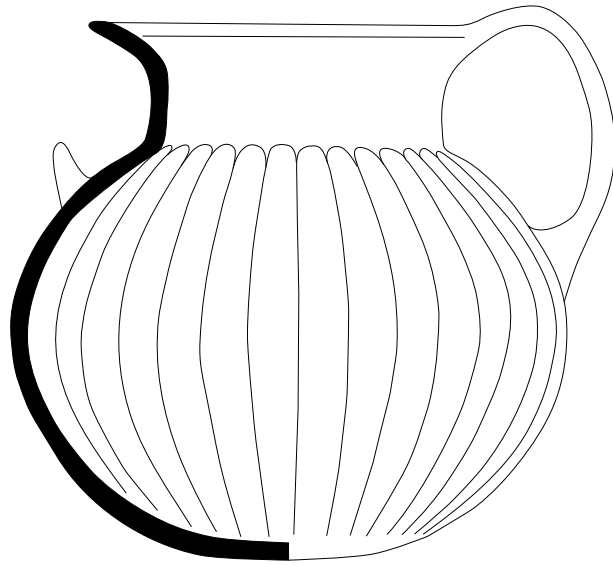

294

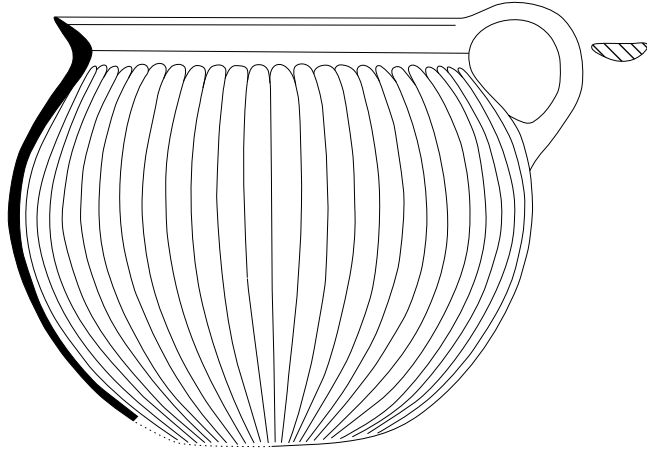
295

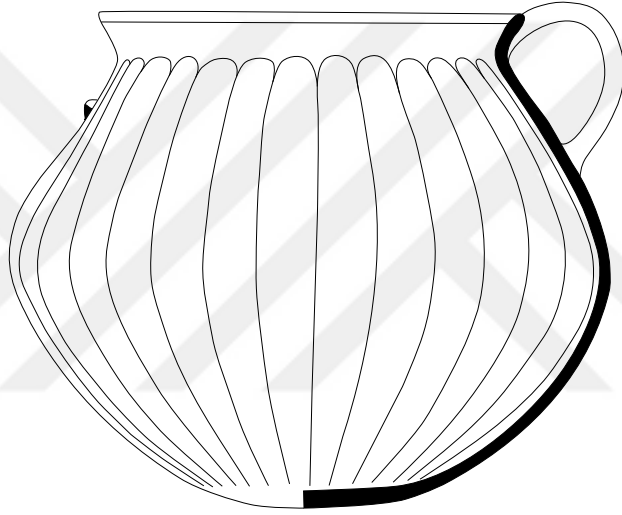
296

Beycesultan İlk Tunç Çağı I Dönemi

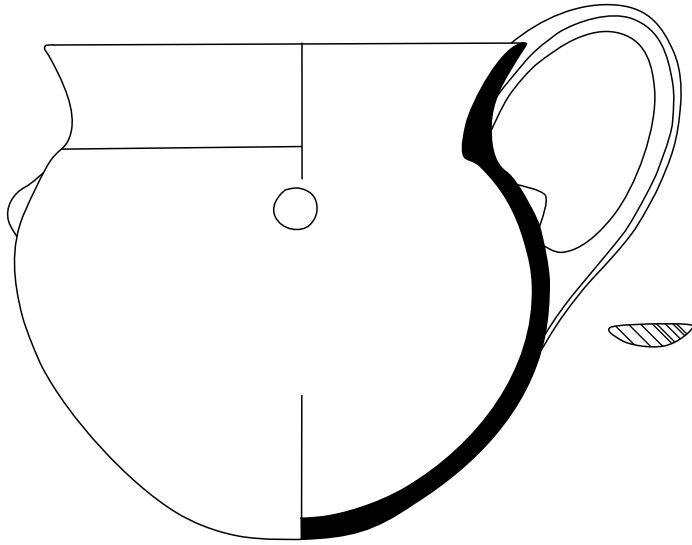

297

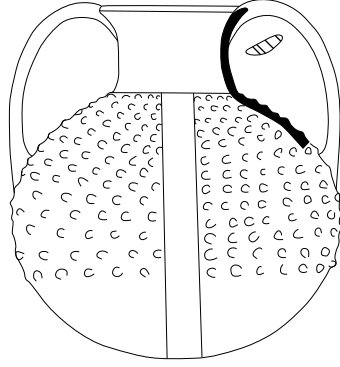

298

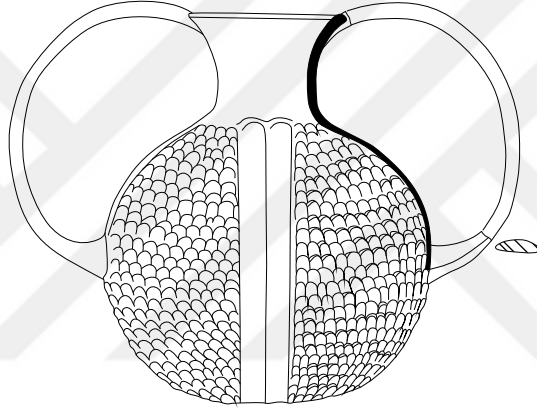

299

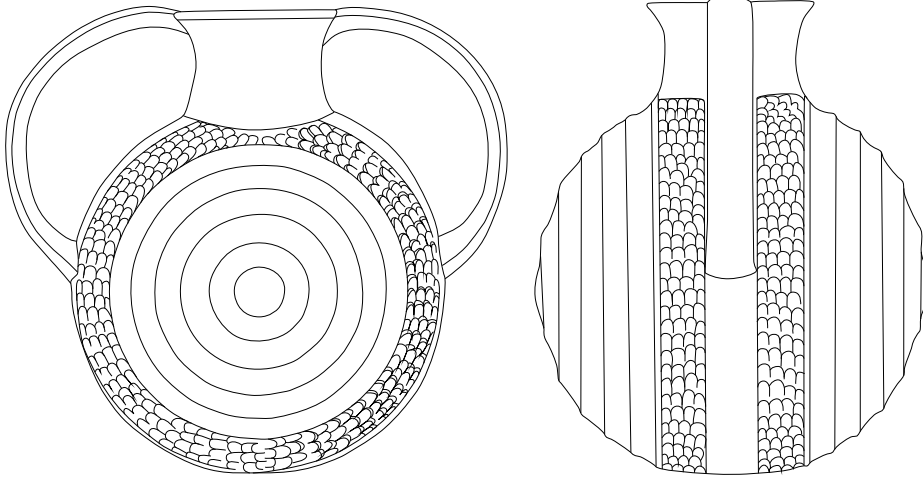

300

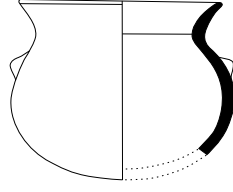

301

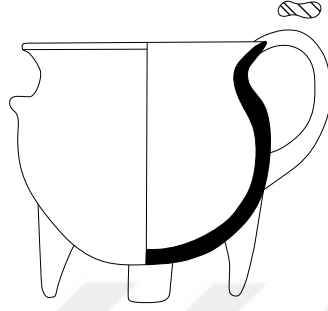

302

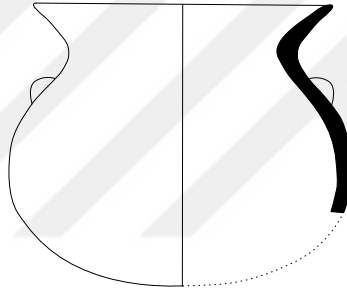

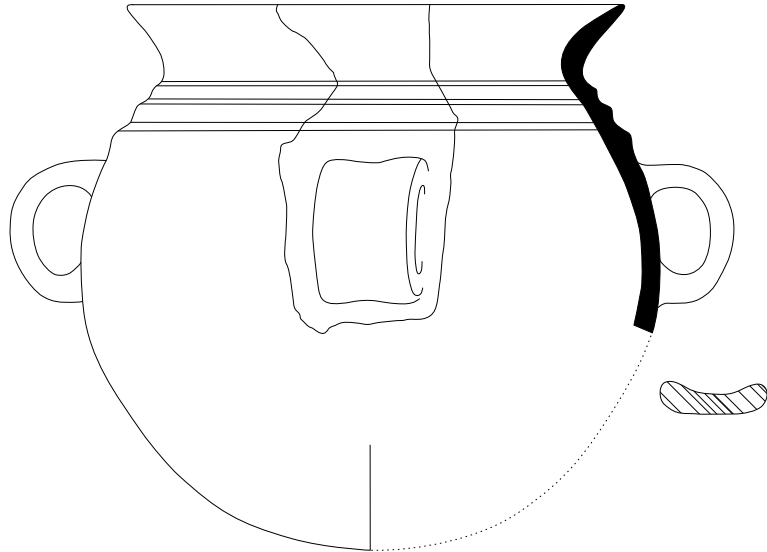
303

304

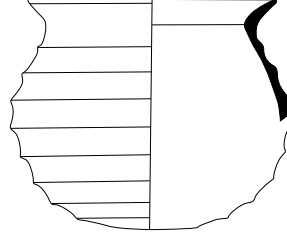

305

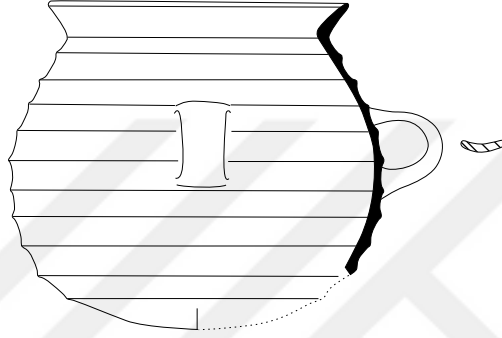

306

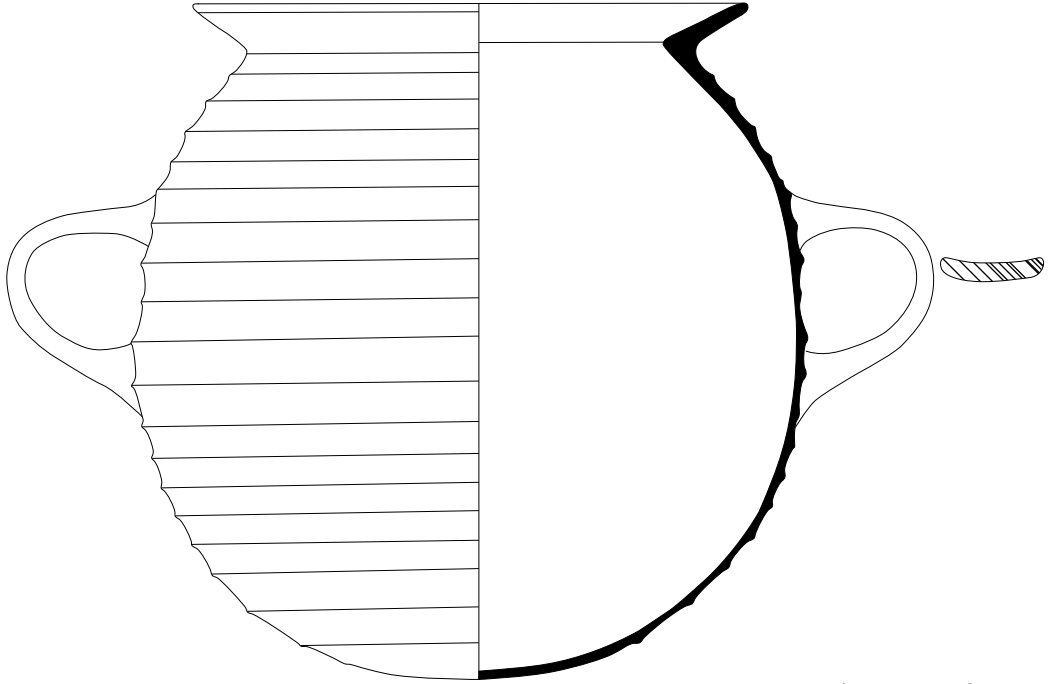

307

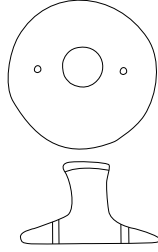
308

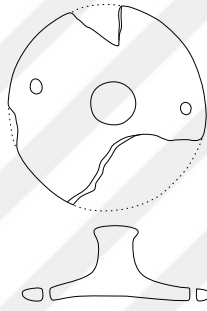
309

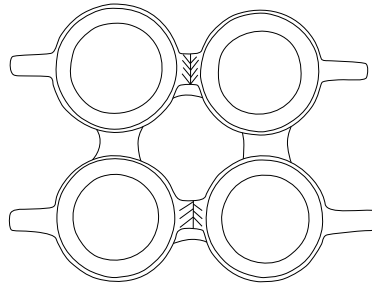
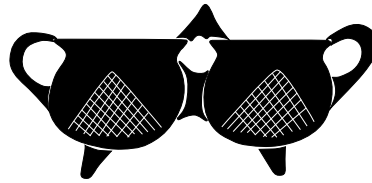
Beycesultan İlk Tunç Çağı I Dönemi

310

311

312

